

מערכות

1	מספרדו של מ. סמינסקי	המפקד אליעזר מלגולין
5	מתוך הספרים העלמנה	גלעד, לוכה א. צ. וינצ'יט
17	קול, ג. דהאקרי	היום והמחר בערב-הסעודית (עם מפה)
21	יבשת ארץ	אם יקרה הדבר
25	מ. ג. וינצ'יט	תעודתו של חיל-הרגלים
25	קפ. סיריל פולק	בחירות איטליה והים התיכון (עם מפה)
47	ד. ל. ב. ד.	פלישות מעבר לים
55	ס. ל. וויק	פעולות אמפיביות
58-59		התכונה לפלישה
64	ד"ר ב. מייזל	צידת פולשים (תמונות)
75	פרופ. ג. גרסטנג	הארץ ערב הכיבוש העברי (עם מסות ותשימים)
78	צ. גרייבס	כנען שלפני הכיבוש הישראלי
80	ג. קול ט. א. לאו	נשק וציודים בכנען
83	סופר הטיימס	משמר-הארץ והפלישה
86	סופר הטיימס	מבעית משה"א ערב השבת השנייה
89	מרשל-האוויר פ. ג'ובר	תמונות בצבא הארץ
95	אינג' קפ. ו. אילאינסקי	הקצין הטוביטי
102	דונלד קאנוני	בזירת בורמה (עם מפה)
104	ברייג' ג. א. ה. וייט	ערפל-המלחמה (עם תמונות)
109	ג. ו.	נשק-העשן
113	פרנץ ה. ס. קומאג'י	שמוש סקטי בעשן
119	קפ. ג. מ. הוואל	העשן בתונה
123		פחד בקרב
126	אקוין סמואל	כי מחובתם לדעת למה ומדוע
130	טעיטוס	חלגילי תבנית-כד
131		ה"פיאט" - זין מחץ חדש (עם תמונות ותרשים)
135		החמא"ים (קטעי-סיפור)
		בין מצביא למפקד
		רשימות הצרות: 5 נקודות מפנה במלחמת העולם / ביצור "קויגוסטב" / "חצרות-הסער" בצבא ארה"ב / קפדה של "אסכולת-הקרב" / מאנשי וינצ'יט
		צרות ידידותיות מן המלחמה-התבונה

העיתון
המדינה
המדינה
המדינה

ישר מהיצרן לצרכן

בין אם את מוטרלת את שמלחך
לתפירה אצל תופרת מעולה ובין אם
את תופרת במו ידיך — דעי לך, שלעולם
האריג הוא הקובע את הדמות.

אריגי

«משיר זקס»

מצטינים כאז כן עתה בשלמות האיכות
במבחר עשיר של צבעים ובמחירים נוחים

תל-אביב: רחוב נחלת בנימין 37
ירושלים: רחוב יפו ע"י קולנע "ציון"

על לויט-קול. אליעזר מרגולין
מפקד הגדוד העברי ומגן תל-אביב
שנפטר בנכר
אבלים חיילי ישראל ומגיניו

אחד מפלאי הגולה. בן להורים אדוקים וכשבא לארץ היה כמעט "גוי", בגיל של שבע-עשרה. בתוך סביבה גויית, במזרח אוקראינה, על גבול חבל הדון, גדל הנער העברי בלי "חדר", בלי השראה של תורה, בלי כל ידיעה על עמו ועל עברו הגדול ועל תרבותו המזהירה. האב, איש אדוק ויודע ספר במקצת, היה שקוע ראשו ורובו בדאגות פרנסה, ויפקיר את בנו לסביבה הזרה. ויגדל הנער בין "השקצים" ויהי כמוהם, ויאהב את שפתם את ספרותם ואת משורריהם, את פושקין ואת לרמנטוב, ויאהב את השדות הרחבים ואת הנהרות, את הדון ואת החלגה, פארי "המולדת", וידבק בקווקים ויאהב את רוח החופש שלהם ואת גבורתם, ואת סוסייהם אהב.

אבל מאן זהו פלאי, אחד טמיר ונעלם, שמר מתחת להכרתו את היידיש. מיהו זה ששמר, כיצד שמר?... חידה. אחד מוקני רחובות היקרים, איש פלאי, אשר אהב מאד את מרגולין, אמר עליו פעם: "מיהו זה שהכניס "ארוך-קודש" לתוך "בית יראה" זה?...". במסיבות הזמן הושלך העלם עם הוריו לארץ שוממה ורחוקה... וזאת היתה ארץ-אבות, ה מ ו ל ד ת העתיקה... ולפתע פתאום התעורר בו היידיש, וכוחות אהבה גדולים התגלו בו אל עמו, אשר לא ידעו, אל שפתו שלא שמעה ואל המולדת שלא חשד תחילה את קיומה.

עלם צעיר, זקוף, גבוה, אמיץ ידים ואמיץ לב, בא למושבתנו. ג ב ו ר. הכל התברכו בו ויאבהוהו. ליות חן של טוב לב ושאר נפש רחפה על פניו.
הוא היה ממעיט מאוד דברים, אבל ידעתי כי לא שלום בנפשו, כי מקרקע אחד נעקר ובקרקע השני עוד לא הבה שרשים. הוא אהב עבודה וידע לעבוד, ויתמסר לגחלת אביו, כרם גפנים ושקדים, וגם בכרמי זרים עבד ויתפרסם כאחד המרכיבים זומרי הגפנים הידועים, והמעדר והמחרשה היו "מנגנים" בידו. אבל ידעתי כי העבודה בלבד לא נותנת לו סיפוק וכי הוא מבקש דבר-מה ומתגעגע לדבר-מה שאינו יודע חקרו... הימים היו במושבות ימי התנגשויות עם השכנים. הוא לא ידע חת מסבעו, הרגיש את עצמו באוירה של מלחמה כרג במים. ידע להשתמש בנשק ולדהור על סוס. עד מהרה התפרסם כאחד הגבורים בישוב, ויחד עם זה התקרב אל השכנים. למד לדבר ערבית וגם למד לדעת את מנהגי ונימוסי הערבים. הוא אהב את הכיזואים. המצא בהם דבר-מה דומה לקוזאקים שלו?...

אנחנו קראנו לו לאואר, בנוסח רוסי, כאשר קראוהו בביתו. והערבים קראו לו חוג'ה נאזאר, ויתפרסם ביניהם מאד. ו"חבר" מצא לו, בהתנגשות אחת ליד היקב בראל"צ, בעת הכציר. עלם בידואי, בנו של שיק, ראש השבט שחנה על אדמת בארשבוע, ועוד טרם נבנתה העיר במקום הזה, ע"י התורכים. עלם חסון וגבוה וטוב לב וישמו חסן. ויש אשר שניהם היו נודדים במשך שבועות בנגב ויש אשר גם אנכי הייתי נלוה אליהם.

הטיולים האלה בארץ נתנו למרגולין אושר רב, אבל לפעמים גם צער רב. שנים רבות לא יכולתי להשתחרר מן הזכרון הקשה, כיצד זכמה דאבה נפשו למראה הראשון של... הירדן. ידעתי מראש כי הוא, אשר דאה את הדון ואת החלגה, יתאכזב קשה לראות את הירדן.

מרגולין ה ת א ה ב מעט מעט בארץ, ויאהב את השפה, אף כי סגל אותה לעצמו אך בקושי רב, בעזרת חברנו החדש ש. וילקומיץ. הוא אהב את הכיזואים, והוא שנא את התורכים. בכל כוחות נפשו שנאם. על ה"בקשיש", על "המעשר", על הרקבון ועל העזובה שנאם, ועל שנאתם ליהודים ולבידואים. וכשהיה מדבר על התורכים היה מכוץ אגרוף וחורק שיניים. והוא אהב את הבריטים. ו"אידיאל" היה לו לשרת בצ"י הבריטי ולהשתתף עמהם בשחרור הארץ מידי התורכים... ואת פקידי הבארון שנא, כמעט כאשר שנא את התורכים... ואת המלוה בריבית שנא, ויהי קורא להם "זידי" — הוא לא חשבם ליהודים... — ויהי קורא למרד... להתקומם ולגרש מן הישוב את פקידי הבארון ואת המלוים ברבית... משנת תרנ"ב ועד שנת תרס"ב חי ועבד עמנו ברחובות אליעזר מרגולין.

הוא היה בין "הרוכבים", שפגשו את ה ר צ ל, ראש הרוכבים. רכוב על סוסה אצילה נפלאה, שהשאל לו חברו שומר הכרמים, עטוף עביה וכיפיה עשה רושם חזק על האורח הרם. וכשנגש אח"כ חרד ורועד' ללחוץ את ידו של הרצל, במשתה שנערך לו במושבה, הכירו ה נ ש י א ויטפח בחיבה על כתפיו...

וכשהמשלחת הידועה לפאריס שבה בידיים ריקות כעס מרגולין, מכר את כרמיו, שירש מאביו, סלק את חובות הוריו, הבטיח את קיום אחיו העוור ואחותו, ובידיים ריקות הלך לאוסטרליה. אילו היו או "קייבוצים" בארץ היה תולך בודאי לקייבוצ... וכשנפרדנו, בפעם האחרונה, בבית העלמין ברתובות, ליד קברי הוריו, אמר לי: "אני אשוב לארצנו כמלח באניה צבאית בריטית לשחרר אותה מעולה של תורכיה, ועולה של פקידות הבארון מאליו יפול"...

מרגולין התנדב בראשית המלחמה לצבא האוסטרלי, השתתף במלחמת הדרדגלים והועבר לחזית בצרפת. הוא התחיל להצטיין מן הימים הראשונים ויהי לקצין, לקפטן, למיג'ור ולקולונל... בחזית הנהר סום התפרסם מאד ע"י כיבוש רמה חשובה מתוך אינציאטיבה עצמית וקיבל אות הצטיינות. הוא קנה לו שם בין החיילים כאילו הוא, "משוריין" בפני כדורים. פעמים מספר התסוצצו פצצות על ידו, מאות אנשים נהרגו והוא "רק" נפצע שלש פעמים. פעם אחת נפלה פצצה אל חפירת ההגנה שלו ברע שזובה וממלא מקומו נהרג. אבל פצעו השלישי היה אנוש

זכשהתראפ הציעו לו לשוב לאוסטרליה, אבל דבר הגדודים העבריים והתכוננותם להשתתף בחזית הארץ, הגיע לאזונו, ויבקש לספחהו אל הגדודים האלה, ובקשתו נתמלאה, וישלח מצרימה...

בבאנו לקאנטארה בא מרגולין לדאוג לצרכינו. באנו להלמיה — מרגולין יצא לקראתנו רכוב על סוסו, בראש תומורת צבאית. ועודנו יושבים על חבילותינו באו, הסירו מעלי את הבגדים ה"מזרחיים", אשר עוד לבשנו, לבשוני בגדי חייל, והביאוני לפני הקולונל באהלו. עד אשר יבוא הקולונל סמואל מלונדון, שנמנה לעמוד בראש גדודנו, פקד עלינו באופן זמני מרגולין, שהיה מפקדו של גדוד האמריקאים.

מרגולין קבלני בשמחה ויאמר לי: "דע לך, ב ה ו ן אני קולונל ואתה חייל. בא א ה ל י אתה משה ואני לוד, כאשר היינו ברחובות". ספרתי לו, ע"פ בקשת חברי, כי בגדוד נבחרה מ ו ע צ ה והיא רוצה להתיצב לפניו. הוא נחץ גיחוכו הטוב ויאמר לי: "דע לך, כי א ס ו ר לי לאשר דבר כזה, אשר יחשב בעיני המפקדה הראשית כסטיה מן המשמעת. עלי לבוא בדברים עם החיילים במישרין או ע"י הקצינים שלי, ולא ע"י מועצה נבחרת... אבל אני יודע את רוח אנשיכם... אבוא בדברים עם המועצה באופן פ ר ט י באהלי, אבל לא באופן רשמי ב מ ש ר ד י. ואבקש מכולכם לדעת ולזכור כי התנדבתם ל צ ב א, ועליכם לשמור על העיקר, על המשמעת, ולזכור כי י ל י מ אתם..."

ובגטו האהלה קצינים גבוהים. קמתי לפניהם. פני מרגולין נתכסו צל ויאמר לי רוסית: "כאן אתה שווה לכולם ויקר לי מכולם ואל תקום מפניהם". ויצגיני כידוד נעוריו... מטופקני אם ה"גויים" הבינוהו...

מרגולין קבל עלי להכשירני במשך שלושה חדשים לחזית, ויגש לעבודתו במרץ רב. ואנחנו שמחנו לכך, אף שהחום המצרי בחדשי הקיץ הציקנו מאוד. מרגולין היה לנו מפקד, מורה ואב גמ יחד. הוא ד א ג לנו תמיד ו ח ר ד לגורלנו. יום יום היה מבקרנו בתרגילינו יום יום היה בא אל המטבח לטעום ממאכלינו. הוא השתדל להיטיב גם את הלך-הרוחות. קבל באהלו את מ ו ע צ ת הגדוד. התיר לנו לסדר "מועדון", לערוך ספריה, להוציא "עתון" פנימי וגם לסדר "קונצרטים" לפי רחוננו. פעם אחת הביא עמו גנרל מהמפקדה העליונה לראות את החיל שאנו עושים בתרגילינו. והגנרל ניבא לנו עתיד של "חיילים". בארץ התחילו ההכנות להתקפה על צפון הארץ ומרגולין נקרא לבוא ארצה עם גדודו. הצטערנו מאוד כי יעזבנו ואף הוא הצטער, ולפני לכתו מאתנו אמר לנו: "אילו היתה לי שהות עוד שלושים יום — והייתי יכול להמליץ עליכם כמוכנים לחזית..."

כימי ההתקפה עלה בגורלו של הגדוד ה"ט, שבראשו עמד מרגולין, לחצות את הירדן מול יריחו ולכבוש את סלט. המעבר לסלט היה קשה ומעייף והוא הלך תמיד עם חייליו לאמץ את רוחם. הוא נמנה להיות מושלה של סלט.

עם גמר המלחמה בחזיתות ועם התחלת פירוק הגדודים נמנה מרגולין למפקד הגדוד הארצישראלי 40 שעדיין היה קיים. ובארץ היתה האווירה כבדה ומתוחה. ותפקידו של מרגולין, למצוא את הקו הנכון בין המשמעת הצבאית ובין החובה הישורבית, היה כבד מאוד. הוא מצא את הדרך ולא אבד את חינו ואת משקלו לא במפקדה הראשית ולא אצל "הבחורים". עד שבא היום הרע והמר של הפרעות ביפו ובתל-אביב. הוא העדיף אז את בטחון הישוב על המשמעת. הוא הציל את תל-אביב משפיכת דמים מרובה, אבל קיפח את מעמדו הצבאי, ומוכרת היה לעזוב את הארץ.

(מתוך הספרו של מ. סמילנסקי)

מיוזר-ננרל אורר צ'רלז וינגיט
נולד ב"26.2.1903 — נספה בבורמה ב"24.3.1944

גל-עד

על אבדן וינגייט, הידידה, האחד המיוחד, איש הנאמנות
והאמונה בלתי-מוטו, מפקדם ומחנכם של מוניים עברים...

מ. שרתוק:

"רגלי תכלת-הלבן של יחידות הצבא העבריות, של מניי הישוב
ולוחמי הנטו מורכנים בזכרנו אותו קבר רחוק בניונגל של בורמה"

ד. בן-גוריון:

גם בימים אלה, שאנו נסערים יום-יום מהשמדת רבבות יהודים וטבח ילדים
ותינוקות על ידי התליינים הנאציים — עוד הלב מזדעזע לשמע נפול האחד
היקר והנערץ.

במהלומה רבה ירדה על הלב הידיעה שאורד וינגייט נפל חלל.
נפשנו אתו ראשונה בימי המהומות בארץ שקדמו למלחמה. הוא קיבל על
עצמו לארגן מצעירי המתישבים שלנו במשקי העמק פלוגות-לילה להילחם
בכנופיות הטרורדיסטיות הערביות שפעלו או בארץ בעזרת ה"ציר".
מיד עם הפגישה הראשונה אתו היה מורגש שלפנינו קצין מחונך ואדיב
בעל שיעור-קומה מוסרי ואינטלקטואלי בלתי מצוי.

הוא לא הלך בדרך הסלולה ולא היה כפוף לרוטינה הצבאית המקובלת —
ולא תמיד היה אהוב ביותר מפני זה על העומדים על גבו. הוא היה מקורי —
גם בראיתו ובמחשבתו וגם בתגובתו ובפעולתו. הוא ידע תמיד סוד התאמת האמצעים
למצבים המסובכים ביותר, ולא היה קושי, שגאונו הצבאי לא מצא אמצעי כנגדו,
ולאחר שקבע לו דרך פעולה לא נרתע משום דבר.

אם מפקד צבאי הוא איש שיודע להלהיב את חייליו ולעורר בהם אמון
זמסירות בלי-גבול למפקדם באשר ישלחם — הרי וינגייט היה מפקד בחסד עליון.
בפלוגות הלילה שוינגייט ארגן ובכל יחידות הנוטרים היהודים לא היה בחור,
שלא היה מוכן לבוא באש ומים על פי פקודה קלה של וינגייט.

וינגייט היה יותר מחייל גדול, הוא היה אדם גדול: הוא היה לוחם מסור
ללא פשרות וללא סייגים לאידיאלים האנגליים של צדק ואחזה בין איש לאיש
ובין עם לעם — וכשנדמה לו שנעשה עוול, לא נשא פנים לגבוהים ממנו ולא חשש
לקריירה שלו: נאמנות לאמת, לצדק, לתנ"ך, קדמה אצלו לכל חשבון אחר.

היה אוהב אהבה עמוקה את התנ"ך, ועם בואו לארץ נתמלא אהבה לארץ התנ"ך ולעם התנ"ך. מתוך מגעו עם בחורי העמק בפלוגות הלילה ידע להעריך את המפעל החשוב הנעשה על ידי הנוער העברי בארץ העתיקה-חדשה, ואם כי הורחק מהארץ והוטלו עליו בחבש ובבורמה תפקידים צבאיים רבי-מידות, לא הסתה את דעתו אף פעם מארץ זו, וחלום חייו היה להעמיד עצמו לשרות מפעל הגאולה של העם היהודי. הוא היה פטריוט בריטי גאה והתגאה בכך, שעמו הוא הראשון להושיט יד לעם ישראל ולעזור לו בחידוש ביתו הלאומי בארץ מולדתו העתיקה. ואיש מאתנו לא הצטער יותר ממנו על הסטייה של המדיניות הבריטית בארץ-ישראל ערב המלחמה, הוא היה בטוח שהמשגה יתוקן — והעם הבריטי יעמוד בדיבורו שנתן לעם היהודי.

עם נפילתו של וינגייט בשדה-הקרב אבד לצבא הבריטי גניוס צבאי ממדרגה ראשונה, לאנושיות — לוחם ללא-חת לצדק וליושר, ולעם היהודי — ידיד מסור ואציל.

בעת תפילת-אזכרה בכית-הכנסת "ישורון" בירושלים, ביום השבעה:

ה ר ב ר צ ו ג :

"וינגייט סימל את נשמתה האמיתית של בריטניה, אשר הודות לה היתה למצפון האנושות התרבותית. על כמותו אמרו חז"ל: "צדיקי אומות העולם הם כוהנים להקדוש ברוך הוא".

ה ר ב ב"צ ח י ע ו ז י א ל ב ת פ י ל ת ו :

"זכרה לו ה' את קנאתו להעברת שלטון העריצות ולהקמת שלום העולם ושלום האדם לדתיהם ואמונתם, את מלחמתו באויבי עמך ישראל ורודפיו הזוממים להשמידו, ולהתאחדותו בארץ נחלת אבות אשר הנחלת להם בחסדך הגדול נחלת עולם. בקנאתו זאת הקדיש את חייו ומת מות גבורים ישרים במלחמת החופש והדרור.

"ויהי שמו הטוב של אורד וינגייט זכור לטובה בספר הזכרון של עם ישראל וגאולתו לנצח-נצחים".

בתפילה הוקרא פרק קכ"ז בתהלים, שוינגייט אהבו ונהג לשירו:

שיר המעלות בשבט יהונה את-שיבת ציון היינו כחלמים: אָז מָלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רָגָה אָז יִאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגִּדִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם-אֱלֹהֵי: הַגִּדִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הֵינּוּ שְׂמַחִים: שׁוֹכֵה יְהוָה אֶת-שְׁבוֹתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בְּנֶגֶב: הַזְרָעִים בְּדָמָה בְּרָגָה יִקְצְרוּ: הַלֶּחֶם יִלָּךְ וְכַלֵּה נִשְׂא מִשֶּׁךְ-הַזֶּרֶע בְּאֶ-יְכָב בְּרָגָה נִשְׂא אֶלְמָתָיו:

הערכה זו של מר א. אמרי, מזכיר המדינה לעניני הורדו הוקראה
בטכס תפילת-האזכרה לגנרל וינגייט בכנסית סנט-מרגריט בוסטמינסטר.

„נתבקשתי לאמר מלים מספר על החייל האמיץ והאדם המופלא אשר לזכרו
הוקדש טכס זה. אורד וינגייט היה אדם, אשר היתה בו גבורת-האמת ומשאת-הנפש,
אשר לא תדע רתיעה ויאוש, של אדם המבקש את קודשו. הוא היה אדם אשר
חייו הוקדשו לשלשלת של משאות-נפש אשר היוו בשבילו חיות של רוח, כשם
שהיו בשבילו חיות של מעשה. מוצאו ממשפחה סקוטית עתיקה, אשר במשך דורות
העמידה אנשים, אשר, כדברי המימרה העתיקה, שרתו את האלוהים (ולא בלי
הצטיינות), שירתוהו בחיי כנסיה ושירתוהו בחיי מדינה; מוצאו מבית, אשר אמונה
דתית רצינית ועמוקה פעמה בו. בחינוכו, במזגו, שהיה דתי ביסודו, מיסטי כמעט,
ובמיוחד בהליכותיו עם בני כל הגזעים, היה בו דמיון רב לבני ארצו מבקשי הקודש
בחיים בני דור קודם — דוד לוינגסטון והגנרל גורדון.

כחייל לפי מקצועו, ידע לא רק את התורה הצבאית למעשה, אלא אף
העמיק חשוב בדרכי התפתחותה החדשה. מסע המלחמה האחרון שלו, תהיינה
תוצאותיו הישירות אשר תהיינה, יחיה בדברי הימים, לא רק בשל ההקפדה והשלמות
בהן תוכן ובוצע בתחילתו, בשל הראשונות והרעיון הנועז-שביסודו, אלא גם כפתח
לפרק חדש באומנות המלחמה העשוי להשפיע את השפעתו על אסטרטגית-העתיד
בכללה. ולעת-עתה — הלא מעטות היו הדוגמאות, אף בתחום צורות המלחמה
הישנות המובהקות ועטורות-הצלחה, שאפשר לדמותן למסע-המלחמה שלו בחבש,
אשר באחד מפרקיו הצליח להוליך שולל 10.000 איטלקים, והביאם לידי כניעה
בפניו, בעמדו בראש גדוד בן 140 איש, בערך — או לפשיטתו אשתקד בראש קומץ
אנשים על פני כל צפון בורמה.

ועם כל זאת, הרי גדולתו כמנהיג נתגלמה בסגולות, אשר חרגו הרבה מן
השליטה השכלית בהלכות מלחמה או מכשרון ההחלטה הנועזות. מקורה באמונה
עמוקה ומעוררת לפעולה, אמונה בעצמו, אמונה באנשיו, יהיו אשר יהיו, אמונה
בענין אשר למענו לחם. מעולם לא דרש מאחרים מעשים, אשר הוא לא היה
נכון לעשות, או לשאת סבל אשר לא היה נכון לשאת בעצמו. אך את זה דרש מהם,
ומתוך הכרה איתנה, כי הם שוים לו ברמתם וחבריו לענין המשותף.

בארץ ישראל לא רק הורה מתישבים יהודים את הלכות מלחמת הגריליה
אשר למד בסודו, כי אם הלהיבם באמונתו בסגולות-הלוחמים שלהם באהדו
מעומק לבו את מפעלם, עד אשר החלו לראות בו גבור לאומי לכל דבר, וכך הם
מתאבלים עליו כיום.

דמותו של אורד וינגייט

מי שהכיר את וינגייט, לא פקפק מעולם שלפניו אדם בלתי-רגיל. על גבורתו, שכלו ומרצו, שלא ידע לאות העיד עדות מספקת פעלו בארץ-ישראל, בחבש ובבורמה. הוא היה בעל אמביציות גדולות. מעולם לא ביקש מן הסרים למשמעתו לעשות דבר, שלא היה מוכן לעשותו בעצמו. הוא שבא אכזריות וקטנות-נפש בכל צורה שהיא. הוא נלחם לרעיונות שהאמין בהם מתוך התלהבות, שהביאה אותו אל מעבר לגבולות הכשרון — אל הגאונות.

לא על נקלה פילס לו את דרכו. ברעיונותיו לא היה כפות למוסכמות. מעולם לא הסכים לנוסחה שגורה, אלא אם כן בדק וניסה אותה תחילה. הוא לא ניהן באותו כשרון-הסתגלות, המבטיח דרך-חיים קלה לאיש-הצבא שמקצועו בכך. כשהתלהב לענין מסוים, — מולדת ליהודים בארץ-ישראל, שחרור חבש, מלוי ההתחייבות לסין — דיבר על כך בגלוי, ללא כרכורים, ויהי מעמד האיש שדיבר אליו כאשר יהיה. לדעתו, מצווה איש-הצבא להיות לא לוחם בלבד, אלא גם מדינאי; ומכאן, שהוא מצווה להבין את בני-האדם, שהוא בא עמם במגע. משום כך למד ערבית בהיותו בסודן, ועברית בשרתו בארץ-ישראל. מעולם לא רחש כבוד לכשרון ממדרגה שניה, ועל יושבי-הכורסאות, העולים לגדולה בלשכות מיניסטריין-המלחמה, היה פוסק את פסוקו בלשון גלויה, שלא הביאה לו טובה. אין זה עוד בגדר סוד, כי בשובו ממסעו היחיד במינו בחבש, לא עלתה פופולריותו במערכות מיניסטריין-המלחמה בשל הצלחתו נגד יתרון-כוחו לאין ערוך של האויב; רק התערבותו האישית של ראש הממשלה מנעה את המיניסטריין מלשלוח את גדול מצביאי הגריליה בקיסרות-הבריטית לפינה נידחת, כמפקד סוללה א.ט. מן הקו השני, הואיל והוא פגע בשנים או שלושה מאותם המיוחסים קטני-המוח, שאינם יכולים למחול לאדם את מקורות-מחשבותיו או את גילוי-לבו. שני מפעליו האפיים בבורמה, שנעשו על אחריותו, מעידים כמאה עדים, כי מוצדקת היתה התקוה שתלה בו מר צ'רצ'יל. בראשית המלחמה היה וינגייט קפיטן בחיל-התותחנים. במותו — והוא בן 41 שנה — היה מיוזר-גנרל, בעל אות ההצטיינות של „מסדר השירות המצויין“ בתוספת שני סרטים. במוידי עיצב כל שלב ושלב בעליה מהירה זו. הוא ניגש אל התפקידים שנטל עליו לא רק מתוך בקשת-השלטונות של האידיאליסטן, אלא באמונה במטרה הגדולה; ואמונה זו היא שנתנה לו את הכושר להביא כל אדם שעבד עמו לידי מאמץ-יתר של גבורה וכוח-סבל — כוחות שהיו טמונים בהם והם לא ידעו.

איש-המציאות היה אורד וינגייט, קשה ותקיף ולא עשוי להיכנע. אבל גם הוזה היה האיש, והיה יסוד מיסתי באופיו, שדחף אותו בלי הרף לקראת מטרה, שאמנם הבין אותה, אף כי מעולם לא ידע להגדירה. לא בנקל היה יוצא מתוך הסתייגותו; אבל כשיצא ממנה, גילה את כל סגולותיו בשפע, בנדיבות ללא גבול. רחב היה חוג הספרים שקרא, ונשמת פייטן שכנה בו בצנעה.

שמעתי בני-אדם קובלים על מנהגו לשתוק שתיקה ממושכת; אבל זכיתי לשמוע מפיו סיפורי הרפתקאות, תיאורי דמויות, אישים, הסבר עקרונותיו — ותמיד נדהם הייתי לעוצם המליצה, שהיתה פורצת ומתלבשת בתמונות נחרתות בזכרון. הוא היה איש-צבא גדול, בקי בכל שבילי התורה הצבאית; אבל הוא היה גם יותר מאיש-צבא גדול; הוא היה כבר אורח אותה הקהיליה הגדולה, שאין בה

עיוות־הדין, ומשפט אחד בה לנמוך־הדרגא כלרס־היחס. אורד וינגייט, בעומק־לבו, לא הברילג בין יהודי ויוני, בין עבד ובן־חורין. זאת היתה מערכת חייו, ועליה נתן את חייו. מי שהכירו יודע מה גדולה היתה הזכות להמנות עם ידידיו; וכל מי שיודע מה פעל בשנים מעטות כל כך, אין ספק בלבו, שגם עצמת המאבק העובר עתה על העולם לא תמנע מלהשאיר לו שם וזכר־עולם בדברי ימינו.

ל. ב. ניימר

א. וינגייט — מחצבתו ומקור פעלו

ויליאם וינגייט, סבו של אורד, היה בנו־בכורו של סוחר יודע בגלוגא. בן עשרים ואחת נכנס לעסקי אביו. סיכויים נהדרים נשקפו לו בחיים, והוא בחשק רב לקח חבל במנעמות החברה. „אך כאשר שמעה נפשו את הקול־הקורא, הוא נטש את כל מה שהיה בשבילו מקור־תענוגות בעולם הזה, ויקם וילך לאור תורתו של הנוצרי*.” „תחילה עסק בעבודה סוציאליה בגלוגא, ואחרי כן פנה ל„עם ה' עתיק היומין“ למד עברית, והתחבר אל המיסיון של „כנסית סקוטלנד“** בבודפשט. אביו, שכל אותו ענין לא נעם לו, השאיר את רכושו לבנו השני — אבידה שלא הצטערו לעולם לא ויליאם ולא יוצאי חלציו.

אביו של אורד, הקולונל ג'ורג' וינגייט, השתתף בשבעה מסעות במלחמת־הספר בהודו, ויסד את ה„מיסיון למרכז אסיה“ לפעולות רפואה והפצת הבשורה בין בני הפתנים***. במותו, בשנת 1936, תיארו „טיימס“ כ„אחד השרידים לדור־חיילים אשר מיזגו בקרבם את שירותם למדינה עם עבודתם לדת.“ על שרידים אלה שכחו למנות גם את בנו.

סבו של אורד מצד האם, קפטן אורד בראון, היה תותחן מומחה איש־מקצוע נודע בעניני לוחות־שריון, שימש „קפיטן־מפקח“ במעבדה המלכותית בוולביץ. פרוטסטנט היה, בנוסח אבנגלי־קפדני, והיה ידיו הקרוב של הגנרל גורדון. אתו יחד עסק בבתי־ספר להקניית דעת, דת ומוסר לבני דלת־העם, ובמצוות שבין אדם להברו. „כאשר נסע גורדון בפעם הראשונה לסודן, ביקש את אורד בראון להצטרף אליו, אך זה סירב לעזוב את עבודתו למען בית־הספר.“ מצד אמו היה בראון מיוצאי חלציו של הארכבישוף שארפ, והתיחס גם על גראנויל שארפ, — המתקן הנודע בסדרי בתי־הסוהר. על ידי משפחת הצ'אמפנים הזורם לעורקי הבראונים גם דם אנגלו־אירי. הם היו אנשי־צבא מדורות.

אמו של אורד אשר לה היה הבן מסור מאוד, ירשה מאביה את אמונתו (וכיון שהיתה מזכירתו — גם מקצת מידיעותיו כמומחה). בספטמבר 1943, סמוך לאחר מותה, ראיתי את אורד. לאחרונה; הוא שוחח אתי אודות אמו ועל הלקח אשר לימדה את ילדיה; כי על פי צו התנ"ך הוטל על הנוצרים והיהודים להיות ידידים, וכי הנבואה התנכית אומרת — שעתידים היהודים לשוב לארץ ישראל.

* „חייו ועבודתו של הכומר ו. וינגייט, מיסיונר בין היהודים“, מאת ג. קרלייל.

** הכנסיה הפרסבטריאנית, כנסיתה הרשמית של סטוקלנד, המחמירה במידת הפרוטסטנטיות והדמוקרטיות שבה לעומת הכנסיה האנגליקנית־האפיסקופלית („כנסית־אנגליה“ הרשמית). — המער.

*** שבטים לוחמים, היושבים בעיקר בגבול אפגניסטן והודו ויש שהם מיחסים את עצמם למוצא עברי. כעת — מושלמים קנאים. — המער.

אורד וינגייט נולד ב־26 בפברואר 1903, הילד השלישי והבן הבכור להוריו — היו להם שלושה בנים וארבע בנות. הם קיבלו חינוך קפדני ואפילו יקר — הרי היה צריך לתת חינוך לשבעה ילדים בכספי הפנסיה, מקור הכנסתו של הקולונל בדימוס. "חזוננו — סיפרה לי הבכורה — כנוהג הסקוטים, על דיסה, לחם וממרח־שומן, אמונים על חלבי־האמת של דבר ה', על משמעת חמורה, פשטות ועבודה קשה". אורד גדל מחושל בגופו ומרדן ברוחו, ואף על פי כן שמר על מלוא מורשת משפחתו. הוא נשאר פרוטסטנטי, מתגדר מן הכנסייה השליטה, פוריטני עד עומק נפשו; מחפש תמיד בכל דבר את המאור הפנימי; אדם אשר לו מצפון מעונה, ולו גם ביטחה של מאמין. הוא היה אידיבי־ואליסטן, אדם שרוי בבדידות, ובדברים קטנים כבגדולים ביכר תמיד את המעשים. שיכול היה לעשותם לבדו — כגון שחיה, קליעה ורכיבה, — על פני משחקים בחבורה. כיוון שהיה מתנגד במעמקי נפשו לסמכות של שלטון, לא היה תלמיד טוב. צריך היה להשיג הכל על פי דרכו הוא; תפיסה חדה, שקידה יתירה על כל פרט ופרט, ועוז רוח מוחלט הם שאיפשרו לו למצוא פתרון עצמי בכל דבר. ושוב, בדברים גדולים כבקטנים, רגיל היה להתפרץ, דרוך לקראת ההתנגשות, אך ברגע האחרון ניצול ממנה על ידי פנייה חדה. למד מעצמו לנהוג במכונית; ואחותו הצעירה סיפרה פעם: "הגענו, בלי שאונה לנו מה שאורד היה מכנה בשם עכובים־שלא־כיאות, ואני הייתי קוראת להם, תאונות", כשכתב על מסע־נידודיו במדבר לוב, במאמרו "חיפשנו את זרורה"*. הוא מביא נימוקים מצויינים מדוע השתמש בגמלים ולא במכונית; הנימוק שלא ציננו היתה נטיות היתרה לבעלי־חי. הוא למד לדרכי החי והבינו: בצפרים היה מסתכל, וחיות ובהמות שימשו לו לרכב או לציד.

מידת העוזתו היתה מן הנדירות: לא אומץ של אדם שאינו רואה את הסכנה אשר לפניו, אף לא העזה הנובעת מחדוה־שבגילופין, העלולה להתעורר אצל הפרט מתוך רוח־חברותא או מתוך עשיה־בציבור. אולם הוא היה תקיף, בעל רצון לא־ימוט, בעל מושגי־כבוד רמים, לא התחשב כל עיקר בבטחונו הוא או בענינו הפרטי. אי אפשר היה לעצור בעדו או להפחידו; ואף לא לרצותו או לשחדו בדברים שאחרים הולכים שולל אחריהם. "אם היתה מצויה בו תאונה־הצלחה או רצון לשלטון, הרי שהיה זה כרוך בחתירה למטרה אשר אותה שירת — כי בלעדי כך היה אדיש לתהילה, לכבוד, עשירות ותענוגות". כספר החתום היה בפני זרים: פניו החירות והנפולות בעלות החיוך נסול השמחה, ראשו המורכן, עיני צניעות הולמת, אך חדות־המבט והחקיפות כאחד, שהבעה של ריכוז נוקב שוכנת בהן. באותו ריכוז, יליד ההאבקייות הנפשיות, טמון היה כוחו. אותן האבקייות הולידו גם רעיונות פשטניים, שעמדו לפעמים על גבול הנאיביות, ואף על פי כן היו רבי־רושם. ידיו ציוני שאלו פעם: "אמור לי, אורד, כאשר אתה מכנה אדם זה בשם "טוב" וזה בשם "רע", למה הנך מתכוון בעצם?" אורד נפתע מן השאלה: "מובן שאני משתמש במלים אלה במובנן התנ"כי; כאשר אני על אדם שהוא "טוב" הריני מתכוון לומר שהוא חי את חייו כדי למלא את ציווי אלהים; וכשאני אומר עליו שהוא "רע", הריני מתכוון שחי הוא על מנת להפר את ציווי אלהים. סבורני, שאני ואתה הננו אנשים טובים".

* אפריל 1934: קטע מתוכו נתפרסם במערכות י"ח־י"ט. — המער.

במרוצת שלוש מאות השנים האחרונות התרגלו האנגלים להסתכל ברע כאילו אינו אלא סטייה (מצערת אמנם) מן הטוב; הם הורידו את השטן מכסאו. גרעו מערכו. אך לאורד וינגייט היו הטוב והרע, כוחות האור והחושך והמלחמה המתמדת ביניהם, כה ממשיים, כה נתפסים לעין וניתנים למישוש, כשם שהיו למילטון או לדוסטויבסקי וטולסטוי; וזירת הקרב שלהם — לב האדם. ניגודים מופרזים שאין להשלים ביניהם מותחים את רוח האדם עד לדרגה של עינויי-סודם; אך מתוך היסורים עשוי לצמוח כוח, והתפרצות למעשים — מתוך דריכות עליונה. אלה היו הגיגיו. ספק אם היה מסוגל לבטאם במלים. הוא ידע לבטא עצמו רק במעשים. בהם מצא פורקנו.

תביעותיו מעצמו ומאחרים היו עצומות; החיים לא היו נוחים לא בשבילו ולא לאלה שבמחיצתו. מושגיו על חובות האדם, אשר מן הנמנע היה להגשימם, עשוהו מבקר קשה לעצמו ולאחרים. אף על פי כן היה נדיב ביותר, נקי מאהבה-עצמית ובעל לב רגיש, שונא עוולה, אבל גם לא נוטר טינה אישית. כאשר חזר מבורמה, הזכרתי לו שמו של אדם שעשה לו פעם עוול, והלה כבר לא היה מסוגל להזיק לו או לשאיפותיו; השם שהזכרתי לא עורר בו לא מרירות ולא הרגשת נצחון, הוא פסח על הענין מתוך אדישות סלחנית. לא אנשים הם שענינו את אורד אלא הענין, אשר לו התמכר בהתלהבות של חסיד. כך היה מבקש את האלהים, ונאמן לציוויו.

★

הוא היה איש-צבא מקצועי, ולמד את מלאכתו בארצות ערב, וביחוד בסודן. הלשון הערבית היתה שגורה בפיו, והיה בקי בכל עניני הערבים. לארץ-ישראל נשלח זמן קצר לפני פרוץ המאורעות ב-1936 כקצין בשירות-הידיעות. הבעיה המכרעת של הארץ — היא בעית שיבת עם ישראל — היתה בעיניו יותר מפוליטיקה, אף יותר מענין לאומי; בא"י הכיר את הציונות החדשה, והיתה קרבה רוחנית עמוקה בינו ובין תנועה זו. הוא למד עברית, ונעשה ציוני לכל דבר. עם פרוץ המהומות הערביות, הוטל עליו לאמן פלוגות בחורים יהודים להתגוננות יעילה. הם הלכו אליו מתוך הערצה והתלהבות, ומעולם לא היה קשר הדוק יותר בין קצינים וחיילים.

כולם אומנו ונוהלו על ידי וינגייט בעצמו. בפעולות אלה למד וינגייט דברים רבים, אשר אחרי כן השתמש בהם בפעולות גיריליה אחרות, שנתפרסמו יותר*. בלב המתישבים הוא נטע את הבטחון העצמי אשר ללוחמים מעולים. הוא עורר בהם מסירות במידה שהיו הולכים אחריו לכל מקום בעולם. וינגייט לא היה מפנק איש. הוא היה נמרץ, מעשי וכולו מסור לתפקידו, ולא היה חס על עצמו ולא על זולתו. בעל כוח פיסי גדול היה (כפרש מובהק זכה לקבל כמה גביעים במרוצים). השירות בפיקודו לא היה קל, אבל נחשב לכבוד גדול. אנשיו עצמם הבינו מה הוא עושה מהם; הוא העלה אותם לדרגות, שלא היו יכולים להגיע אליהן בדרך אחרת. הוא אירגן את פלוגות-הלילה המיוחדות, שיצאו להן מוניטין — הן הפלוגות שעצרו את הערבים בפועל בהריהם. הוא לא חיכה עד שגרמו הרס, אלא היה מעכב אותם ומכה אותם לפני שביצעו את מזימותיהם. דמותו היתה לאגדה בארץ ישראל, אצל היהודים ואצל הערבים כאחד.

חייו יהיו תמיד מקור השראה לאנשים המתקוממים לשיגרה ולמצות אנשים מלומדה. אמרו עליה, שעד שתסתיים המלחמה יהיה או פלד-מרשל, או נידון

* הכוונה — לפעולותיו אח"כ מרוץ לא"י. — המער.

בבית־דין צבאי. וינגייט לא היה סובל כסל ומעולם לא נשא פנים אף לממונים עליו. אף כי לא ניחן בכשרון־כתיבה, היה בכוחו לבאר בעיה תכנית בבירור חותך, עד שהדבר נעשה מובן גם להדיוטות. הוא היה מרבה בקריאה, אבל הנושא היה מעניין אותו יותר מן הצורה האמנותית. חבל הארץ, שבה היה בקי, היה המזרח התיכון, על מדבריו והריו. דבר זה מגדיל את ערך הצלחותיו בגיוגל של בורמה, שהיתה בשבילו ארץ זרה עם בני־אדם זרים.

י. טבנקין

אנגליה האחרת

אני רואה לחובה להזכיר בריטי אחד, שיחד אתנו השתתף ביצירת הכוח היהודי — הגנרל אורד וינגייט. האנגלים הם אורחי העולם, יש להם זיקה ושייכות לעולם כולו; יש להם אנשים הממלאים תפקידים בכל העולם; ויש ביניהם אנשים, אמנם מעטים, שזכו להיות נציגי אנגליה בשיחרור עמים ובעליית האדם. וינגייט הוא אחד מאלה. וינגייט הוא חניך המסורת האנגלית. יש מסורת אנגלית ויש מסורת אנגלית של צ'מברליין, של אימפריאליזם שולט, מתכחש, ויש מסורת אנגלית של בירון אשר מת על שחרור יון והשתתף בשיחרור איטליה, שהיה חבר ל"קארבונארים". יש בריטים גאים כמו בירון ושלי. בריטי גאה כזה היה וינגייט. טוב שזכינו להיפגש עם אנגלים, מעטים אמנם, שאזרחותם העולמית מביאה אותם למגע אתנו ועושה אותם לידידנו. כשאנו שומעים את שמה של מיס ראתבון, שהיא אחת מן היחידים שלא הפסיקו בזמן ועידת ברמודה ואחריה, באירוגניה ובסארקאזם, בתחינות ובמחאות, לפנות למצפון האנושי והנוצרי והמצפון האנגלי ולהפנותו כלפי שחיטת היהודים; כשאני נזכר בהארי סניל, שבימי שלטונה וממשלתה של מפלגת העבודה נוקף על מצפונה אחד הספרים הלכנים — והוא ידע לעמוד לצדנו — אני יודע כי לא בודד היה וינגייט בין האנגלים. ויש אנגליה אחרת. תקותנו היא לאנגליה אחרת, לאמריקה אחרת, לאירופה אחרת. רק מרחוק ראיתי את וינגייט, אך נדמה לי שהיה בו אומץ לב של הרפתקן. יש מי שמוצא דמיון רב בין יהודים ובין אנגלים לגבי הכוח המסחרי ושאירת הנדודים הגלומים בהם. אבל יש גם קירבה מסוג אחר — קירבת אנשים אמיצי לב.

א. גלילי

הערכות ראשונות

בדברנו על איש אשר לא מודע ישראל, על איש מבין אומות העולם, כמעט תמיד מלווה אותנו גם הרגשה של מחיצה, של "אנחנו" ו"הם". בדברנו על וינגייט יתכן לומר: לא זר הוא, לא זר היה לנו ולא כזר ישאר זכרו בתוכנו. כי יכולים אנו לדבר עליו מתוך הזדהות רבה, לא בשל הכושר היהודי המיוחד להזדהות עם אחרים, אלא בשל הכשרון אשר גילה וינגייט

להזדהות אתנו. עם מפעלנו. עם תקותנו. לא רבים הם הרוצים בהזדהות עם עם כעמנו. ושבעתים גדולה תודתנו. הכרתנו, לאלה הרוצים בהזדהות כזו. המגשימים אותה בחיים.

ועל כן לא כזר, לא כמיטיב מבחוץ ישאר בזכרוננו. אכן את כשרוננו זה, להעמיד את עצמו לרשות עם מדוכא, לרשות עם המנסה להשתחרר, אותו לא ייחד לנו בלבד. מצוי סיפור של עתונאי בריטי, שליווה את וינגייט ברבים מן השלבים של מסעו המשחרר בחבש, כיצד נפגש בפעם הראשונה עם הקיסר הגולה של חבש וכיצד הופתע הוא, גבוך במקצת, למראה חיון בלתי רגיל זה: קצין בריטי המדבר אליו כאשר דבר אליו וינגייט (בלשון הערבית, שהיתה משותפת לשניהם). ואומר, כי על הניגוס לדעת, שמעתה הוא, וינגייט, רואה את עצמו כמשרתו של הענין החבשי וכי הוא עומד מעתה להילחם לענין החבשים עד שחרור מולדתם.

ההבנה הזאת, שלא רק תפקיד צבאי, מקצועי צר, עומד לפניו, אלא שכל תוקף מלחמתו מותנה במציאת הנקודה העיקרית, הענין המשחרר שבמלחמה הזאת – היא שליותה את וינגייט, היא שיחדה אותו בקרב הציבור הגדול של קצינים בריטיים.

שטח המגע שלו אתנו לא הצטמצם מעולם בגישה צבאית, מקצועית, קצינית צרה; כל זה – מובן מאליו. אבל נוסף על זה היה עוד דבר-מה גדול, אשר לשמו באו גם הדברים האחרים: רצונו לתקן עול, להסיר אי-צדק היסטורי משוע ולטהר את שמה של אנגליה מכתם מוסרי כבד שהיה עלול להידבק בו.

ייתכן שישנם בתוכנו חברים לא מעטים, אשר מתוך מיעוט ידיעתם את החזיון האנושי הזה, אשר שמו היה וינגייט, מתוך רגילות מחשבתית, אשר נתגבשה מאז – נוטים היו בעבר לראות גם אותו כאיש הקאסטה הקצינית, הקיימת אמנם גם בתוך האימפריה הכריטית. אך וינגייט על אף שרשיו האישיים והמשפחתיים בתוך שכבה חברתית זו שהעמידה מצביאים ומנהלים קולוניאליים לאימפריה הבריטית, על אף כל אלה, לא היה כלל ועיקר איש הקאסטה. הוא התרומם מעל לכל המושגים שבשיגרה, הוא לא היה משועבד להם כלל וכלל; להיפך, מתוך התנגדות לדפוסים המחשבתיים המאובנים של הקאסטה הגיע לפרקים לידי שלילה כל כך חריפה, לידי בקורת כל כך שנונה, עד אשר לעתים קרובות גזר על עצמו בידוד, עמד במבחנים אישיים קשים, נלחם ללא רתיעה, לעתים סבל ולעתים גם זכה בהיאבקות רוחב המבט, אשר חונן בו, הרים אותו מעל לדפוסים המקובלים, המאובנים, של קצין קולוניאלי. רוחב מבט זה היה גם אנושי וגם מקצועי.

הוא ניסה את כוחו בבניה של יכולת צבאית עם חבורות קטנות של בחורים שלנו במלחמת הגריליה פה, בארץ; הוא ניסה כאן את כוחו בבניה של יכולת צבאית מחודשת, בשני המובנים: יכולת צבאית של עם, שלא

היתה מצויה קודם, - וגם יכולת מחודשת בדרכיה; לא בדרכים שהיו רגילות בהקמת צבאות. כזאת עשה גם בחבש, עם החבשים ועם הסודנים המעטים אשר ליוו אותו במסעו; הוא ניסה זאת שוב בחזית בורמה, עם הבריטים ועם ההודים.

לרבים מאתנו היה חזון, היתה תקוה, שעוד נזכה לראות בחורים יהודים ופלוגות יהודיות במסע המשחרר באירופה, בשטחים שיש בהם ישוב יהודי, בהדרכה נאמנה, בהדרכה ובפיקוד של ידיד, של חבר לענין, של משתתף אמיתי בצרה, של מסייע אמיתי בשאיפתנו, - כזה היה חלומם של עשרות, של מאות בחורים. חלומם זה אוכזב, והלא היה זה לא רק חלומם הסוביקטיבי של בחורים שואפי הרפתקאות, של נאמני מצביא זה או אחר. לו היינו מגיעים לכך, - אחרת היתה הופעתנו במערכה העולמית, שבתוכה שלובה עוד מערכה: קטנה, זעירה, אבל שלנו, מערכתנו אנו, על גורלנו אנו. ננסה-נא לברר לעצמנו מה היה וינגייט בשנה-שנתיים האחרונות לציבור הבריטי? קודם-שמו לא הלך לפניו. כאשר קיבל בפעם הראשונה את התואר, חבר למסדר השירות המצויין - תואר שהוא זכה לו שלוש פעמים: בשל איי, בשל חבש, ובשל בורמה, דבר מאוד לא רגיל בצבא הבריטי - מאורע זה ודאי לא הכה גלים באנגליה. הוא נתפרסם קצת יותר אחרי חבש, אחרי מה שעשה שם במסע עם אלף ומאתים או אלף וחמש מאות איש מול מחנה של הרבה רבבות, מסע אשר הסתיים בהשגדת האויב. זה היה כבר דבר אשר פעל על דמיונם של לא מעטים בבריטניה. אבל את עולמו בעיני האנגלי הממוצע, הפשוט, איש הרחוב, קנה לו לפני כשנה.

לא רבים הם המצביאים והמפקדים הבריטיים ששמש ידוע ברחבי העולם הדובר וקורא אנגלית, ומגיע גם מעבר לתחומים אלה. נער יספרם: זיוול, אלכסנדר, מונטגומרי - ובזה כמעט חם החשבון. בדרגות הצעירות יותר, אלה שעלו לפיקוד גבוה בתוך המלחמה הזאת, אין כלל מסוג זה. אם היה איש אחד, אם כי נמוך עדיין למדי בדרגה, אשר מאז פברואר-מרס 1943 נעשה שמו למלח-בית, כמעט בכל בית בריטי, כמעט כשמו של זיוול, כמעט כשמו של מונטגומרי - והיה זה שמו של וינגייט. כי היתה וישנה מלחמה במזרח הרחוק, אשר בה, עד הזמן האחרון ביותר, ידעו האנגלים והאמריקאים כמעט רק נסיגות, רק אבידות, רק כיבושי יפנים, רק שביה של מחנות שלמים עיי היפנים.

ורק חזיון אחד, רק התגלות אחת ויחידה של יומה, של העזה, מהצד הבריטי - שברה את הרקע המונוטוני הזה של הצלחות היפנים. זה היה מסעו של וינגייט בשנה שעברה, מסע השדרות הקלות שלו בעורף העמדות היפניות, מהלך של כמעט אלפיים ק"מ הלך ושוב אל בסיסי הבריטים, דבר זה עשה את וינגייט לגבורם העממי של שכבות רחבות בבריטניה.

ומה יכול היה להיות ערכו בשבילנו? וינגיט היה אחד המעטים, שיכול היה, לאחר שתסתיים המערכה ואולי עוד לפני זה, לבוא ולהעיד לפני הציבוריות הגדולה שמעבר לים, אשר דעתה כל כך חשובה לנו ואשר היכולת שלנו להציג את עצמנו לפניה, להסביר את עצמנו, לשכנע אותה, כל-כך מועטה היא — הוא יכול היה לבוא לציבוריות זו ולהעיד עדות נאמנה, שאי-אפשר לסלק אותה כלאחר יד, מה היו היהודים בארץ הזאת לפני הדימוקרטיות, לעמידה בפני כוחות ה"ציר", לשמירה על הארץ הזאת, אשר בלעדיה מי יודע מה יכול היה להיות גורלה של מלחמת עולם זו. העד הנאמן הזה, מי שיכול היה לבוא ולבשר את העדות הזאת, הנחוצה לנו כל כך — איננו, אכזר לנו, זו אכידה אישית-חברית ומדינית-ציונית, אשר קשה למצוא כיום את הערכתה הנכונה.

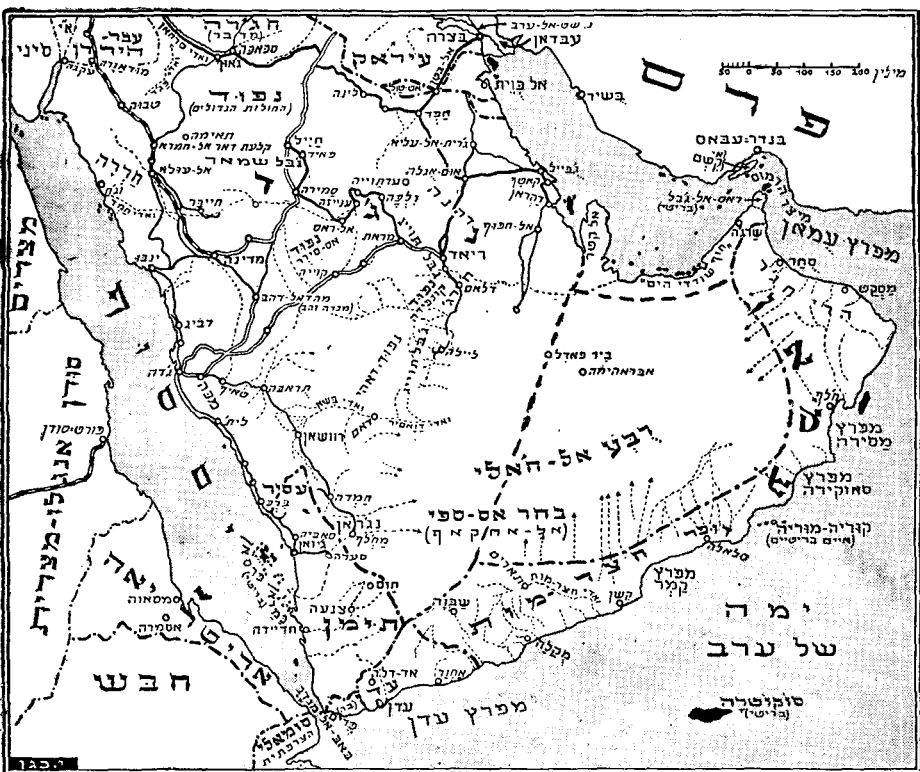
ואנחנו חייבים, לדעתי, חובה חינוכית לעצמנו (כי יתכן מאוד, שברחבי הציבור היתה גם תמיהת-מה, ברגע הראשון, לפומבי הגדול שנעשה אצלנו לאחר מותו של וינגיט), וחובה מוסרית לאלה המעטים, היודעים להיות נאמנים אתנו, לאלה המעטים שנמצאו גם בשכבה זו של נציגיה, עושי דברה של בריטניה, שידעו לשמור על הגחלת, לא לתת לקוצר הראיה של ה"אינטרס האימפריאלי" להעביר אותם על דעתם, לאלה שידעו להשמיע ברמה את דברם למעננו, אשר ידעו להושיט לנו יד עוזרת נאמנה, ללכת אתנו בדרך של מלחמה על עתידנו בארץ הזאת, — לאנשים בדמותם של וג'ווד, של קולט, של וינגיט, — לכל אלה, שכבר אינם אתנו, חייבים אנו קצת ידיעה, קצת הערכה, קצת הכרה.

*

י ד

במובן הפיזי — האיש הלך ואיננו, אבל רוחו של וינגיט, דמותו האנושית ודמותו הצבאית, דמותו כידיד ואח לעם היהודי — לכל זה יש הכרח בהמשך, ומה שחשוב ביותר הוא זה, כי הדמות הזאת חסרה לכל אחד שהכיר אותו והיא חסרה לא משום שנגמרה איזו פרשת חיים, נסתים משהו ויש להציג מצבה לו, הדמות הזאת חסרה, מפני שיהיה חסר באופן חיוני ההמשך, ולכן עלינו לא רק להציב מצבה וזכרון לוינגיט, אלא למצוא את הדרכים כיצד לקיים את רוחו, את דמותו שהיתה למופת ולדוגמא — בתוך הנוער העברי גם לדורות הבאים.

חצי-האי ערב - מדינות ודרכים

הקו האלכמוני השבור, החוצה במפה זו את חצי-האי ערב, מחצי-האי אל-קמר שבצפון-מזרח אל נבולות עדן שבדרום-מערב, מסמן את התחום של השפעה ברימית ישירה.

השטחים שמדרום-מזרח לתחום זה מעוטם מושבות ברימיות (העיקרית — עדי-ה-מו שבת) או שמחייסות (החשובים שבהם — עדן — שפת-ה-ח-ס-ו-ת, וכן חלקי הצרפתות), ומהם עומדים עם ברימניה ביחסי אמנה בלבד, והגם עצמאיים להלכה, כגון ארץ עומאן (השולמגיות של מסקם).

כן יש לשים לב לאיים הפזורים סביב דרום ערב, ורבים מהם נחונים לשלמון ישיר או אמצעי של ברימניה (החשובים מבחינה אמטרמנית: האי פְּרִים, בתוך מיצר באב-אל-מנדב, וסוקטרה). בין איים אלה יש אחדים הנמצאים מול חופים שאינם נחונים לשלמון ברימי, כגון איי פמראן, שמול חוף תימן.

חשיבות מיוחדת נודעת לאיי בחריין שבלשון-הים של המפרץ הפרסי, מצפון-מערב לאל-קמר מול דהרן (שםם של איי בחריין נשמט במעות מן המפה).

היום והמחר בערב הסעודית

להלן ניתנת הרצאתו של Lieut.-Col. G. De-Gaury בשלהי 1948 ב.חברה העסקית לאסיה המרכזית. ההרצאה, וכן הערות הפתיחה של היו"ר, מובאות בזה במלואן. על התערבות והצגת העובדות שבהן, לקוראינו יהיה ודאי ענין גם בנופי העניינים וגם בגישתם של בעלי-הדברים אל הנושא הנידון. — המער.

הצ'ייהאי ערב, הגדול והרומנטי, לא לקח חלק בתנועות כלכליות ומדיניות גדולות מאז המאה העשירית. זה תשע מאות שנה שורמי המסחר סטו ועברו את חופיה, דרך המפרץ הפרסי, בנתיבותיו של ים-סוף, ולמרגלות הצ'ייהאי — דרך האוקיינוס ההודי; ובדרכי השיירות העתיקות, בעקבות סחר-השרף, הזהב, הקנמון, העבדים, הצרי ושאר מעדני המזרח — עברו קבוצות קטנות של עולי רגל, יותר משעברו בהן שיירות סוחרים עשירות. ירידה זו בסחר-ערב, שהתחילה עם נילוי סוד סערת המונסון על ידי היפאלום*, והושלמה במאה העשירית, מניעה עתה, בצורה דרמטית, לקצה; והצ'ייהאי העצום — אנו שוכחים לפעמים כי הוא גדול בערך כהודו — עומד לשוב לאיתנו כקדם. שלוש סיבות לכך:

ראשית, השינוי בתחבורה העולמית, כלומר מצבו הגיאוגרפי של הצ'ייהאי, בתקופת ההובלה בדרך-האוויר, יחד עם האפשרויות שנתגלו לתחבורה במכוניות דרך המדבר.

שנית, הבסתחון הפנימי שניתן לארץ על ידי מושלה הנוכחי ואשר, כפי שכל הסימנים מעידים, ישאר בתקפו גם להבא.

שלישית, כהוצאה מבסתחון חדש זה, בא נילוי הנפט, שטיבו וכמותו יוצאים מן הכלל, והזהב, על ידי יומתם של אנשי צפון אמריקה. יש ענין בכך שנעמוד במפורט על שלוש סיבות אלה.

אם רצונך ללכת ישר בקורה-האוויר מצפון-מזרח אפריקה, נניח מקהיר או מאַקְמָרָה, להודו, לפרס או לעיראק, הרי היית עובר את ערב, אילו ניתן לך הרשיון לכך; ובדרך זו היית תוסך, בשל גודלו של הצ'ייהאי, נפט וזמן כמידה מאוד מוחשית**. לעת עתה שרות התעופה היחיד בהצ'ייהאי הוא B.O.A.C. (חברת קויי-האוויר הבריטית שמעבר-לים), שמטוסה מבקר פעם בשבועיים בַּיְדָה. השרות חדיש בהחלט, ומשתמש במוסך שהוקם על ידי האיטלקים, אין הרבה לספר על התפתחות נוספת, מהירה, בתעופה. אפשר להוסיף, שכנראה לא יהא כל קו של תעופה מעל לחינאו המרכזית, ליד מכה ומדינה, כיון שלא ירשו לנוצרים למוס ליד מקומות

* הרומאי היפאלום, אשר, בשנת 79 לסה"נ לערך, למד מן הערבים את האופי העונתי הקבוע של רוחות-המונסון, ועשה ידועה זו אמצעי לקביעת דרך מסחרית בין רומא להודו בים הפתוח, במקום תנועת האניות במהודק אל חוסי-ערב, כפי שהיה נהוג לפני כן. — המער.

** כיום נאלצים לעקפו, בדרך מצרים-עיראק-פרס-הודו. — המער.

אלה. אבל גם בלאו הכי נשאר איזור נרחב שאפשר ותבקש ממשלת סעודיה, או תרשה, לכוון מעליו קוויתעופה בעתיד. עתה אין שם תחנות מיטאורולוגיות, ובלערן אין לכוון קוי תעופה במדינה שבה משתוללות סופות-הגנב (ה.סימוס*) וסערות-חשמל. אשר לכבישים, אם נתכוון כאיוו קלות חוצות מכוניות במדבר, הרי נתיבי-המדבר העיקריים הקיימים כיום נרחבים כבר למדי. נתיבים כאלה, הטובים לנסיעה במכונית, מצטרפים בסיכומם ל-14.400 קילומטר. בהוצאות קטנות לפי-ערך אפשר לשפרם במידה רבה. הואיל ורובם משתרעים על פני מדבר פתוח, ונוחים לתנועה מטבעם. רק פה ושם נתקלים בכרות-דרך העוברות בקרקע בלתי נוחה. כבר נסלל כביש אחר, המוביל מגדה למכרות הזהב. כבר נסעו מגידה לריאד, בירת סעודיה, במכונית קטנה על פני קרקע המדבר הטבעית, וכל הדרך לא ארכה אלא 36 שעות. ככרות-הדרך הנרועות בקו זה מקומן בנבעות החול בנפוד-קונפידה ובנפוד-אסיר, ואף את החולות האלה אפשר לכסות בריקוע מתאים, כדרך שעשו בחולות מדבר סיני. כיום עוברות המכוניות על פני החולות האלה במהלך הנמוך ביותר כי מכונית שנעצרה דורשת שעות של עבודה כדי לחלצה מן התולות. על זרמי הנחלים, הנוצרים לפעמים את המכוניות ליממה ויותר, אפשר להתנכר על ידי הקמת נשרים. רצועת-החולות של דֶהֶגָה, ממזרח לעיר הבירה, מהווה מכשול בדומה לאלה שזכרו לעיל, לתנועה בין ריאד ובין חופי המפרץ הפרסי או עיראק.

קשה מאוד התנועה על פני מדבר-האבנים הגדול אל-הג'רה, בנתיב המחבר את המשמרות המבוצרים של הגבול הצפוני. אני זוכר שם פינה, הקשה במיוחד למכוניות המשא הגדולות, במורד-הסלעים לשקע של ג'אוף ולנוה-המדבר החשוב דומת-אל-גינדל, עיר השיירות הרומאיות ושכבת-נקיות המזכירים בכראשית פרק כ"ה, פסקים י"ג וי"ד.

בדרך-החוף של ים-סוף צריכה המכונית להתגבר על מכשול רציני — ההרים המסולעים, ועל איזור סלעי-לבה שחורים, תרָה; ואפילו האיזור הזה לא יעמוד בפני המהנדס המודרני. אפשר לסלול כביש גם על גבי סלעים כאלה, ודוגמא והוכחה לכך אפשר למצוא במדבר הסורי, על כביש ירושלים-בגדד. מגבול סעודיה אפשר ללכת לצַנְעָה* ולערן, דרך חודידה, ואילו לא הצורך ברשינות-מעבר ממדינה לרעותה — אין כל מניעה לנסוע במכונית מערן לבגדד. התרשים הכללי של הדרכים כיום מכיל, כפי שמראה המפה, דרך ראשית אחת, החוצה את היבשת לאורך 1000 קילומטר, מגידה, דרך מכה וריאד, למפרץ הפרסי, ליד מרכזה של חברת הנפט בֶּהֶרְאן. דרך זו מתחברת עם דרך טרנס-יבשתית שניה-במעלה — העוברת לאורך משמרות הגבול הצפוני, מעמאן לבצרה, דרך שקע אל-ג'אוף, — על ידי שלוש נתיבות מצפון לדרום: אחת, שאין משתמשים בה כמעט, העולה ממכה דרך צפון חינאו אל ג'אוף; שניה, מקרבת מראת דרך האיל; ושלישית, מאל-חסה דרך קריית אל-איליה. בקו אלכסוני חוצה את הארץ, דרך החני (עוליה-רגל), שהמלכה זוביידה,

* בירת תימן. — המער.

אלמנתו של הרוזן אלדריד, תיקנה אותה, והקימה בריכות-מים לאורך הדרך בתחנות לא רחוקות זו מזו. עתה תוקנה שוב הדרך על ידי המלך אבן-סעוד. הממשלה הסעודית מחזיקה תחנות-בנוין בכל המצודות ותחנות-המשמר שעל פני קווי-התנועה האלה. ואם ניתן לך רשיון לנסיעה, הרי תוכל לקבל כל צרכי האספקה הרגילים בדרכים (מדובר, כמובן, לא על ימי מצוקת-מלחמה, הנגרמת בעקב הדוחק בספינות). ייאמר בסיכומו של פרק זה: ברור, כי כשעה שיבוא פורקן מקשיי המלחמה, תהיינה לסעודיה דרכים ראשיות משופרות ודרכים צדדיות טובות יותר, — הודות לחברת-הנפט, וכן מתוך צרכיה של הממשלה עצמה. ואם נדבר על דרך ההכללה, תוכלנה המכוניות לנוע בכל מקום בעריב-הסעודית.

אשר לבטחון פנימי, ודאי יודעים אתם, כי קיים שם כוח-בטחון מוזין, צבאי או משטרי — אין הבדל גדול בדבר, ואולי נכון יותר לקרא להם ניג'רמריה — לשם שמירה על הסדר. כוח זה מפוזר על פני כל הארץ בתוך מצודות חדשות, בנויות כדבעי, אשר הוקמו בפקודת אבן-סעוד בשלושים השנה האחרונות. רשת של תחנות אלו, שהוקמה לראשונה על ידי מרקוני, פוזרה על פני הארץ. ברשת האלו משדרים, בשעת הצורך, אזהרות מבעוד מועד, על כל תנועה המכוונת נגד השלטונות. משדרים גם את סימניהם של אנשים השולחים ידם בשוד. העונש לשודדים הוא קשה מאוד, ולפיכך מעטות מאוד הפשיטות והגניבות כמרניה. הניעו הדברים לידי כך שהבריות מספרים, כי אם מאבדת שיירה בדרכה שק של קפה, לא ינע בו איש עד שוב השיירה, ויהא אפילו אחרי חודשים אחדים. אפשר לומר, כיום הבטחון בערב הוא הטוב בעולם כולו.

כדי להעריך נכונה את פעלו של המלך, שהביא בטחון כזה למדינה, ראוי להזכיר את סיפורי הנוסעים הבריטיים בערב, במאה האחרונה ועד ראשית שלטונו של אבן-סעוד, שכן הבריטים היו הראשונים מאנשי-המערב, שחדרו לחציהאי ערב. הנוסע הראשון שלנו — אם נוציא מהכלל את קפטן רוברט סדלר שעבר את המדינה בתפוזן, ואת פלי, נציגנו במפרץ הפרסי, שאף הוא — שהה בה זמן קצר — היה צירלם דוטי*. השנה מלאו מאה שנה להולדתו של דוטי, האיש שצעד בראש בידיעת-ערב. הוא חי שנים רבות עם הבידוים, והוא שעמד בעקשנות ללא חת כדונמת הבידוים עצמם, על אמונתו ועל עקרונותיו, הרף כל הנסיונות — שלוש פעמים — להתנקש בחייו. היתה בו מנינה מזורה של משורר ואישה-מעשה, והוא רשם ללא הפוגות כל דבר הנוגע לערבים — בין שהיו אלה פשיטות-השוד שלהם, המכרות, מזן האוויר או אופיו של העם. לו אנו חייבים תודה על הידיעות שהיו לנו אחרי כן לתועלת רבה, הוא סלל דרך לנסיונות הנועזים שנעשו אחרי כן בערב. הוא הרים את שולי המסך, אשר עתה סוף-סוף הוא עולה כולו מעל ערב.

לאחר שחל שינוי כה גדול בבטחון הפנימי, ישאל השואל אם יש חשש להתקפה מבחוץ. סכנת התקפה מעבר לגבולות אינה נראית כמבוססת ביותר, כיון

שכל השכנים הם ערבים, ועיר הבירה שוכנת עמוק בלב המדינה. רציפות השושלת אף היא מובטחת היטב — שלושים וכמה בנים לו למלך, המתיהם על יוצא הלציר של אַרְגֵן הישמעאלי, וכמספר הזה גם בנות, ובני משפחה רבים אחרים. חוקה האחרות המשפחתית, ומשפחת הסעודים מתחנת במשפחות ערביות מכובדות אחרות, כגון במשפחות הסודאירי. נישואין אלה מחוקים את המשפחה השלימה שלא תשכה במהרה את העובדה, כי השושלת חזרה לכסא המלוכה מן הגולה, ומתוך מאמצים כמעט על-אנושיים של המלך, יתר על כן, הבטחון השורר כיום במדינה בסיקור של השלטון המרכזי, זו הפעם הראשונה מאז תקופת ממלכת-החליפים הערבית, איפשר לחברת-הנפט ולחברות מסחריות אחרות להכות שרשים במקום — עובדה שהביאה בעקבותיה נטייה חזקה יותר לשקט ולעבודה. שתי החברות הפועלות כבר במדינה הן — נפט, חברת נפט-ערב סטנדרד הקליפורנית ולוהב — חברת המכרות האמריקאית-הסעודית. שתיהן מתנהלות על-ידי אמריקאים. כיום אין עוד ספק מה רב ערכם של שדות-הנפט אשר לחברה. הם נחשבים מן הטובים בעולם; פוריותם גדולה במידה יוצאת מן הכלל והם יעלו אף על שדות מתחרים שפותחו מזמן. כגון אלה של בקרין. הכנסותיה של הממשלה הסעודית מפעולות החברה תאפשר לה להקים מפעלים שיביאו לשינויים חשובים במדינה, בפרק זמן קצר באופן יחסי. אף חברת-הוהב, כנראה, מצליחה בדרכה. מפעלי החברה נמצאים במחצית הדרך בין מכה למדינה, ומתוך חקירותי בדבר אני סבור כי המכרה — מכרה ישן שמצאו בו עורקי זהב חדשים מתחת לעורקים הקודמים שכבר נוצלו — נודע לפני כן בשם מכרה בני-סולאים. ואם כן הדבר, הרי זהו המכרה שמותמד נתנו שילומים לשרו בילאל אבן רבאת. מכרה זה ואחרים כבר נוצלו לפני ער המאה העשירית, ואו — ירד כוח הקנייה של אירופה, ושוב לא היה ערך למכרה. יש להניח כי בתקופת שלמה המלך וכימי הקיסרות הרומית הגיעה תפוקת המכרות לשיאה. עתה מנצלת את המכרות מדינה אחרת בעלת עושר אנדי — הלא-הן ארצות-העברית של אמריקה. אשר לחקלאות, שלחה ממשלת ארצות-העברית בזמן האחרון שני מומחים, האחד לחקלאות והאחר להשקאה, שחקרו היטב את ערביס-עוריה. הם עשו מלאכתם לפי הוראות המהנדס-המיעץ של חברת הוהב ועברו במדינה דרך של 10,000 מילין. קודם כל חקרו ומצאו שהארץ אינה כלל שטוחה ויבשה, כמו רובו של מדבר סוריה ותלקן הגדול של מדבר לוב. ישנן שרשראות של נאות-מדבר, ואדיות גדולים, שיש בהם מים משנה לשנה, הרים שנובהם מניע ל-8000 עד 9000 רגל, ויערות עטים פסנותיהם; ואיני מופתע בשמעי כי מסקנות חקירתם מוכיחות, שיש כר נרחב לשיפורים גדולים, אם נדבר באופן כללי. הגיעו המומחים לידי מסקנה שאפשר להכפיל, לפחות, את השטח המעובד כיום. חיסום נחלים ואיצור מים עיי סכרים, קידוח בארות עמוקים והכנסת כמה שיפורים בדרכי החקלאות לא יהיו מן הדברים הקשים ביותר. בין השאר ממליצה המשלחת להביא דבורים למורת ערב. אמנם יש דבורי-דבש בחינאו, אך כנ"ד אינן כלל, ועל כן אך מעטים העצים הנושאים פריים כיאות מבין עצי התאנה, הרימון, האגוז, הלימון, האפרסק והשקד

אשר שם. נטיעת יערות אינה זרה בערב. נוטעים עצי אשל למנן מפני נבעות-החול הנעות ושיטת-מחזור לאיזורי המרעה לנמלים קיימת מוזמן. דומני, אצלנו אין יודעים על כך הרבה. נזכר אני בסידרת, מכתבים לעורך, שקראתי לפני שנים אחדות ב„פיימס“, — שבאה, חושבני, בעקבות תיאורו של ג'ורג'ס-ביי* על סיני. — על הנק שהעצים נורמות לאדמה ועל הפקרותם של ערביי סיני, המקצצים את העצים כליל, סמוך לשרשיהם. אף סיר ארגולד וילסון** המנות, במכתבו, שסיים את הפרשה היא, הגיע למסקנה כי אין תקוה למרעה במדינות ערב כל עוד ערבי העמים קובעים את רמתן החקלאית. ולא כן במרכז ערב. מעטות שם העצים, ותמיד משאירים ברזכה שדות מרעה („חימאת“), שמחליפים אותם מדי שנה. נדיעת עץ נענשת קשות. כתוצאה מכך, וכן בשל הנשם הרב יותר, טוב המרעה בנגד בהרבה מאשר בשטחים שמצפון לנבולותיה. תושבי מרכז ערב המציאו שיטה משלהם כיצד לשמור על אדמת המרבר שתהא טובה למרעה בהמותיהם, ושיטה זו היא עתה דבר שבמסורת.

תכניות השקאה; בדומה לזו שכבר מבצעים אותן באל-חארני, כ-70 קילומטר מדרום-מזרח לריאד, אפשר לבצען גם באל-חפוף, בלילה ובנגיראן וכיו. בחארני נמצאות כמה בריכות מים נרחבות, בכורות של אבן-סיד, ומכונות-דיוול של קרוסלי שואבות את המים ומשקות כמה אלפים אקרים*** של קרקע, אשר רק לפני שנים מועטות היו מדבר שממה. אפשר להכניס שיפורים ניכרים לא רק על ידי פיתוח מקורות מים חדשים כאלה, אלא אף על ידי שמירה על המקורות הישנים, המחכזבים לפעמים בהעדר סידורים פשוטים, כגון ציוד ראשי-המעונות במיכלי-מים ובשסתומים, או סכרים מוגפים ותעלות ביוטון. אין צורך לכך במכונות הרבה, אך מובן שאי אפשר להקציב כיום מקום בספינות לדברים שאינם קשורים במאמץ המלחמתי במישורין. בטמס אשלים פרק זה, עלי לציין כי יצוא שער-הנמל והצמר הוא סחר הניתן לשיפור ולהרחבה. צריך לשער כי פיתוח החקלאות יהיה, ניכר מאוד בזמן קצר באופן יחסי. סבורני, כי בקרוב תהיה שם גם אספקה טובה יותר של ירקות ופירות, ואין סיבה לכך, שלא תהא המדינה מספקת את צרכיה כמעט בכל ענפי-המוון, אפילו בחיטה ובאורז. במה דברים אמורים, אם תנתן לה עזרה מרתיקה-ראות מן הסוג הנכון.

* מיג'ור ג'רויס, מי שהיה מושל סיני; לקוראי „מערכות“ זכורה ודאי התמצית של מספר ספרים מספרו על מיקסחה ועבר-הירדן, אשר עובדה ע"י ד"ר ש. הראלי ונתפרסמה ב„מערכות“, חוב' ט"ז (ג'רויס-בני על מיקסחה, ד"ר ש. אלי-הר). — המער.

** לויט-קול. סיר ארגולד וילסון; שירת בתפקידים פוליטיים במספר הפרסי ובעיראק, בזמן מלחמת-העולם הראשונה ואחריה; היה אחר כך חבר בית-הנבחרים (שמרני) ובלט בהתנגדותו לציונות. נאם את אחד הנאומים רוויי-השלילה ביותר ששמעו בבית-הנבחרים הנוכחי בעניני הציונות והישוב בארץ-ישראל; בפרוץ המלחמה הנוכחית התגרב, על אף גילו (היה כבן 55-60), כמתחזן-אייר בחיל-האוויר-המלכותי; אבד עם אחד המפציצים הבריטיים אשר לא חזרו מעל לדונקרק. — המער.

*** אקר — קצת יותר מ-4 דונם. — המער.

המלך, שהיה קודם איש צבא, אחרי כן שליט דתי, מתענין עתה מאוד בהתפתחותה הפנימית של המדינה ובכלכלתה, והוא מצא באמריקאים עוזרים נאמנים. ענין נוסף לתיכונן הערבי הלאומי אפשר למצוא בניצול הדייג ביסוסוף ובמפרץ הפרסי. שני הימים, ביחוד האחרון, שורצים ממש דגים. מקור עצום ומצויין זה של מזון עוד איננו מנוצל כמעט. צר לי על המוני דגים עסיסיים אלה המרחיקים נדוד סביב המפרץ הפרסי, ואין דייג לדוגם, בו בזמן שאלפי אנשים בארצות הקרובות מתקשים למצוא מזון וול ומספיק.

יתכן, כי אין למנות בין הפעולות שבעתיד את הארכיאולוגיה, ואף על פי כן אפשר שהממשלה הסעודית תרשה ביום מן הימים למשלחת ארכיאולוגית לחקור את המדינה, ביחוד עתה כששורר בה בשחון; ואם משלחת כזאת תסע לשם, הרי שהאיזורים בהם תפעל יהיו, הנני מתאר לעצמי, בראש וראשונה נניראן שבדרום ואולי חגינאו הצפונית. בדרום אפשר ודאי לגלות הרבה דברים בעלי ערך על ממלכות בני-שבא, בני-מעין ובני-חמיר, שאין לנו עוד ידיעות רבות עליהן. מומן לזמן מוצאים הערבים מציאות שונות, ומשהו מן הארכיאולוגיה ודאי שהסתנן באדמת ערב. מה תהא השפעת כל הדברים האלה על התושבים? אם נקבל את ההנחה כי הכל יתנהל לפי הקיום שמנתי, יש לחכות לשינויים ידועים; למשל, הופתעתי למראה השינוי הגופני שחל בבן-יג'ר שעבד במשך חדשים אחדים בריצפוח בשדות הנפט. הם אולי בני הגזע החסון ביותר בעולם, אך מזונם דל ובאורח-חיהם הרגיל אין הזרמנות לאימוץ שריריהם. אך כאשר הם עובדים ומפתחים שריריהם, ונוסף על כך אוכלים כהלכה, יש לדבר תוצאה מדהימה ממש. כאשר ראיתי לראשונה אנשים אלה, שאלתי לאיזה גזע משתייכים הם. הם לא היו דומים לערבים שהכרתי. עתה, הארו לעצמכם, מה תהא ההתפתחות במשך דור, אם היא בולטת כל כך במשך שנה אחת. יש להם חן טבעי וקיפות-קומה; ועוד סגולה אופיינית משלהם — חושי-הבחינה. דומה, יותר מעם אחר הם רואים מה מועיל להם באמת, ועל מה הם יכולים לנתר. לא נקל אפשר להטעותם עיי החידוש או המזור שבכל דבר. דוגמה נאה לכך — תחנות האלחוש שקמו בערב במהירות ובהקדם. לידי אן קְלִיט מצאה רשת שלפונים פנימית בארמון תאיל עוד ב-1880 — והיא עצמה לא ראתה עד אז שלפון בשום מקום אחר.

אנחנו נוטים עתה לחשוש להשפעת האינדוסטריאליזציה שלנו על מדינות ורות, ואנו מזכירים כרגיל את הציביליזציה שלנו, בחיך-מה של ביטול; עיי כך אנו באים להוכיח, כי התרבות שלנו לא תמיד מביאה ברכה לזרים. איני סובר שעלינו לחשוש ביותר לגבי ערביהסעודית. הם יקחו לעצמם את הטוב להם, ויסקלו ידם מן השאר. אני סובר אפילו, כי אפשר ויפוא, חילוף היוצרות, ומגע קרוב מצדם עם העולם המערבי יהיה דוקא לתועלתו של המערב. הערבים שמרו בשבילנו על כמה דברים בעלי ערך כאשר ימי הביניים ירדו ובאו על אירופה, כגון תרגומים ערביים של הספרות היג'נית, כשם שאותם כתבים לא עניינו כל עיקר את הכרונים שנלחמו זה בזה באירופה, כך קשה לנו להכיר בערכם של דברים שהם אולי פחות

ניתנים להמחשה מאשר אפילו כתיביר עתיקים. כנון: היחסים בין אדם לחברו אצל הערבים, אותה מזינה מורה של מעשיות קשה כחלמיש מצד אחד ואחיה והכנסת אורחים, שאין משלה באירופה - מאידך.

לא במקרה נולדו שלוש הדתות, שתוכנן כתוכן דתנו, במזרח התיכון. רחוק אני מכל נסיון להכניס את ראשי בענין כה עמוק וקשה, אך בנכרי על ערב, שכמעט לא נשתתה מאז ימי התנ"ך, ועל עתידה, איני יכול שלא לנגוע בו כלל. אולי עוד ימצא בערב העתיקה - ברוחה של ערב - משהו השוה בערכו, או אפילו עולה, על ערך הנפס, הזהב והתגליות הארכיאולוגיות.

הערות-הפתיחה של היו"ר, הרון וינטרסון*:

כמעט שאין צורך להרבות דברים על אורחנו הנכבד בפני קהל יודעי-דבר כזה. אולי תרשוני רק להזכיר לכם, כי קולונל דה-נורי נסע לריאד לראשונה בקיץ 1935, ואחרי כן הלך שוב לשם עם סיר אַנְדְרֵיוֹ נְיָאן, צירנו בנדה או, כאשר הוטל על סיר אנדריו למסור למלך אבן-סעוד את אות הצלב הגדול של מסדר-המרחץ בשם המלך נורג' החמישי.

עם פרוץ המלחמה נשלח לויט-קול, דה-נורי, ששהה בינתיים כמה שנים בחלקים אחרים של הציהאי ערב, שוב לריאד, לחצר המלכות של איבן-סעוד. הצירות הבריטית נמצאת בנדה, ובימות מלחמה, כאשר רצוי מנע קרוב יותר, חשבו כי מרוחקת היא יתר על המדה. לקול, דה-נורי הוענקה דרגת מזכיר ראשון של הצירות. בחורף הראשון למלחמה הוא שהה אצל אבן-סעוד, וכאשר המלך עלה לרגל, נלוו אליו עד האיזור הקדוש של מכה. אחיכ הועבר לצירות בטהרן, אבל בפרוץ המאורעות בעיראק נתמנה בתור "ממונה-על-הענינים" הבריטי באותה מדינה**. כאשר התפשטה זירת-המלחמה על סוריה, נקרא דה-נורי להקים את "חיל הפרשים הדרוזי". אחרי כן מונה קצין-מקשר במשרד מיניסטר-המדינה בקהיר, ומשם עלה בידו לנסוע שוב שלוש פעמים למדינתו של אבן-סעוד. לפני כמה שבועות חזר. תרשו לי, לאדם שהכיר במקצת, בצורה רשמית ובלתי רשמית, את עניני הציהאי ערב ב-25 השנים האחרונות, להעיר הערה קלה. כאשר יעלה באופק יום

* לורד וינטרסון ידוע לציבורנו מאז כהונתו כחבר בממשלה הבריטית ומטיפולו לעניני הערבים

בכלל. - המער.

** שלוש דרגות קיימות בשירות הדיפלומטי (להבדיל מן הקונסולרי!) לנציג ראשי של מדינה באחת מארצות-החוץ (הכל לפי חשיבותן של המדינה-המקנה ושל הארץ אליה נשלחים): הגבוהה שבהן - "שגריר" (Ambassador, Посол, Botschafter); השניה בדרגות - "ציר שלא-מן-הרגיל ומיניסטר מיוחד-כוח" (Envy Extraordinary and Minister Plenipotentiary); והשלישית הנמוכה ביותר - "ממונה על הענינים" (Gesandter, Посланник) - (Chargé d'Affaires, Geschäftsträger, Поверенный в делах) - אשר בה, לעמים קרובות, משתמשים גם לשם מינויים שהם זמניים ביסודם. - המער.

שכחת הנשק—ואני, שאינני פסימיסטן כשלעצמי, אינני מניח עדיין כי יום זה כבר קרוב הוא—ויבוא בְּנֶהֱרַר שלום, ויצורים שונים ירחשו במימיו, הרי בעיה זו של הצי-האי ערב, מצבו ומעמדו, לא תהיה, כפי שאני מקוה, בין דני-ההרקק.

אם נבחון את הדברים לפי נסיונו מהמלחמה שעברה, הרי בפרום תקופת שיתות-השלום תתעורר בין כל מיני מדינות קטנות התרוצצות גדולה לשם רכישת תמיכתנו, התרוצצות גדולה יותר מאשר אחרי המלחמה האחרונה, כיון שכוחה ושמה של הקיסרות הבריטית עלו במידה שלא היתה כמותה ביום מן הימים.

הריני מציע מתוך יראת הכבוד הראויה לציבור זה, שכה רבים בתוכו רכשו נסיון רב בעניני הצי-האי ערב במשך רבע-המאה האחרון, כי אלה מאתנו, שאינם עומדים עוד במשרות רשמיות, ראוי שישקדו, כי תנתן תשומת-הלב הראויה לעתידה של ארץ זו. הייתי חושב לצביעות מצרי, אילו הכחשתי את העובדה, שאנו נכנסים לתקופת מדיניות מעצמתית, ועמדתם וכבודם של בעלי הברית, אם ינצחו במלחמה— וכולנו יודעים כי נצח ינצחו— יהיו עצומים. מן הראוי שנשקוד על כך שתוקדש תשומת-הלב הדרושה לחצי-האי ערב, ושכל הבעיות המדיניות, הדחיות, ואפילו האֶתְנולוגיות של הנוצים השונים שבחצי-האי ערב תִּשְׁקַלְנָה בדיוני בנות הברית במלוא משקלן.

איני בטוח אם עתה מיחסים להן חשיבות לפי משקלן, וכן ספק בעיני, אם דעתם של הבריות נתונה במידה הדרושה לבעיות החשובות לאי-ערוך שתעמודנה אחרי המלחמה, מן המפרץ הפרסי עד מיצרי ניברלטר, בפני קהילת-העמים והקיסרות הבריטיות.

אני סבור, בכל יראת הכבוד, כי מחובתה של חברה כזאת, ללא כל קשר לבעיות מדיניות-מפלגתיות, לתת את דעתה על בעיות עצומות אלה, אשר ערכן כה רב לעתידה של הקיסרות הבריטית.

אם יִקְרָה הַבְּרָר, וְתִקְוֶה בְּלִמְנוּ עַל גְּדוּת הַיַּרְדֵּן מְדִינָה עִבְרִית, פִּתַח פְּסוּת הַבְּרִיטִי, אֲשֶׁר תְּכִיל שְׁלֵשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה מִלְיוֹן יְהוּדִים, יִהְיֶה זֶה מְאֹרֶעַ בְּדָבְרֵי יְמֵי הָעוֹלָם, אֲשֶׁר יִהְיֶה לְבְּרָכָה מְגַל מְדִינָה שְׂהִיא, וּבְמִיּוֹחַד יַעֲלֶה בְּרִבְרֵם עִנְיָנֵיךָ הָאֲמִתִּיִּים שֶׁל הַקִּיסְרוֹת הַבְּרִיטִית.

וַיִּנְסַח צ'רצ'יל

תעודתו של חיל-הרגלים*

לפני המלחמה הנוכחית, ועוד בתחילת המלחמה, התעוררו לעתים ספקות לגבי חיל-הרגלים, אם עוד יש תוקף לדעה, כי הוא-הוא החיל השולט במהא הידיעה, בשדה הקרב. כתוצאה מזה באה הדרישה להקטין את התקן-לימי-מלחמה של חיל-הרגלים, אבל עוד בטרם החלה ההתקפה הגרמנית בצרפת, באו כבר דרישות דחופות מזירת-המלחמה להגדיל את כוחו של חיל-הרגלים, או הגדילו את עצמתה של כחת הרגליים משבעה עד עשרה אנשים. אמנם, גם בעצם ימי המלחמה נעשו נסיונות לשנות את מבנה הדיביזיה ולהקטין את מספר בריגדות הרגלים שבה (מ-3 ל-2) ע"י החלפת אחת מהן בבריגדת טנקים**. אבל הנסיון בקרבות הוכיח שהכרחי להרבות, ולא להפחית, בחיל-הרגלים, כדי לנצח במערכה. גם בהווה, כאשר גם בעבר, הוכיח חיל-הרגלים כי הוא-הוא החיל העיקרי בשדה הקרב.

בדעתי לתאר בקצרה את תפקידו של חיל-הרגלים, אחר-כך לבחון מה הן התכונות המכשירות אותו למלא את תפקידו ומה הם המתודים לשימוש בתכונות אלו בעבר וכיום.

את תפקידו של חיל-הרגלים אפשר להגדיר בקצרה, והוא: לבוא במגע עם האויב ולהשמידו. הארטילריה אינה יכולה לגרש אויב עקשני מעמדותיו ע"י הרעשה, וכן אין בכוחה בלבד לעצור התקפת אויב. כוח השריון אינו יכול להשמיד, קמעונית³ אויב שכוחותיו פזורים, אף לא להחזיק בשטח כבוש; פעולתו מוגבלת ע"י מבנה השטח והתחבולות-שכנגד, כמו: התותח האנטי-טנקי והמוקש. חיל-הרגלים הוא החיל היתיד אשר בהתקפה יוכל לפעול ולהגיע אל האויב לכל מקום, ובהגנה יעצרו בהחלט בעצמת האש שלו, כלומר-בנשק הקל. ומכאן שההכרעה הסופית בשדה-הקרב תלויה בחיל-הרגלים, ועל כן תלוי בו גם גורלה של כל המלחמה. אני קובע זאת אף על פי שאני מעריך את כל סוגי הנשק האחרים, שבהם נעזר חיל-הרגלים בכדי להשיג את מטרתו, והיה סובל קרבנות מרובים מנשוא אלמלא תמיכה זו. הכרחי תיאום מהודק בין כל סוגי-החיל ומאמץ משותף - כדי להתגבר על האויב בשדה-הקרב, אבל השלמת ההישגים ומצוי ההצלחה הם-הם תעודתו של חיל-הרגלים.

* לפי הריצאה במחברת השירותים המלכותיים המאוחדת, בשלהי 1943, של מ.ג.נ. וילסון, המנהל לעניני חיל-הרגלים במיניסטריון המלחמה. - המער.

** במקור "Army Tank Brigade"; פירושו: אחת מבריגדות הטנקים, האיטיים יחסית אך כבדי-השריון, שנועדו לסיוע לחיל-הרגלים בראש וראשונה. בריגדות כאלה עומדות לרשות מפקדת הארמיה, לצרפן אל מבני-הרגלים בהתקפות - לתבדיל מהטנקים שבדיביזיות השריון, שנועדו בעיקר לכיבוש תפקידים עצמאיים יותר, ומכאן - כינויון. - המער.

במלחמה זו יש הרבה דוגמאות לסיוע הדדי ושיתוף פעולה של כל החילות הפועלים למטרה משותפת אחת. כך עזר חיל-הרגלים לחפריים ליד אל-עלמין, לפרוץ פרצות בשדות המוקשים שרוחבם היה 6.500 מ', ויחידות חיל-השריון-המלכותי סיכנו את עצמן לא פעם בעזרם לחיל-הרגלים לכבוש את מטרתו או להתבסס בהן לאחר הכיבוש.

האש והתנועה

כדי שחיל-הרגלים יוכל למלא את תפקידו - לבוא במגע עם האויב ולהשמידו, - ברור הוא כי יש הכרח בתנועה. ודאי, שהאויב יעשה כל מה שבידו, כדי למנוע תנועה זו, אם באש ואם באמצעים אחרים. תנועתנו אנו אפשרית, איפוא, ע"י חיפוי קרקע או בחיפוי של אש*. מובן שהאויב יבחר לו עמדות המונעות את האפשרות של תנועתנו אליו בחיפוי הקרקע, ולכן יש חשיבות ממדרגה ראשונה ליכולתנו ליצור את כמות האש ההכרחית כדי לאפשר את תנועתנו. בעיה זו של אש ותנועה הונחה מאז ביסוד הטקטיקה של חיל-הרגלים, ובלי שני אלה לא יוכל חיל-הרגלים לבצע את תפקידו.

אני רואה במלחמה המודרנית שלושה שלבים של תנועה-התקדמות, וכל אחד מהם מחייב לערוך תכנית-אש המיוחדת לו - וארגון חיל-הרגלים המותאם לכך. ואלה השלבים: מסע ההתקרבות, ההשתערוות, וקרב גוף-אל-גוף. כל האמון המודרני של חיל-הרגלים שלנו מכוון עכשו למיזוג מלא של אש ותנועה בכל שלבי-הקרב של חיל-הרגלים, כך, שאש האויב לא תפריע אף לרגע את תהליך התקדמותו של חיל-הרגלים לקראת קרב גוף-אל-גוף. בכל שלבי התנועה יש עקרון מדריך אחד לחיל-הרגלים, והוא: להשיג עליונות אש באותו מקום שבו מבקשים להשיג את הנצחון הטקטי. כדי להגיע לכך, יש להפעיל נגד האויב את כל כלי הנשק של חיל-הרגלים, נוסף על אלה של החיילות המסייעים, לא רק בדרגות הראשונות של ההתקפה, אלא עד הרגע האחרון האפשרי, כך שחיל-הרגלים יוחדר ממש ע"י האש לחוך מערך האויב. כלי הנשק תלוי-המסלול**, בגלל האיזור המוכה הרחב שלהם, אינם יכולים לחפות על השלב האחרון של ההתקדמות. אשר לנשק שטוח-המסלול*** הרי אם היורה בוחר לו עמדה שממנה יוכל לראות את התקדמות חיל-הרגלים, יכול הוא להוסיף לירות אל מטרת שבמרחק מועט

* ישנן כידוע, עוד שלוש צורות-חיפוי לתנועה: (1) חשכת הלילה; (2) ערפל, טבעי או מלאכותי; (3) תרובלת אנשים וכלים (חיל-הרגלים, חיל-המהנדסים, תותחנים ועוד) ברכבי-גישת משורין - להבדיל מטנקים לוחמים - המער.

** בארטיילריה - המהונצירים; בחיל-הרגלים - המרגמות לסוגיהן; בנשק-הפרט-רימוני הרובה והיד; כולם - לפעולה נגד מטרת שמעבר למחסה טבעי או מלאכותי. - המער.

*** בארטיילריה - התותחים; בחיל-הרגלים - כלי-היריה האבטומטיים והרובה; וכן כלי-היריה האנטי-טנקיים. - המער.

לפני הצבא המתקדם - ועד רגע ההתנגשות ממש. חיפוי קרוב ומהודק זה ע"י כלי הנשק בעלי מסלול-התעופה השטוח מחייב שהמקלע יהיה בשעת הקרב בשורות הקדמיות ביותר, כך שיוכל ללוות את ההסתערות על המטרה מטווח קרוב ועד לרגע האחרון. ובמידה שכלי הנשק שטוחי-המסלול ידעו לשמור על כושר תנועתם גם במהלך-הקרב, אפשר יהיה להציבם בעמדות שתאפשרנה את מילוי תפקידם - לרוב בעמדות אגפיות במקצת; פעולת אש כלי נשק כבדים יותר (מכונות-יריה ותותחי חיל-רגלים) אפשרית מעמדות נישאות, מעל לראשו של צבא אותו הצד עצמו.

ארגונו של חיל-הרגלים החדש

החיילות המסייעים-ארטילריה וטנקים-נותנים את חלקם לכושר התנועה של חיל-הרגלים. אבל זה האחרון צריך להיות מוכן לפלס את דרכו בקרב ולהתנגש עם האויב בנשקו-הוא. למטרה זו מותאמים המבנה וכוח האש של חיל-הרגלים של זמננו. בארגון זה צריך לשמור על שווי המשקל בין כוח האש, כוח ההלם ויכולת התמרון. אם לבדוק את העיקרון הזה ביחידות-המשנה השונות נוכל לראות איך הוגשם הדבר. כל כיתה של חיל-הרגלים מכילה, נוסף על הרובים, את האש האבטומטית של מקלע-ה"ברן", כדי לתת את ההיקף הדרוש לעצמת האש. נוסף על כך יש לכל מחלקה של חיל-הרגלים תוספת תמיכה באש תלולת-המסלול של המרגמה בעלת "2". לעתים קרובות מקצים לפלוגה את האש הנוספת, שטוחת-המסלול, של מקלעי-ה"ברן" אשר לכתת "נושאי-הברנים" * והאש תלולת-המסלול של המרגמות בעלות "3", בשעה שלרשות הבטליון עומדת שארית מחלקת "נושאי-הברנים" ומחלקת המרגמות בעלות "3" אשר לו. וכדי לשמור על יכולת-התנועה מול כוח משורין, מצרפים עתה לבטליון תותחים א.ט. בני 6 ליטראות.

צריך לשמור על הגמישות הטקטית של הבטליון; אבל בינתיים התברר שהוא נזקק לתוספת של כוח אש, לשם סיוע ישיר מקרוב בשעת הקרב. כוח-מסייע זה מן ההכרח שיהא נמצא מיד להדרשו. לכן, הוכנסו כוחות אלה לתוך ארגונה של בריגדת-הרגלים, לרשותו של מפקד הבריגדה, ע"י יצירת יחידות-הסיוע אשר לבריגדה. מכאן שבריגדת חיל-הרגלים מגמתה להיעשות החטיבה הטקטית בהא הידיעה של חיל-הרגלים. יחידות-הסיוע האלה של הבריגדה מכילות את תוספת הסיוע הדרוש של אש תלולת-המסלול, - כיום ע"י המרגמה בת 4.2 אינטש שכנראה תוחלף עוד בנשק יותר מדויק - התותח של חיל-הרגלים. תוספת-סיוע באש שטוחת-המסלול ניתנת על-ידי מכונת-היריה הבינונית. כדי להבטיח את יכולת התנועה של חיל-הרגלים מפני סכנה של התקפת-אווירונים

* "נושאי-הברן" - רכב משורין קל, בעל זחלים, נועד בעיקרו להובלתם של מקלעי "ברן", או מרגמות, וכן רובים אנטי-טנקיים, ואשיהם, באזורי-הקרב הקדמיים, לשם תפיסת עמדות-קרב הקרובות אל האויב, יש ומפסילים את הנשק גם מתוך הרכב עצמו. - המער.

צורפו גם מכונות־יריה כבדות אנטי־מטוסיות בעלות קליבר של 20 מילימטר. עם הפרדת כלי הנשק הכבדים האלה מן הבטליון נשמרה גמישותו הטקטית, וצירופם לבריגדה מאפשר תמיכה בחיל־הרגלים ע"י תוספת האש מקרוב. במלחמה זו בעזרת תנועת חיל־הרגלים בשעת הצורך ע"י יצירת ערפל מלאכותי. זה הושג מתוך ההתפתחות התכנית שחלה באמצעי־ההקצפה וכן בשימוש הטקטי בהם. חיל־הרגלים יכול ליצור את מסך הערפל בהיקף מקומי בלבד, ע"י שימוש בפצצות עשן הנורות ממרגמותיהם הם.* כשהם זקוקים לעשן בכמות גדולה הם נעזרים ע"י הארטילריה. מאידך, המציא המדע החדש אמצעים נוספים כדי להפריע לתנועת חיל־הרגלים. בצורת מוקשים נגד־אדם ומלכודות כסיל**. במקרים רבים משתמשים באמצעי זה במקום בתיל הדוקרני שפגשנו בו במלחמה הקודמת, או שהוא בא בצירוף אתו.

לקח ההיסטוריה

אם נעיין בהיסטוריה נמצא, כי תמיד, כאשר הוזנח אחד מהעקרונות של אש ותנועה או שחלה ירידה בצורות־הארגון ובציוד הדרושים להפעלתם, ממילא אבדה לו, לחיל־הרגלים, עליונותו בשדה הקרב. זה גרם תמיד להקפאת המלחמה ולהארכת המסעות. ודוגמאות מספר מן ההיסטוריה – יוכיחו. מימי קדם חפה חיל־הרגלים על תנועתו באותם כלי־היריה אשר ניתנו בידו ע"י התכניקה של זמנו. אם נקח לדוגמא את הרומאים, נמצא שחיל־הרגלים שלהם חיפה על תנועתו ע"י מטר של רומחי־הקֶּלָה, כדי לאפשר לו להתקרב לאויב עד כדי שימוש בחרבו הקצרה. הניבעל, במלחמותיו נגד רומא, ניסה לחפות על התקדמות חיל־הרגלים שלו עד כדי קרב־מגע, ולחסוך באבידות, ע"י שימוש בפילים. המצביא הרומאי ריגולוס הגיב על טקטיקה זו ע"י סידור ה"מניפולים" שלו בשדרות עמוקות עם רווחים ביניהם למעבר הפילים. סידור זה דומה להגנה על שרשרת נקודות־מעוז שנכפתה עלינו במלחמה המודרנית ע"י השימוש בכוחות משוריינים.

בימי הביניים אבדה לו לחיל־הרגלים השליטה בשדה הקרב, ומקומו נתפש ע"י הפך־המשורין. באותו הזמן היה השריון עדיף מכלי־הנשק, וכתוצאה מכאן לא היה לחיל־הרגלים כוח־אש יעיל שיוכל להתגבר על הפרש המשורין. חיל־הרגלים לא היה בכוחו לעמוד בפני הפרשים בשדה הפתוח ולכן איבד את כוח־התמרון ואת היכולת למלא את תפקידו. שהוא, כאמור, לבוא לידי מגע עם האויב ולהשמידו. דבר דומה לזה קרה במלחמה הזו: השריון נעשה שוב השולט, מאחר שחיל־הרגלים לא היה לו נשק יעיל להתגבר על השריון. זה התאמת במיוחד במדבר, מקום שלחיל־הרגלים לא ניתן כל חיפוי ע"י מבנה הקרקע, ולעומת זה היה לחיל־השריון של האויב חופש־תמרון

* ראה בחוברת זו את הרשימה "שימוש טקטי בשון". – המער.

** להבדיל מהמוקשים הא.ר.ט. שצוינו לעיל. – המער.

מלא, לא רק בשל העדר כמות האש ההכרחית, אלא גם בשל חסרונו של סוג האש המתאים; וכך אבד לחיל-הרגלים כושר-תנועתו.

בימי הביניים חזר כושר התנועה לחיל-הרגלים עם הופעת הנשק הקטלני, הנשק החם, שפעולתו נטלה מאת הפרש המשורין את כוח המחץ שלו והחזירה לחיל-הרגלים את מעמדו בשדה הקרב. אותו הדבר קרה במלחמת זו. אמצעי הגנה מודרניים נגד טנקים, ביניהם התוחח האנטי-טנקי והמוקש, כשהם מצטרפים אל מבנה קרקע - לא זה של המדבר, ששימש זירת-קרב במלחמה הנוכחית, - החזירו שוב את חיל-הרגלים למקומו הראוי.

כוח האש של נשק חיל-הרגלים נוצל במלואו במאה הי"ט, כשסיר ג'ון מור, ב"דיביזיה הקלה" שלו, ע"י פיזור הרגליים לשרשרות-קלעים, העלה את יעילות האש, וכן יצר הנאים שהקלו על התנועה. בקשר לזה יהיה מן הענין לציין את אחדות-ההשקפה של המפקדים הצרפתיים שראו את סיבת מפלותיהם בשדרותיהם המסורבלות יתר-על-המידה, אלו שהשתמשו בהן בשנים המאוחרות יותר של הקיסרות הנפוליאונית. לדעתם, מבנה השדרה פגם ביכולת התנועה ובתנופתה, מבלי שהוסיף כוח-קלם. אחת המסקנות של מלחמת דרום-אפריקה היתה זו, שתנועה ופעולת-האש הם הגורמים החשובים ביותר, והם טעונים לימוד. ויש משום סמל בדבר, שהמונח "תרגול חיל-הרגלים" הוחלף ב"אמון חיל-הרגלים".

במלחמת 18-1914 שוב איבד חיל-הרגלים את עליונותו בשדה הקרב. אחרי השלבים הראשונים במלחמה התנהלו הפעולות במסגרת נוקשה ונמנע מחיל-הרגלים לשמור על כושר תנועתו. לרוב ניצבו הצדדים זה לעומת זה בטנחים קצרים, בעמדות מבוצרות ורצופות. לא היו כל אגפים חשופים וההזדמנות לתמרון מועטה. משקל האש לא הספיק כדי לשתק באופן מוחלט את אשו של האויב, ועל ידי כך לאפשר לחיל-הרגלים להתקדם אליו עד כדי מגע. האש תלולת-המסלול של החיילות-המסייעים כל כמה שהיחה מרוכזת, לא יכלה לחסל את ביצוריו של האויב, ובמיוחד לא יכלה לנשק האבטומטי שטוח-המסלול, שהוא בעיקר היה המונע את תנועת חיל-הרגלים שלנו. בכל אופן, תמיד היו לשטן מאות המטרים האחרונים, כשהאש התומכת תלולת-המסלול היתה צריכה או להתאריך טווח ולהעמיק פגיעותיה אל עומק מערך האויב, או להיפסק, וכך לתת לאויב הזדמנות להתאושש ולחדש את פעולתו בכלי-היריה, ובמכונות-היריה ביחוד. בחנאים אלה, - פרט למקרים כשמבנה הקרקע היה מתאים לחיפוי-אש מעל הראש ע"י מכונות-היריה - לא היה בידי חיל-הרגלים להפעיל את כלי נשקו שטוחי-המסלול בשיתוף עם האש-התומכת של שאר החיילות, כדי להגיע לעליונות הדרושה להשגת ההצלחה הטקטית. לכן הצטמקה יכולת-הקרב העצמית של חיל-הרגלים, והיה סומך כמעט לגמרי על

* במלחמת ספרד, בין בריטניה לנפוליון, טופחה על יסוד נסיונם של גודוי, רובאי-הסלילים (Rifles) שהוקמו בצבא הבריטי במלחמות אמריקה הצפונית, וסיגלו לעצמם נוחג-קרב מסוים. - המער.

סוגי החייל המסייעים, שיזכו אותו באפשרות-תנועה כל שהיא. השימוש בשריון החזיר במידת מה לחיל-הרגלים את יכולת התמרון. כתוצאה מזה חשבו רבים שהשריון בא במקום חיל-הרגלים בהשתערות. בסיכום הדברים הוכיחה המלחמה הזו את ההיפך הגמור מזה, בהתחשב בחסרונות של השריון, כפי שהוכרתי לעיל. ערכו של השריון הוא בכוחו המסייע, בשיתוף פעולה הדוק עם חיל-הרגלים, יותר מאשר בכוח ההשתערות שלו. אמנם אפשר לנצל כוח זה במלואו, כמו שהיה, למשל, בשלבים הסופיים של מסע-תוניסיה, כדי לנתץ את מנגנון הניהול של האויב ולהשיג הכרעה מהירה, לאחר שהקרבות הפכו קרבות-תנועה בעיקר, עקב הפירצה שפרץ חיל-הרגלים בשיתוף כל שאר החיילות. אכן, אפילו בתנאים אלה היה על חיל-הרגלים לחסל את שרידי האויב שעל פני שדה הקרב.

הטקטיקה של ימינו

יסודות הטקטיקה של ימינו דומים בהרבה לאלו של הדיביזיה הקלה במלחמת חצי-האי הפירנאי והם: יצירת עליונות האש, גדולה ככל האפשר, במקום בו מבקשים את ההצלחה הטקטית, כדי לאפשר לחיל הרגלים לפקדן את דרכו לעבר האויב. מובן, שהתפתחות הזיון, כגון הופעת רובה-הסלילים וכלי הנשק האבטומטיים, גרמה לא במעט לשינויים ושכלולים של טקטיקה זו. מסיבות שונות קיבלו הפעולות במלחמה זו צורות גמישות הרבה יותר; כך, למשל, גרמה אימתו של חיל-השריון להתקין הגנה של אזורים-אזורים, בעומק, לעומת ההגנה, הקניית במלחמה הקודמת. ולכן יש עכשיו הרבה יותר הזדמנויות לתמרון ולהסתננות. מתוך כך ניתן לכלי הנשק שטוחי-המסלול של יחידות-הרגלים הקדמיות לזכות בעמדות, מהן יוכלו אף הם לתמוך בתנועת יחידותיהם, נוסף על האש של כלי הנשק תלולי-המסלול. כי על כן שוב יכול חיל-הרגלים, ע"י הפעלת עצמת-אשו, לחפות על תנועתו הוא*. בהודמנות זו ברצוני להביא ציטטה מתוך הוראות-האימונים שהוצאו ע"י פון-בראוויץ' עם סיום מסע-הגרמנים בצרפת ב-1940:

דינים וחשבונות רבים מדגישים את הערך של אש מרוכזת. ריכוז של אש מצריך הכנה קפדנית. - בשעה שמכינים את הריכוז הזה, צריכה כל פלוגה, ואפילו כל מחלקה, לנצל כל הזדמנות נוחה להתקדמות, ולספק את הכוח המסייע, לריכוז-של אשה ביזמתה היא. ולהלן: חיל-הרגלים לא השתמש כל צרכו בכלי נשקו המצויינים. חשוב במיוחד, שחיל-הרגלים, מכיון שנתקל באויב, לא יסתפק בכך שיקרא לעזרתה של הארטילריה, אלא אף יצור בעצמו, בכלי נשקו הוא. עליו להשתמש בנשק ההתקפה המצויין שלו

* לעומת תקופת עמדות-החפירות הרצופות, ב-18-1914, בה לא היה כמעט ערך לאש-הרובים למכונות-היריה של הרגלים לדיכוי כוח התגוננותו של מתנגד שהתבצר. לתפקיד זה צלחה או, בעצם, הארטילריה בלבד - מכל מקום עד להופעת הטנק מצד אחד, וראשית התפתחותה של טקטיקת-התסתננות הגרמנית מאידך גיסא, כלומר - עד ל-1918 בערך. - המער.

מכל המינים, כדי מלוא כוח הפגיעה אשר להם, ואף לא להפריז במצוות החסכון-בתחמושת, אמנם בלי בזבזנות חסרת-טעם. שומה על היחידות המתקיפות לבקש תמיד הזדמנות לשימוש במכונות-היריה שלהן מטיפוס 1934 * ע"י יריה ברווחים שבין קבוצות חילותינו אנו, או מעמדות גבוהות מעל לראשיהם; אבל בראש וראשונה — ע"י שימוש במכונות-יריה באזור הקדמי ביותר. מבני-התקדמות צרים בשעת התקפה, יש בהם משום הקלה למתן אש ע"י מכונות-היריה מעמדותיהן דרך הרחמים המתהוים או ביניהם. בטנחים קצרים יש להפעיל מספר גדול ככל האפשר של מכונות-יריה באזור הקדמי המובהק, כדי להשיג עליונות-באש.

כמה בחינות מיוחדות של קרבות חיל-הרגלים

דברתי באופן כללי על תפקידו של החיל הרגלי, אך ברצוני לעמוד על בחינות אופייניות ידועות של קרבות-הרגלים שהיה בהם כדי להדגיש במיוחד את ריבונות חיל-הרגלים בשדות הקרב על כל סוגיהם וטיפוסיהם. ואלה הם הגלגולים המיוחדים של חיל-הרגלים: הפעולות השלובות, החיילות המוטסים, ואורח-המלחמה המיוחד למזרח הרחוק. כל אלה גם יחד הוסיפו על מידת-המורכב שבארגון חיל-הרגלים בזמננו, בציד ובטקטיקה שלו, ועל כן עלתה, יחד עם כל אלה, אף רמת היכולת הנדרשת מהחייל הרגלי.

כרגיל יצעד החייל הרגלי לקראת הקרב, או שהוא מובל, בחלק מהדרך, בכלי תובלה מכניים. אבל כוח-הים שימש מאז אמצעי להביאו בים ישר אל זירת הקרבות. ובמלחמה זו כוח-האוויר מאפשר לעשות זאת גם בדרך האויר. שני דרכי-הפעולה האלה גם יחד מחייבים אורח-פעולות של חיל-הרגלים השונה מזה שביבשה; ודבר זה עצמו שוב מחייב את החייל הרגלי כי ידע את אשר ידרש ממנו כתנאים שונים אלו. נטל הקרב נופל, כמובן, בכל אחד מהמקרים האלה, על חיל-הרגלים בראש וראשונה. הוא המסתער בשעת העליה בחופים והתופס בידו את ראשי-החוף; וחיל-הרגלים יהווה גם חלק עיקרי בהקצב הכוחות המוטסים, כדי לכבוש את המטרות מיד לאחר הנחיתה מן האויר; שתי הפעולות הללו מחייבות ידיעות ואמון מיוחד, ובמקרים מסוימים גם ארגון, נשק וציוד מיוחדים. לא פעם ביצעו פעולות שלובות, בקנה מידה גדול, במלחמה הזו, ובמידה שקשה לבצע את הבקעתה או לפיתחה של חזית אויבת, משמש האויר האגף החשוף היחידי שבה, ולכן שומה על הרגלים בעתיד להיות מאומנים היטב בפעולה מהאוויר, ממש כפי שהם מאומנים עכשיו בפעולה מהים או על היבשה.

ושוב: בתנאי מלחמת הג'ונגל מן ההכרח שתפקידי-הקרב יוטלו כמעט בשלמותם על חיל-הרגלים. והקרב נהפך שם עכשיו, יותר מאשר בזמן

* מכ"י גרמנית המותאמת לשימוש גם כמקלע וגם, בעזרת כן קסן, במזרח מכונות-יריה בינוניות. — המער.

מן הזמנים, למלחמת חיל-הרגלים, על אמצעיו המיוחדים ועל הנוהג שלו בטקטיקה, בארגון, בזין ובציוד.

וכן, בכל המסיבות המשתנות הללו יש תפקידים שונים לחיל-הרגלים שהם אמנם ביסודם גלגולי קרב-הרגלים, אבל עם זאת מצריכים הם התאמה זו או אחרת באמצעים ובדרך הפעולה. כאלה הנם: „בטליוני-המנוע“, הפועלים מתוך שיתוף פעולה מהודק ביותר עם המבנים המשוריינים; בטליוני-הסיוור, המכילים חיל-הרגלים, להשגת ידיעות מפורטות יותר על השטח ועל האויב; „הקומנדות“ לפעולות מיוחדות; ובמזרח הרחוק – „קבוצות החדירה למרחקים“ של וינגייט במלחמת הג'ונגל.

מתודות של אמון

מדברי לעיל מסתבר שאמון חיל-הרגלים נעשה תפקיד קשה יותר, ובמיוחד – בפרק הזמן הקצר הניתן לתכלית זו בתקופת מלחמה. ודבר זה נעשה מורכב במיוחד עקב העובדה, שאם בזמן המלחמה הקודמת אפשר היה להרגיל את החיילות בהדרגה לרעש הקרב ולמתיחותו בקטע שקט, יחסית, של החזית, הרי במלחמה זו צפויים הם להעברה, כהרף עין, ממקום שקט בהחלט למקום בו משתולל הקרב בכל עוזו. אכן, דרכי האמון השתכללו אף הם, כדי שלא לפגור אחרי ההתפתחות הטקטית. וכשם שהמשחקים בכדור לומדים תחילה את צורות-היסוד של הטלת הכדור, והדיפתו לאחר שהוטל כלפיהם באופנים שונים, כך לומד גם החייל הרגלי תנועות-יסוד טקטיות ידועות, בתור בסיס לכל התנהגותו הטקטית בקרב. ודאי שתנועות-יסוד אלו צריכות להיות גם מגוונות וגמישות, כדי שיוכל החייל להגיב בכל מצב מן המצבים השונים העלולים להתהוות. אך לראשונה מלמדים אותו מצדן תרגול, עוד בטרם ינסו להשתמש בתנועות ולהתאימן לנוף מסוים; כל זה – לא רק על מנת להבטיח סיגול ראשוני הגון של הלקח, אלא גם כדי להקנות לכל פרט את המכניזם של התנועה הטקטית בכללה, ואת חלקו הוא בתוכה. שיטת אמון זו נקראת „אמון הקרב“ או „תרגולת הקרב“. יצוין, כי בכדי להרגיל את החיילים לקולות-הקרב מקדישים תשומת לב מרובה למה שאנחנו קוראים עכשיו „הרכבת-חיסון לקרב“. עד כמה שטעמי הבטחון מרשים, מטפחים צורות שונות של חיקוי לקולות הקרב – וכל החיילות, בתקופת אמוניהם, מתנסים באש שממטירים מעל לראשיהם.

תכונות-היסוד של הרגלי

פעולת הקרב של חיל-הרגלים בחזית מחייבת דרגת התמחות ויכולת העולה על כל צורת קרב אחרת. היא מחייבת רמה כל כך גבוהה של ידיעה, יזמה וכשרון-מנהיגות שהגבוהתיהם של הלוחם והמפקד בעת קרב-מגע נעשות

* "Motor battalion" – מינה המקובל בצבא הבריטי, להכריל מ-"Motorized battalion" (בטליון

אבטומטיות כמעט. ואפשר כי היום הדבר נכון יותר מאשר בעבר, מחמת כלי הזין והציוד, שנתרבו ונעשו מורכבים יותר, מתוך מאמץ לאפשר לחיל-הרגלים לבצע את תפקידו. וכתוצאה מכך הפכה גם הטקטיקה למורכבת יותר. תכונות-היסוד, שאי-אפשר לו לחיל הרגלי בלעדיהן, נשארו, כמו בעבר, אותן התכונות עצמן. קליעה מעולה ושליטה בנשק חשובות עתה לא פחות מאשר בזמן מן הזמנים, אבל רב יותר מספר כלי הנשק שהחייל צריך לגלות בקיאות וחריצות בשימושם. קצב המלחמה גבר, ולא זו בלבד שהמפקדים צריכים לחשוב ולפעול ביתר מהירות, כי גם החיילים צריכים להתגועע ביתר זריזות. נדרשת על כן רמה גבוהה של כושר-שדה וסבילות. החייל הרגלי צריך לדעת להסתיר את עצמו ואת עמדותיו בכל זמן שהוא, ולכן דרושות לו תכונות הצייד-האורב וסגולות-הסוואה של בעל-חי. וכל אלה דרושים פי כמה כעת, שעין-אויב פקוחה לא על האדמה בלבד, כי אם גם מהאוויר. לכאורה, מוזר הדבר, שבדורנו הממוכן תיירש אותה יכולת ההליכה כמו בעבר, אבל מתוך השוואות נגיע לכך שדרושים התאמצות והתמדה העולים על מה שנדרש לפנינו. אנחנו דורשים מהחייל הרגלי שיוכל ללכת 50 קילומטר ביום ולהלחם בסוף המצעד, ולעבור כל כבדת-דרך בת 16 קילומטר בערך בשתי שעות. עכשיו אין די לו, לרגלי, שיהיה אמן במקצועו הוא, עליו להיות גם מין חייל, שידו בכל: הוא תותחן לעצמו, מפני שכלי-תותח נכללים כיום במסגרת חיל-הרגלים; הוא חפץ לעצמו, כי עליו לדעת להניח מוקשים ולפגותם, ולהשתמש בחמרי נפץ. במלחמה זו השתמש כבר במקצועו המורכב הזה במסיבות שונות ומשונות: בביצות דרום-מערב האוקיינוס השקט; בגיונגל של בורמה; במדבר האפריקאי; בגבעות חוניסיה; בערי סיציליה; בהרי איטליה. עובדה היא כי החייל הרגלי של זמננו צריך להיות עתיר-תכונות וכשרונות.

כאשר הוקמה לראשונה במיניסטריון המלחמה מנהלה מיוחדת לחיל-הרגלים, התחלתי לפרסם ולשגר לכל זירות המלחמה צרור-רשימות חודשי על עניני חיל-הרגלים. תחילה חשבתי, כי יאה יהיה לו לצרור זה להקרא P. B. I., * אלא שמשמעות הדברים אחרת מזו שהיתה מקובלת בעבר, אך כבר אינה הולמת את המציאות כיום. כי את ה-P. B. I. של זמננו יש לפענח: Progress Bulletin, Infantry (ביולטין הקדמה לחיל-הרגלים).

מנהיגות

דבר המובן מאליו הוא, כי הרמה הגבוהה הנדרשת מחייל רגלי, מחייבת גם רמה גבוהה של מנהיגות, ועם עלית-קצב הפעולות — גם אמצעי נוסף, אשר יאפשר למפקד לקיים את שליטתו במכוונה הצבאית המורכבת. כאמצעי כזה משמש האלחוט ולכן צריכים מספר חיילים רגליים לידיעה הגונה * ראשי-תיבות, בלשון-החולין של הצבא הבריטי, לחיל-הרגלים הארוז, האומלל. — המער.

במקצוע זה. משהוכרה הרמה הגבוהה של מנהיגות הנדרשת בחיל-הרגלים, ניתן לא מומן האישור, שכל מפקדי הפלוגות הרובאיות יהיו מעתה קצינים בדרגת מיג'ור; ועל ידי כך הוגדל מספר המיג'ורים בבטליון של חיל-הרגלים מ-3 ל-5. אכן, מספרם עלה עם עלות אחריותם הישירה לחיי האנשים, הנִקְּה מאחריותו של כל מפקד יחידת-משנה בחיל אחר, עם אופיה המורכב יותר של המלחמה התדישה וריבוי-הצורות של כלי הנשק; וכן בהתחשב בעובדה, שבשלב של מגע-מקרוב וקרוב גוף-אל-גוף תלויה התוצאה בעיקר בכשרונם, ידיעתם ויכולת הנהגתם של מפקדי הפלוגות הרובאיות; ולא רק במידה שאלו מתגלות בזמן הקרב, אלא גם תוך האמונים וההכנות שקדמו לקרב.

ברצתי לתת דוגמא אחת בלבד למנהיגותו של מפקד בחיל-הרגלים במלחמה הזאת. אני מצטט הודעה על הענקת "צלב ויקטוריה" ללויטננט קלרק, מ"הלוואל רגימנט", שניתן לו לאחר מותו, עבור אומץ לב יוצא מהכלל בקרב בקרית-אל-עטש, בתוניסיה. ב-23.4.1943, עם שחר, בשעת ההתקפה על גבעת קרית-אל-עטש, הוכנס הבטליון של לויטננט קלרק כולו לקרב. פלוגה "ב" השיגה את מגמתה אבל הושמדה כמעט כולה ע"י התקפת-נגד. הקצין היחידי ששרד היה לויטננט קלרק, אשר היה אמנם כבר פצוע בראשו, אבל אסף סביבו מחלקה מעורבת, משרידי הפלוגה, והתנדב לתקוף שוב את העמדה.

כשהתקרבה המחלקה למטרתה, נפגשה באש חזקה מעמדת מכונת-יריה. הלויטננט קלרק תימרן את מחלקתו לעמדה, שממנה תוכל לתת אש מחפה, ואחר כך תקף את עמדת האויב יחידי, כשהוא הורג או לוקח שבי את כל צֵנֶת המכונה, והוציא מכלל פעולה את מכונת היריה. תיכף לאחר כך נתקלה המחלקה באש חזקה משתי עמדות מכונת-יריה אחרות. לויט. קלרק תימרן שוב את מחלקתו ותפס עמדה, והוא לבדו התקדם, הרג את אנשי הצֵנֶת, אילצם להכנע, והוציא את מכונות היריה מכלל פעולה. אחר-כך ניהל את מחלקתו למטרה וציוה עליה להתבסס בה. תוך כדי ההתבססות הותקפה המחלקה באש של שתי עמדות צֵלְפִים. מבלי להסס התקדם לויט. קלרק יחידי כדי לסלק את המכשול הזה, אבל נהרג בהיותו מספר צעדים מהאויב."

אין ספק שהצעדים לשמירת הפרסטיג'ה של מפקדי חיל-הרגלים מדרגות נמוכות מוצדקים כיום וכן הצדיקו את עצמם תמיד בעבר.

נסיתי לצייר כאן תמונה מתפקידו של חיל-הרגלים החדיש. מסקירה קצרה זו על התנאים אשר בהם התנהלו קרבותינו והמסיבות שבהן עלולים הם להתנהל בעתיד, ברור, שעל חיל-הרגלים למלא תפקיד ראשי בהשגת הנצחון בשדה הקרב, במלחמה החדשה במידה לא פחותה, אם לא גדולה יותר, משבעבר. ואם כי תכונות-היסוד של חייל רגלי טוב נשארו כשהיו, צריך הוא להיות בעל יכולת רב-צדדית יותר מאשר מקודם, ולכן לא רק שעלינו לקיים חיל-הרגלים בהיקף אשר יספיק כדי לנצח במערכותינו, אלא שעל חיילים רגליים אלה להגיע לידי רמה גבוהה מאוד, כדי שיהיה ביכולתם למלא את תעודתם.

בחזיות איטליה והים התיכון

קפטן סיריל פולס סייר את אזור ים-התיכון במשך שלושה שבועות. מאמר זה הורכב מסקירותיו ב-"Illustrated London News" מ-29.1.44, וב"טיימס" מ-4.5.44. אם כי בינתיים כבר הוכרעה בחלקה הפעולה באיטליה הדרום-תיכונית, ערכם של המאמרים האלה נשאר בעינו — הן בהגדרת המצבים הטקטיים והסופוגרפיים, אשר בהם הושגה ההכרעה, והן מבחינת תיאור הצבאות הנלחמים, מנגנונם ותכונותיהם.

בים התיכון ובשמי

בסיורי נתנסיתי בכל תהפוכות מזג האוויר של ינואר באזור הים-התיכון, למן ימי השמש הזורחת בשמים בהירים, ועד לשלג בהרי האפנינים, וכפוף חזק, מלווה רוח סערה עזה, ליד החוף האדריאטי. התמורות המהירות במזג האוויר השפעתן רבה ביותר על מסע המלחמה באיטליה. במזג אוויר רע נמצאים השטחים שם במצב מדהים, בעיקר — שטחי האדמה הכבדה אשר ממזרח לרכס האפנינים, ואילו יום-יומים של שמש ורוח, מיבשים את הקרקע במידה מפתיעה, התנועה בדרכים, שהתנהלה בעצלתיים, מתחילה להחיש קצב להפליא, כי ניתן למכוניות הכבדות יותר, להשתמש בשפות הדרך, בשעה שהמכוניות הקלות יותר מדביקות אותן ועוברות משמאלן — מעשה שנהגיהן לא היו מעזים לעשותו על פני אדמה לחה.

התנועה בדרכים מאורגנת היטב, ועבודה רבה נעשית על הכבישים; אבל אין אדם יכול לעבור על פני מכונית שלפניו בדרכים זוחניות* — וכאלו מרובים משני עברי האפנינים, ואולם גם קטעי הדרך הישרים דורשים נהיגה איטית וזהירה בשעה ששפות-הכביש ספוגות גשם, והבוץ שנגרר ממקומות החניה מְצִטָה את כל הכביש בשכבת-מקפה מעובה.

כשהגעתי לים התיכון היה כבר מאוחר מכדי שאוכל לחזות בתקופת המעבר האדמיניסטרטיבית, שבאה לאחר כיבוש סיציליה ודרום איטליה, היא התקופה הבלתי-נמנעת של תמורות, תחבולות ומחסור במצרכים, הכרוכים במסע-מלחמה כזה. מכונת הארגון כבר הועמדה על כנה, והיא יעילה עד מאד, אף על פי שפעם, בפעם מוסיפים בה שכלולים, כמובן, אינני חושב כי בעיות האדמיניסטרציה היו חמורות עתה כל-כך (אף על פי שלעולם אינן קלות) אלמלא המעמסה הגדולה, שנבעה מן הצורך לדאוג לתושבי השטחים שנכבשו, לאספקת מזונותיהם, לטיפול במחלותיהם, ומן ההתאמצות שלנו לשמור על מצרכיהם, ומצרכינו אנו, שלא ישתלט עליהם השוק השחור, ברם, בדיעבד, הכל מסכימים, כי לא היתה אפשרות להימנע מן המתחיות, הרצינית למדי, שכפה מסע-המלחמה על מנגנון המנהלה שלנו, ולו אפילו היינו בלתי אנושיים, לא יכולנו להמנע ממנה; כי הסנריום ומתקני-הדרכים האיטלקיים אינם יכולים

* דרך, הפונה בוית חרה אחורנית. — המער.

לעבוד למעננו מבלי שיקבלו מוזן כדבעי, ואף צורות אחרות של שיתוף פעולה מצד האיטלקים, לא תקומנה ולא תקוימנה מבלי שנכונן כלכלה מניחה את הדעת. ברם, ים התיכון חפשי היום למעבר, וקשה לתפוש ולהקיף את משמעות הדבר מחוץ קריאה והשערה בלבד. יש להשקיף ממעוף המטוס, ולראות את השיירות הגדולות במסען או בחניתן בנמלים מלוות משמרות-הצי ומוגנות מאיזור לאיזור ע"י מטוסים מ, כוחות האייריה החופית". למעשה, עוברות

מפת הכבישים הראשיים באיטליה

השיירות ללא-פגע לאורך הדרכים, שבעבר הנחילו לנו אבידות כה איומות. כוחות-האוויריה החופית עינם פקוחה לאורך כל החוף האפריקאי, וגם מן הבסיסים בסרדיניה, קורסיקה, סיציליה ומלטה. באפריקה הצפונית, בסרדיניה וקורסיקה הכוחות האלה הם צרפתיים בעיקר, והם הנושאים בכמה מן התפקידים האלה, המיגיעים בחדגוונים והרחוקים מפרטום, אבל הם חשובים ביותר בכל אותה המלאכה. הנעשית עכשיו בימ-התיכון, מטוסי-הקרב שלהם מסייעים לצי בליווי השיירות ממעגן למעגן. משמרותיהם נגד הצוללות משוטטים בלי הרף מעל לשטחים נרחבים. עירנות בלתי פוסקת נדרשת מהם ומאת פלגות-הילווי של הצי אשר עם השיירות. כי האויב עומד תמיד הכן, ומשלח ללא-הפסק גששים לסוור. את גששי-הסוור שלו יש להניס או להשמיד. בכל זמן יש לאויב כמה צוללות המבקשות לעצמן קרבנות שאין סיכון רב להתקיפם. לא לעתים קרובות מעיו האויב לתקוף, אבל הוא מוכן לתקוף קשה, ומתוך העזה, בכל הזדמנות נוחה. הוא מחזיק אותנו במצב מתוח, אלא הרבה למעלה מזה אינו משיג כעת חלף מאמציו. אכן, ערך הנצחון הזה — שעשה את הימ-התיכון פתוח בשבילנו והמסקנות הנובעות מכאן — מתגלה בבהירות, כשהנך טס מעל למימיו.

אין אלג'יר, ברגע זה, המקום שייבור לו אדם לחיות בו ולעבוד בו. אבל רק שם אפשר להשיג את תוצאות שיטתו של גנרל איזנהאור, ולהבין כמלואו את הכבוד שרוחשים לו, כי הדוחים שפורסמו בבריטניה על התיאום הפנימי השלם במטהו (ומכאן — בכלל מאמץ-המלחמה של הכוחות האמריקאיים והבריטיים) לא הגזימו אף כקוצו של יוד.

החסכון בנפח-ספינות הושג מאחר שפתחו האבידות באניות, ועם זה בא קיצור-הדרך. שלא כאותם הזמנים שאילצונו לעקוף את כף-התקוה בדרך למצרים, את הנמלים מנצלים עד קצה גבול היכולת, וקימום הריסות נמל ניאפולי ע"י מוסחים אמריקאים מהוה כשלעצמו אגדת פלאים על אימפרובי-זציה מלאת כשרון. רשת מסילות הברזל, הרעועה למדי, שבצפון אפריקה, מביאה תוצאות טובות מאלו שציפו להן, וכך הקיים האיטלקיים אשר הוחרבו בשיטתיות ע"י האויב הנסוג, נעשה במהירות. התחבורה באויר התפשטה למכביר. העברה רצופה כל-כך של נוסעים ומשאות לצפון ולדרום, למזרח ולמערב, לא היתה קיימת כלל אילולא העליונות המוחלטת באויר.

השיתוף הבריטי-האמריקאי

כאן, באנגליה, רגילים אנו לדבר על האחדת הכוחות הבריטיים והאמריקאיים, החל מהמעון הראשי של צבא-הברית ודרך כל דרגות הפיקוד עד לגמוכה ביותר, אבל מסופקני אם גם כיום משיגים אנו את שיעורה. האחדה זו הרי היא דבר מה המיוחד לחבל הימ התיכון. אין שני לה. יש רק חיקוי רפה בלבד, בושינגטון או בלונדון; ברם, יש לחכות לכך שכאשר גנרל איזנהאור

יתחיל לכהן כאן בתפקידו יִצַר עד מהרה דבר מעין זה. את סודו של החזיון הזה אפשר להבין בחדרי האוכל של הקצינים שבאלג'יר, יותר מאשר במשרדים. אם שני קצינים אמריקאים רוצים להשמיע דברי בקורת על המנגנון הבריטי. או להיפך, אין הם ממנכים את קולם, כי אין האומר חושש שדבריו יראו כפגיעה; שני הצדדים תורמים את חלקם לשיפור המנגנון. נסיונם של הבריטים אולי מעמיק יותר, והרגליהם בתיכון וביצוע קסדגיים יותר, בעוד שהאמריקאים נגשים לכל בעיה גישה ישרה וענינית. שיטת עבודתו של המטה האמריקאי שכוננה ע"י גנרל אייזנהאור, ותקיים גם ע"י גנרל מיטלנד-וילסון, היא פשוטה ומהירה יותר. צירוף מצוין, שהושג רק במקרה זה, כשנפגשו שני עמים, הדוברים באותה הלשון וקרובים במושגיהם; ויש להגיד, כי למרות כל האזהרות שהושמעו, מתוך כוונה טובה, ביחס להבדלים באופיים הלאומי, הרי היסוד המקרב את הבריטים לאמריקאים הוא, באמת, גדול למדי.

וכשיש לפנינו, מעל להאחדה הזאת, גם שיטת פיקוד-עליון מאוחד על כוחות היבשה, הים והאוויר — שיטה אשר אף היא נתכוננה לראשונה בשלימות ע"י גנרל אייזנהאור — הרי שהגענו לשלב כזה שיש לנו מכשיר המסוגל באמת לטפל בבעיותיה הקשות של מלחמה מודרנית. אנו בזבזנים בכוחות האדם והאמריקאים — לא כל שכן. על כן דומני כי אפשר היה לקצץ בזמורות, ולקמץ באנשים ביס-התיכון — אפילו עד קהיר (במקום שלא בקרתי בסיורי) — בממדים נכרים, מבלי להזיק למנגנון הארגוני. ולמרות הכל, אם ניתן לומר, שהארגון הועמד על כנו ופועל כראוי, אל יהיה הדבר קל בעינינו. הליכוד ושיתוף-הפעולה חלים גם על זירת המלחמה שבאיטליה. תָרַף הים החוצה בינה ובין אפריקה. ביחוד בולט הדבר בשירותיו של הצבא, כי כאן מתאחים ומשלימים זה את זה שני חילות-משלוח חזקים, אשר לכל אחד מהם נקודות כוח משלו. לדוגמא: לאמריקאים אין פלוגות לבניית מסילות-ברזל, ורק מחלקות לטיפול ותיקונים בפלוגות שירות-מטה"ב שלהם, והנה הוברר, שלא מצאו כאן, כפי ששיערו, די יחידות-שדה של חיל-מהנדסים*; ולא היה צורך לפלגות-הבניה שלנו. מאידך גיסא, אין לנו כל ארגון שיהא מקביל לפלוגות האמריקאיות להנחת צינורות, אשר עבודתן המזהירה צוינה כבר לשבח בעתונות.

בדרך כלל מתקבל הרושם שהאמריקאים הצטיינו מאד בפתרון בעיות הציוד שלהם, אם כי נאלצו להסתמך כמעט על התיאוריה בלבד, כאשר צבאם, הקטן בימי שלום, היה מורכב בעיקרו קָדְרִים-לאימון. הם לא נאלצו לחזור וללמוד משיגאותיהם לעתים קרובות כמונו; ואם הוכרחו לנטוש טיפוסי-ציוד ידועים שלהם ולהשליכם כגרוטאות, הרי לא היתה זו אלא צרה ממדרגה

* מהנדסי-שדה — בלשון הצבא הבריטי, יחידות חיל-המהנדסים לתפקידים כלליים של ביצור, ייקוש, בניה והגנחה צבאית, בתנאי שדה וקרב, המצורפות כרגיל אל הבריגדות והדיביזיות של חיל-רגלים וחיל-שריון. — המער.

שניה בערך. הובלתם בנויה על טיפוסים אחידים ועל קימוץ רב בהחזקתם ותיקונם. האחידות חלה גם על הצבא הצרפתי החזק, אשר כמעט השלים כעת את ציודו בחומר אמריקאי. הארטילריה, מכל הקטרים, הנה ממדרגה ראשונה.

השיתוף בין צבאות-הברית ותפקידיהם באיטליה

אכן, בעברנו לאיטליה, מוצאים אנו בצבא יותר מחיצות לאומיות, אבל שוב בריא הדבר מבחינה טקטית. הארמיה השמינית היא כולה בריטית, ובמונח זה הנני כולל את חילות הקיסרות המהוים חלק ממנה. אבל הארמיה החמישית היא בין-לאומית, ומכילה מקנים אמריקאיים, — היסוד המרובה מן האחרים — בריטיים, וצרפתיים*. גם כאן הרוח טובה מאד, וההכנה ההדרגתית כמעט שלמה. גנרל מרק קלארק קרא באוני קטעים טיפוסיים מהערותיהם של טוראים אמריקאיים על חבריהם-לנשק הבריטיים. גם אם נביא בחשבון שהאמריקאי בשיחתו הרגילה ובמכתביו פחות ציני, והוא נוח יותר להתלהב מהבריטי, העידו הקטעים הללו על יחסיריעות מצוינים בין הכוחות הלוחמים של שני הלאומים. אגב, בתור מי שהיה קצין מקשר לצבא הצרפתי, נהניתי בראותי את ההתנהגות הבוטחת של חילותיהם, ובשמעי על הנצחונות הנאים שזכו בהם בקטע ההררי שבידיהם בשטח החזית.

הבעיות העומדות על הפרק באיטליה כיום שונות בהחלט מאלו שבמסע-תוניסיה. שם, אחרי ההתפתחות ההתחלתית, היה לבעית התעבורה ביט ערך משנה בלבד. ציוד-מלחמה זרם לאלג'יריה בלי הרף, רשת ארוכה של מסילות ברזל, מנמלי מרוקו ואלג'יריה, הוותה את "צואר-הבקבוק", באשר לא נועדה להעברת משאות לאורך החופים האלה, אלא כדי לשמש קשר בין מספר מסילות ברזל חשובות יותר, מפנים-הארץ אל הנמלים**. ואילו עכשיו "קבוצת הארמיות" של הברית באיטליה*** דאגתה נתונה לספנות ולנמלים, ובראש וראשונה לנמלים. נמלי בריןדיזי, בארי וניאפולי נמצאים בידינו; אלא ששני הנמלים הראשונים נמצאים כבר עתה במרחק הגון מהחזית, ולפנינו אין כל נמל ממדרגה ראשונה במרחק רב, עד בואך אנקונה בחוף האחד, ולג'ורן

* נוסף לכך גם יחידות איטלקיות נבחרות (אלפ'ניים, ג'רפליאריים, חיל-תותחנים ועוד) ובזמן האחרון — גם קורפוס פולני, אם כי זה תאחרון נמנה, כנראה, על הארמיה השמינית. — המער.

** מסילת-הברזל החופית הובילה ממערב למזרח; מסה"ב מפנים הארץ אל הנמלים, הצוה, במקרים רבים, בכון מדרום-לצפון. — המער.

*** "קבוצת ארמיות" ("Army group") פירושו, באנגלית, מבנה צבאי עליון הכולל מספר ארמיות. כך, בתוניסיה, נקראו הארמיה השמינית והראשונה הבריטיות, קורפוס הצבא האמריקאי השני, והקורפוס הצרפתי האמריקאי. — "קבוצת-הארמיות מספר י"ח"; גם את המונח הרוסי "חזית", כמובן של אחת הגזרות הגדולות (המהוות יחד את חזית הצבא הלוחם) הנתונות כל אחת לפיקוד עליון אבטנומי, נוהגת העתונות האנגלית לרוב לתרגם ב"קבוצת ארמיות". באיטליה — זהו סך הכל של צבאות-הברית הפועלים בה (הארמיות השמינית והחמישית עם התוספות — הצבאות הצרפתיים והפולניים). — המער.

(ליבורנו שבטוסקנה) במשנהו (נמל צייביטה־קיה קיבולו מוגבל מאוד). עלינו לכלול בחשבונותינו לא רק את האספקה לחילותינו, אלא גם את האפשרות של נסיגה גרמנית לעומקה של איטליה. אמנם, האויב לא הראה כלל שהוא נוטה לאיטרטגיה־של־נסיגה, אולם מרגיו היה הדבר, אילו היינו מצליחים להוציאו מעמדותיו של עכשיו ולאחר זאת היינו מאבדים את המגע אתו בנסיגתו. והרי גם אלמלא היתה עלית חילותינו בחוף המערבי מתפתחת בלי כל מכשול ופגע והיה מתברר כי המלאכה היא קלה יותר מכפי שצפינו, — כי גם אז אין להוציא מהחשבון אפשרות כזו.

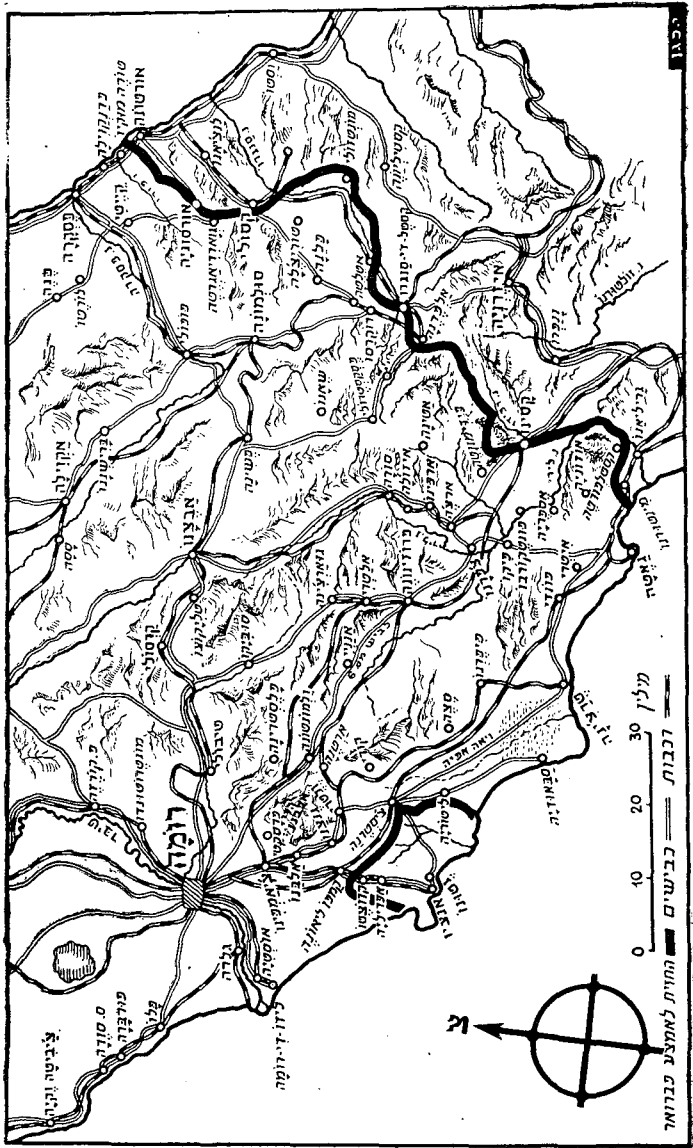
עד כמה שלא תכבד תבוסת האויב בהתקפה חזיתית או אגפית, או ע"י צירוף של שתייהן, ישארו הגורמים הבאים כגורמים תדירים, והם: נוחותה של הארץ להגנה, מיעוט הדרכים, הקלות לחסום דרכים ע"י פיצוץ, הקושי לקומם מחדש את הריסות מסילות הברזל, והמחסור בנמלים טובים. האויב יכול לנוע ולהלחם כשהוא עמוס פחות מצבאות־הברית, יען כי הוא נמצא בהגנה, וכן, יש להודות, באשר מחונן הוא בכשרון מיוחד לכגון דא. אעפ"כ, לפי הרושם שלי, אשר היה בהכרח בלתי־שלם, הרי שיש לחכות בבטחון מלא לתוצאות המערכה באיטליה. בעורקיה־העורף של הצבא תושגנה תוצאות ממדרגה ראשונה, לכשיבוצע הצירוף של הנסיון הבריטי והשיטות האמריקאיות החדורות רוח־מעשה, עם הציוד הטוב שיש לשנים יחדיו. ספק, אם מסע־מלחמה איוה־שהוא מסוג „אמפיבי“ זה, היה נחמך, בזמן מן הזמנים, ע"י מכונה אדמיניסטרטיבית מנוסה ומוסמכת יותר, ואם תואמו מעולם ביתר הקפדה בעיותיה של הלוגיסטיקה* עם אלו של האסטרטגיה והטקטיקה. במלחמה בת־זמננו, ומעל לכל במסע מסוג זה, יכול אתה להביא לידי מגע עם האויב חיילות וכלי־זין המשובחים ביותר, ועם זה לא תצליח לקיים את לחצם עליו אף לשבוע מבלי שיעמוד מאחריהם מנגנון־מנהלה מעולה. המלאכה של אספקת הבסיסים ועורקיה־העורף בכל הדרוש; הפעלתם התקינה והבטחתם — יש בה לא פחות מ־מחצית המערכה. מפקדת צבא־הברית ירדה לעומקה של אמת זו, והיא טיפחה לה את המנגון, שבאמצעותו אפשר להגשימה בחיים.

חזית איטליה בחורף

אחרי ביקורי אצל גנרל אלכסנדר, המפקד העליון, וגנרל ליו, אשר זה מקרוב קיבל את הפיקוד על הארמיה השמינית מידי הגנרל מונטגומרי, ערכתי סיורים בכמה מקומות מצנינים בחזית הארמיה השמינית. ההודמנות הכי טובה להסתכלות וללימוד בשדה־קרב ניתנה לי בבקרי את שטח ההתקפה

* „לוגיסטיקה“ — הכינוי לאותו ענף, בתורה וכמעשה הצבאיים, העוסק בחישובי תנועת הצבאות וחסות אטענם, וכן בשיכונם, אספקתם, וכתוצאה מזה — גם ציודם בתחפושת. הלוגיסטיקה היא יסוד הכרחי לכל שיקול אומרטיבי. — המער.

הנהגת הרכבת הירוקה: תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה.

האחרונה של גנרל מונטגומרי, אשר המשיך בה, בממדים מצומצמים יותר, הגנרל ליו. בודאי תזכרו כי מתפקידה של הדיביויה ה-78 היה להשתלט על הרכס שמעבר לנהר סנגרו. במקומה באו אח"כ הקנדים, שהמשיכו את ההתקפה לארטונה ומעבר לה. מפקד הדיביויה שלהם מסר לי סקירה מפורטת של פעולות חילותיו מן הרגע שהם נפגשו בקרב זה, כנראה, בהתנגדות המיואשת והמרה ביותר בכל מהלך מסע-המלחמה הזה. כעדות לכך היתה לי העיר אוקטונה, אשר נחרבה במידה שאין דומה לה בכל עיר אחרת שראיתי באיטליה. ביקורי האחרים בקטעי החזית של הארמיה השמינית היו דלים יותר בפרטים, אבל כפי שכבר ציינתי, השעון הוא שהיה כל הזמן בעוכרי חציתי את האפנינים ופניתי לסיורי בחזית הארמיה החמישית. החילותי בדיביויה הבריטית, ראשי-הגשרים מעבר לג'יליאנו עדיין לא נכבשו באותו זמן, אבל יכולתי לראות את הנהר המפורסם הזה ולהתרשם מאופיו הוא ומתכונות סביבתו. אחרי כן ביקרתי דיביויה בריטית אחרת, ואחריה - קורפוס אמריקאי, ולבסוף חזרתי למעון הראשי של הארמיה, מקום בו ביליתי ערב ארוך בחברת הגנרל-המפקד. בכל מקום מצאתי את הבטחון השקט, ואת ההשלמה עם התנאים הקשים-עד-מאוד, השלמה פילוסופית, שהיתה אמנם מלווה קללות. חלק מן החיילות, משהיה מגיע תורם לשהות בקוים הקדמיים, היו מבלים שם פרקי-זמן ארוכים מן הרגיל במזג אויר מתועב, ובכל זאת נשמרו במצב טוב להפליא, בקבלם את מנת מזונם הטובה. ברם, אין לפקפק כלל בכך כי החורף הזה הכביד את אָכפו עליהם.

המכשולים הטבעיים מהוים, בשלב הנוכחי, קשיים גדולים עוד יותר בצד המערבי של האפנינים מאשר בצד המזרחי. אמנם בצד המזרחי מבתרים הנהרות פלאים את פני הקרקע, אבל אין שם דבר שיִקְרַם לסלעים הוולקניים התלולים לחלוטין וחשופי-צלעות, העומדים ותלויים מעל לדרך המובילה לרומא. בכל זאת התקדמות בצד המערבי עשויה להוליך למטרה ידועה, בעוד שלהתקדמות בחזית הארמיה השמינית יהיה עכשיו ערך ממשי מועט. ויתר על כן, בקעת הליירי מבטיחה לשִמֵש, לכשנתקדם, אפיק-תנועה נוח קצת יותר, אם כי בודאי לא תהיה זו דרך קלה. כל זמן שעליונותנו באויר תמשך - ואין כל סכנה רצינית כי נאבדה - ברי שהאויב לא יוכל לפתח פעולת-נגד חזקה, מסיבה פשוטה, שאיננו יכול להסתכן ולהוציא לדרכים את כמות מכוניות-ההובלה הדרושה לשם כך. משנטיל את הכוחות הדרושים - נקבל את התוצאות הרצויות לנו באיטליה. אז יתברר כי מסע זה שכרו בצדו, או אז יתפוס מקום נכבד למדי, אם כי לא ברום-המעלה, בין הפעולות האחרות, אלו המבוצעות כיום ואלו הצפויות עדיין, שתִצְעֶדְנָה את גרמניה לקראת תבוסתה.

ה צ ב א הג ר מ נ י ב מ ס ע - א י ט ל י ה

בזירה האיטלקית נפגשה הברית באויב הנלחם בתנאים בלתי-נוחים למדי, אולם אויב זה נלחם בפקחות ורביקות. הברית עולה על הגרמנים

כאור ובמספר חילותיה - מכל מקום בחזית עצמה. הגרמנים נופלים ממנה במספר תותחיהם וגם איכותם של מבני-הצבא שלהם מנומרת מאוד, - דומה, זו הפעם הראשונה. רוב המבנים הגרמניים פועלים כשהמַצְבָּה שלהם קטנה בהרבה, ואנשיה לוקטו מניה וביה; בכמה מקרים נלקחו מהרגימנטים הבטליונים השלישיים, כדי להוות דיביוזיות חדשות, עפ"י ר לשם "תחית המתים" של דיביוזיות ישנות אשר הושמדו בקרב. ובפנים - רעוע ההרכב בתוך המסגרת עצמה. מספר הקצינים, כבשלב האחרון של המלחמה הקודמת, צומצם עד למינימום, ופקלים מפקדים על מחלקות. למרבית הדיביוזיות הוכנסו פולנים, צ'כים וקרוואטים. ניטש כל דבר שבנוחיות ובהנעמת החיים וכל המאמצים מופנים אך ורק לקראת הקרב, וכתוצאה מזה - גדולה מתיחות-המאמץ, המתחילה לתת כבר את אותותיה. הכוחות הגרמנים באיטליה אינם בקר-העליה. אולם הם עודם איומים בכוחם ויעילים. מצוינים במיוחד סמליהם. הטקטיקה הזעירה עומדת על גובה ממדרגה ראשונה. לעתים רחוקות מאוד יפגשו חילות הארמיה החמישית והשמינית בקן מכונת-יריה שאינו מוצב בכשרון. החיילים, שבקני מכונות-יריה אלו מכלכלים את זמנם בסבלנות ובאומץ, ואח"כ קוצרים את קציר-המות בהשתמשם בקצב-אש, המהיר כל-כך, של כלי-זינם האבטומטיים. "הגרמנים מחוץ-לארץ",* והזרים, נלחמים בעקשנות כמעט כגרמנים עצמם, אם כי במקרים ידועים סילקו אותם מיחידות שעמדו במלחמת-מגן קשה או בהתקפות-נגד מיאושות. עוד חיל-האור הגרמני מוכן מפעם בפעם ליטול חבל בהאבקות, ופגיעתו קשה, אם כי ידו על התחחונה, והוא נמצא במדרון. הגרמנים משתמשים באופן מצוין בארטילריה הניידת ובמרגמות. רק לעתים רחוקות זוכים חילות-הברית התוקפים לפלס לעצמם דרך בקלות לקראת מטרתיהם, אפילו כשהשבויים הגרמנים היו מהוממים מריכוזי האש הארטילרית של הברית. שכיח הוא כי שבויים מחיל-הרגלים הרגיל יובאו במצב של דכאון, אבל השבויים שהשתייכו למבנים מיוחדים** הם יהירים וחצופים כתמיד. ישנו במידת-מה גם דלף של עריקים, בעיקר מבין הזרים.

גורם-הנוף בחזית האפנינים

מבנה הארץ מאפשר הגנה עיקשת לעומק, ואפילו המפות והתצלומים המשובחים ביותר לא גילו לנו את כל האפשרויות הצפונות בה מבחינה זאת. את המעצורים הראשיים באגף המזרחי מהוים גאיות הנהרות החוצים את קו ההתקדמות. רוב הנהרות הללו אינם אלא נחלים חסרי-ערך, חוץ מבתקופת הגאות המהירה, כשזרמי-מים רבים נוהרים מההרים; אולם ערוציהם התלולים

* "Volksdeutscher" - מונח, החל לעתים קרובות גם על קבוצות ניכרות של תושבי שטחים נטפחים או וסליים (צ'כים, פולנים, סלובנים, ועוד) אשר "הוכרוזו" כגרמנים. - המער.
 ** הכוונה כאן לחיל-האור, חיל-השריון וכיו"ב - אך גם לסוגים המיוחדים של חיל-הרגלים, כגון: "רמני-השריון" "Panzergrenadiere", הסוככים, היחידות ההרריות, ועוד; וכן - לדיביוזיות ה-ס. ס. הגרמניות. - המער.

עוברים בתחיתות של גאיות פוערים לרְחֹחַה, עדים למים אדירים שעברו בהם בתקופות הפרִי־היסטוריות. אולם עם כל הרע שבמבנה הארץ כאן, הרי טוב הוא, להערכתני, מהאגף שממערב לרכס הראשי של האפנינים, והרי המטרות החשובות ביותר שלפנינו נמצאות במערב דוקא. שם מתרוממים אל על, זקופים ישרים, הרים וולקניים. הכתמים המוריקים שבבקעות נפסקים לרגלי ההרים כאילו הותחמו בסרגל, ושכיח הדבר כי על המדרונות המאונכים, האסרו־יים לא יהא זכר לכל צמחיה.

בקרע זו האויב „בָּא בצור“, והיא המשמשת לו מחסה טוב מפני אש ומפני עין־רואה. מפוצץ הוא לעצמו בסלע נקי־קלעים ומחפרות. בכרמי הזיתים מוצבת הארטילריה שלו, מוסתרים מחסני־קִשְׁאוֹמִיו, ושם החניה לתובלתו המצומצמת לערך. את הכפרים בהרים הוא הופך למבצרים, ונוקש את הכבישים והשבילים. ונדיר מאוד, שיגלה האויב את עמדותיו ע״י תנועה ביום, ואילו בלילה נעות פלגותיו, אף בתוך האזור השרוי בכלל בידי הברית. ואמנם, מעטים גדר־התיל, שהיה בהם כדי להכביד עליו. כוחות האויר של הברית מונעים ממנו את השימוש בשטח הקדמי במשך היום, ויש עובדות המעידות כי עליו לקיים, במשך הלילה בלבד, את שטף התחמושת והמזון הנחוצים לו. על כן יש להודות, שדרכו של האויב לשאת במערכת־המגן בתנאים כאלו, מעידה על כוח־הסבל ועל דרגה גבוהה של משמעת.

האסטרטגיה והטקטיקה של הברית

האסטרטגיה של הברית באיטליה התבססה בעיקר על התקוה לפרוץ את השער אל עבר בקעת הנהר לירי*, ובה בשעה, כפי שכבר נזכרנו, על הכנות לתנועת־עקיפה אמפיבית גדולה**. נראה כי בצד המזרחי יכולה היתה ההתקפה של הארמיה השמינית להצליח ולהגיע לדרך פְּסָקְרָה־אֶבְצֶגְנו־רומא אלולא הוחנקה לפתע תגופתה הראשונית על הנהר סנגרו ע״י מוג־אויר שלא היה כמוהו לרוע במשך ימים רבים. עכשו חסומה דרך הרים זו בשלגים, והפעולות באפנינים ירדו למדרגת תגרות בין פטרולים לוחמים, או פטרול־סיוור קטנים. כנראה שהארמיה החמישית לעת עתה עלולה למלא את התפקיד הראשי, אף כי תורה של השמינית אפשר ויבוא שוב עם תקופת האביב. הטקטיקה של הברית הלכה והשתפרה בתמידות, ובקרבות האחרונים ראינו דרגה גבוהה של חריצות. במערכת סנגרו־אורטונו השתמשו ביעילות גם בשריון, אם כי בקנה מידה לא־גדול. מאז הקרבות במישורי סְלֶרְנו, ניתנה הזדמנות־מה לחיל־השריון בקרבות שממערב להרים, אולם אין ספק כי גם שעתו תגיע בעתיד הקרוב. חיל־האויר נותן את חלקו, נוסף על ההפצצות

* עמק זה, המתחיל במרחק־מה צפונית למיצרי־קסיגו, משתרע בין שני רוכסי גבעות, בכיוון כללי אל רומא וכו מס״ב וכבישים, וכן דרך רומית עתיקה, המקבילה לו שבחוף הים. — המער.

** הכוונה — לעליה בחוף אנציו. — המער.

האסטרטגיות. גם על ידי שהוא משחק את התחבורה של האויב, ומנתק, בכמה מקרים, גשרים ומסילות-ברזל שלו באזור הטקטי*; אולם לע"ע טרם זכה למטרות רבות בשביל הצורות המהודקות ביותר של סיוע טקטי**. אכן, ברגע שהאויב יתחיל בהתקפת-נגד רבתי, — ויכול להיות שיוכרח לעשות כן, — ישונו פני הדברים. אולם בדרך כלל מסע-המלחמה הזה נתון בראש וראשונה בידי החיל הרגלי, ויש להניח כי גם ישאר בידיו. אכן, דבר שאינו צריך ראייה הוא, כי אי-אפשר בהתקפה בלי תמיכתה של הארטילריה, ורב ערכה בשביל אש-הטרדה. אולם גם בשבילה, כמו בשביל חיל-האוויר, נדירות המטרות הטובות. בדרך כלל השתמשו בארטילריה כראוי, וריכוזי האש היו כבדים מאוד.

קל להסביר את האופי-המתודי, צעד-צעד, של הטקטיקה אשר לברית. מתודיות ושיקול היו תמיד כלל במלחמת הרים ובעיקר נגד חילות עקשנים ומזוינים כיאות, אשר מספרם מספיק בשביל החזית המוגנת. אין להשתמש בגאיות עד שלא טוהרו מן האויב פסגות ההרים החולשות עליהן. צליחת דרכי-המים מתעכבת מחמת תבניתם התלולה ביותר ומחמת מבנה הקרקע המכותר בכלל. כרגיל, בשעה שמפקד מבקש לבקוע לו דרך ולהצות נהר, הוא רוצה להציב במהירות האפשרית ראש-גשר גדול ולהמשיך ממנו את ההתקדמות באפשרות הראשונה. אולם כאן יקרה שהוא יוכרח להתחיל בראש-גשר שטוח בלבד, מכיון שלא יוכל להחיש אל מעבר למעצורים את כלי-הגשק המסייעים שלו*** ולכן יצטרך, בשלב הראשון, להשתמש ברובם של אלה כשהם עודם בעמדות-המוצא של חילותיו (כלומר — מבלי שיעברו עדיין את הנהר).

טבעי הדבר שחיל-רגלי חייו קשים וידועי-מחסור בתנאי החורף. חיילות הברית מקבלים מזון טוב יותר מחיילות האויב, והם כנראה נהנים גם ממנוחה רבה יותר, אבל תנאי שיכונם גרועים יותר, כי הגרמנים בנסיגתם הורסים לרוב את הערים והכפרים ובכמה מקרים, כגון העיר אורטונה, הוחרב המקום כליל ע"י פצצות ופגזים. אף על פי כן מסתגלים אנשינו למסיבות. תקופות ממושכות של רטיבות ובוץ מדכאות את רוחם יותר מהקור. כמעט כל החיילות שראיתי, הבריטיים, מהדומיניונים ומהודו, עברה עליהם תקופה ארוכה כחזית. הנני מתמצא פחות בעברם של המבנים האמריקאיים, והצרפתיים באו מאוחר יותר. אבל כולם הם חיילות נאים, מחושלים מתוך נסיון, למרות שנגרמו פצצות על ידי האבידות, פצצות החובעות את תיקונן על ידי משלוחי-מילואין.

* כלומר — באזור הקרבות של צבאות-הקרקע. — המער.

** דהיינו — לתת-פוזיציות-אוויר בלתי-אמצעיות על כוחות האויב העומדים בקרב מול חילות-

הברית. — המער.

*** ארטילריה, סוגים כבדים יותר של מרגמות, ובמצבים ידועים — טנקים. — המער.

צבא הצרפתים ובעלי-הברית

החיילות הצרפתיים הקולוניאליים שבאיטליה מאומנים היטב ומצוידים כהלכה בציוד אמריקאי הבא ישר מבתי-החרושת. היתה לי שיחה ארוכה עם ראש המטה של גנרל ג'ירו (כאותו החדר, אגב, בו נורה אדמירל דרלן, במקום שאפשר היה לראות עדיין את חורי הקלעים בשלחן-הכתיבה, בקירות ובחלון) והוא ציין לפני כי מעודו לא ראה רוח מרוממת יותר בצבא צרפת. הוא דיבר גם על בתי-הספר לקצינים ובתה"ס התכניים שהוקמו בצפון אפריקה. אחת הבעיות העומדות לפני הצרפתים היא: הקושי לאמן תכנאים בצפון-אפריקה, הארץ החקלאית שמעטה בה התעשייה, ומועטים הידעיה והנסיון המיכניים. את צד התורפה יש למצוא, מבחינה כללית יותר, במתיחות הפוליטית השוררת עדיין בין הצרפתים, דבר שאינו עלול להוסיף ברכה לכוחותיהם הלוחמים. מחוץ לזאת הרי הנצרות בין הלאומים וההכרות הטובה, שהוחל בהן באלג'יר, הולכות ומתפשטות בין הצבאות גם בשדה. הראשון שטיפח רגשות טובים אלה הוא הגנרל אייזנהאור, אבל היו לו עוזרים מוכשרים רבים שסייעו להשליט הלך-רוח זה, שאין ערוך לו. אחד מהם הוא גנרל מרק קלארק, אישיות חזקה, אשר הארמיה החמישית שלו היא בין-לאומית בהרכבה. אבל רוח מפעמת בה.

לקראת הבאות

ההתפתחות העתידה באיטליה היא ענין לסברות ולהשערות. אם לדבר באופן כללי הרי שטבע הארץ איננו משתנה אגב התקדמות צפונה, עד למקום בו פונים יותר האפנינים למערב, חוצים את חצי-האי באלכסון, מהצד הדרומי של אגן הנהר פו, אבל בכל זאת, מצפון לרומא משמש החבל שממערב לאפנינים* כר נרחב יותר לתנועה ולתמרון מאותם המקומות בהם נלחמות כיום הארמיות החמישית והשמינית. ידיעותי אני מצטמצמות, כמובן, בתחומן של הפעולות המתנהלות ברגע זה, אלא שנוטה אני לשער כי תכניות הברית התיינה גמישות וקשורות קשר מהודק להתפתחות בחזית האחרות. אם נמשוך אל חזית איטליה דיביזיות גרמניות במספר רב כל כך, עד שלא נוכל להתקדם יותר, הרי מישהו יקצור את הפרי. ואם נאחזו בסברה קיצונית הפוכה ונניח שהדברים יגיעו עד כדי תבוסה גרמנית גמורה, הרי שאפשר וצבאות הברית ימצאו את עצמם, לבסוף, על הדרכים המובילות לוילאך ולליובליאנה**. מטולטלת-הסיכויים מתנדנדת בין שני המצבים הקיצוניים הללו. ועל כל פנים גדולת האפשרויות הצפונות במסע-מלחמה זה, ואין ספק כי יש רצון לנצלן.

* חבל טוסקנה, בראש וראשונה. — המער.

** Villach, Ljubljana, הראשונה — בקרניטח, אשר באוסטריה הדרומית, סמוך לגבולה הצפוני-מזרחי של איטליה. השניה — בסלובניה שבצפון-מערב יוגוסלביה. קרובה לגבול איטליה אף היא. שתיהן — נקודות מפחה ברכי המעבר אל אגן הדנובה ואירופה התיכונה. — המער.

פעולות אמפיביות *

שאלת הפלישות מן הים היא השאלה הצבאית ב"הא הידועה" של שנת 1944. ולא זו בלבד, אלא שנסיון שנת-הקרבות האחרונה מתחיל לשנות לה שנים חדשות מכמה נחינות. היה מקובל, כי עליה-בחוף שהצליחה — הריהי מרחיבה במהירות את תחום-הכיבוש, ואם לאו — הצבא הפולש נדון להשמדה או, במקרה הטוב, הוא "נורק הימה" בנושא דונקרק. העליות בחופי אנציו שבאיטליה וקרץ' שבקריום הפריכו את ההנחה הנ"ל. בשני המקרים הנ"ל נתקיימו חדשים רבים רצופות-כיבוש צרות, הודות לכושר-ההגנה שנחדש שוב במהלך המלחמה הנוכחית. כל זה מצריך עיון מחדש בבעיות העליה-בחופים, אשר להן מוקדש המאמר דלקמן. המאמר הוכן לרפוס לפני התחלת הפלישה לצפון-צרפת. — המער.

הנחות אופרטיביות לעליה-בחוף מתוך קרב העליה-בחוף יש לה, כמו לצורת קרב אחרת, כמה כללי-יסוד קלטיים, שתקפם יפה בכל עת, אלא שדרכי ביצועם משתנים בהתאם להתפתחות התכנית של כל תקופה ותקופה. כללי יסוד קלטיים אלה, אשר, דרך אגב, כוחם יפה גם במלחמת-יבשה טהורה, הם: לזכות ביתרון הטקטי של ההפתעה לגבי האויב, וע"י כך לשלול ממנו, בהמשך הדברים, את היתרונות הטקטיים אשר לו, והרי הם ריכוז כוחותיו וכושר התנועה שלהם.

התנאים, אשר נדרשו תמיד למען אפשר את השגתן המלאה של המטרות האלה, הם: השליטה על הים מזה והיכולת לבצע עליות-הקטנה (דיברסיות) מזה. כלומר: אם עומד לרשות המעצמה הפולשת צי עדיף, אשר הצליח להכות בקרב גלוי את כוח-הצי של האויב או לגרוע ממנו בהדרגה, עד כדי ביטול ערכו, ולגרשו מעל פני הים, — אזי יכולים כוחותיה לא רק להתקרב לחוף, אלא גם זוכים מלכתחילה בחופש של תנועה ופעולה. כל אלה מאפשרים להם, מצד אחד, לבחור באופן חפשי למדי את מקום העליה העיקרית, ומצד שני לבצע עליות-הטיה במקומות שונים, וע"י כך להפתיע את כוחות האויב וגם לגרום לפיזורם. יצוין, שבאם טובל המגן מחוסר כוחימי חזק, תהיינה גם אפשרויותיו לסיוך מוקדם על פני מרחבי הים מוגבלות, דבר המביא מצדו שוב לידי כך שיתרון ההפתעה יהיה מופנה נגדו. השליטה בים, כשהיא בידי התוקף, נותנת לו כפי שנראה עוד בפרוטרוט להלן, יתרונות ניכרים לגבי אחת מבעיות היסוד של כל עליה-לחוף, בדרגותיה המאוחרות יותר, והיא — בעית האספקה.

עד כמה גדולה השפעתו של צי רב-כוח בידי המגן, אנו רואים מהעובדה, כי במלחמה הקודמת לא העיזו כלל בנות הברית לבצע אופרציה של עליה-בחוף, כדי לקדם את מהלך המלחמה אשר הגיעה לידי קפאון

* ראה, כמו-כן, את המדור "הגנת חופים", "מערכות" י"ג. — המער.

בחזית המערב, אם כי היו בנמצא התכניות לכך, — כל זמן שהצי הגרמני היה "ציי־קייים".* מאידך, היה הצי הבריטי אחד הגורמים הראשיים אשר מנעו את היטלר ב־1940 מלנסות לפלוש לאיים הבריטיים.

אלא שהיום דורשת השליטה בים את השלמתה ע"י שליטה בלתי־מוגבלת באויר. בעזרת כוחות־האויר מבצעים את פעולות הסיור וההתקפה נגד ציי־הפלישה, אשר מן הנמנע בשביל המגן לבצען ע"י כוחות ימיים. וכן, אם ישלטו המגן באויר מעל למקום או מקומות־העליה על החוף יוכל להכשיל את האופרציה כולה בשלבה הראשון, שהוא הקריטי ביותר. על כן צריך שתהיה לו, לתוקף, "קטריג־אוירוני־קרב" בלתי חזירה, הן מעל לציד והן מעל למקום העליה, ואילו למפציציו של התוקף יהיה, מצד אחד, התפקיד הטקטי החשוב של השתתפות בלתי־אמצעית בקרב במקומות העליה, כפי שעוד נראה אחר־כ, ומאידך, — התפקיד האופרטיבי, להבטיח את שליטתו המוחלטת של התוקף באויר. ע"י הריסת בסיסי התעופה של המגן. ובו בזמן, עליהם למנוע מהאויב, כפי שכבר צויין, את יכולת הריכוז והתנועה. ע"י פעולה מרוכזת נגד רשת מסילות־הברזל והכבישים שלו שמאחורי אזורי־המגן. יצויין, כי השליטה באויר משפיעה על העליה כחוף עוד בשלב אחד, ועליו נעמוד להלן.

לפיכך, תנאי מוקדם הכרחי לכל אופרציה אמפיבית רבתי — לכבוש שליטה מוחלטת בים ובאויר. ע"י כך מוסברת חלקית העובדה, מפני מה נדחתה הפלישה לאירופה עד עתה.

כל השיקולים הללו משפיעים במידה רבה גם על בחירת הבסיסים לכוחות־הפלישה ומקומות העליה בחופים. מבחינת האספקה בדרך־הים רצוי, כי האניות המעבירות אספקה זו תצטרכנה לעבור דרך קצרה ככל האפשר. אשר לשליטה באויר, ובמיוחד להגנה לפולשים ע"י אוירוני הקרב, הרי יש להביא בחשבון, כי אוירוני קרב רגילים, שלא נועדו במיוחד להרחיק טוס**, יש להם טווח־פעולה של 100—130 ק"מ, ועם מיכלי־דלק נוספים*** טווח כפול לכל היותר, והלא בידי המגן יש כמעט חמיד שדות־תעופה קרובים לאיזור הקרבות בהרבה יותר מאשר לתוקף, כך שאם גם יהיה הלש במספר הכולל של אוירוני הקרב העומדים לרשותו, יוכלו אלה להמריא ולהופיע מעל שדה־הקרב, לעתים קרובות יותר מאשר מטוסי־הקרב של התוקף.

* "a fleet in being" — מונח ציי־אסטרטגי נודע, שפירושו: כוח־צי קיים, ערוך להפקידה אשר גם כאשר אינו פועל, יאלץ את האויב, ע"י עצם קיומו בים, או אף בנמלים, להביאו למסע בחשבון כל תכניות־פעולותיו הוא, להקציב ולהחזיק "הכן" כוחות (של צי, או אף כוחות צבא או אויריה) להדיפת גיחותיו, לתת ליווי רב לשירותו, וכיוב"ז. אמנות השימוש ב"צי קיים" — אחד העיקרים הגדולים בניחול־צייים. — המער.

** כלומר, — לעומת אלה שנועדו בעיקר ליווי להקות מפציצים כבדים ובינוניים, כגון בהתקפות האויר האמריקאיות על גרמניה בזמן האחרון. — המער.

*** העלולים לגרוע מן הציוד בתחמושת. — המער.

על השפעת עובדה זו על האופרציות בעבר הקרוי בסלרנו ובאנציו - עוד נִתְּד את הדיבור. הכורח בבסיסיים-ואויר קרובים מגביל, איפוא, במידת מה את יומת התוקף. ומשיקול זה ניתן להטיק מסקנות ידועות לגבי כיוון האופרציות העתידות של בנות הברית ומטרותיהן.

ועוד תנאי מוקדם לכל אופרציה אמפיבית - התובלה הימית. אם נביא בחשבון שדיבזיות חיל-רגלים אחת בלבד צריכה עבור אנשיה וכלי-המלחמה שלה, מחוץ לצידה ולצרכים רפואיים, נפח של שבע אניות בנות עשרת אלפים טון כל אחת, ושנוסף על כך יש לשלוח עם חיל-הפלישה ארטילריה כבדה, טנקים, ציוד תְּכָנִי, דלק, צרכי מזון וכו' בכמויות ענקיות, וכי יש לקיים אחר-כך זרם בלתי פוסק של אספקה. - רק אז נבין מה עצום מספר אניות-ההובלה הדרושות לשם ביצוע אופרציות אמפיביות, וכי בנות הברית היו זקוקות קודם כל לפתרון בעית האניות, ע"י שיטת "בנית-הבזק" שהונהגה על ידי הנרי קייור באמריקה, לפני שיכלו להתכונן לקראת הפלישה לאירופה.

האמצעים של רשות ההגנה, ושל בי-ההגנה השונים

גם העליה-בחוף מתוך קרב, ככל התקפה אחרת, הכנתה ושלבי ביצועה מותנים במידה רבה ע"י צורתה ואופיה של ההגנה אשר עליה יש להתגבר. שיטת ההגנה בפני עלית-חוף רבתי, במידה שישנן ידיעות על הדוגמאות לכך, בחומה האטלנטית* ובמקומות האחרים, מתבססת על היסודות הבאים:

1. אמצעי הגנה שלפני החוף: - אלה הם סירות-ואוירוני-סיוור, אשר תפקידם להודיע בעוד מועד על התקרבות צי הפלישה. כדי לגרום לאויב נזק ניכר בכל האפשר עוד בשעת התקרבותו לחוף, להטיל מהומה בציו ולשַׁש את תכנית העליה לחוף - פועלים כוחות הים הלוחמים המצויים בידו של המגן (במקרה של גרמניה - בעיקר צוללות, סירות-טורפדו מנועיות וסירות-מנוע מהירות ביותר). בו בזמן פועלת האויריה במלוא יכולתה, בעיקר מפציצים קלים ובינוניים ומפציצי-טורפדו. קרוב יותר לחוף, מיד מאחרי אזור פעולתם של כוחות הסיוור, נמצא מספר אזורי מוקשים.

2. אמצעי הגנה על שפת הים: - בחוף עצמו הוכנו למפרע כל הסידורים האפשריים כדי להקשות את העליה בו. סידורים אלה אופים תלוי במידה רבה במבנה הטופוגרפי של החוף. גזרות-שפה תלולות שבהן סלעים וצוקים לרוב, יש לחזקן בדרך מלאכותית*; בגזרות שטוחות מקימים מכשולי תיל, מכשולים אנטי-טנקיים כגון תעלות, חומות בטון, פסי ברזל מלוכנסים, מוקשים לטנקים ולאנשים וכו'. על מכשולים אלה שלטת האש של אזור-ההגנה הראשון. ז. א. "תיבות-שדה" למכונות יריה, תותחים-נגד-טנקים ותותחים קלים, הפוזרים

* כדי למנוע גרימת מפולת ע"י אש האויב ומוקשיו. - המער.

לעומק כמה קילומטרים. מאחורי אזור ההגנה הראשון נמצאים שנים ועד שלושה אזורים נוספים, בנויים לעומק בהתאם לעקרון של "הגנה בִּשְׁת", והנשענים בחלקם על ישובי המקום, שהפכו לנקודות-מעוז. כל קבוצת-עמדות באזור כזה מאורגנת כ"קפוד"*, ומסוגלת, בעזרת שדות המוקשים, הביצורים, ארטילרית-השדה והארטילריה הבינונית אשר לה, לפעולה עצמאית. לרשותה גם רזרבות מקומיות, למהלומות-נגד, והיא עצמאית במידה רבה בשטח האספקה. אזורים אלה, התפוסים בדרך כלל ע"י דיביות רגלים, משתרעים מהחוף עד לעומק של 20 ק"מ לערך.

3. ארטילריה מרחיקת-לזע וכוחות האוירה הטקטית: מאחורי אזורים אלה, ולפעמים אף בתוכם, נמצאות עמדות הארטילריה הכבדה והכבדה-ביותר, תותחים אלה, שהקליבר שלהם משתנה בין 21 ל-45 ס"מ, מוצבים בחלקם בעמדות בנויות, בחלקם על משטחות הנעים על פסי-מסילת-ברזל, ובחלקם ממונעים בעזרת מגורריות**. תפקידה של ארטילריה זו הוא, מצד אחד, לפעול נגד צי-הפלישה ולערוך קרב עם תותחי הצי הכבדים, ומאידך גיסא, אם העליה בחוף הצליחה בשלביה הראשונים, להטיל אש בראש-החוף***. אותה המטרה יעודה גם לאויריה הטקטית, וזו פעולתה העיקרית. עם זה נועדה לאויריה הטקטית גם הפעולה נגד הספינות והרכב הנחשוני (שידובר עליהם להלן). הבסיסים הקדמיים של האויריה הטקטית נמצאים כ-50-60 ק"מ מהחוף, והיא מורכבת ברובה הגדול מפציצי-קרב, מפציצי-ציליה ואוירוני-קרב. מתפקידם של אוירוני-הקרב הוא לפרוץ את "מְרִיַּת אוירוני-הקרב" של התוקף מעל למקומות העליה.

4. באזורי העומק. שיטת ההגנה החדשה בפני אופרציות של עליה-בחוף אינה מצטמצמת באזור-החוף כנ"ל שבעומק של 20 ק"מ, אלא משתרעת לעומק רב יותר לפנים הארץ. אזורי ביצורים נוספים ועמדות-תותחים משתרעים עד למרחק 50-60 ק"מ מהחוף. כי על כן תעודתו הראשית של המגן, במקרה שלא הצליח להפרי את העליה לחוף בשלביה ההתחלתיים, היא, לצמצם ככל האפשר את ראש-החוף, ז. א. השטח שנכבש ע"י התוקף בקרבת מקום עליתו. לעצור בכל התנאים את התקדמותו לפנים הארץ, שלא ייהפך לפריצה עמוקה. העלולה להביא לידי השתלטותו על הנמלים ושדות התעופה החיוניים בשבילו. בעיה מרכזית זו של ההגנה, אינה ניתנת לפתרון ע"י אמצעי ההגנה הסטטיים בלבד. על כן מוכנים "באזורי-העומק", ולעתים קרובות אף באזור ההגנה הראשון, הכוחות הנעים: כוחות-שריון, יחידות ממונעות ויחידות-צנחנים, על מנת להטיל,

* לפי עקרון "ההגנה במעגל", לעמידה בפני התקפות מכל רוח ואף בפני כיתור מלא. — המער.

** מגררית (Trailer) — מכונית-גרר.

*** הספינות וכלי-הנוע האמפיביים, המביאים את הצבא והציוד מצי הפלישה, העוגן במרחק

ידוע, אל עצם מקומות העליה בחוף. — המער.

בהתקפת-נגד מתוכנת, את התוקף הימה, או לפחות לסגור עליו בכיס שטוח על חוף הים, ולשלול ממנו כל אפשרות של התקדמות נוספת. בשלב זה, שהוא הקריטי בכל עליה-בחוף, נדרש שיתוף פעולה בין כוחות-התקפת-הנגד הנעים, לבין הארטילריה מרחיקת-קלוע, כוחות האוירה הטקטית וחיליות-המצב שבעמדות-הקבע. ניתן, אפוא, להבחין את דרכי-הפעולה דלקמן, לשלביהם, בפעולת המגן כנגד התוקף-הפולש:

א. נסיונות להשמיד את חיל-הפלישה, ע"י כוחות ים ואויר, בעודנו על הים; או, ע"י התקפות חלקיות, לפזרו ולגררום לו נזק עד שלא יוכל לבצע את העליה לחוף.

ב. להכשיל את העליה, לאחר שהצליחה בשלביה הראשונים, ע"י שמפעילים במשותף את הארטילריה מרחיקת-הקלוע, האוירה הטקטית, וכמו כן את אש הביצורים של אזורי ההגנה הקדמיים.

ג. לחסל או לאַמַר, ע"י התקפת-נגד מתוכנת, את ראש-החוף אשר כבר הוקם.

ד. לבסוף – נסיונות לנתק את האספקה לראש-חוף שכבר הוקם*. אך היות ודבר זה אפשר לבצעו רק בעזרת כוחות ים ואויר עדיפים, יקרה רק לעתים רחוקות ביותר ש עצם העליה לחוף יכלה להצליח, כשבדי המגן אמצעים אלה.

ש ל ב י ה ה ת ק פ ה ו א מ צ ע י ה

לעומת מערכת הגנה, כפי שתוארה לעיל, מתפתחת העליה לחוף מתוך קרב, כדלהלן:

1. על פני הים, כבר הוסבר למעלה, כי תנאי-מוקדם לכל אופרציה רבתי של עליה לחוף ים הוא – שחאה בידי המתקיף שליטה מוחלטת בים ובאויר. אם שליטה זו אינה מלכתחלה בידי המתקיף, יש צורך באופרציות מכינות בהיקף ניכר, אלה יכולות להתבטא בהשמדת צי-הים של האויב או המעטת כוחו ע"י קרב ימי גדול או באמצעים מתאימים אחרים, וכן במהלומות נגד הפוטנציאל האוירי שלו, על ידי שמפציצים את בתי החרושת לאוירונים, מחסני הדלק והאוירודרומים, ובמלחמת-הת"ש^ה נגד אוירת הקרב היריבה. במובן זה יש לראות את הפעולות השונות של בנות הברית נגד שיירי הצי הגרמני, את מסע ההשמדה נגד הצוללות הגרמניות, ובראש וראשונה את מלחמת האויר מעל לאירופה הנאצית – כראות פעולות הכנה לשם יצירת התנאים ההכרחיים לעליה עצמה. פעולות אלו נועדו להקל מן הסכנה הנשקפת לצי הפלישה עצמו בהתקרבו לחוף האויב, ויתקל שם רק בפעולות-הפרעה, על פני הים ומהאויר. נגד אלה יופעלו כוחות-הליווי של הצי (בעיקר –

* אכן גם נזק-מה לאספקת הפולשים עלול להוסיף ולהכביד על נסיונותיהם לחדור לטנים הארץ. ונסיון גמלי-מזרח-אלג'יריה (ששימשו את הצבא בחזית-תוניסיה), ונסיון אנציו – יוכיחו. – המער.

אניות-משחית עם פצצות-עומק נגד צוללות*) וכוחות האויר (בעיקר מטוסי-קרב מאוירודרומים קרובים או מאניות נושאות-אווירונים). צי הפלישה גופא יהא מורכב: צי ההובלה, אשר ישא את חיל-הפלישה עם ציודו ואספקתו, (וכן את ספינות-העליה ורכבי-נחשון אשר בעזרתם מגיעים החיילות וכליהם אל החוף); יחידות כבודות וקלות של הצי הלוחם, לבטחון בפני התקפה על הים, אך גם לפעולה בקרב עצמו על מקום העליה לחוף; שולות-מוקשים ונושאות-אווירונים המשלימות את חלקן של הצי בכוחות הפלישה. חיל התעופה מספק את מקרית-אווירוני-הקרב, שבסיסה ביבשה או על נושאות-האווירונים, וכן מפעיל הוא מפציצים - קלים, בינוניים וכבדים - אשר תפקידם עוד ייזכר להלן. משסוכלו הפרעות האויב בשלב הגישה לחופים, עוגנים הצי ואניות-ההובלה במרחק 10-15 ק"מ מהחוף, ואז מתחיל השלב הבא של האופרציה הכולל את:

2. ההתקרבות לחוף, הדקנת הארטילריה מרחיקת-הקלוע, פינוי אזורי המוקשים, ראשית ההכנה הארטילרית נגד אזורי הגנה הקדמיים של האויב.

הארטילריה הכבדה של הצי פותחת באש נגד סוללות התותחים מרחיקי הקלוע של האויב, וכן נגד עמדות הרגלים הקדמיות שלו, בשטח המיועד לעליה. משלחים חטיבות מפציצים באותן המטרות עצמן, וכן בשדות האויריה הטקטית של המגן, ועם זאת שוקדים אוירוני הקרב למנוע את התערבותן של אותן להקות האויב הנמצאות כבר באויר. דו-קרב זה בין הארטילריות וחילות-התעופה משני הצדדים היא הפתיחה לעצם העליה בחוף. תוך כדי התפתחות דו-קרב זה מתקרבות שייטות שולות-המוקשים ומפנות את המוקשים מלפני מקום העליה ומסביבו. בו בזמן עוסקים בהעברת החיילות והציוד מאניות ההובלה הגדולות לתוך ספינות ואסדות הפלישה. מאלה מצויים בשימוש אצל בנות הברית הסוגים העיקריים הבאים: "ספינות להעלאת רגלים" (א.ס.ה.ר. - "Infantry Landing Ship": I.L.S.), "ספינות להעלאת-טנקים" (א.ס.ה.ט. - "Tank Landing Ship": T.L.S.) רחבות-מבנה ושטוחות-החתיה, והן יכולות לגשת עד החוף עצמו ולהעלות עליו, בעזרת גשרים מיוחדים, טנקים, תותחים אנטי-מטוסיים קלים ובינוניים, תותחים אנטי-טנקיים וכלי-נוע מסוגים שונים; חוץ מזה משתמשים בשלב ידוע של האופרציה באסדות פלישה קלות ומהירות, המכונות "סירות-סער-לעליה" (Landing Assault Craft) ו"סירות-תמיכה-לעליה" (Landing Support Craft). באסדות אלה מעלים בחופים אותן פלגות-ההלם המיוחדות, אשר מתפקידן לבצע את השלב השלישי של האופרציה, ברגע שהדו-קרב של הארטילריות וחילות-התעופה נתן יתרון זמני או יתרון-קבע לחוף.

* באזורים הסמוכים לחוף יהיו אלה לרוב ספינות קטנות יותר, בחלקן מסוג ה"קורבטים" וה"סלופים", ועוד יותר - סירות-מנוע מהירות, למיניהן. - המער.

3. הקרב על השליטה בשפות-הים. כמעט תמיד יעלו לחוף ראשונה כוחות-הים מיוחדים כגון קומנדו, יחידות "צבא-הצי" * ולעתים אף צנחנים (ראה להלן). תפקידם לפנות את שדות המוקשים, לפוצץ את מחסומי התיל והבטון ולפרוץ פריצה עמוקה למדי בקיום הראשונים של תיבות-השרה כדי שתוצר "שפה" אחת או שפות אחדות, שהן, בעצם, רצועות-חוף צרות, אשר בהן תוכלנה המ.ס.ה.ר. להעלות יחידות גדולות על ציודן, וככל האפשר יועלו בהן אף טנקים, תותחים א.ט. וא.מ. לרוב יעמוד לרשות גל התקפה ראשון זה רק נשק-הרגלים, הקל והכבד. עליו לנצל את תוצאות פעולתם של הארטילריה והמפציצים (בשלב השני של האופרציה). אך נעזר הוא גם במישרין ע"י יחידות הצי (בעיקר - אניות-משחית וסירות-מנוע) וחיל התעופה (כעיקר - מטוסי-הקרב ומפציצים קלים ובינוניים, או מפציצי צלילה). ובאם יזכה בהצלחה - יפתח השלב הבא באופרציה, הוא -

4. הקמת ראש החוף. משעלו מבני-צבא בעלי משקל רב יותר, בלויית טנקים וכלי-מלחמה כבדים אחרים, אל החוף, מתפקדים לדחוק אחורה את אזור ההגנה הראשון של האויב, ואם אפשר לחסלו לגמרי, וע"י כך להשתלט על חלקה הגונה של החוף, אשר רוחבה, עומקה ומצבה הגיאוגרפי צריכים לספק את הדרישות הבאות:

(א) רוחב כדי יכולת להעלות בו גופי-צבא גדולים נוספים, עם ציוד כבד ואספקה - בהתחשב גם במבנה החוף, ובתנאי גאות ושפל של המים;
 (ב) עומק כזה ששפת-הים תהיה מחוץ לטווח של ארטילריה-השרה והארטילריה הבינונית של האויב, ואם אפשר - גם של זו המרחיקה-קלוע **;
 (ג) מבנהו (הטופוגרפי) צריך להיות מתאים למלחמת התגוננות ונוח כבסיס להמשכת ההתקפה **;

(ד) קודם לכן מקובלת היתה הדעה, כי בראש חוף יש לכלול לפחות נמל אחד שיהא נוח לפריקת אניות גדולות. כיום אפשר לותר על התנאי הזה, הודות לחידושים התכניים (ספינות שטוחות-חחמית, גדולות למדי, היכולות לפרוק את מטענן ישר לחוף ללא נמל וללא סידורים מיוחדים; טרקטורים וסקרפריים (ג'קפנים) אמריקאיים כבדים, ליישור מהיר של שטחים, ורשתות תיל, לאפשר מעבר בחלקות-חול, המסוגלים להפוך אף חוף בלתי-נוח לחוף-פריקה

Marines *

** בעצם, חלה אמת-מידה זאת של טווח גם על רוחב החוף - לגבי עמדות האויב העלולות לשרוד באגפי ראש-החוף. - המער.

*** תנאי חיוני, שיש בו, בכ"ו, גם משום הכבדה רבה על תכניות הפולש בכל מקרה שנוחת ההגנה על ראש-החוף תושג באמצעות תחום-מכשולים טבעי - אשר יקשה גם על הפריצה מתוך ראש-החוף (כגון תעלות-הניקיון בחוף אנציו). - המער.

מתאים*) יומת החוקף מקבלת ע"י כך חופש רב יותר מאשר קודם**.

5. פיתוח ראש החוף. יחד עם מבני-הצבא הגדולים יותר עולים לחוף שני קצינים גבוהים עם מפותיהם, אשר תפקיד נכבד להם בהקמתו ופיתוחו של ראש החוף: הלא הם שר-החוף מטעם הצי וקצין-העליה של הצבא. שניהם מקיימים, בעזרת אלחוט ואמצעי קשר אחרים, מרכז-קשר אשר באמצעותו הם מכוונים תגבורות, ציוד כבד, ומחסני תחמושת ומזון למקומות שנועדו להם, כמו כן הם מנהלים את פלגות-השפה, חיל-המהנדסים ויחידות-העבודה (כגון ה-פיונירים שבצבא הבריטי, הסנארים וכו') בעבודתן לשיפור אפשרויות העליה. מחוץ לצעדים אלה שבמנהלה וארגון, יש עוד, בשלב זה, שני צעדים טקטיים חשובים ומכריעים, האחד – לקראת ההתקפה, והשני – מבחינת ההגנה. הראשון הוא: העלאת מכסימום טנקים בזמן הקצר ביותר. הצליח הדבר – עלול הוא לתת לגלי חיל-הרגלים תנופת התקפה גדולה עד כדי כך, שיעוצב כבר בדרגות הראשונות ראש-חוף בממדים אשר יסכלו כל אפשרות של חיטולו ע"י התקפת הנגד הצפויה. אלא שנדרשת יחד עם זה, גם הכנת ראש החוף להגנה. לשם כך נחוץ להעלות תותחים א.מ. וא.ט. בכמות מכסימלית ולהקים ביצורים, מוצקים ככל האפשר, והכל במהירות הגדולה ביותר. ביצוע מוצלח של הצעדים הנ"ל תהיה לו השפעה מרחיקת-לכת על השלב הבא.

6. הדיפת התקפת-הנגד של האויב על ראש החוף. התקפת-נגד תבוא במהירות ובעוצמה רכה באם רק כוחותיו של האויב עודם מאורגנים ובלתי מוזעזעים. זהו השלב הקריטי, כפי שכבר הוזכר לעיל, בשביל התוקף והמגן כאחד. אם ינצח התוקף, וראש החוף שלו ישאר שלם פחות או יותר, תהיה בידו היכולת להוסיף תגבורות, ובראש וראשונה להעלות עוד ועוד טנקים, חיל-רגלים ואספקה, להתחיל בהעלאת ארטילריה כבדה, כלי-רכב מנועיים וציוד תכני, לשפר את סידורי העליה, אולי גם להקים שדות תעופה בשביל איירוני קרב ומפציצים קלים, וכן לארגן את כל מערכת-אספקתו. נעיר כאן רק, דרך אגב, שכל זמן שאחיותו של התוקף מצטמצמת בראש החוף בלבד ואספקתו תבוא בדרך הים, הרי היא תהיה תלויה, במידה גבוהה מאוד, בחסדי מזג האוויר, וזה עלול להשפיע במידה רבה על מהלך האופרציה. כפי שלמדנו מהנסיגות האחרונים***, ודאי, אין הצלחה סופית באופרציה, אם

* יופעל לכל – כלי-הנוע האמפיביים למיניהם, ה-ברוזים האמריקאיים והאחרים, אשר אפשר להורידם על פני הים ישר מתוך האנית-האם, וביכולתם אח"כ, כל עוד נמצאת הפלישה בשלב עליה-תחום ומאבק-ראש-החוף, לטפס ולצאת אל החוף וכן להתנועע על פניו. – המער.

** ותא ראייה – העליות בחופי אמריקה הצרפתית, אשר בוצעו כולן ללא-נמל או בעזרת נמלים קטנים ביותר (בשלב הראשון), וכן – בסיציליה ואף באנציו. – המער.

*** הכוונה כאן, ביחוד, ללקח אנציו: עלייתו הראשונה של הצבא בוצעה בזמן אוויר נוח ובורירות רבה; מיד לאחר כך באו השבועים של מזג-אוויר קשה – שגרמו לא-במעט להאטת האופרציה כולה ולאכזבה, בה לוותה בחדשי מפרואר-אפריל. – המער.

לא הצליח הקרב על ראש החוף. אבל זה אינו עדיין הנצחון עצמו; אפשר לזכות בנצחון רק בשלב האחרון, שהוא שיאה של ההאבקות כולה.

7. המבקע לעומק שטחי האויב. מבקע זה, שמטרתו לחרור מכעד לאזורי ההגנה של האויב לכל עומקם, המגיע ל-50-60 קילומטר, מקבל לעתים קרובות צורת מערכה-רבתי בין כוחות השריון של שני הצדדים. במקרה של נצחון נותן הוא לחוקף בסיסי תעופה, דרכי תחבורה והרחבת אפשרויות אספקה. כל המושג של "ראש החוף" הופך אז לכיבוש אדמת אויב. בתנאים של היום, לא מן הנמנע הוא גם שפריצה-לעומק כזו, במקום שתבוא כשלב אחרון וכשיא של העליה כולה, תבוצע בעת ובעונה אחת עם שלביה הראשונים, אם כי תוגשם באופן עצמאי, והקשר שלה עם השלבים הראשונים של הפלישה יהיה אופרטיבי בלבד. אנו מתכוונים לפעולה מהאוויר, בעזרת צנחנים, פלגות-דאונים וחיל-מוטס. יכולים אלו, מצדם, להקים, בעומק שטחי האויב, "ראש-נחיתה" אשר אליו ינסה להבקיע החיל שבראש-החוף. במקרה זה מהוים הכוחות האמורים קורפוס נחיתה עצמאי, המקביל לחיל שעלה מן הים. במידה שסוגי-החילות הנ"ל אינם בנמצא בכמות המספקת לפעולה עצמאית, יתכן להפעילם כחיל מסייע, במסגרת העליה מהחוף, ובעיקר - בגל ההתקפה הראשון, בתפקידים מיוחדים, כמו השתלטות על שדות תעופה, שיתוק סוללות-חוף מסוימות וכו'. לשם הקמת "ראש-נחיתה", נוסף על ראש-החוף שכבר הוקם, בעומק שטחי האויב, כהשלמה או כאופרציה מקבילה לעליה בחוף, יתכן להיעזר בפרטיזנים הנמצאים בעורף האויב, אם מספיקים לכך מספר אנשיהם, חימושם, ארגונם, והנהגתם.

(עוד יבוא)

ס. ל. ווקר

התכונה לפלישה*

הלוגיסטיקה* (logistics) של פלישה גדולה בימינו - כלומר, הבאת מאות-אלפי אנשים, בצירוף מאות-אלפי כלי-ציווד, לנקודה מסוימת על פני כדור-הארץ ובזמן קבוע בדיוק עד כדי חלק של שניה, - נובלת עם הלא-יאומן. כבירה המלאכה הקודמת-לפלישה, ומדהימה בהיקפה ובהרכבה. לימוד מדויק של ההכנות שנעשו בשעתן לצורך מסעו-המלחמה שלנו בצפון אפריקה, ובמקומות אחרים, יסייע בידינו להבין את הנדרש לפלישה למערב אירופה.

* נתפרסם ב-Harper's Magazine, ניו-יורק, פברואר 1944.

** "לוגיסטיקה" - הכינוי לאותו ענף, בתורה ובמעשה הצבאיים. העוסק בחישובי תנועת הצבאות וחסעת מטענם, וכן בשיכונם, אספקתם, וכחוצאה מזה - גם ציודם בתחמושת. הלוגיסטיקה היא יסוד הכרחי לכל שיקול אופרטיבי. - המער.

נקודת-המוצא של הלוגיסטיקה בכל מסע-המלחמה היא מל"ס עלה, וכן היה הדבר בפלישה לאפריקה הצפונית. מתחילה יש להחליט היכן לתקוף — ובמקרה זה הוחלט הדבר על ידי הספות המשותפים של האומות המאוחדות*. הישיבות שעסקו בכך נערכו בראשית קיץ 1942, ובהן נקבע החאריך לפלישה בבת-אחה בשלוש נקודות שונות (אח"כ הועלה מספרן לשתיים-עשרה) בחופיה של אפריקה הצפונית. הוחלט, כי ראשוני צבאותינו יפליגו באוקטובר. והרי הפעולות שהיה צורך להשלימן בוסן-הבינים, תוך ששה-עשר שבועות בקירוב:

ראשית כל, היה על המטה-הכללי לנסח את הכנית האופרציונית — ה"כיד" של ביצוע הפעולה. בתריסרי משרדים של מחלקת-המלחמה**, היה על עשרות מינצורים, קולונלים ונגרלים להיעדד ולחזור ולהיעדד, לרדן ולשוב ולרדן, יום אחר יום, ולילה אחר לילה. בשניה, על המטה הכללי להחליט בדבר הכוחות שיופעלו: מספרם וסוגיהם. עליו לקבוע את חלקם של חילות הקרקע, חיל האוויר, וחילות השירותים, וכן לקבוע את הרכבו הפנימי המדויק של כל אחד מהם. ענין מורכב עד מאד, שחשיבותו חיונית. כוחות הקרקע, למשל — כמה מהם יהיו כוחות אנטי-מפוסיים, וכמה מחילות השריון? היחס בין כל המונים האלה צריך להיות מחושב יפה, למען יותאם לתכנית הארץ אליה יפלו, ולאנפי הקרבות העתידים להתחולל.

וכן קיימת השאלה, כמה יש לקחת מחילות השירותים, על מנת להתחזק במצב-הפעולה את הגדודים הלוחמים. דבר זה, פירושו היה, בחיכוך המסע הצפון-אפריקאי, כמה יחידות עובדי-מסילות-ברזל חדרשנה להפעלת מסילות-הברזל המרוקניות, כמה יחידות מהנדסים להקמת גשרים מעל לנהרות, וכמה יחידות רפואיות לטיפול בפצועים. ומשנקבעו כל אלה — היה על המטה הכללי לברור לו את היחידות שתשלחנה הפעם, ולציין מאיזה מקומות לקחתן.

אך כל זה הוא רק חלק מהעבודה. בכל דרגה ודרגה של התיכנון יש לשקול את בעיות הציוד והאספקה. לעליות בחוף אפריקה הצפונית לקח עמו כל חיל למעלה מחמשים כלי-נייד אישי, החל בכידון וכלה במוליות-הכבד הפנימיות שלו. מיני המלבוש השונים היו 300 במספר. לחיל המאותים בלבד נדרשו 10.000 מכשירי-ציוד שונים: אלתוט, מלבוני-חיל, כבל וכיו"ב. לחיל-הרפואה היו 68.000 דברי-ציוד; לחילי-המהנדסים — 100.000: מגשר ועד מכונת-קידוח לכארות ועד לקטר. ואשר לציוד-המלחמה הכבד — טנקים, חותכים, חמושת וחלקי מילואים — היה צורך לספק 250.000 סוגים שונים של ציוד. כמות הדלק הדרושה היתה גדולה פי שמונים מזו שנדרשה לחיילות בהיקף דומה במלחמה הקודמת: לדיביויות שעלו בצפון-אפריקה נדרשה כמות של 4.200.000 גלון*** לשבוע! משקלו של המזון עבור חילי-המשלוח הגיע ל-20.000.000 ליטראות****, של המלבושים והחנור — ל-37.000.000 ליטראות*****. לכל חיל היה דרוש ציוד פי חמשה מאשר במלחמת העולם הראשונה; והמספר הכולל של סוגי ציוד ואספקה שונים הגיע למעלה מ-700.000!

* היעדה של ראשי מטות הצבא והצי האמריקאיים ונציגי ראשי-המטות הבריטיים לצי, לצבא ולחילי-האוויר, אשר מושבה בווישינגטון. — המער.

** מיניסטריון-המלחמה של ארצות-הברית של אמריקה. — המער.

*** כאן הכוונה לגלון של ארה"ב, ("גלון-היין" האנגלי הישן), שהוא 3.7853 ליטר — להבדיל מחגלון הבריטי הקיסרותי, בן 4.5486 הליטר. 4.200.000 גלון הם, איטוא, 950.000 סה, בקירוב. — המער.

**** 9.000 טון בקירוב. — המער.

***** 17.000 טון בקירוב. — המער.

בה בשעה שמאות קצינים ועוזריהם, ליד אלפי שולחנות-כתיבה, ניגשו לעבודה הכבירה של השנת כל המצרכים האלה, עומק ענף אחר של הצבא בבעיות החובלה. כי בכוא השעה יידרש שפע של מכוניות-משא, רכבות ואניות. יש להסיע עבור כל חיל הנשלח מעבר לים בפלישה זו, ציוד בגופת של כ־6 מכוניות-אניה* וטונה נוספת של מוון, מלבושים ותחמושת צריכה להיוסף מדי חודש.

יבואו לילות בהם יהיה צורך להעביר עשרות אלפי חיילים למרחקים גדולים. „באותם הלילות“ — כדברי הגנרל סֶוֶרְנֶל ** — „תצטרכנה רכבות משא, טעונות חמרי-גלם, להתפזר לבתי התרושת, בשעה שאחרות, טעונות פנקים ותותחים ומטוסים מוכנים, הצטרכנה לאוץ אל גמלי-ההפענה והפלגת-החילות. רכבות קרונות-משא ומכוניות-משא תדרשנה להעברות אלה, אך מספרם ניהן, בגבולות ידועים, לחישוב למפרע, וכן כמות המכוניות שאפשר יהיה לספק. בעיה זו נראית כפשוטה מכדי שגשוה אותה לבעית האניות. הבטחת האניות — היא היא המעוררת הרגש-סיומם ממש. נזירה היא ולא העבור: לרכו נפתח-ספינות לזמן הנכון במלם הנכון.* כדי לעמוד בתפקיד זה על הקצינים הממונים על החובלה לצבור ולהקים מה שהם קוראים „חשבון עובר-ושב של ספינות“, — כל הנפח שיוכל להיפנות לרשותם ביום הפקודה. מדי שבוע יעקבו הם במתיחות אחרי הפוקח המספנות ויבדקו את ה„תקן“ להפלגת השיירות. יודעים הם כי זו הפלישה אל מעבר לאוקיינוס תהיה הגדולה בהיסטוריה, וחירוש נפתח-ספינות לכל איש כפלים ויותר ממה שנדרש במלחמה הקודמת. עליהם לרכו מאות אניות-אוקיינוס עד לתאריך קבוע. ודבר הידוע לכולם הוא, שדי במקרה אחד מחמשה תריסרי מקרים שונים כדי למנוע את היותן במקום ובשעה המיוערים.

ב

בלוגיסטיקה של פלישה זו, ושל כל פלישה שהיא, מחבלפת ביותר עבודת חילות השירותים. כלל חילות-השירותים הוא-הוא המשיג את כל צרכי הפלישה והמביאים למקום, ויהיה זה באטום***, בניויניה התדשה או בחופי גרמניה.

הסתכלו נא לרגע באחת מן המלאכות הנעשות על-ידי „קורפוס האפסנאים“**** (אשר אינו אלא חלק מחילות-השירותים): המחקר ותיכנון-החיידשים לגבי צורות הציוד. חקירותיו ונסיונותיו לקראת הפלישה הצפון-אפריקאית איפשרו לצייד את החיילים האמריקאים בציוד אשר לא ראוה עין בפלישוש שלפני כן. היה להם מעטה-רובים עשוי חומר פלסטי דחום ושקוף, הגמיש עד כדי כך שאפשר ללחוץ על ההדק מבלי להסיר את המעטה; היו להם גלולות מיוחדות לחיטוי מים, וגלולות אחרות לשיפור מעמם. משקפי-סגן עם מערכת-זכוכית כפולה, אחת נגד שמש ואחת — נגד חול; ספי-סולפה***** למיפול בפצעים, בתיבה אשר ראש-מלקחיה

* טונת-אניה — מידה של בית-קיבול למטען, מאה רגל ממ"ע, שהם 2.83 מטר ממ"ע. — המע'.

** המפקד הראשי של חילות-השירות בצבא ארה"ב וממונה על כלכלת-הצבא בכללה. — המע'.

*** אי כאיים האליוטיים, נכבש ע"י האמריקאים ב-1943. — המע'.

**** "Quartermaster Corps", בארגונו של צבא ארה"ב — חיל העוסק בכל הנוגע לאספקה;

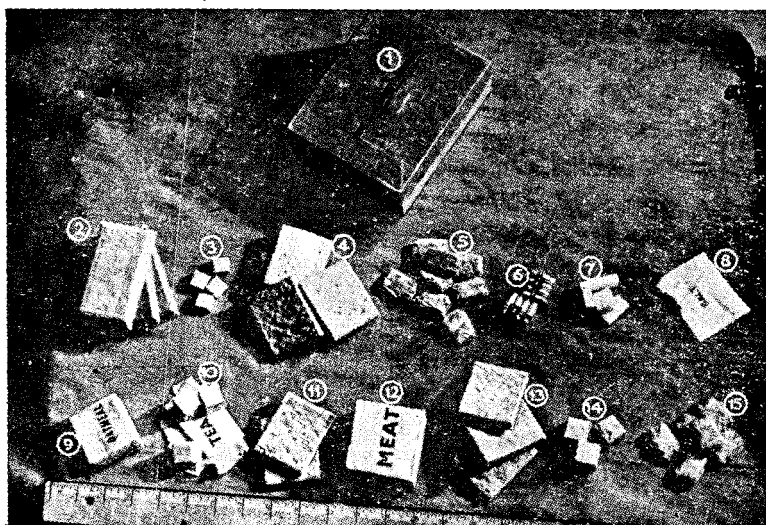
בצבא הבריטי נוסלים אחרים מתפקידיו (ביחוד — לגבי המון) על R.A.S.C. („חיל-השירותים המלכותי“),
אחרים (בציוד) — על R.A.O.C. („חיל-הציוד המלכותי“). — המע'.

***** Sulfa-drugs

לה; עששות־השמל מצופות צפוי מיוחד לשם פולריזציה, כדי להחליש מן האור המפְּנֵגֵר בחוץ המנקים מסיפוס „שרמן“; „לבנים“ של מזון כבוש — עשרים תריסר של ביצים בתוך לוח בגודל תיבת סיגריות, רסק תפוחי־אדמה למאה איש בנוש שאינו עולה בגדלו על מכונת־כתיבה מימלמח. היו לחיילים מימיות בלתי־שבירות עשויות חומר פלסטי. סירות ההצלה צוידו בספרי חג"ך עמופים בעמפות ויגיל (חומר פלסטי העומד בפני דמיכות, שמשתמשים בו גם לגרתיקי־אקדוחים); אילו גפלו למים היו נשארים שמים על פני המים בעמפות הללו. יש שקים מיוחדים למילוי כנים, ובשקים — גלילי־זכוכית עם גז מתיל־ברומידי, העושים את מלאכת־ההשמדה, בבגדים שהושמו לחוץ השק, ב־30 שניה בלבד. שקים אלה יש להם היסמוריה שלהם — ספור־עלילה על מתקד ממושך, שלא חסכו בו מאמצים. נקודת־הרתיחה של ה„מתיל־ברומיד“

» צידת־פולשים « יומית לחייל בריטי

המזון הנכלל במנות אלו אינו רק משיביע ומקור־סרץ אלא גם מעורר תיאבון ונות להכנה. תיבת־האריות קטנה למדי וניתן להכניסה לכיס הקנין.

המנה הבריטית:

- (1) תיבה; (2) שוקולדה; (3) תמצית בשר; (4) בסקוים; (5) ממתקים; (6) גומי־לעם; (7) סוכר; (8) מלח; (9) דיסת שבולת־שועל; (10) תה; (11) בסקוים; (12) בשר; (13) בסקוים; (14) תה; (15) ממתקים.

המנה האמריקאית:

- (1) תיבה; (2) נרחיק (מצופה שעה); (3) 2 חב' בסקוים; (4) לֶגֶת פֶּרוֹת כבושים; (5) סוכר; (6) סיגריות; (7) בשר־חזיר וחלמונים (1/3 ליטרה); (8) מתבזן קפה;

חילת-היבשה באזורים הארקטיים מצוידים במגלשים מתקלים, עם צירים בלתי מחלודים. עבור פייסים יש לבוש-עליון חם הנפתח ע"י רוכמן לאורך כל הגוף, כדי שהפייס יוכל לצאת ממנו במהרה. שָׁתוֹן מיוחד שומר על השפחים שלא יחבקעו בקור. "מנת-הירים", המחויקה מעמד במשך יום שלם במים וחודש שלם — בממפרטורה של 60 מעלות מתחת לאפס, מנה שיש בה כדי שלוש ארוחות לארבעה אנשים (מרק, בשר, דיסה, ירקות, פירות, לפחן וקפה), ומשקלה בכך הכל שתיים-עשרה ליטראות.

אף אחד מכל אותם צרכי הפלישה לא נמצא במקרה, ואף אחד מהם לא נתפח תוך כדי "סוף-שבוע" אחד. כולם תוצאות פירחתם של מאות חכנאים המכינים את הפלישה — בתריסרים של מעבודת-לגמיון ומבחן, ואיש לא יוכל לדעת כמה חדשים וימים טרחו בכל אלה.

3

מרגע שהאספקה-לפלישה יצאה לדרך, עוברת האחריות העיקרית אל אנשי "קורפוס התובלה הצבאי". בעבודתם חלוי גורלו של לוח-הזמנים לפלישה. צריך שיהיו להם אניות בנמלים, שמכוניות ורכבות-משא הנענה לשם מעונות והצאנה ירקות, והכל לפי תלוית-זמנים קצובה מראש, בדיקנות של מכונה. תכנית-פלישה אשר התובלה שלה נשחבשה, כבמלחמה הקודמת, וקוקה לרחמי-שמים. נמל ניו-יורק נסחם אז עד כדי כך שקרונות-משען עמדו בנתיבות, בשררה רצופה, עד הריקבורג שבקנמילבניה*. היו קרונות שעמדו מעונים, על הפסים, במשך תשעה חודשים; האניות המפלוגות צרפתה נאלצו לקחת את החמרים ככל שהגיעו.

כיום שונה המצב. ע"י תכנון וארגון-הנהלה מוקפדים, הצליחו אנשי "קורפוס-התובלה" לפתח שיטה המסוגלת לפל בתביעותיה של כל פלישה שהיא. אף נמל-המענה אחד לא נסחם. "כשביל הפלישה לסיציליה — העיר אחד הקצינים, — לא היינו צריכים לספל אלא בורם-תנועה רגיל, ללא המעות-הירום מיוחדות". ואם תייבים למי שהוא שבח מיוחד על הרשג כזה, הרי הוא מגיע למחלקה המיוחדת הנקראת "המחלקה להחזקה ארעית של מטענים ולשינויי-כיוונים" שיש לה רשת של נקודות החסנה בצומח-תנועה מתושבים, כל אחת מהן במרחק נסיעה לא רב מאחד מנמלי-המענה.

מחסנים אלה מצוידים בכל הסידורים הדרושים לשם קבלת מטענים, ומשלוחם, בכל המהירות. יש להם, למשל, קרונות-משפח מיוחדות, המעבירות מטעני-קרן שלמים למחסנים, כיחידות שלמות, ואותן קרונות אפשר בכל רגע להכניסן שוב לחוף קרונ-משא, ללא אריוות והרכבות נוספות. נחמד לעצמנו, כי אניות מסוימות נקבעו לקחת מטען-פלישה בקמפון-רודו**; תנועת רכבות מתחילה כבר לזרום בכיוון לנמל. והנה, קרה מה שקרה, והאניות המקוות אָהרו מפני הסערה. יש לעכב את הרכבות העומדות להגיע לנמל, שלא יסחם הנמל ללא מוצא. קציני "קורפוס התובלה" ב"בגין המחומש"***, בוושנינגטון, מפשילים את שרוליהם.

* מרחק כ-300 קילומטר במס"ב. — המער.

** נמל בדרום-וירג'יניה; "Roads" — נמל שתוח באנגליה. — המער.

*** "Pentagon Building" — אחד מבתי-המשרדים הענקיים בהם שוכנים מוסרות-הצבא של

„הוראות-הטיה“ גשלתוח לרכבות. כל קרוי-משא, על פני כל היבשה האמריקאית, המכוון להמפון-רודו עלול להיות מכוון לאחד מ„מחסני-התזקה ושינויי-הכיוון“.

שינויי-כיוון אלה עלולים להפוט לפעמים עד כדי 300 קרונות לחוך „מחסני-ההזקה“ בלי חשש של תקלה כלשהי. לפעמים הם יכולים לפזר מאות קרונות על פני כל ארצות הברית. הדוגמה המפורסמת ביותר הייתה אולי פעולת משלוח המנקים שעצרו את רומל. מתוך שש אניות בשיירה שהייתה בדרך למצרים אבדה אניה אחת. הייתה זו מכה קשה מאד, ואנייה אחרת נקראה לקחת ממען שני של מנקים. המנקים היו פזורים ב-290 קרונות-משא על פני הארץ כולה — נמצא מקומו של כל אחד מהם, וניתנה להם הוראת נסיעה חפשית דחופה ישר לנמל ההמענה. האנייה המחליפה, שהייתה מהירה מאד, הגיעה מצרימה יחד עם השיירת כולה, והמנקים נשלחו דחופים למדבר. „בהם הייתה הערובה למפלתו של רומל“ — אמר הנגדל מונטגומרי, — „אילו הניעו באיחור של שעתים יחכן כי היה מאוחר, מדי“.

* *

אף ההכנות להפעלת מסילות-הברזל בארץ אליה עומדים לפלוש דורשות מידה רבה של תיכון יסודי, מרחיק ראות. במשך חודשים לפני הפלגת צבאותינו עסקו אנשי מסילות הברזל של הצבא בשיפות טיפוסים של קטרים מיוחדים עבור צפון אפריקה וסיציליה (כהכינם), באותו זמן, שרמטצי מודלים חדשים עבור ברזיליה, ימאיקה, פורפוריקו ורוסיה). קטר אחד נבנה במיוחד עבור דקר*, לשם הובלת כומונים. מוטחית-הרכבות שבחיליה-המהנדסים הישבו ובנו קרונות מיוחדים בשביל הקו קובלנקה-תוניסיה, אשר בו משתנה חליפות רוחב הנתיב, נבנה „קרוי-מכיל“ מיוחד, מין קנגורו הנושא את ילדו — על מנת לשאת קטר, בעל רוחב-ציר שונה, עד לנבולה של מרוקו, מטנו מתחילה בברח-המסילה, המתאימה לאותו קטר. כן נבנה „אוטר-דילר“**, שהיה מדי פעם מחליף את גלגלי הרכבה בעלי-השפה, בנגלגלים-צמיגים. ממולאים אייר, וגוסע על פני המדבר.

במשך חדשים התלבטו המהנדסים בכעית משלוח קרונות-משא וקטרים באניות במספר רב. הראשונים נשלחו לכסף באניות, כשהם מפורקים. הקטרים נשלחו בחחילה על פני הסיפון, ורק ארבעה בכל אניה. אח"כ נמצאה דרך לשלחם על גבי אניות-הנפט, אגב שימוש במבנה עליון מיוחד, מעין סיפון נוסף, שאפשר להרכיבו ולפרקו לפי הצורך. באניות-משא רגילות נאבקו המומחים בסיבוכים שנגרמו ע"י הצורך להגדיל את פתחי-המעגיה שבסיפונים. לכסף יכלה אניה לקחת, מתחת לסיפון התחתון שלה, עד כדי שלושים קטרים ולהסיעם לאפריקה. נצטרכו להומין פטי ברזל מיוחדים, שנשלחו עם-אניות הפלישה, וכן מאות חלקות-גשרים המורכבים מפסים של פלדה, מחוברים יחד בבריתים. במשך שבועות לפני המועד אומנו בליווי-הרכבות בשימוש בקטרים הנהוגים במקומות שמעבר לאוקיינוס.

קציני שירות-הידיעות בילו חדשים באוסף ידיעות. היה צורך לעבור הרפ"ש אלפים פרטי-פרטים אודות הנתיות וארגון מסילות הברזל בארץ-הפלישה העתידה. היה צורך בידעת כושרי-העמסה של גשרים, וזויותיהם של כל השיפועים, מצב הנתיות, מספר הקרונות המקסימיים שבעין, רוחב הנתיב; ואפילו סוגי הדלק אשר ניתן להשיגם ולהשתמש בהם בשעת

* שבמערב-אפריקה הצרפתית. — המצר.

** „Auto-Railer“ — „מכונית-מסים“ — המצר.

הדתק — למשל שַׁעַם, אשר בו אמנם השתמשו פעם אחת. לנבי כל מנהרה בסיציליה, לפני שפלו כוחותינו לחוכה, היה ידוע עד כדי אינץ, גובה בלי-הרכב שיוכלו לעבור דרכה בשלום.

ככל שאותו אומץ-פרטים הלך וגמשך, בו בזמן עסקו המוסדות המהאימים של חילות-השירותים בהכנות לריכוז האניות ולמעניתן. כל דבר היה צריך להגיע לנמל הנכון בזמן הנכון ולהימנע בדרך הנכונה. בשביל העליות הראשונות בצפון-אפריקה הופענו האניות „מענינה סער“, כך שהדברים הראשונים לצורך נפרקו ראשונה, כבר עם חיל-הרגלים התוקף, ומנקים וחותמים הוסעו במקרים רבים על גבי הסיפון. אך ההסענות עבור מיציליה ועבור העליות הראשונות בדרום-מערב האוקינוס השקט, לא היו „המענות-סער“; היו אלה, או „מעניחידות“ לבלומר, כשאנשי היחידה מועברים, על כל ציודם, באניה אחת) או „המענות-שיירה“ (כשהציוד מחולק על פני השיירה כולה, ללא התחשבות מיוחדת ביחידות) או „המענה מסחרית“ (המאפשרת מלוי כל חלל וסדק, ללא שיקולים כל שהם של שימוש צבאי מירי)*.

„תמיד מעיקים על עבודת-ההובלה“ — העיר לי קצין-תובלה אחד — „צורת מעינתנו ונאופיו של מטען-הפלישה. למשל, כה רבות בו מכוניות-המשא, אשר כה קשה לסדרן כהלכה באניה, והרי זה מר ממות ממש לשלוח אניה מעונה-למחצה. בשעת הפלישה למיציליה פענו מכוניות-משא אל תחתית האניה, בנינו מעליהן ספון ארעי, ועליו ערכנו עוד שכבת מכוניות אחת.“ לכל העבודות האלה, שבטרם-הפלישה, יש עוד להוסיף את טקרי-החירום הבלתי-צפויים, ההופכים את כל הקערה על פיה. תארו לעצמכם כי באמצע מהלך-הענינים המתואר לעיל נדרשת שיירה מיוחדת, ומיד! ואז נתבעת חילות-השירותים לשפל לא אתה בסידוריה הלוגיסטיים בשיא המהירות. הרי לכם, בתור דוגמה מציאותית, המצית מברק שגשלה-סאת הנגדל סומרוול, ששהה אותה שעה אצל הנגדל איזנהאור באלג'יר, אל נגדל שסאייר-בושינגטון:

„שגרו בשיירה מיוחדת את הצרכים הבאים — משלוח זה דתוף כמיוחד ועלול הוא להגדיל במידה רבה ביותר את סיכויי הנצחון במערכה המרה הצפויה. אין להרשות מכשול כלי-שהוא על דרך המשלוח כמצויה. הודיע למנהלת תובלת-הים המלחמתית על דחיפות הענין והשיג את שיתוף פעולתה באיתור האניות בהקדם האפשרי... הודיע לצי כי אדמירל קינג הסכים לספק את אניות-ההלווי להפלגה זו. מטען למילוי התלל שיותר ייבחר לפי הסידורים הקיימים לנבי עדיפות-המטענים. — — — נוסף על סדרי-הבכורה הקיימים יש חשיבות מיוחדת לדברים המפורטים מטה ויש להעדיפם, באופן יוצא מהכלל, על פני כל דבר אשר הומלץ עליו עד כה.“

רשימת הדברים כללה בין השאר ציוד כבד, כגון קרונות-מטען, קשרים, ציוד לארמילריה כבדה ול „קורפוס המאותתים“, מכוניות-משא לשירותי-מחסנים, טרקטורים כבדים, מְגָרִיזִית ואלפי מכוניות-משא אחרות.

* מוכן מאליו ננקיטת צורה זאת או אחרת מצורות הטעינה הנ"ל נבעה, בראש וראשונה, ממירת ה-ב-ס-חן בכך, כי העליה בחוף לא תופרע ע"י עדיפותו של האויב בים או באוויר, וכנגדל המאמץ הנדרש כדי להתגבר על ההתנגדות המשוערת שבהן. זכור הקושי בו נתקלו העליות הבריטיות בחומי צורבניה ב-1040. בשל טעינה בלתי-חכליתית של תותחים א.ר.מ. למשל. — המער.

חוך עשרים וארבע שעות, כשמפקדת הילוח־השירותים שבצבא ארה"ב כבר עברה
 „במלוא הקיטור“ על התפקיד החדש, שודרה התשובה הבאה לאפריקה:
 „בנידון הודעתכם החשובה... הסידורים בקשר לשיריה המיוחדת מתקרמים. הצי יתן
 ליווי. המנהלה הולבלתי־הים־המלחמתית קבעה את האניות. מצפים שיימצא כל הציוד הנדרש
 או תחליפים מתאימים עבור דברים ספורים... הזמן קצר והמלאכה מרובה, אך אנו מקוים
 לסיים למועד ולא נאכזב אתכם. על כל פנים אם רוצים אחם שנשלח לכם את „הבנין
 המתומש“*, הואילו לתת לנו שהות לכך. — א. שמיירר.

ד

והגה, לבסוף, ביום מסוים, על הצבאות לנוע. המפעל הוכן משך שבועות למפרע, ומנהל
 מחלקת פיקוח־התנועה של הצבא, במשרדו שב„בנין המתומש“, מוכן לכך. הוא המיעץ, והוא
 הנותן הוראות ל„התאחדות מסילות־הברזל האמריקאיות“, אשר משרדה, המיוחד לעניני הצבא,
 נמצא באותו הפרוזדור, ושם, סוללות צפופות של טכונות־כתיבה־למרחוק מתחילות לתקתק
 פקודות הקובעות לכל רכבת את דרכה ואת מועד בואה. אין הרכבות צריכות לאתר ואף לא
 להקדים. בוטן שהן אצות מכל מדינה שבארצות־הברית, עוקב מנהל־המחלקה אחריהן בהקפדה.
 כל בוקר, בשעה שבע, הוא מורש על שולחנו „הודעה יומית על מצב הקרונות“, לפיה יראה את
 מקום הימצאה של כל רכבת־צבא על כל מסילה שבארץ. כולן, ומספרן למאות, מתכנסות אל
 גמליה־הפלגה ליום הקבוע.

קבלת החיילות המגיעים לגמלים והטיפול בהם תוכנו זה מכבר על־ידי מפקדת הילוח־
 השירותים. מכניסים אותם לקמרקטינים. מפקחים בודקים יחד אחם את ציודם, גותנים ציוד
 הדרש במקום הדרוש, וכן מצרבי פלישה מיוחדים. רופאי הקורפוס הרפואי בודקים אותם בריקה
 נוספית סופית. לבסוף, הם צועדים אל האניות המחכות ויורדים לתוכן. בעלות כל חייל על
 הסיפון בא הפרט האחרון, המבחר את כל הבנין של הסידורים הלוגוסטיים: ניתן לו כרטיס
 ועליו שמו, וכן הוראה בו הלשון:

„עליך ללכת לסיפון מספר 4, תא 3, דרגש מס' 1“.

משקלאה האניה, ואחרון החיילים כבר נמצא בתוכה, היא ניתקת מן החוף, נוטה לתוך
 הזרם ועוברת למקומה הקבוע ליד אניות אחרות, כל אחת ליד מעננה המסומן מראש, וכולן
 מחכות למשמ"ה הליווי.

* *

שלמו ההכנות לפלישה. אם טעה מישהו ושיבש דבר או שנשכח משהו מתוך מאות
 אלפי פרטי־הציוד הרי עכשיו — אין להשיב.

כל הפרטים הללו, כל התסבוכת הזאת, חישובי־הזמנים־והתור המורכבים, השומת הלב ללא
 גבול למיליוני פרטים ועירים — הם הם הלוגיסטיקה של הפלישה. מהם — ראשית הבנה לרעתם
 של אנשי־צבא החושבים, שנפוליון, במסעו למוסקבה, הוסיף טעות על משנה, ויוליוס קיסר
 בפרשת כיבוש גליה, היה אמן במקצועו. הם גם מרטיוס במידה מה לכולנו, לאסטרטגים
 בכורסאות, מדוע הכנתה ועריכתה של פלישה, כגון זו אשר צריכה להקים את „החזית השנייה“
 באירופה, אין לבצעה על דרך „הזמנה דחופה“.

* ראה לעיל, הערה 3, עמ' 60. — המער.

ד"ר ב. מיוולר

כנען שלפני הכיבוש הישראלי*

(מתוך הרצאה)

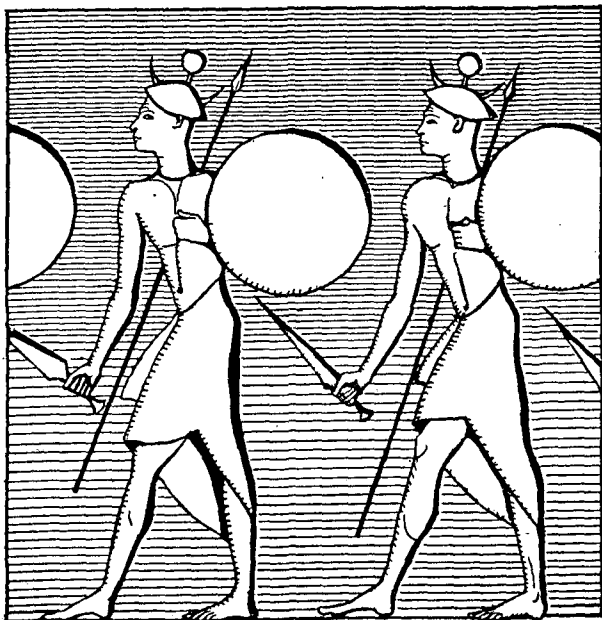
בעיות מחקר המורות כרוכות במחקר כיבוש הארץ על ידי שבטי ישראל. ואין פתרון לבעיות הללו, אם לא נבחון קודם כל את תנאי החיים ואת המשטר המדיני, הצבאי והחברתי, שהיו שוררים בארץ כנען ערב הכיבוש. למולנו נתגלה שפע של תעודות ומקורות, המאירים באור כהיר את התקופה ההיא, ימי דמדומי משטר כנען. לפני השתערוחם של בני ישראל על הארץ, במרם נתחללו התמורות הכבירות עם ראשית התישבותם והתנחלותם של שבטי נוד אלה, שבאו מן המדבר, והשביעו את הותמם על הארץ לרורי דורות. מבחינת הסדר הכרונוולוגי, הנהוג בארכיאולוגיה הארצישראלית, הרי התקופה שקדמה לכיבוש היא תקופת הברונזה המאוחרת (המאות הטיז-היז לפני ספיהני), היא תקופת הממלכה החדשה במצרים, עת הפריחה הכלכלית והשגשוג התרבותי בכנען. דרכי הארץ שימשו אז עורקי החיים של המורת הקרוב, ובהן עברו שיירות סוחרים מכל קצווי תבל; על אדמת כנען נפגשו עמים וציביליזציות, שבאו במגע גומלין והחליפו ערכי תרבות חמרית ורוחנית, תושבי הארץ, שעסקו בחקלאות, במרעה, במסחר ובמלאכות שונות, הניעו למידה ניכרת של רווחה ונאות. ערי כנען, וביחוד ערי החוף והערים שלאורך הררכים הראשיות, עמדו בשגשוגן, ושימשו מרכזים כלכליים ושווקים לישוב חקלאי פורת, ומקומות-חינה לאורחות.

ואשר לבחינה המדינית, הרי זוהי תקופת האימפריאליסמוס המצרי, שראשיתו נעוצה בימי גירוש החיקסוסים ממצרים כאמצע המאה הטיז לפני ספיהני, והתנבשותו-בימיו של הכובש הגדול פרעה תחותימס הגי (1490-1436 לפני ספיהני**), אשר הצליח להקים ממלכה אדירה, שהשתרעה מכוש ולוב ועד סוריה הצפונית ונהר פרת. שלטון המצרים על ארץ כנען נמשך להלכה כשלוש מאות שנה, מאז כיבושו של תחותימס הגי ועד ימיהם של רעמסס הגי ורעמסס הדי (במחציתה הראשונה של המאה הייב); אולם למעשה לא היה שווה בכל זמן ובכל מקום. פרקיומן קצרים של תוקף היצוני ומשטר איתן בפנים הארץ התחלפו, לסרונין, בזמנים ארוכים יותר של התרופפות המשטר וחולשת-שלטונו של פרעה. הכל היה תלוי גם במערכת הכוחות הפנימיים שבממלכה מצרים, בכשרון השליטים ובמנגנון האדמיניסטרטיבי והצבאי, וגם בזעזועים ובנפתולים המדיניים שהתרחשו באסיה המערבית, ובתמורות

* ראה להלן את "מפת א"י במאה הי"ג לפסהני", וכן המפת ב"מערכות" י"ח-י"ט, עמ' 33.

** ראה כ"כ "מערכות" י"ח-י"ט, עמ' 48; ציוני שם גם הצעות-תאריכים אחרות. — המער.

שהתחוללו בחייה החברתיים והכלכליים של אוכלוסיית כנען. הרבה שקידה ומרץ השקיע תחותימם הגי לבצר את מרותו בארץ כנען וללכדה ליחידה אדמיניסטרטיבית אחת תחת שלטון מצרים. הוא מצא ארץ מפולנת ומפורדת למספר רב של מלוכותי קטנות, ירושת המשטר הפיאודלי מימי החיקסוסים, מלכי כנען ישבו בעריהם המבוצרות ושלטו על חבלי-ארץ קטנים, תחותימם הכניעם והפכם לנסלים של מצרים, אבל לא שינה מיסודו את משטר כנען. הוא החליף פה ושם את המלךי באחר, נאמן לשלטון מצרים; את בני המושלים, זרע המלוכה, היה מביא מצרימה כבני תערובת, ובשעת הצורך היה ממליך אחד מהם, שנתחנך כמצרים, תחת אביו

ה ש ק ד נ י מ

צבא-שכירים מבני שבט זה (ראה „מערכות“ ייחודי”ט עמ' 43) חיוות חלק מהילות-המצב המצריים בכנען.

או אחיו בכדי להרק את הקשר בין המלוכה לבין הצר פרעה. הסדר השלטון המצרי בכנען על ידי תחותימם מתנלה בעיקר בארגון המננון הצבאי והאדמיניסטרטיבי המצרי. כל כוחות ההגנה המצריים הועמדו תחת פקודתו של שר צבאות המלחמה היושב בעזה, בירת הפרובינציה כנען. עיקר חפקירו היה לדאוג לכשחוק בעיקר בדרכים, לפקד על נדודי הצבא וחילות-המצב, להטיל עונשים על מורדים ופורקי עול מצרים. ערים שונות בנקודות אסטרטגיות חשובות, כגון בית-שאן, הפכו ממצרי עון שבהם חנה חיל-מצב לשמור על המסילה הגדולה, היא דרך הימי.

הנמשכת ממצרים דרך שפלת החוף ועמקי הארץ לסוריה. בצד המפקד הצבאי ישב בעזה השרי, כלומר נציב ארץ כנען, שלפקודתו עמדו. סוכנים, היינו סקידים מצריים וכנעניים שהשניחו על מלכי כנען ונבו מהם את המסים; הם היו מפקחים גם על שיירות המסחר, משניחים על ביצוע מפעלים ציבוריים לטובת השלטון המצרי בעזרת אנשי מס, שניסו על ידי המלכים המקומיים, ומתווכים בין המלכים לבין השלטון המרכזי. בדרכים שונות יצאו תחזימם הני ויורשיו לקראת מטרחה להדק את הקשרים בין הפרובינציה כנען לבין ממלכת מצרים. בתנאים המדיניים והחברתיים הקיימים אי אפשר היה לבסס את ה-Pax Egyptiaca בלי השיטה הכרוקה והמנוסה של הפרד ומשול. בסכסוכים שבין המושלים הכנעניים היו סוכני פרעה מופיעים כמתווכים ושופטים, ומטרחה של הפקידים המצריים היתה להפוך את מלכי כנען למכשיר יעיל בכיסוס מרות מצרים, בהסתגלם לתכני המושלים ההפככים, בהמריצם את הפירוד שביניהם, ובשמרם על האינטרסים של הארמיניסטרציה המצרית. השליטים המצריים נקטו גם במנהג הנושן להקים מקדשים לאלהי הארץ ולדאוג לפולחן המקובל מדורי דורות ברוח המסורת הכנענית. שרידי מקדש כזה, שנבנה לכבוד מִכַּל אלהי בית-שאן, נתגלו בחפירות שנערכו במקום. ברר כי מנהג זה היה בו כדי לחבב את השליטים הנכריים על תושבי הארץ בכלל ועל הכהנים הכנעניים בפרט. סידורים אדמיניסטרטיביים אלה שנקבעו בעיקר על ידי תחזימם הני, התחילו ליורשו ועמדו עדיין בעינם לאחר כמה דורות. אולם כבר בתחילת המאה היידי, נראו סימניה הראשונים של ירידת קרן מצרים באסיה המערבית; ממלכת החתים באנטוליה התחילה או לעלות לנדולה ולאיים על נפות המצרים בסוריה; שבטים נודדים, הידועים במקורות שבכתבי-היתדות בשם תִּיְרָה שאינם כנראה אלא עבריים, הופיעו בהגמניהם בנבולות הארץ ותנועתם קיבלה צורה של זרם-הנירה כבירכות; תסיסה גדולה הכתה גלים בכל חלקי ארץ-כנען, וערערה את יסודות המשטר שנקבע בדורות הקודמים. רפיון המצרים בכנען, שנתן את סימניו בימיו של פרעה אמנחתפ הני (1378—1413), נבר בימיו של אמנחתפ הדי (1361—1378) הוא אחינתון, מתקן הרת המצרית, אשר התמכר יותר לעניי הרת מאשר לצרכי המדינה, ולא כל שכן, שלא היה נתון לעניי האדמיניסטרטיביים בארצות הנכריות שבשלטונו. נוכח החולשה שהראו המצרים באסיה המערבית הלך והחמיר המצב בכנען; השלטונות המצריים היו רפיידים ולא יכלו להכניע את מלכי כנען המתמכרים ולחוש לעזרת נאמני פרעה; צבאות החתים פשטו בסוריה והניעו עד בקעת הלבנון; נודדי התיִבְרוּ רבו בכל הארץ ומצאו להם בני ברית מבין המושלים המקומיים. ההגמניה המצרית, הננועה בחולשה פנימית ובתחרות חיצונית, ירדה איפוא במדרון; אולם נר השלטון המצרי בארץ כנען לא כבה גם תוך הזעזועים הללו, שהתחוללו במחציתה הראשונה של המאה היידי לפני ספדי; ועוד כמאתים שנה נפתל ועמד שלטון זה על נפשו, לעומת התמורות הבלתי פוסקות, שבאו עם ראשית התחלוחתם של שבטי ישראל בכנען והתישבותם של הפלשתים ונגויי הים האחרים בשפלת הים בראשית המאה היידי. במשך מחציתה הראשונה של המאה היידי רעך נרו של שלטון

מצרים מעברו המזרחי של נבול מצרים, ונשכחו כליל ימי זהרה ונאוונה של מרות פרעה; או נכנסה הארץ לתקופה חדשה, היא תקופת ההתנחלות הישראלית, בה נאבקו עמים ועממים, עבריים ונכריים, באזוריה השונים ללא השפעת הנורם המצרי-האימפריאלי, ונסתיימה כעבור דורות מספר ביצירת הממלכה הישראלית.

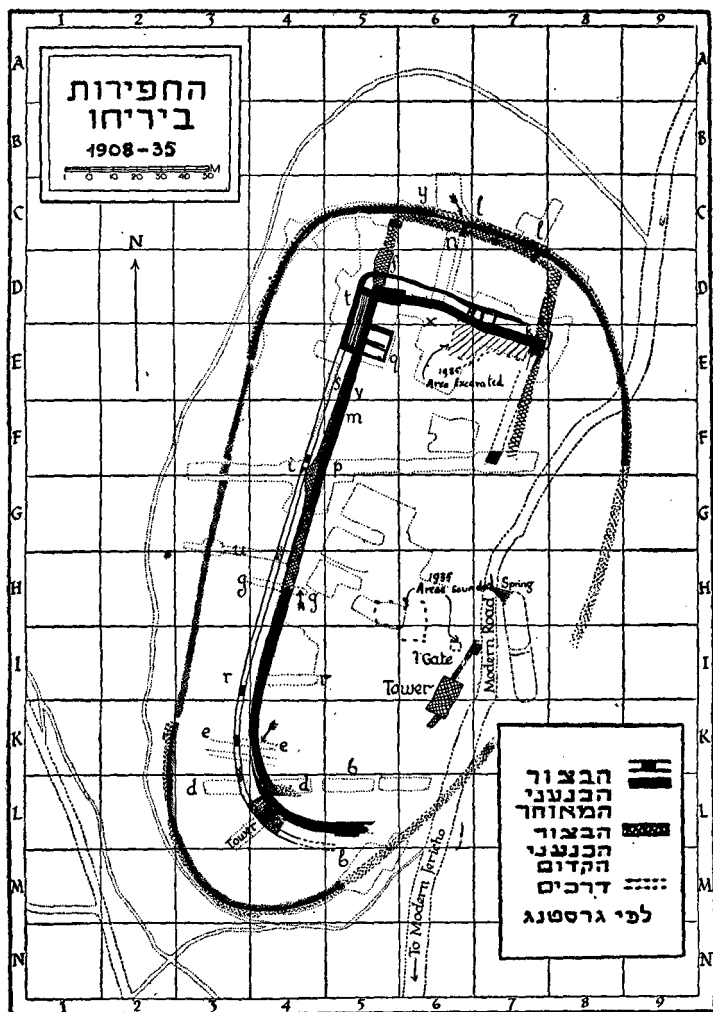
נשתמרו תעודות רבות מפרק-זמן זה, המתחיל בתחומים הני ומסתיים באמנת-הד', התעודות נוגעות במישרים לא"י ומגלות שפח מן המשטר המדיני והחברתי, שהיה שורר אז בארץ. כוונתי לכתובות ככתב-היתדות שנתגלו כמקומות שונים בא"י ובארצות הסמוכות. כתב-היתדות והלשון האֶפְרַיִת (הבבלית) היו נפוצים בכל גלילות המזרח הקרוב החל מהאלף השלישי לפני ספּה"נ. הלשון האכדית היתה לשון בין-לאומית, מעין lingua Franca בה השתמשו לצרכי משא ומתן דיפלומטי, שפת הסוחרים, ששלטה בחליפת המכתבים בין ארץ-לארץ, במסחר, והיתה מקובלת ביותר בחוגי המושלים והמשכילים. אמנם, הלשון המדוברת העיקרית בארץ היתה, כנענית, הלשון השמית-המערבית הקרובה קירבה יתרה לשפה העברית המקראית, ואף הכתב. הכנעני האלפביתי, שממנו התפתח אח"כ הכתב העברי הקדמון, כבר היה נפוץ בתקופה הנדונה; אבל רק לאחר דורות מספר התחילו, שפת כנעני והלשון העברית הכתובות ככתב האלפביתי לרחוק את רגלי הלשון והכתב האכדי במשא ומתן המדיני והכלכלי, ולשמש לשון ספרותית לתושבי הארץ בכלל ולעם ישראל בפרט.

מעניינת ביותר התעודות מהמאה ה-11 לפני ספּה"נ, שנמצאו בנוי מלך תענך, כגון שני מכתביו של אמנת-הד, הנציב המצרי היושב בעזה, אל עשתרישור, "מלך תענך. אביא כדונמה את אחר המכתבים:

ואת כל	אל עשתרישור
האסירים	כה אמר אמנת-הד:
הנמצאים	בעל ישמור את נפשך!
אתך.	שלח את אחיך
שלח אותם	עם מרכבותיהם,
ביום מחר	ושלח סוס מנחתך
אל מנדו.	ומתנות,

עשתרישור מלך תענך שולט על נתיניו ביד חזקה, מעלה מהם מסים על מנת למסור את חלק הארי לנציב המצרי, שמקום מושבו עזה, באמצעות הסוכן היושב במנדו, ואף מגינים מבין אחויו וחניכיו, היינו נערי המלך, אנשים לצבא העזר הכנעני העומד לרשות שלטונות מצרים. תעודות תענך משקפות את מצב העניינים בכנען בתקופת תחומים הני ויורשיו. ואשר לתקופת אמנת-הד הני והד' הרי על תקופה זו שואבים אנו ידיעות רבות ממקור לא-אכזב, הרי הם מכתבי אל-עמארנה. תעודות רבות כתובות בלשון האכדית, שנתגלו בתל-אל-עמארנה, בירת אמנת-הד' על שפתו המזרחית של הנילוס במצרים התיכונה, והמהווים חלק

מארכיונו של פרעה זה. רובן המכריע של התעודות הללו נמצא על ידי בני המקום בשנת 1887 ומיעוטן נתגלה בחפירות, שנערכו במקום זה. בסך הכל נתפרסמו עד היום כ-370 תעודות, רובן ככולן מכתבים רשמיים שנשלחו מאת מלכי בבל, אשור,

החומה הכנענית המאוחרת, ו-חומת-המקדש החיצונית הצמודה אליה, מתייחסות, לפי גרסטנג, אל מקופת-הברונזה-המאוחרת, 1600-1400 לפסה"ס. במרחק 17 ג'ראט השער (Gate) שליד הכניס של זמנר-אנו (Road) אל יריחו החדשה; ומד"מ, בברוקעיס V6, 16 - מגדל (Tower) שמוצאו, המגדל שבמרחק L4 - מתאר את שתי החומות. החומה הקדומה יותר מיוחסת לתקופת-הברונזה-התיכונה, 2000-1800 לפסה"ס.

מיתני (מלוכה גדולה במסופוטמיה), חת ואלישה (קיפרוס) העצמאיים, ומאת. מלכי כנען, עבדי פרעה, אל אמנתם הג' והד', וכמו כן כמה העתקות ממכתבים שנשלחו מלשכת פרעה. ולא בכרי קראו החוקרים את כל התקופה הנדונה בשם תקופת

אל-עמארנה, כי הרי תעודות אלה מאירות באור בהיר את המצב המדיני, החברתי והכלכלי במזרח הקרוב בכלל ובארץ כנען בפרט בסוף המאה השנייה ובמחציתה הראשונה של המאה ה'י"ד לפני ספא"נ.

מה אנו למדים מהעודות אלה על המצב בארץ?

משטר כנען בחקופה הנדונה הוא, כאמור, מורשת המשטר הפיאודלי מההקופה הקודמת, ימי השלטון התיקסוסי. ה"מלכים" הסרים למשמעת פרעה הם בני המשפחות האצילות, רובם צאצאי השליטים התיקסוסיים. ה"מלך" הוא בעל עיר ממלכתו על "בנותיה ומנרשיה". הוא יושב בעיר הבצורה והמוקפת תומה, שכמרכזה מתרומם המנדל או העופל המשמש "בירה" למושל ולבני האצילים. שטח העיר הוא קטן למדי, ויש לאמרו כי 30-50 דונם בממוצע; ורק ערים חשובות, כגון אשקלון, נזהר מנדי, בית-שאן, חצור, השתרעו על שטחים הנונים יותר, כדי 50-100 דונם*. בית המלך מצטיין בדרך כלל בטעמו הארדיכלי ובחמדות התרבות החמרות (הכנענית). שנתלטה בקישוש אולמיו, ליד ה"מלך" מילאו תפקידים מדיניים חשובים גם אחיו. בני משפחתו ובני המשפחות האצילות, ניכורי החיל ואנשי הרכב, כעלי האחוות הנדולות - עמודי התווך של המשטר הקיים. במעמד השליט קשור אמיץ מעמד "החניכים", נערי המלך וחיליו, משענת השלטון הפיאודלי. כל שאר שכבות הישוב שייכות למעמדות הנמוכים, והם האכרים עובדי האדמה לא-להם, כעלי האומנויות, הרוכלים, הפועלים השכירים וסוגים שונים של עבדים, כגון האסירים, היינו שבויי המלחמה. מבחינה ידועה מהווים מעמד גם הח' ברו, שאינם כנראה אלא העבדים של מקורות המקרא, היינו קבוצות שבטים ממשפחת בני שם, השוכי רכוש קרקעי המשוטטים בארץ ובאזורי-הספר ועוסקים בעיקר במרעה, וחיים חיים פטריארכליים. הם נודדים ממקום למקום לבקש מחיה לנפשם; יש שהם מקבלים על עצמם שירות ציבורי או עבודה בשדה והוסים כ"גרים" בצל בעלי הקרקעות, שבתחומם הם נושאים את אהליהם, וגם נאחזים בקרקע בדרך שלום ומכניסים את צווארם בעול המשטר הקיים. אך בשעת חולשת השלטון המרכזי הם מחיררים את שלום הארץ, פושטים בנודד, נותנים יד ליסודות המתמרדים ואף לוקחים חלק פעיל בסכסוכים שבין מלכי הערים. בתקופה הנדונה כבר נפרצה פרצה גדולה במשטר הפיאודלי, שהונהגה בארץ בתקופה התיקסוסית ולא פסק למעשה גם תחת שלטון המצרים. מעמסת המסים, שהוטלה על המושלים הכנעניים, היתה כבדה מנשוא, והם הרנישו בכל כובד הלחץ והשעבוד המצרי, לכן ציפו לשעת כושר למרוד ולתת יד למנגרי השלטון הרועק

* אביא דוגמאות אחרות: אשקלון חקופה שטח של 60 דונם; שכם (תל בלאטה) ועשרת (תל עשחרה, בארץ בשן) - שטחים של 40 דונם בקירוב. שטחה של ירושלים ("העופלה") אינו עולה בתקופה הנדונה על 85 דונם ושל ירחו (תל א-סלטאן) - על 25 דונם. קשה לקבוע מה היה מספר החושבים בערים הכנעניות. ג'. גרסטנז מפרץ את אוכלוסיית הערים הקטנות, כמו ירחו וקרית-יעריב, כי 1500 נפש בלבד. הכוונה לעיר המוקפת תומה, ולא לשטחי הישוב, ה"בנות" וה"מגורשים", שפחין לחומה. [הערכות אוכלוסייה חן גם רמז למספרי-הגברים שהיו מטוגלים להשתתף בהגנת העיר - לדעת גרסטנז כרבע האוכלוסייה; להכריח מחילות-המצב הקטנים של חיילים מקצועיים, כנ"ל - המער].

מבחוץ ומכפנים. כמו כן הלך וגדל הפירוד, ורבו הסכסוכים בין המלכים, ששימשו כלי-מכשיר בידי הפקידות הקולוניאלית המצרית, לבין מלכים בעלי יזמה, שניצלו את חולשת פרעה כדי לבוא במשא ומתן עם ממלכות חוץ, כגון חת ובבל, ולחתור תחת מרות מצרים בעזרת גדודי הח'ברו ובאמצעות בריתות עם מלכי כנען בעלי השפעה, למען מנר את שלטון פרעה בארץ. האדמיניסטרציה המצרית בימיו של אמנחפ הדי לא היה בכוחה להשליט סדר בארץ באמצעות גדודיה החונים בארץ וחילות המצב בלבד. לכן היא היתה גמישה בהסתגלותה לתככי המושלים המקומיים, ונהגה במדיניות של פיוס וסבלנות לגבי גדולי ההרפתקנים שביניהם. אונם של הוזירים בחצר פרעה היתה אטומה משמוע את הקובלנות וקריאות העזרה של נאמני המצרים בכנען במכתביהם לפרעה, ורק כשבאו מים עד נפש, בסוף ימיו של אמנחפ הדי, ומלך החתים התחיל לפרוש את כנפיו על סוריה התיכונה בעזרת המושלים המקומיים, נאלץ פרעה זה לשלוח צבא-עונשים גדול ולהרים את קרן מצרים המושפלת. אולם להחירתם האישית, הפוזרה והמתמדת של הח'ברו, ושבטי בני קדם הנודדים, שורמו אל ארץ זבת חלב ודבש, כבר היו אז תוצאות הרוח-הכרעה להבא; הם נאחזו בגלילות עבר הירדן מזרחה ובמקומות נחשלים של ארץ-ישראל המערבית, כגון בהרי אפרים ויהודה ובנגב, והכשירו על-ידי-כך את הגלילות הללו לכיבושם של שבטי ישראל והשבטים הקרובים להם לאחר דורות מעטים.

מגזיו אל-עמארנה הניעו לידינו מכתביהם של מלכי כנען מרובים, ובהם נזכרות ערים רבות הירועות לנו מהמקרא, וביהוד מספר יהושע, כגון עזה, אשקלון, לכיש, גזר, ירושלים, שכם, מגדו, בית-שאן, עכו, צור, צידון, חצור, דמשק ועוד. הכותבים, מלכי כנען, מכנים את פרעה בתוארים מלכי, אדוני, שמש, אלהי ומביעים לו את רגשי הכנעתם כנסלים הסרים למשמעתו. חכנם העיקרי של המכתבים — הבעת רגשי אמנות, דברי הלשנה על השכנים, בקשת עזרה נגד אויבי פרעה, תיאורי המצב בארץ כנען, כדוגמה אביא את אחד ממכתבי בירידיא מושל מגדו:

את מגדו	למלך אדוני
עיר אדוני המלך,	שמש ואלהי כה אמר
יומם ולילה.	בירידיא,
יומם אשמור מן השדות (?);	עבד המלך הנאמן;
ברכב ובחיל	לרגלי המלך אדוני,
אשמור את חומות	שמש ואלהי,
המלך אדוני.	נפלתי שבעתים!
כי הנה, עזה איבת הח'ברו	שמעתי את דברי
בארץ. יואיל-נא לדאוג	המלך אדוני ושמשי,
המלך לארצו.	והנני שומר

אחד מראשי המורדים בפרעה הוא לְבָיָא מלך שכם, שכרת ברית עם כמה מהמושלים ועם הח'ברו. פותיח'ף מלך ירושלים, הנאמן לפרעה, מתאונן באחד

ממכתביו של קִיָּא וארץ שכס נתנו (מצרכים) לחיברו והתירו להם לפשוט בלי פחד באי התיכונה. בעורחם הצליח לביא לכבוש את שוֹנֵם (צפִי-צפִי-מו' לירעאל במפה בעמ' 67) וערים אחרות בעמק יזרעאל, להחריבן ולנשל את תושביהן. מחמת המאורע פוקד פרעה על כירידיא מלך מגדו להביא „אנשי מס' ולחרוש באדמה שונם. במכתביהם של המלכים, ששמרו אמונים לפרעה, כנון מלך ירושלים, באה לידי ביטוי החרדה לגורל הארץ ותלונות על לביא ובניו ושאר המלכים המתמרדים, ש.מסרו את הארץ בידי החיברו, כלומר, התחברו עם החיברו ונתנו להם לעשות כרצונם. באחד ממכתביו של פותיח'פ מושל ירושלים אל פרעה נאמר: „...יען כי אמרתי: אבדו ארצות המלך, על כן ירגלו בי אל אדוני המלך... יפקודנא המלך את ארצו! פשעו כל ארצות המלך!... אובדים כל המושלים, אין מושל לאדוני המלך... החיברו בזו את כל ארצות המלך. אם יש נדודי קשתים השנה, יש ארצות לאדוני המלך, ואם אין נדודי קשתים, ואבדו ארצות המלך“.

מענין ביותר מכתב של שורדתא מקעילה שבדרום הארץ (מדרום לעדולם), המודיע, כי החיברו נושאים את נשקם אל הארצות אשר נתן לו אדוניו, כל „האחים“ עזבוהו ורק הוא ופתיח'פ מירושלים נלחמים בחיברו, ונורתא מושל עכו ואנדרותא מושל אכשף* הם בעוזריהם, עם תמשים רכב נעקן אליו והנה הם אחו במלחמה**. שורדתא מפציר איפוא בפרעה להחיש עזרה ולהציל את ארצות המלך, אך העזרה המקווה ממצרים לא באה אלא בסוף ימיו של אמנתחפ הדי, ואנב יצייין, ש.מלכי כנען הנאמנים לפרעה מפקשים במכתביהם לשלוח לעזרהם פלוגות קטנות של צבא מצרים, רָבֶד מִקָּל (מצפון לצידון בחוף) מדבר על 50 צמדי סוסים (למרככות) ו-200 חייל; פותיח'פ מירושלים מבקש 50 אנשי צבא ומלכיאל מצור מסתפק ב-20 חיילים. הנה כי כן, חוקים היו הזעזועים שערערו את יסודות המשטר בארץ כנען בימי של אמנתחפ הדי והכשירו את התמורה המכרעת בתולדות הארץ, כיבושה על ידי העברים בכלל ושכטי ישראל בפרט. מן הראוי לציין, כי הרבה ערי-מלוכה שמילאו תפקיד חשוב בחיי הארץ בתקופת אל-עמארנה, כנון ירושלים, גור, מגדו, שמרו על עמדתן גם בימי ההתנחלות הישראלית, עד כוא פקודתן בראשית תקופת המלוכה הישראלית-היהודית, אחרות מהן, כנון לכיש וחצור, נפלו בידי ישראל בתקופת הכיבוש, ויש מספר ערים חשובות, שהוחרבו בפרק-הזמן הנדון, ולא נזכרו יותר במקורות הספרותיים אחרי תקופת אל-עמארנה.

גם ממכתביהם של מלכי המדינות הגדולות והעצמאיות באסיה המערבית אל מלך מצרים למדים אנו על המצב הפרוע בכנען בתקופת אל-עמארנה. מענין ביותר מכתבו של פִּרְמִיָּש מלך כבל אל „אחיו“ אמנתחפ הדי שבו הוא מתאונן על חושכי כנען ששדרו אחת מן האורחות הכבליות. במכתב זה כתוב לאמר:

* לפי דעתי — תל-תִּבְנִי סמוך לכפר-חסירים. אכשף הימה עיר-מלוכה כנענית בתקופת הכיבוש (ר' יהושע, י"א, א').

** מענין כאן הציון של תל-ר כב, המושע בצנבה של ממלכת-עיר שבאזור-החוף, אשר בא לעזרת שליטה של ירושלים. — המער.

ויהרנו את סוחריו ויקחו את כספם.

.....

בנען היא ארצך

ומלכיה הם עבדיך.

בארצך ננולתי. קלאם

ושלם את הכסף אשר לקחו.

ואת האנשים, אשר הרנו את עבדי,

המת ונקמת את דמם.

כי אם אינך ממית את האנשים ההם,

ויספו להרוג את אורחותי

או את שלידיך, ואז

יחדלו מלאכים בינינו.....

.....

אני ואחי דברנו

דברי שלום איש עם רעהו:

יהינא שלום בינינו

כאשר היה בימי אבותינו.

והנה סוחריו

אשר עלו עם אחושב

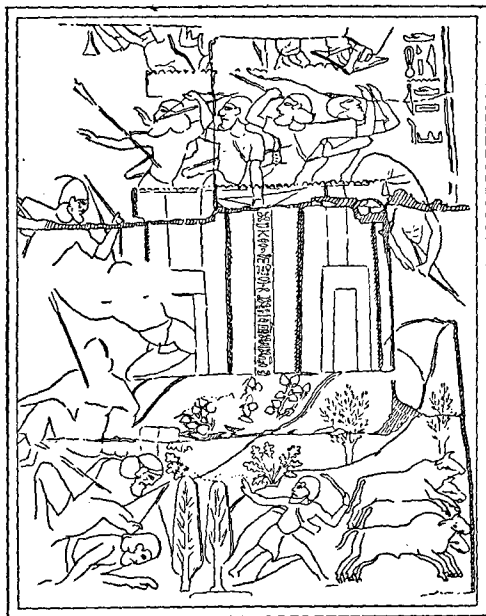
היו בארץ בנען בעיני מקח וממכר.

וכאשר המשיך אחושב את דרכו לאחי

שלחו שמאר בן בלמי

ושותתנה בן שרתם מעכו

לעיר חנתון** בכנען

ציור מצרי מכיבוש העיר קדש - נפתלי על-ידי צבאות פרעה סתי הראשון.

בתמונה נראים מגיני העיר במלחמת-הדדי של קשתים. מגיני המבצר מוזינים בקשתות, והם עצמם נשערים ע"י חצים. בשולי הציור, למטה, נראים התושבים המבריחים את בקרם בנוסע מפני הכובש.

** היום - תל אל ברהיה בבקעת בית-גטופה. העיר נזכרת ביהושע י"ט, י"ד.

הבטחון הפרוע בדרכים עולה לפנינו ממכתב רשמי זה. מן הראוי לציין, כי שמאד ושרתם הניל הם מלכי כנען, והאחד מלך שמעון (הוא שמרון) — סמוניה בקרבת נהלל) והשני מלך עכו. שלא חששו להרוג את סוחריו המלך הבבלי ולבוז את מטענם, וכנראה לא באו על ענשם.

באחד ממכתביו מספר גם פותיח'ם מלך ירושלים, כי שיירה שנשלחה על ידו למצרים נשדדה בשדה-אֵילון, ואין ביכולתו לשלוח אורחה שניה.

אין איפוא ספק בדברי, כי בתקופת אל-עמארנה היתה כלכלת הארץ במצב של ירידה לאחר תקופת השפע והשגשוג הכלכלי, שנמשך מאז ימי שלטון החיקסוסים. את גורמי השפל הכלכלי הזה כבר הכרנו לרעת: חולשת השלטון המצרי, התמרדות המושלים המקומיים והתפשטות שבטי החיברו. כך התחילו המדומי משטר כנען, שהכשירו את הקרקע לכיבוש הישראלי, וביחוד יש לציין את דלדולם של „מלכי כנען" בתקופה הנדונה; הם היו נתונים תחת לחץ קשה של השליטים המצריים, שמצצו את לשדם וכוחם הכלכלי; ומאידך גיסא, לא יכלו לברם לקיים את השלטון בידיהם בגלל הפירוד והסכסוכים שביניהם וסכנת הח'ברו והשוטים, שהיו לצנינים לחושבי הארץ. נאון האכירים הפיאודליים, יושבי הערים הבצורות, חלף אול לו. ולא בידיהם ניתן לקבוע את עתיד הארץ. נסיונותיהם לשחרר את הארץ מהשלטון הרועק של מצרים לא הצליחו, ומרידותיהם דוכאו בשעת ההכרעה ביד חזקה ובורוע נטויה. ובאשר חדרו שבטי ישראל לארץ כנען התפשטו במהרה בארץ וכבשו שטחים נרחבים, בתחילה באזורי הקפף ובהרים שישובם דליל, ולבסוף גם בעמקים ובשפלת החוף. אמנם, גם לאחר תקופת אל-עמארנה ידעו ערי כנען פרקיומן קצרים של פריחה ושגשוג, ביחוד ערב הכיבוש הישראלי, אבל גורל הארץ כבר נחרץ, ולא היה בכוחם של השליטים המצריים והמושלים המקומיים לסובב את הנלגל אחורנית ולעכב את ההתפתחות ההיסטורית. אז הניעה שעתה של האומה הישראלית להבריע את גורל הארץ, וארץ כנען הפכה לארץ-ישראל.

ציור מצרי של שיירת סמייים הבאים מצרימה בראשית חאלף השני לפסה'ג.

בתמונת גראות הקשות בעלות הצורה האופיינית, וכן האלות הכסופות הדומות בצורתן לבומרנג. כן בולט הדבר, כי נעדרים עדיין בין כהמות-המסא הצמל והסוס.

נשק וביצורים בכנען*

מעטות החמוגות המראות בצורה מהימנה את כלי-הזין ואת צורות הקרב שהיו נהוגים אצל הכנענים. מצבות הזכרון המצריות של כל פרעה מתארות תמיד את אויביו בשקנים, במנוסחם, או כשהם במצוקת-מצור בתוך ישוביהם הקצורים. הרכב היה נשק ההתקפה הראשי של הכנענים, אשר ללא ספק החלו משתמשים בו כאשר סיגלו לעצמם את השימוש בסוס, בתקופת החיקסוס. לא נחגלו שרידים של רכב כנעני ממש, ובצורה שעל המצבות, כגון אלו של מנידו, אין להבדילו מזה של בני בריחם הצפוניים. נראה כי הוא היה צר מן הרכב המצרי ואפשר היה לפרקו לשם העברתו בהרים. בכל זאת אין זה מתקבל ביותר על הדעת כאילו השימוש בו היה נפוץ בהרי מרכז הארץ, במקום שאף בהקופות מאוחרות יותר היה סוד הגנזתן טמון בסגולת-הלוחם של האיש. שריוני-גוף היו בשימוש במערכת מנידו ושברים ממש של שריון קשקשים נמצאו דרומית מכאן. בנשק ההתקפה נכללו גם הקשת והחץ, זה האחרון מצויד בחוד ברונזה או אבן-צור, הפגיון הקצר והסכין העקומה. אף את החרב אפשר לכלול, אמנם מחוד היסוס, בין כלי הנשק המקומיים. חוד רומח עשוי צור נזכר בשלל הלכות מִרְסָנוּ**, ואם כי במקרה זה היה שימוש רק לצרכי סִקְסִים בלבד, אבל הוכח, לפי עדות השרידים שנתגלו בחפירות, כי השימוש בחנית ורומח היה נפוץ, וכן הוכח כי נהגו או להשתמש באֵלֶה הכבדה, העשויה עץ קשה, השכיחה בארץ גם כיום***. נמצאו גם ראשי אלות, עשויים אבן בלתי מעובדת; ואילו ראשי-השרבים המלוטשים לא נועדו, כנראה, אלא לצרכי-סכס בלבד. אבני-קֶלֶע נמצאו בערים מספר, אך אין ודאות בכך, שהמגינים השתמשו בהן; אבנים רגילות היו מועילות להם יותר בעמדם בפני התקפות על חומותיהם****. בדרך כלל נראה, כי נשק-ההתקפה של תושבי הארץ היה מפותח פחות משהיתה מפותחת שיפת ההגנה שלהם, ובמידה רבה נפל נשקם מזה שהשתמשו בו ההייליים המצרים ובני-בריהם השכירים.

הדבר הבלוש ביותר שאנו רואים בכל סידורי ההגנה הכנעניים הן חומות האבן שנועדו להגן על עריהם הגדולות. באחדות מהן נערכו חפירות, וחלקים, לפחות, מהחומות של אוהה הקומה נגלו לעין המסחכל; בהן חומות גזר, בית-שמש (צפ'מו' לעזקה) וקרית-ספר (דביר) בשפלת החוף; ירושלים, בארזת (בין בית-אל למצפה), העי ושכם בארץ ההרים; ויריחו בבקעת-הירדן, וחצור בעמק החולה. מתכלס סגנון-הבניה ואופיה המיוחד: אבנים מסתתרות סתות נס, כבדות ככל שאיפשרו סוגי-האבן המצויה בסביבה וגובה החומה, הונחו בנדבכים בלתי-סדירים. את הסדקים בין אבני החומה היו ממלאים אבנים קטנות, מותאמות בגדלן ובצורתן לצרכי הבניה, והכל לוכד במיתח-תקור. עובי הקירות הגיע בנזר עד כדי 16 רגל, בבארות—18 רגל; בכמה מקומות—כמו בירושלים, ביריחו ובשכם—היתה החומה בבסיסה חומכת כאילו בתל המיושב שהיא מגינה עליו, ופני

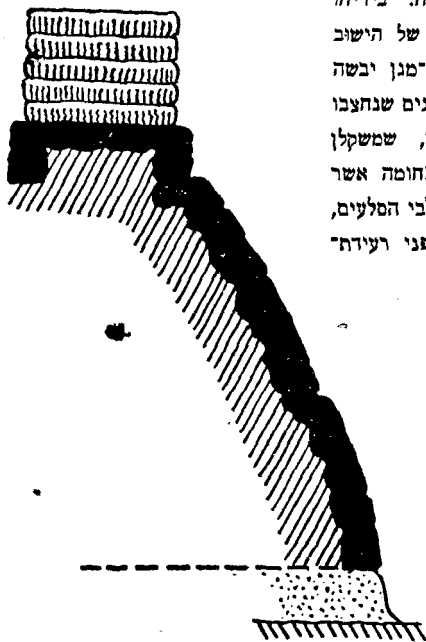
* מתוך ספריו: "מורשת שלמה" (The Heritage of Solomon) ו"היושע, שופטים" (Joshua, Judges).

** מונח מצרי אשר כלל חלק ניכר של ארץ-ישראל. — המער.

*** הנבוס" של הערבים. — המער.

**** בגלגלם אבנים כבדות מעל החומה על ראשי החוקמים. — המער.

החומה התיצונית נוסים אחורה ככל שהיא מתרוממת במעלה התל. המבנה החזק ביותר נמצא בשכם, במקום שהוא מזכיר בניה מהתקופה הפגליתית* ויש בו משום דמיון לחומות עיר הבירה החיתית בכּוּקָה־קִיאוי באסיה הקטנה. ביריחו יסודה של החומה הונח מתחת לפני הקרקע של הישוב מאותה התקופה, והיא היתה מוקפת תעלת־מגן יבשה ורחבה, החצובה בסלע בעומק 11 רגל. האבנים שנחצבו מתוך התעלה שימשו לבנין החומה. מהן, שמשקלן עולה על מונה אחת, היוו את הגדבך בחומה אשר בגובה חזה האדם. חומה זו יוצבה לא על גבי הסלעים, אלא על מצע חמר, אולי כאמצעי־זהירות בפני רעידת־

חתך חומת יריחו

ומוצדק היה הדיון והחשבון של המרגלים שבני־ישראל אשר אמר: „והערים בצורות גדולות מאד“.

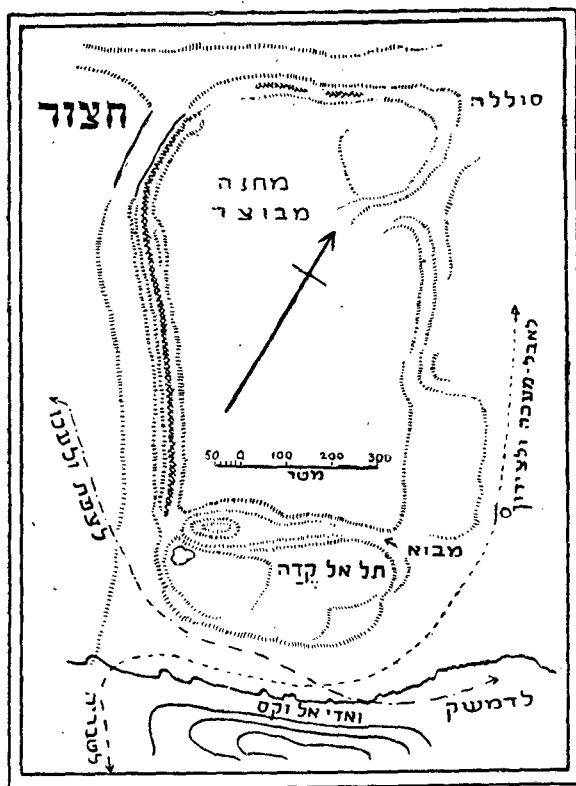

מן הראוי להביא כאן קטע נוסף מאת פרוס' ג. גרסטנג, המשלים את תיאורו את מערכת הביצורים שבכנען. הכוונה היא לחצור אשר בגליל העליון, — מקום ששימש מרכז מדיני בצפון הארץ והיה מעין „עיר־רכב“ בצורה מיוחדת במינה באותה התקופה. — המער.

השם חצור, אשר פירושו המדויק הוא — שטח מנודר, חצר, מוכנה כאן — מחנה סבוצר. חצור העתיקה, במקום הנקרא היום אל־קדה, השתרעה על פני רמה שטוחה, 1100 מטר, בערך, ארכה ו־550 מטר רחבה, המוגנת מן המבצע משני צדדיה, ובחלקה אף מצדה השלישי ע"י ערוצי ואדיות הלולים. נוסף על כך היתה עמדה רבת־יתרונות זו עטורה סוללה, מפתיעה במימדיה, בנויה מעפר קבוע, שהקיפה את חצור מכל צד, פרט לצד הדרומי־מזרחי, שם נחטמה הגישה אל הרמה. בו בומן חלש על העיר התל, הסתרוסם עד לגובה של 50 מטר

* תקופה, בת חוקים מכנים עשויים אבנים גדולות ביותר, ללא כל עיבוד כמעט. — המער.

מעל לדרך העוברת לרגלי הרמה. הרי שמקום זה כלל בזמן ובעונה אחת גם עיר-מושב רבת מידות וגם מחנה מבוצר המחובר אליה. יתכן כי בעיר, אשר שטחה היה 65 דונם לפחות, ישבו כ-4000 תושבים, ואילו המחנה היה גדול, עד כדי אפשרות להכיל בשעת-חירום 30.000 איש, עם מספר מאהים של סוסים ורכב-מלחמה. אך החפירות הראו, כמו במקרה של יריחו,

כי ימיה הגדולים של חצור הלפו כבר לאותו הזמן*. במשך תקופת הברונזה התיכונה, בקירוב 1800 לפסה"ג, כבר הגיעה לשיא שגשוגה והתפשטותה. בימים ההם בוצרה חצור מחדש בחומת אבן מוצקה, ששרידיה נראים בעיבורו של התל. אבל — גדולה מזו — העיר התפתחה או עד כדי כך, שצצו בתים במספר ניכר גם בשטח המחנה, עדות לגדלה של העיר, אשר בדומה לה לא נמצאה אף אחת בדומה של סוריה.

ההכרח להקים מחנה כזה נהגב אפשר ליחס אותו כאן, כבמקומות אחרים, לפלישות החיקסוסים, אשר לפי המסורה קשורים גם במחנות-גודדים גדולים. צבאות מלכי מצרים במסעותיהם לא נמנו אף פעם במספרים אשר יצריכו להקים מחנה כה גדול.

* כוונת המחבר לתקופת הכיבוש הישראלי. — המער.

משמרהארץ והפלישה

שוב נפתחה "עונת-הפלישה", ושאלת כושרו הצבאי של משמרהארץ זכתה לתשומת-לב. קיימות, כמובן, שלוש אפשרויות לגבי הגבות הגרמנים בשעת פלישתנו לאירופה. יש אפשרות, מסופקת אמנם, של פלישה לבריטניה מן הים, אשר תבוא בעת ובעונה אחת עם פלישה מן האוויר; ויש אפשרות של נחיתת הייל-מוטס. ולבסוף, נראית אפשרות ביותר נחיתת "קבוצות התאבדות" מוטסות, שהפקידן לנתק את קוי התחבורה, ולחבל בכל דבר אשר יוכלו להגיע אליו בטרם יוקפו ויחוסלו*.

מיניסטריון המלחמה כבר החליט מהו התפקיד, אשר משמרהארץ יקרא למלא בכל מצב אפשרי, אלא שאין לדון על ההלמות אלו בפומבי, ורק ניתן לומר, כי משמרהארץ עתיד להיות לעור רב לצבא הסדיר, בערכו את ההחנדות המקומית הראשונה לכל נסיון של נחיתת בבריטניה ובסיועו להנחיל תבוסה לנסיגות כאלה, מתוך שהוא יקיים את משמרת התצפית בערכו פטרול-לילה, יחזיק בגשרים, יחסום דרכים, יתפוס מרגלים, ואפילו ישלח שפיר-ליקרב נעים שיתנגשו בפלגות קטנות שנחתו מן האויר.

לעולם מעות חוזרת היא — לשנות בהכללה. ביהוד לגבי גוף המורכב אנשים שונים כל כך זה מזה, כמו במשמרהארץ. דבר שיכול להיות נכון בתכלית לגבי כלי-אחד אפשר ויהיה בלתי מדויק כלל לגבי כלי-אחר. ואף בתוך אותו כלי-אחד עצמו אפשר למצוא דרגות-יעילות שונות להפליא. מטבע הדברים, שרבים מאנשי משה"א הם פועלים בבת-יחדות, אשר שעות נוכחותם בפעולות תלויות כל-כך בוטני-עבודתם, שהיא, כרגיל, בעלת ערך למאמץ המלחמה. והלא נוסף על כך גם המצב בעומקן של חבל כפרי מצד אחד, או בלבה של עיר מאידך, אף הוא משפיע על היקף אפשרויות האימון. ועם המחסור בדלק ובהובלה נעשה הרבה יותר קשה על מפקדי היחידות באיזורים כפריים לכנס לפעולות את היחידות בשלמותן. במשך השנה שעברה הלך וגדל מספר סוגי הנשק אשר ניהן למשה"א, ולפחות אחד מאלה הוא עדיין ב"רשימה הסודית". במידה שהצבא הסדיר הולך ומקבל כלי-יוני משוכללים וחדשים ביותר, סוגי הזין המתפנים עקב כך נמסרים בידי משה"א. כלי נשק אנטי-פנקיים כפירי-עצמה נמנים בין הסוגים אשר הניעו אלינו בזמן האחרון ביותר.

לצערנו, נתקפסו לנו כלי הזין בעת ובעונה אחת עם ההדגשה החמורה שנעשתה על תרנולות-הקרב וקשרת-קרב**, עד שהאנשים התקשו לקנות להם שליטה בכלי זיגם החדשים. אחרים שכחו אפילו את השימוש בכליהם הישנים. נמיה זו עוד הוחמרה ע"י משמרהארץ נתון במצב מתמיד של זרימה בהרכב אנשיו. אכן, היחידות שבבתי החרושת והיחידות שבסביבה חקלאית לא נפגעו ע"י כך כמו שנפגעו היחידות האחרות. ברם, במליון עירוני ממוצע במשמרה

* כל אלה באים, כמובן, נוסף על ההפצצות הצפויות בשעת פלישה (וביחוד על נמלי-היציאה) הן במסצייזם רגילים והן במסצייזם-גולס, נהולי-אלחוט או אחרים. כן קיימת, כידוע, האפשרות של הרעשת-רקטות ממרחק גדול. — המער.

הארץ אפשר והוא מאבד 400—500 איש מאומנים או מאומנים-למחצה לשנה, אשר במקומם באים פירוניס ירוקים, נערים או קשישים, שנשארו עד כה מחוץ לשורות משה"א. יצוויי, כי הימנעותו של אדם משירות במשה"א, אפשר שתיגרם ע"י מידת פטריזשיות לקייה בלבד, או שהיא באה, וזה המצוי יותר, משום ששעות-עבודתו של האדם הן כה ארוכות עד אשר באמת לא הרגיש עצמו מסוגל להשתתף כראוי בפעולות משה"א. גורם זה לא זכה שיתחשבו בו כראוי במיניסטריון העבודה, ובמקרים רבים ודאי שזו היתה מעות מצדו; התוצאה היא, כי מדריכי משה"א מטופלים במספר גדול והולך של אנשים אשר שעות נזילותם בפעולות, בממוצע החדשי, הן מעטות בהרבה משאפשר יהיה לאמנם כדי רמה מספקת. מותר להזכיר כאן, כי כל איש במשה"א זקן ב-4 שנים משהיה ב-1940. אלה שנילם גבוה יותר נוטים לקבל דלקת-הורידים ממוקי-העור הנוקשים שהם לובשים בשעת פעולה. עבודת-יומם קשה יותר מאשר בזמן מן הזמנים, כי כה רבים הם הצעירים אשר נשלחו ממקומות העבודה אל הכוחות הלוחמים, בהניתם עבודה מרובה יותר לקשישים הנותרים. ודאי שיש בזה משום סיפוק לסרג'נטים-המדריכים בראותם שבאם נעשתה מלאכתם יפה יהיו הצעילים, הנקראים אל הצבא מחוץ משה"א, מאומנים לפחות למחצה, והוא להם יריעה הגונה בכלי נשק פשוטים כגון הרובה, הכידון, תת-המקלע "סטן", רימון 36, וכיו"ב. אבל יחידותיהם הם מוכשרים לפעולה פחות בהרבה מאשר ב-1940. אני עצמי ראיתי לפני זמן-מה בעבור אנשי פלוגתי-אני דרך חלקת אמוני-הגו. שני רגעים של שהיה בתוך גו "DM" * היתה להם השפעה מזיקה לחלוטין על כמה מן הקשישים יותר, אשר נפגעו קשה בשעול, בחילה, וככמה מקרים גזקו ממש להרחת נשדור וכיו"ב.

זהו — צד אחד של התמונה. הצד האחר, יחידות התותחים הא.מ. של משה"א אשר לא מכבר ניתנה להם זכות-בכורה מחלפת — להכיל מהתכניות האחרונות ל"יחידות השירות הכללי" (רגלים), אשר אותן מאמנים כעם בעבודת הצלה (פילוק שירידי בנינים, חילוץ אנשים ועזרה ראשונה להם וכיו"ב), — והם חושדים פן יורידם לדרגת הנ"א. המיור-גנרל לורד ברידג'מן, הדירקטור הכללי של משמר-הארץ הסביר את הדבר בפומבי בצורה ברורה מאוד. הוא פתח בשאלה הריטורית, "הבאה המלחמה הואח למען משה"א, או משה"א למען המלחמה?" טענתו של לורד ברידג'מן הוא, כי מכחינה הניזונית אין הברל בין החובה לשמש תותחים א.מ. שיפילו מטוסי-אויב, לבין החובה לכבות שרפות שנגרמו ע"פ פצוצותיהם של אותם מטוסים עצמם. אלה ואלה הכרחיים להגנת הארץ. ושניהם כאחד תפקידים למשמר-הארץ, ומצדק הדבר לתבוע כי ישחתף בהם בעת הצורך. והלא, שוב, אין זאת אלא שאלת סדר הבכורה והנישה לצרכי הגנת המולדת מתוך שיקול מציאותי. ובקשר לזה הדגיש לורד ברידג'מן את העובדה כי הוא נמנע מלפנות לצורך זה אל משה"א עד בוא הרגע האחרון. בינתיים מציידים את היחידות הא.מ. ביון א.מ. קל חדיש, ובכלל זה תותחי בופורס, זכן ה"3,7, וגם תותחי-הרקטות, אשר בהן היו והגן מצוידות הסוללות הא.מ. של משה"א. כי סוללות "Z" אלו, כפי שכולנו יודעים, הוצאו סו"ם לאור העולם. כפי שנודע לי, רצה הגנרל סיר פרדריק פֵּייל ** מכבר לשחרר את תותחי-הרקטות מגזירת-ההאלם שנגזרה

* גז מגרה-הריאות, גורם לעיטוש. — המער.

** מסקר עליון של כוחות-ההגנה הא.מ. בבריטניה. — המער.

עליהם. אלא שהאיסור הוטל במקום נבזה עד מאוד, ורק כאשר הושמעו דיבורים רבים ע"י הנרמנים על אודות מכשירי הרקטות שלהם באיזור פתרת-קלה, הוסר הלום בכריסניה מעל ל"חחבולותינו" אנו.

הסרת לוש זה ודאי שתשפיע לטובה על מצב רוחם של אנשי משה"א המשמשים בסוללות אלו. אמנם אין תוחתני-משה"א הא.ר.ס., המשרתים בסוללות "Z", אלו משמשים את תוחתיהם אלא רק לילה אחד מתוך שמונה, מתוך שהם עסוקים בעבודתם האורחית, אך הענין שיש להם בשירותם ואיסונם הנמרץ-שקולים בנגד צמצום זה של נסיון-שירות.

לויט-קול. ט. א. לאו

מבעיות משמר-הארץ ערב החזית השנייה*

עתה כבר ברור לכל כי הנרמנים ילחמו עד הקץ המר, ולו רק משום שאין להם ברירה. באיזורים אחרים כבר החלה ההאבקות. כפי שמראים חילופי יריות-התותחים שמשני עברי התעלה. אלפים מחיילינו ומאנשי משמר-הארץ כבר נתנסו באש תותחים כבדה בחופי אנגליה. אלפים נוספים מחברי ה"משמר" מתאמנים בשקידה לתפקידי-קרב, לקראת העתיד הקרוב. אלה הם האנשים המצויים באזורים הקרובים ביותר לאויב.

הזירונו, כי בהגיע שעת המעשה — עלול המחיר להיות יקר. המפקדה העליונה יודעת דבר זה, ועל כן נקבעה "שעת האפס" ** לרנע בו יהא מוכן הכל. עד לבורני האחרון; אך לפעמים חוששים אנו שהבורני האחרון כוונתו היא אותן יחידות המשמר שאינן מצויות בקו החזית הצפוי, וכי עלול הוא, כאשר יסובכוהו, להתנלות כמחלד. שכן אנשינו מתיחסים להתקרבותה של החזית השנייה כמסתכלים סקרנים מהצר, שכאילו אין הדבר נונע להם במישרים. רבים כתבו אלינו והתלוננו, כי הרושם הוא שקבלתם של "תו"היכולת" היא-היא המטרה היחידה של הקריירה הצבאית שלהם.

ס ק ל י י ה ס ק ק ה

חיילים ותיקים רבים, בתוכם כאלה אשר השתתפו בפעילות במערכה על כריסניה בשעה שלא היה בה כל צבא סדיר מזוין, משתוממים למראה. בחינות-היכולת הללו, רבות ההידור. לאחר שירות של שלוש שנים במשמר-הארץ חשים הם כי הם מסיימים במקום בו מתחיל החייל-הסדיר. ויש מידת-אמת בתלונות אלה. הטירון שבחיל הרגלים מחאמן 21 שבועות בטרם יחשב חייל מאומן. בשלב הראשון, שנמשך 6 שבועות, הוא מקבל אימון-ראשוני, בו מלמדים אותו להשתמש

* הרשימה, פרי-עטו של עורך Defence, נתפרסמה בסוף החורף. — המער.

** שעה בה הוטל לשתות בהסתערות, בלשון-הצבא האנגלית. — המער.

באותם כלי הנשק שבהם יתקל כאשר יצטרף למחלקתו. השלב השני, הנמשך 10 שבועות, מתכוון להרגילו לפעול בשדה. הרבה מן האימונים נערכים בלילה, והוא לומד פעולות-פטרול. פשוטות, לאור היום ובחשכה; הוא לומד למצוא את דרכו בעזרת מצפן ומפה, לחנות בחניות-ארעי, לבשל לעצמו בשדה, להבטיח לעצמו את הנוחות האפשרית, להנן על עמדתו בשעת התקפה ולהתחפר, בין ביום ובין בלילה. לפני תרגילים כאלה הוא שומע הסברה ומקבל הוראות לביצוע תפקידיו. לפני צאתו לפעולה בודקים יפה אותו ואת ציודו, וחוקרים אותו בשובו. נעלה מכל ספק כי שבועות אלה הם העושים אותו לחייל ממש.

השלב השלישי של הטירונות, הנמשך חמשה שבועות, בשורות דיבוייה של חיל-המילואים, הוא תהליך של חיסון. הוא מקבל את "זריקת-הקרוב" על ידי כך ששולחים אותו לפעולות פטרול, שבהן מוזמן לו גם לפעול תחת אש ממש*. הוא מתנועע בלילה, לפעמים כל הלילה, בחיפוש אחר אויב. מחלקתו שלו מוקפת כאשר הוא נמצא במחנהו, אורבים לו בשעה שהוא נוסע עם שיירה - בקיצור, הוא נתון בתנאים הדומים עד כמה שאפשר לתנאי מלחמה ממש.

כל זה ניתן לטירון הסדיר. כל רגע מ-21 השבועות תוכן מראש, מתוך חישוב מדויק; כל שלב ושלב באימונו נתון להשגחה קפדנית, ורק אחרי כל אלה הוא נחשב לבחור כהלכה, המוכן לעמוד פנים אל פנים עם האויב, המחושל כמותו. ואילו אימונו של משמרי-הארץ הוא היפוכו הנמור של התהליך הנ"ל.

מה עבר על המתאמן בשלוש השנים?

שנה ראשונה - הוא יצא לפעולות, שירת בתפקידים אשר ראוים כאופרטיביים ממש, והשתתף לעשות כמיטב יכולתו בכל נשק שניתן לו. בה בשעה שהתיילים שחזרו מדונקירק אורגנו וציודו מחדש, או ערך משמרי-הארץ, מיניהיוביה, סידורי הגנה, נשא באחריות לסדר בשעת התקפות מן האויר, מילא תפקידי משמר, וכמאה דרכים אחרות נתן למדינה מידה מסוימת של בטחון.

שנה שנייה - אימונו של משמרי-הארץ, אשר נעזר עכשיו במידת-מה עיי יחידות הצבא-הסדיר אשר היו בסביבתו, הכיל פעולות פטרול ביום ובלילה, חניות-עראי ובישול-שדה, - למעשה, דמה אימון זה במידה רבה לתכנית שלפיה מתאמן הטירון בעשרת השבועות שהוא מבלה במרכז ליאמון חיל-הרגלים. האימונים לא היו, אולי, כל כך מושלמים כפי שהם שם, אך בהצטרפם לתפקידיו השונים שהוא ממלא היו מועילים מאוד. הוא נעשה חייל מחוסן, בעל שכל ישר, שאפשר לסמוך עליו.

* האש ניתנת ע"י מרריכים מאומנים, לשם הקניית "חסינות פסיכולוגית". מובן כי דוגמים לא לפגוע במתאמנים, אך אירעו בתרגילים אלה גם כמה מקרי-אסון. - המער.

תמורות בצבא האדום

ספק, אם איזה צבא שהוא סיגל את עצמו לתנאי המלחמה החרישה כה מהר, כפי שעשה זאת הצבא האדום במשך השנתיים. השינויים שחלו בו — מהם שנדרשו בשביל לסתור את שיטות-פעולתו של האויב ולהגיע לשימוש היעיל ביותר בנשק חדיש מתוצרת בתי-החרושת הרוסיים ושל חוץ-לארץ; ומהם שבאו כתוצאת המדיניות הריאליסטית, השואפת לקרב את האנשים אשר גדלו ברבע המאה של המשטר הסובייטי — ומרביתו של הצבא האדום קבל את חינוכו בתקופה שלאחר המהפכה — אל המסורת הצבאית הרוסית הישנה. זו המסורת הנראית כיום לא כתוצאה של כפייה שרירותית, אלא כפרי רוחו של העם הרוסי. כסוג הראשון אפשר לכלול את האמצעים ליצירת התנאים למלחמה, כסוג השני — את האמצעים המכוונים למטח מצב נפשי נאות בקרב החיילים הלוחמים.

כל החידושים מהסוג הראשון, כמעט ללא יוצא מהכלל, התפתחו בתוך אש הקרבות. כאלו הן „חטיבות-הסער“ שלחמו בסטלינגרד תחת התרבות ובסביבתן, חטיבות שאומנו מתחילה כצנתנים ונמצאו מוצלחות ביותר בזמן התקפת התורף על יד זימבניקי*, נובוצ'ירקסק** ורוסטוב, ויותר מאוחר — בהסתערות על קרימסקיה***, בקובן. חטיבות אלה מורכבות מפלוגות של חיילות שונים, ובכללם זורקי להבות, ארטיילריה קלה ומהנדסים, כולם נושאים כלי נשק אבטומטיים ומאומנים לקרב נוף-אל-נוף בסכינים, ואף בידים. והוא הדבר בסוללות התותחים האנטי-טנקיים, בעלות ניידות מעולה, אשר הוכיחו את ערכן בזמן התקפת-הנגד הנרמנית בשלהי התורף, והפכו עכשיו גם לנשק הנגה בעל חשיבות רבה. לאחר שלמדו במפורש את דרכי שעמושו של האויב בחטיבות-מחץ מוטסות „בלתי-חליוות“ הונהג שימוש נפרץ הרבה יותר באלחוט. אפשר להאריך את הרשימה בהרבה, כי המפקדה הרוסית ניצלה ככל יכולתה את התכונה האופיינית לעם הזה, לסיגול מהיר של דרכי-פעולה חדישים.

ברם, החידושים בעלי הערך הרב ביותר התפתחו בשטח האדמיניסטרציה. כאשר הוחלט אשתקד, כי פעילותם של חקומיסרים הפוליטיים תצמצם בתחומים הפוליטיים — הוא אותו חוג ענינים, אשר בצבא הכריזי היו קוראים לו „דאנה לסעד רוחני לחיילים“ — נעשו, כתוצאה מכאן, צעדים להכטיח שלא ישקעו המפקדים בעבודת האדמיניסטרציה על חשבון רוחי-הנומה, ששיפוחה הוא-הוא מטרת הריאורגניזציה. פירוש הדבר היה, שהוגדל כמידה ניכרת מספר קציני-המטה. יחידות קטנות למדי כצבא האדום יש להן כיום, כראשי-מטה, קצינים בעלי וותק ונסיון צבאי רב יותר, לפעמים אף בעלי-דרגה נבונה יותר, מאשר למפקדים-בפועל של היחידות האלה, אשר לפקודתם הם סרים. חלוקת העבודה משחררת את המפקדים הצעירים האלה, אשר מרביתם הוכיחו

* מדי-מע' לסטלינגרד. מכאן מתח פון-מנשטיין בהתקפת-נגד בדצ. 1942, לעזרת הארמיה המוקפת.

** בירת חבל הקווקים-של-הדון בעבר, מצפון-מזרח לרוסטוב. — המער.

*** צומח מסילות-ברזל, שבכיבושו היה תלוי ניתוק צבא הגרמנים בדרום קובן. — המער.

את ערכם בשנתים של קרבות, למען יוכלו להתרכז בהנהלת הקרבות עצמם, ואילו בשטח התיכון והארמיניסטרציה פעילים אנשים בעלי מוגן אחר במקצה. הברל מעין זה היה כולט ביותר בארמיה ה-62 אשר הגנה על סטלינגרד, — בין המפקד הנמרץ והנסער הנג'רל ז'וקוב, לבין ראש המטה המיושב, הנג'רל קרילוב, אשר התאים את נסיונו, שרכש באודיסה ובסבסטופול, לבעיות ההגנה על סטלינגרד.

חשובה עוד יותר היא שיטת הדצנטרליזציה, המניחה לפיקוד העליון להתרכז במידה רבה בבעיות של אסטרטגיית-דרכתי. במידת-מה יש בשיטה זו חזרה למסורת הצבאית הרוסית הישנה, ומקורה ללא ספק במרחקים העצומים המפרידים בין החזיות השונות. שיטת הריכוז, הקשורה בשמו של טימושנקו, מילאה תפקיד בשלבים הראשונים במלחמה זו כשכל הגייסות הרוסיים פעלו לפי תכנית אחידה, והיא תכנית של נסינה תוך כרי קרבות. מאז דצמבר 1941 נעשה המצב מורכב יותר. החזיות השונות קשורות עם בתי-החרושת ואיזורי הייצור, המציידיים ומכלכלים אותן, ולעתים קרובות נשלחת האספקה בדרכים אשר אינן עוברות כלל בקרבת הבירה. חילות-מצב מקומיים, העומדים בקשר אמיץ עם השלטונות האזרחיים בעזרת ועדות מעורבות, מפעילים לעתים קרובות לעצמם את כל בתי-החרושת בשטחי-הגנייתם לפי הסכמים ישירים; אזור רחב מאחורי החזית מחולק לחבלים ניאורטיים, שנבולותיהם מזדהים בדרך כלל עם נבולות הנפות. כיום זוכים "פיקודים" שונים (או כפי שהרוסים קוראים להם "חזיות") למידה רבה של עצמאות בכל, פרט לדברים הנוגעים בתכניות אסטרטגיות. כאשר מגיע הצורך להפעיל תכנית מרכזית, מבקרים באי כח הפיקוד העליון בחזיות לשם מתן הוראה. דבר זה בלט ביותר בהעברתם של מרשל-האוויר נוביקוב ומרשל וורונוב, המפקד הארטיילרי הנודע, מסטלינגרד ללנינגרד בתורף העבר, ומביקוריו התכופים של מרשל ז'וקוב בחזיות השונות**. ניכרת נמישות רבה בצירוף החזיות השונות למטרות אופרטיביות — סימן נוסף להעדר-הנוקשות — דבר אופייני לרוסיה הסובייטית במלחמה זו.

על השינויים הארמיניסטרטיביים והתכניים אפשר לרונן לעתים לפי הדישנים. מה שאין כן בחידושים הנוגעים במסורתו, ברוחו ובחיצוניותו של הצבא האדום. אין למצוא ברוסיה תמיכה להשקפה, שהצעדים לחיזוק הפרסטיזיה של הקצינים, להידורו החיצוני של הצבא או לעידוד רוח-הקרב שלו עיי אותות הצטיינות חדשים שהונהגו מאז תחילת המלחמה, יש בהם איזו נסיגה מהסוציאליזם. אדרבא, מדגישים כי, המושכל לכל אחד לפי עמלוי אינו שולל את הנהגה של חלוקת פנסיות, ציוני-דרגה ואותות-כבוד. כשם שאפשר היה לשמוע בימי שלום כי אין להשאיר אף איש ברוסיה הסוציאלי-ליסטית שיהא נשכח ועווב, כן גם כיום אנו קוראים בעתונות הצבאית כי אין טעם לביטוי, החייל האלמוני, וכי האיש הממלא את חובתו זכאי לכך כי יצוין שמו. המספר הניכר של למעלה ממחצית-מיליון אותות-הצטינות, אשר חולק מאז פרוץ

* באנגלית— "Commands"; בארץ המטרופולין — איזורי-פיקוד גיאוגרפיים; בחזית — קבוצות של ארמיות; כגון — "פיקוד המזרח התיכון" או "מפקדת המזרח התיכון". — המער.
** מהדוגמאות האחרונות — שיתופו של המרשל וסילבסקי באופרציות של החזית האוקראינית הראשונה והשנייה, לשם הקפתה והכחדתה של הארמיה הגרמנית השמינית ליד קניב-קורסון. — המער.

המלחמה, ואשר רובם מקנים זכות לפנסיה, מסתבר מן השיטה המקובלת של הרחבת החומין במתן אותות-הוקרה להראויים להן. כך, כאשר שיים של מטוס-קרב זוכה בהצטיינות, וזוכים לכך גם עובדי הקרקע האחראים למטוסו, האימרה ההיתולית כי אנשים מקבלים לפעמים אותות הצטיינות עבור מעשי נבורה בעתיד, — יש בה יותר מקורטוב של אמת. מדליות עלולות לעורר את רגש האחריות ולהמריץ את האנשים. החזרה אל סמלי-הכתף (אפלטים) לסימון הדרגה, פתיחת מועדונים מיוחדים לקצינים וצעדים דומים לאלה, נובעים ממגמת המשמעת החדשה שהונהגה לפני ארבע שנים. משמעת פנימית צריכה למצוא את ביטוייה בהופעה החיצונית, נכתב לא-מוזן בכוכב האדום, אם כי באותו יום עצמו מטעים סופר שני של אותו העתון כי אין לסלוח רשמיות וקשיחות חסרות-הגיון, וכן נאמר שם לאנשי-צבא צעירים היוצאים לחזית, כי תכונותיו של קצין טוב הן: שיהיה צנוע, שליו בנפשו, ושיוכל במצב מסוכן לראות לא את הסכנה בלבד, מהמפקדים נדרשת תקיפות אבהית מלווה רגישות כלפי החיילים, ואופייני הדבר, כי חיילים רוסים רבים מכנים את מפקדיהם בשם אבא!

יש בצבא האדום לא רק העלאה מהירה מאנשי השורה לקצינות — תוצאה מן המספר הרב של אבידות — אלא עולה גם היחס המספרי של הקצינים לגבי החיילים. חטיבות ידועות, בעלות תפקידים מיוחדים, מורכבות מקצינים בלבד. רבים אשר לקחו חלק במערכת סטלינגרד כשוראים, נמצאים כעת פזורים בצבא האדום כקצינים בדרגות נמוכות, למען יביאו אל היחידות מנסיונם ומוזרה-האנדה האופף אותם. ביניהם נמצא, דרך אגב, אותו נכור שופע מרץ, פיוטר בולושג, שבין יריה ליריה מרובה אנטי-טנקי היה אוכל את דיסתו בחפירת קלעים במעלה החוף של הוולנה. זה הולם בהחלט את קו המסורת הסובייטית, כי הנושאים בסמכות — יש להזכירם בלי הרף מה האחריות הרובצת עליהם, וכי הזוכה בתגמול מטילים עליו חובות. אנשי הגוארדיה נדרשים לשמש מופת בהתנהגותם. לצבא האדום יש כ־80 דיביוות-רגלים של נוארדיה, ומספר מתאים של יחידות נוארדיה אחרות — צבא מובחר, אדיר ורכינסון. בכיכר ראשית במוסקבה מוצגת תמונת-קיר ענקית: חייל צעיר נלוי ראש כורע לנשק שולי הנל-גורדו בשעת ההשבעה; בכלל, בפניות לצבא בשנה האחרונה, מתכוונים אל רגש המסירות למילוי-חובה יותר מאשר לרגש השנאה-לאויב. הרבה לוקח מן העבר להארת ההווה, אבל כבר עתה מתחיל להאיר, באור עצמי משלו, זוהר המלחמה הנוכחית, ולעתים קרובות נשמעת בפי המפקדים קריאת-המקצה: «להלחם כאשר לחמו אנשי סבסטופול וסטלינגרד!» הקו הבולט ביותר של הצבא האדום כיום היא אולי ההתעניינות הרבה בחידושים. זו מסייעת הרבה למפקדים להנהיג אמצעים טקטיים וכלי נשק חדשים, ומעוררת דיונים על בעיות ללא-ספור, הכרוכות במלחמה ובשלום העתיד לבוא. אם כי איש הצבא הרוסי הוא עכשיו בעל מחשבה בוגרת יותר ובוטח בעצמו יותר, הרי הוא שומר על סקרנותו הערה, המשמשת אולי יסוד לכושר ההסתגלות והגמישות שלו, והוא בו בלבו למבנה הנוקשה של הארגון והטקטיקה הנרמניים.

הקצין הסוביטי

העתונות הצבאית הרוסית מקדישה תשומת-לב רבה לטיפוח רוח המסורת בחבריה-הקצינים של הצבא האדום. קצינים סוביטים – כתב, הכוכב האדום לפני זמן-מה – לומדים הרבה מן המסורת הישנה של הקצינים הרוסיים, זו המסורת המאירה להם את מקורות הכוח הצבאי הרוסי ואת ררכי התפתחותו. הכל מרגישים, שפיוטר הנדול, יוצר הצבא הסדיר הראשון ברוסיה, עמד בתוקף על כך, שפרחיה-קצינים יתחילו שירותם כחיילים מן השורה. והוא גם שהיה מייסד המסורת הצבאית, שסיממה: "הקצין – אב לחייליו". כן מזכירים כיום לרוסיים, כי תחת שלטונו של פטר הנדול טופחה התפיסה על כבודו האמיתי של הקצין. הלוחם למען תהילתו בלבד, ולא להננת מולדתו, אין הוא ניכור הראוי לתהילה – אף מימרה זו מיחסים לאותו הצאר, שהשפעתו על רוסיה של ימינו, נראה, גדולה מהשפעתו של כל רוסי בעבר, פרט לנין.

מסורת-קצינים אמיתית נחשבת המסורת, שעברה בירושה מאיש לאיש. טיפוחה, זה אחר זה, רומי-אנצב מנצח התורכים וארמיניסטרטור בימי יקטרניה הנדולה, מרשל סובורוב, אשר מספרים אודותיו כי חשב לכבוד לאכול "קאשה" (דיסה) בצוותא עם חייליו, קוטוזוב, יארימולוב, אנשי המלחמות הקוקיות, וברוסילוב. מפקדים אלה הבינו, שהמשמעת הצבאית היא אמנם כוחו העיקרי של הצבא, אבל אין הקצין, כאנוש, אלא בן לאותה המשמחה הצבאית והוא ייטיב לשלוט על חייליו בדרך של אהבה ומשמעת גם יחד.

יתכן, כי בשום מדינה שבעולם אין הקצינים הצעירים מרבים לפנות אל העבר למצוא בו דוגמאות מאירות-דרך, כפי שנעשה הדבר ברוסיה. יניקה מחודשת זאת מן ההיסטוריה הלאומית נראית לרוסיים חניכי רבעי-המאה האחרון כהוויה מושכת ורבת-חידוש. באזו מדינה אחרת אפשר למצוא ביטוי שיהא דומה במובנו לאימרה "פיוס סובורובי", פירושו – אדם הרומה במבנה נופו הצנום והמנויד למרשל המפורסם בן המאה השמונה עשרה? משל למה הדבר דומה, כאילו התחילו האנגלים לתאר איש את רעהו בכינוי "פיוס מעין מרלבורו"**.

ברומה לזה – מעמידים את גלסון האנגלי כמופת לקציני הצי האדום. מימרתו של גלסון: "אין קצין ימי טוב אלא זה, הממוז בקרכו ידעה מעשית של איש-יהים ונימוסיו של גינלמן" – מימרה זו מוכאת בעתון "הצי האדום", בצירוף עצה יעוצה לקציני-הצי-בעתיד להשתלם בתורת הריקוד. שכן, נאמר שם, הם יהיו בעתיד הנצינים של השכבה המעולה שבאינטליגנציה הסוביטית, ועליהם לדעת, איפוא, כיצד להתנהג בחברה. בקשר לזה ראוי לציין, שמאז פרוץ המלחמה לומדים אנשי הסוביטים שפות ורות במרץ רב.

* אולי גדול מצביאי אנגליה; פעל בסוף המאה ה-17 ובראשית המאה ה-18. בעיקר נגד צרפת של לואי ח'יד. גדוליו נצחונותיו היו: בלנהיים (1704), אוברדה (1708) ומפללק (1709). – המער.

מתוך שנתקשרו מחדש חוטים רבים ממסכת המסורת הרוסית שנתקו בזמנו, עם המהפכה, — שוב עולה וקורם־בשרי־ונידים המיפוס של קצין סדיר. הקצינים קיבלו ברצון את חידושן של כתפות־זהוב בתור ציוני הררנה, של המדים הנאים יותר בניורתם, ושל כינוי־דיביות בשמות שיש בהם מהרי העבר הצבאי הרוסי והם מזכירים נצחונות בזמנים לא רחוקים ביותר. הם קיבלו בשמחה את סמכות־היקר שניתנה להם עם העמדת הקצינים הפוליטיים למרות המפקדים הצבאיים. התקנות האחרונות בדבר הקפדת־יתר בהצדעה בפני קצינים ובצורת־הלבוש, בדבר ההתנהגות במקומות ציבוריים וחידוש הנוהג של שמש־קצינים ופתיחת מועדונים מיוחדים לקצינים, — כל אלה נראו בעיניהם כהתפתחות טבעית בהחלט.

בעתיד תהיה שאיבתו של חבר הקצינים הצעירים* לא רק מכתלי בתי־הספר לאימון קצינים, שהנוער הרוסי נכנס בו, כרגיל, מצויד בהשכלה תיכונית, אלא גם מבתי־הספר המיוחדים עיש סוכרוב, שנוסדו זה עתה. מוסדות אלו אורגנו לפי מתכונת „בתי־הספר לקדטים“ מימי הצארים, והם מהווים חלק מתכנית השיקום הכללית שהוכרו עליה הקיץ. בבתי־ספר אלה** יבקר בעיקר בניהם של קצינים שנהרגו במלחמה, והם מכוונים בחלקם לפתור את בעית יתומי־המלחמה. לפי התכנית יחונכו בהם 4500 נערים לקצינות בתורת משלוח־יד קבוע. הם יהיו חדורים מילדותם השקפת־עולם צבאית, ומצפים, שהם יהיו קצינים פטרוזים ותרבותיים למופת. כל תלמיד חייב לדעת לפחות שפה זרה אחת ידיעה רהוטה. בין השאר ילמדו אותם קליעה למטרה, סוף, נלישה על השלג, ניהוג מכונת, וכן, כמובן, היסטוריה צבאית וטקטיקה. כיתות ביהם תאורגנה בצורת פלוגות בפיקודם של קולונלים ומיורים, ותלמידים קשישים ישמשו כסרגנטים. ב־4 השנים האחרונות מתוך עשר שנות הלימוד יבלו התלמידים את הקיץ במחנות. כל קבוצה הנכנסת לביה״ס תקבל מדרך־מחנך צבאי הנשאר אחר ער שתשלים את חוק לימודיה כולו.

כיום, כאשר כל אדם ברוסיה שכוחו אתו מנוים לצבא, רובם של הקצינים אינם משתייכים לצבא הסדיר, הקיים גם בימי שלום; ואם ינסה מי לתאר, על יסוד מה שהבאנו למעלה, את הקצין כעומד על זכויותיו וסמכותו שלו, ועל כבוד שכבתו המקצועית, תהיה התמונה רחוקה מאוד מן המציאות. שכן הקצינים של היום, בדרגות הנמוכות יותר, אינם אלא מורי ביה״ס מאתמול, מפקחים בבתי־הרושת, עורכי־דין, פקידים ובעיקר — הלא כל שאיפתם היא לחזור בהקדם למקצועותיהם הקודמים.

מעט מאד מן המיליטריזם תמצא בין קצינים אלה, אף על פי שהם מבינים שלצרכי המשמעת מחייבים היו להכניס כמה שינויים במעמדם. ואם כי אלה שישארו בחיים ישובו כודאי לחיים האזרחיים, ואתם השינויים שחלו בהם עקב נסיונות־החזית, אין כותב הטורים האלה סבור כי דבר זה יעשה אותם בלתי מתאימים למקומם הקודם בחיים. והלא אף החיים האזרחיים עצמם נשתנו ברוסיה, והכל הורגלו למשמעת דרוכה יותר, למשנה־כבוד בפני נושאי־הסמכות, וליעילות־יתר

* החל בדרגת לויטננט־משנה. — המער.

** תשעה במספרם. — המער.

בעבודה. במשך המלחמה גברה עירנותם של האזרחים בכל רחבי רוסיה, ונברה גם ההערכה לאותן הסגולות, שנחסרן נעשים אנשים מסוימים מנהיגים טובים מהאחרים. נורם שיקל על המעבר מהצבא לחיי שלום הוא — שאיפתו של איש-הצבא הרוסי הממוצע לחדש את עבודתו מימי השלום ולהמשיך ככל האפשר באותה הנקודה בה נאלץ להפסיק. כי הרוסים רואים את המלחמה כהפסקה בתהליך של התקדמות, ולא כפי שרואים אותה רבים במדינות ידועות, כנקודת-משבר של משטר חברתי שלא הצדיק את עצמו. רובם של קציני הצבא האדום יפשו בוודאי את סניניהם הארוכים כהרגשת הרווחה. היו לי הזדמנויות רבות להפגש עם הקצינים הצעירים האלה בגלגוליהם השונים; עם חניכים בבתי-ספר צבאיים שטיפלו בריצנות רבה במודלים של נוף רוסי; עם קציני-יטוס שישבו נכונים להמראה, במנפיה-השער ובפרוותי-הכבש הצהובות שלהם, בין פרחי-בר ותלתן, מתחת לכנפי המטוסים; עם קולונלים קוזקיים, המראים בנאוה את חריצותם כפרשים בנתיבות לא-סלולות של רוסיה המרכוית; נגנלים משולהבי נצחון בין חורבות סטלינינרד. אדם שישוחח עם הרוסים הצעירים האלה שבאו לצבא מן הכפרים, מבתי חרושת וממשרדים, יגלה בהם אנשים שעיקר מעינם עודנו בביתם, כדרך כל האנשים מכל המקצועות ומכל סוגי-העבודה ברחבי ברית המועצות.

אכן המלחמה לימדה אותם הרבה. קצינים צעירים רבים נילו מחדש את מולדתם בשעה שראו את הטנקים של האויב רומסים את החיטה הרכה, ופגזי תותחיו משסעים עצי-לבנה רחוצי המל. לא איש-צבא רוסי אחד נצמד בחולצתו המאובקת והפרועה לשחת הריחני בשדות קורסק, או שנחן, כולו דריכות, בין עצי תרזה המלכלכים ומשכרים כניחותם, כמבואי כפר אוקראיני שנכבש בידי האויב; או שטבל רנליו במימי הרניפר, ותוך כדי כך נילה בלבו את רוסיה כולה. בני סיביר, קוקו, בני אסיה המרכוית, בנייקארליה, נוצרים, מוסלמים, כופרים — כולם למדו תוך חברותם- לצבא על אחרות אדמתם וארצם, יותר משכל ספר-לימוד או הרצאה פוליטית מסוגלים היו להורותם.

אף על פי שאלה הרואים את עתידם בשירות בצבא הושפעו השפעה עמוקה ע"י מעמדם החדש, הרי רוב הקצינים בצבא האדום כיום הזה עודם נושאים אופי של "אזרחים במדי צבא". והשפעתם של אלה ברחבי הצבא עוצרת כל נטייה להפרוה שבהתבדלות פרופיסיונלית. איזאן איזאנוביץ' שלושי-הכוכבים*, בחור כחוש במקצת בעל הידים העגולות, עודנו מרניש עצמו בלתי נוח במקצת במדיה-השרד הצרים. אף על פי שהוא מחויך כרצון בשעה שהוא מפרק את עצמו מדריכות, הרי פניו הרחבים הרומייהאף מביעים לרוב הרגשת אדם המנסה להשתלט על מלאכה משונה ולא-יקלה. כמענהו לברכת-הצדעה עודה נכרת שמינית שבשמינית של תמיחה, כאלו היה זה דבר משונה כי יברכוהו באורח זה.

זירת-המלחמה של בורמה

נסה נא לתאר לעצמנו את בורמה כתיבה ללא מכסה, שהיא סגורה משלושה צדדים, ופתוחה לצד דרום. שלושת רפנותיה של התיבה הם שלושה רוכסי הרים שונים בנובהם, בין 9,000 רגל ועד למעלה מ-20,000 רגל, והם מכוסים רובם צמחיית-זיונל צפופה. היפנים התבססו על תחתיתה השטוחה של התיבה, כשלהם כל הנוחות של פעולות על פני שטחים נוחים למעבר, אנו נאחזים, מתוך מאמץ שבמתחות, בצדיה החיצוניים של התיבה, בטרם נוכל לחדור לפני-ולפנים התיבה, ידרש מאתנו לטפל ולהעלות את מלוא ציודנו אל פסגת הדופן, ולערוך משם את ההסתערוך.

משנשתרשה תמונה זאת בהכרתכם, לא תוכלו שלא להשיג מה עצום היתרון אשר ליפנים, בהחזיקם בבורמה המרכזית והדרומית. כל מְנַנְנֵם הצבאי פרוש על פני תכלי ארץ נוחים, עם דרכי-חיבור רבים וטובים. ואילו הסינים ואנו עצמנו, הלוחמים למען חדר אל תוך בורמה, מוטל עלינו לחצות את ההרים המהווים מעצור כה אדיר להתקדמותנו. כל קשרי החיבור עם בורמה לפני המלחמה היו בדרך הים, מנמלי בורמה בדרום. לפיכך, לא קמו דרכים החוצות את ההרים, פרט לאלה שנבנו בזמן האחרון למען שמש את צרכי המלחמה. העמק של נהר ברמאפוטרה, אשר דרכו עובר עורקי-החיבור העיקרי של ארץ אסאם*, אינו מהווה למעשה אלא מבוא סתום. אף דרך-החוף אשר מהנמל צ'יטאונגן שבהודו אל אקיאב, שבתכל אראקאן בקצה בורמה, נפסקת בקצהו של חצי-האי מאיו. נדרש, איפוא, מן הארמיה ה-14 וחילות הסינים, שאומנו עיי האמריקאים, לטפס על פני ההרים כדי להגיע אל פנים התיבה; לשם כך עליהם לפלס לעצמם, מחוך קרבות, דרך בשטחים קשיי מעבר, מן הקשים שבעולם כולו, בדרכי חיבור עלובות ביותר, מול אויב אשר על צדו כל היתרון-שבחומר.

מהחזית שכצפון עד לאראקאן במפרץ בנגאל מרחק 700 מיל במעוף הצפור אבל הרבה יותר מ-1000 מיל לארם המהלך ולפרד המטפס. נמצא, איפוא, כי אורכה של חזית בורמה ישווה כמעט לזה של החזית הרוסית, ודרכי החיבור אשר לה נרועים ומעטים בהרבה מאלה שכרוסיה. מספר החיילות הפועלים בבורמה משני הצדדים הוא, כמובן, רק חלק קטן מאלה שבחזית הרוסית, ואין להם כל אפשרות להיערך בקווי-הגנה רצופים. והאמת היא, כי ישנם רק שלושה חבלים אשר בהם מתנהלים קרבות בקנה-מידה ניכר בין גופי-חיילות מאורגנים וקבועים.

* אסאם — אחד ממחוזות הודו הגדולים, זה הסמוך ביותר אל בורמה העלית. פסילת-הברזל והכביש העוברים במרכזו שימשו עורק מרכזי לחיבורו של העורף שבהודו עם הקטע המרכזי של חזית-בורמה (במדינת מניפור הנפילית של הודו, אשר אימפאל היא בירתה). מכאן חתרו גם לקראת הקמת דרך חדשה מהודו אל סין, על פני רוכסי התימלאיים. — הפער.

הראשון - בצפון, מקום בו נמצא הפיקוד על החילות הסיניים והאמריקאיים
בידיו של הננרל סטילגל; השני מדרום-מערב לראשון, מסביב לאימפאל, שם
קורפוס בריטי מנין על עמדותיו בפני התקפות היפנים; ולבסוף, גם החזית באראקאן.
כל אלה מהווים חזית אחת, עם אסטרטגיה אחידה, בפיקודו של האדמירל מאונטבטן.
אלא שבקנהיים בין שלוש העמדות האלו משתרעים שטחים נרחבים אשר בהם
מפוזרים ומתנועעים הפטרולים; הללו הנם צורת ההגנה היחידה העומדת כאן
לרשותו של כל אחד משני הצדדים.

רק הודות לקיומם של האזורים הבלתי מוגנים הללו נתאפשרה אשתקד משלחת
הננרל וינגייט לתוך לבה של בורמה. חילות המוכנים לעמוד בפני קשיים פסיים
נדולים ולפלס דרך לעצמם בתוך צמחית-נוגל צפופה ובמדרונות-הרים תלולים על
מעלותיהם ומורדותיהם, - אלה יכולים ללכת בכל אתר, כאשר ירצו. ובכל זאת,
גם להם תחומים שיש להתחשב בהם, ואלה נקבעים ע"י משקלו ועצמתו של הציוד
שביכולתם לשאת, וע"י כמות המזון אשר באפשרותם לקחת אתם ואשר אפשרי
לספקו להם. שדרתו של וינגייט עשתה מלאכה להפליא בשנה שעברה, ברם עצמת
ציודם לא הספיקה לעשותם סכנה רצינית ליפנים, ואילו אספקת המזון והתחמושת
בשבילם, אשר בוצעה בעיקרה בדרך האוויר, היתה מונבלת במספר מטוסי התובלה
אשר היו בנמצא. אכן, גם היפנים עומדים בפני אותה הבעיה עצמה. אך מחוץ
לבעית האספקה אין דבר אשר ימנע בעדם - כאשר אמנם עשו בשנה העברה וחזרו
ועשו השנה - מלבצע תנועות איגוף למרחקים, לעקוף את עמדותינו ולהניע אל
עורקיה-העורף שלנו. באפשרותם לעשות כזאת, כאם יערכו את מסעותיהם בליות
ציוד קל בלבד, ובאם מוכנים הם להרעיב את עצמם קמעא. ועליהם לרעוב במסע
מזין זה, כאשר חסרים להם מטוסי התובלה אשר יספקו להם את הדרוש.

ויכול השואל לשאול, מפני מה אין לגלות תנועות איגוף אלה מבעוד מועד,
באמצעות הסיוור מן האוויר. מטתי בעצמי מעל לחלקים שונים של הארץ הזאת
והתיאור היחיד אשר ביכולתי לתת לה הוא כי הארץ כולה נראית מלמעלה כשטחי
איזוב סבוך או כראשי כרובית צפופים שצבעם ירקרק-אפרפר, כה עבותים העצים,
וצפופות צמרותיהם, ורצוף הנוגל. כאן אפשר לטוס על פני 100 מיל מבלי לראות
רווח בין היערות וסימן של משכן אדם. נאמר לי, כי שדרת-צבא תוכל לעבור פה
במרחק 500 מטרים מפטרול, אשר כל תפקידו הוא להבחין בה, וזה לא יריש
בה כלל. ועל כן אין לתלות אשמה בכוחות-האוויר או בחילות-הקרקע אם שדרות
פושטות ומצלחות לחדור לעומק שטחו של היריב. במקרים כגון דא הדבר החשוב
באמת הוא, אם מצליחים הפושטים להחזיק מעמד באזור חדירתם משך זמן
המספיק כדי לנתק באופן מוחשי את קוי התחבורה של כוחות האויב וע"י כך
להקיפו למעשה ולהרעיבו, ואולם, אם יש באפשרותו של האויב המוקף לקבל
את אספקתו בדרך האוויר ואם יש לו העליונות באוויר, הרי שיכול הוא להחזיק
בהתמדה בעמדותיו שהוכנו מראש, ולהשיב מהם מלחמה לכל תוקף. אם יקרה
כזאת, הרי שפְּלִגְת־הפשיטה לא תוכל לבצע את מטרתה ובמוקדם או במאוחר

תוקף ותקבל היא עצמה, - ואז תושמד כליל. הוא הרבר אשר קרה באראקאן כחודש
סברואר, כאשר הארמיה היינד זכתה בהצלחתה הניכרת הראשונה.*
כך נמשך המשחק הזה והולך, משחק בו כל אחד מכתר את כל אחר. בסוף
ינואר החילונו לאנוף את היפנים באראקאן, - והללו הניבו מיד על ידי כך שעקפו את
משמרות-החוץ הקיצוניים שלנו ממזרח וקנו להם שביחה במעבר-ניאקואדאוק שבקורפנו.
ושוב, כאשר התקדמותו של הנג'ל סטילואל מצפון החלה לאיים ברצינות על
היפנים, ערך האויב את מבקעו לקראת אימפאל, אם כי באותה שעה עצמה
עמרנו אנחנו בפעולות-הבקעה כדי להחזיר חיל ניכר (בעיקרו - בדרך האויר)
לתוך לבה של בורמה**. והלא שם נורם החיל הזה צרות אין סוף לקווי-העורף
של האויב.

מערכת אראקאן נמשכה רק קצת יותר מתורש. היא נערכה על פני שטח
של כ-50 מיל מרובעים, ואנו ניצחנו בה. ואילו כיום*** אנו עומדים בפני מצב זה
שהמערכה על אימפאל ועל דרך מניפור**** נערכת על פני שטח הנדול כמעט פי
300 מזה. ועל כן רבות ביותר אפשרויותיו של האויב לנרום לנו צרות. נוסף על
בן סובלים אנו כאן בשל העוברת, שאינה נוחה לנו כלל, כי כל עורקי-התחבורה
הראשי שלנו, ממחוז אסאם אל אימפאל ואל טיידים אשר מעבר לגבול בורמה,
משתרע באופן מקביל לתוית הקרבות. ומן הראוי להזכיר כאן שההרים באזור
זה***** כיוונם מצפון לדרום, ועל כן לא נשאר, מבחינה הנרסית, אלא לסלול את
הכביש הזה, שהוא כמעט כולו מעשה-ימי-מלחמה, לאורך העמקים שבין רוכסי
ההרים המקבילים. יש, איפוא, בידי היפנים לתקוף את הדרך הזאת לכל אורכה,
ואכן זה הרבר אשר עשו. הם שלחו שלוש שדרות: אחת, מעבר טיידים, בכיוון לצפון
מערב; אחת בכיוון מערבה, לקראת אימפאל; ואחת, אשר פילסה דרך לעצמה,
צפונית יותר, אל הכביש אסאם-אימפאל. צריך לשער כי מטרתם העיקרית הוא
המישור שמסביב לאימפאל. כי משישתלטו על זה, שהוא השטח הישר היחיד
שכסביבה זו, יהיה באפשרותם לערוך התקפות-אויר יעילות על קו התחבורה היחיד
של הנג'ל סטילואל*****. וכן יהיה או באפשרותם לערוך פשיטות, בשדרות נעות,

* החזית הבריטית באראקאן היתה נשקפת אז לרובה ודרומה-מזרחה. היפנים, שעקפו כן
המזרח, התיצבו במיצרי-ההרים ניאקואדאוק, תנוכר להלך, בעורפה של הדיביזיה ההודית השביעית
(שני שלישיה - הודים, ושליש - בריטיים) ואמרו לכתרת ולשבוחה. אולם הדיביזיה סוסקה בכל דבר
הכרחי בדרך האויר, ערכה התקפות נגד, וכוחות בריטיים תקפו את היפנים גם מצפון. לבסוף, מקצתם
של כוחות החזירה היפניים חושמדו, ומקצתם נתלצו ונסוגו אל צבאם העיקרי. - המער.

** הכוונה ל"קבוצה לחדירה למרחקים" ("Long-Range Penetration Group"), אשר הוקמה ע"י
המ-גנ. א. צ' וינגייט - המער. *** המאמר נכתב בסוף אמריל. - המער.

**** דרך המלך, אשר בחלטה נבנתה בשנתיים האחרונות, מפחוז אסאם אל קווימה ואל אימפאל,
כירת מדינת מניפור, ומשם - לדרום מזרח, אל עבר גבול בורמה. - המער.

***** כאשר גם בבורמה בדרך כלל. - המער.

***** הכביש המרכזי של אסאם, הנמשך לעבר לנו, שממנה המבוא לתוך עמק הוואנג, דרכו
התקדמו כוחותיו של סטילואל לעבר מייטיקיינה שבבורמה העלית. - המער.

על מסילת הברזל*. על ידי כך ניתן היה אז לסלק את האיום הרציני ביותר למעמדם של היפנים בכורמה, — הלא היא ההתקדמות של בעלי הבריה לעבר מייטקיינה.

אולם הננו מחויקים במישורה של אימפאל ככות, כשטנקים ותותחים שלנו עומדים כנגד אותו הציוד אשר יכולים היפנים לשאת על גביהם בדרך משעולר יערות, ואנו נאחזנו בשתי הדרכים היחידות מן הדרום שבהם יכול היה האויב להביא את הטנקים ואת תותחיו הכבדים. את חילותינו הקדמיים אפשר לספק בקביעות מן האויר ככל הדרוש, ואין, אפוא, משמעות אסטרטגית לניתוקה של דרך-מינפור על ידי פלגות קטנות של היפנים. אכן, מבחינה טקטית, אין זה אלא פגע רע. היפנים נדמו לעדת עכברושים השורצים בחלקת שיחים. בנבעה קטנה אחת, כ-150 רגל גובהה וכמה מאות רגל רוחבה, החזיקה פלגת אויב. כאשר תקפנה נילינו כי מנהרות נחפרו דרך הגבעה כולה, בארבעה כיוונים, ו-160 מאנשי האויב המתינו לנו במנהרות האלה. היה עלינו להרוג, מתחת לפני האדמה, כל אחד מ-160 היפנים הללו, והמאמץ הנה עליה לנו ב-100 אבידות-אדם. כל אחת מעמדות-הימנן שלהם היה צריך ללכוד מתוך מאמץ שקדני, ולפעמים עלה הדבר כיוקר; אבל כאשר הוכיח נסיון אראקאן, ניתן הדבר להעשות ואף ייעשה. באראקאן היינו זקוקים לחודש ימים לביצוע הדבר; ואולם הפעם, היות ושטח המערכה גדול יותר ללא כל השוואה, ימשך התהליך הזה יותר. האויב משלח קרימה פלעתי, פעם בכאן ופעם בכאן, בתוך אוור נרחב זה של הרים וניונגל, ובפלגות אלה נצטרך לטפל בו אחר זה. הננתנו אנו ערוכה לעומק; ברם, להבדיל מו של הגרמנים בחזית רוסיה, אין היא נמישהי. עומדים אנו ונלחמים עד הסוף באותן הנקודות אשר הן חיוניות בשבילנו; ובו הזמן עצמו, ברווחים שבין עמדות-הקבע, מבקשות השדרות הנעות שלנו, המורכבות טנקים, תותחים ורגלים, לאלץ את האויב שיכנס לקרב, ולחשמירו. תוצאת המערכה תלויה בזה, אם יצליחו בכך. עלינו לפנות מן האויב את דרך-מינפור, בהקדם ככל שנוכל, ולהרוף אותו אחר-כך חזרה אל הנהר צינדנין שבכורמה. ושם, כשחילות-הפלישה שלנו יהיו מאחורי גבו, מצבו לא יהיה נוח משום בחינה.

אלה מחילותינו אשר נגזר עליהם להחזיק מעמד בעמדותיהם, כשקוי התחבורה שבעורפם מנותקים ומקור אספקתם היחיד הוא תובלת-האויר, הכרחי שתהא בהם רוח תקיפה ובטחון מוחלט ביכולתם להנחיל תבוסה לאויב. חילות הארמיה הייד, באראקאן וליד אימפאל, גילו את התכונות הללו. אלה אשר חדרו ממש לתוך חוכם של השטחים הכבושים ביד האויב, דרושים להם היכולת לסבול ולהתמיד וכן כושר-התחבולה לא פחות מאומץ-הלח. כולם מוכרחים כאן להיות דרוכים, במצב הכין מתמיד, כעמדם בפני אויב רבי-ערמה ומחרף נפשו. וזאת לתהילתם הרבה של חילותינו הברזים וההודים, כי וכו, תחת פיקודו רבי-ההשראה של האדמירל

* הכוונה למסילת-הברזל של אסאם, המחברת, בדרך דימאפור בירת אסאם, את כלכותה עם סארייה, שבקרבת לודו שנוכרה לעיל; גם היא משתרעת בכיוון המקביל לחזית. — המער.

מאונטבאטן, להצלחה של ממש באראקאן, ויש לקוות כי יזכו לכך גם בואך אימפאל. הצלחתם של אנשי וינגייט נבעה לא רק מרוחם האיתנה אלא גם מן האמון וההכנה, המרוקדים עד מאוד, אשר קיבלו; והוא הדין גם לגבי חילות הסינים, בעלי האמון והאמריקאי, אשר לנגרל סטילואל.

בו בזמן שהפיקוד האופרטיבי על כוחותינו בדרום-מזרח של אסיה נתון בידיו של האדמירל מאונטבאטן, הרי האחריות לעיני המנהלה והאמון מוטלת על הנגראל אוקינלק, המפקד הראשי בהודו. שני הקצינים הנבונים האלה שותפים לתפקיד האדיר, באחריות עבור ההצלחה או הכשלון של האופרציות תיב לשאת האדמירל מאונטבאטן, ונגרל אוקינלק הוא אשר צריך לחשל את המכשירים בהם ישתמש שותפו. מכשירים אלה נילו את עצמם כמוצלחים בקרב, והרעה נותנת כי גם תוצאות היאבקות המתנהלת כרגע עלולות לאשר את איכותם.

מה הספקנו להשיג עד כה? חוששני כי אין לציין כאן דברים רבי-רושם ביותר, אך נראית, בכל זאת, התקדמות של ממש. הקרבות הסבוכים שבאראקאן ובנבעות צ'ין, כשהחילות הבריטיים-ההודיים לחמו נגד שלושת רבעי כוחות היפנים שבבורמה, איפשרו לכוחותיו של נגראל סטילואל, שהדרו מן הצפון, לבצע התקדמות מוחשית. שדרותיו כבר עברו על פני שטח השפלה שממזרח להרים והם עולים במעלה מייטקינינה והדרד-בורמה הישנה*. בעורפם של חילותיו - ממריצים את בנייתה של דרך-קלדו החדשה, ככל שיוכלו המהנדסים האמריקאיים למהר בסלילתה. בסתיו הבא, כשתפתח העונה החדשה של מזג אוויר נוח, יהיה לצדנו יתרון גדול זה של דרך ראשית שעליה נוכל להשען, בדרום התיצבו כעת חילותינו על פני הדרך, המקבילה לחוף הים והחוצה את חצי-האי אראקאן**, החיונית כשביל החוקת צבאן בחבל זה למשך תקופת המזוננים והנשמים. גם כאן, משיבוא הסתיו, נוכל לחדש את מסע המלחמה שלנו כשבנקודת-המוצא שלו יהא לנו בסיס איתן***.

הצלחנו במידה רבה להכתיר את עצמת-האוויר של היפנים בזירת בורמה, הפלנו מספר רב של חללים מקרב האויב, וכן אילצנו אותו להפעיל כאן מחילותיו כפליים בערך משפעלו בסתו העבר, למרבה אבידותיו. הכלל, עשינו דבר למען ליפוף עמדתם של היפנים לקראת ההשתערת הגדולה שאנו עוסקים בהכנתה.

* בינתיים הגיעו כבר אל מייטקינינה וגלחמים בחוכה. - המער.

** קצהו הדרומי של חצי-האי הוה נקרא כרגיל, בידועות מהחזות, הצי-האי מאיין, בשמו של

הנהר העובר בו. - המער.

*** אכן, כפי שמציין מרשל-האוויר-הראשי ג'וזף בעצמו בראשית המאמר, אין חצי-האי האראקאני, והדרך שלאורכו, מובילים לשום דבר, כי מדרום לו - הים, וממזרח - הרים קשי-מעבר, ללא-דרך. על כן מוצגת לרוב שאלת כיבוש-מחדש של בורמה או במגפה של חזירה באיזורי-החית שטונים יותר (באור זה יש לראות גם את מסעו של גנראל סטילואל אל בורמה העלית וגם את נתיחתם של חילות-וינגייט במעלה הנהר איראוואדי ואת מסע-הפגישה של צבא סיני, מתוך סין עצמה, לקראתם); או - כענין למשלחת "אמפיבית", שתעלה בחופי הדרום, במחוז רנגון, ומבחינה זאת יש הרואים את בהעברתה של מפקדת מאונטבאטן לאי צילון. - המער.

אינג'קפיטן ו. אילאינסקי

נשק-העשן

...אלפי תותחים אנגלים הלמו את עמדותיהם של חיל-הרנלים והארטילריה, אותן ואת מבואותיהן... לא עבר רבע-שעה, וכל רשת המלפונים כמעט נשתתקה. פעולתן של מנורות האיות נתבטלה מחמת הערפל העב, הניהול נשתבש. הערפל הסתיר את הטנקים לחלוטין, והארטילריה והמרנמות לא יכלו לפגוע בהם, כל שכן בעוד מועד... כשרם ינדוף הערפל, עמדו האנשים לפני תפקיד שנבצר מהם לעשותו: לפגוע בטנקים פניעת אש; ולבסוף, כשהערפל נסתלק לחלוטין, כבר היתה יד האויב על העליונה, לפי שחומת-השדרה של ההגנה נשברה. - כך כותב הגרמני בודה, בספרו "שואת ה-8 באוגוסט".

הגנרל הגרמני לודנדורף כינה את ה-8 באוגוסט 1918 בשם "היום השחור של הצבא הגרמני" - ביום זה התקופה הצבא האנגלי את עמדות הגרמנים באזור אמיאן והנחילם תבוסה קשה. מחמת הערפל העב, שהונבר על ידי פנוי-עשן, הצליחו האנגלים לרכו באיך-רואה 420 טנקים של-קרב ו-100 טנקים של-עזר בקמע של אמיאן.

**

בדברי ימי המלחמות ידועות משכבר הימים עובדות שלשם הסתר תנועות צבא השתמשו לא בלבד בחיפוי של ערפל טבעי, אלא גם כמסך של עשן מלאכותי. הדוגמא הראשונה של השימוש-מדעת בנשק העשן לביצועה של משימה טקטית היא מעבר דנינה המערבית (בשנת 1701): - כשהשקדים צלחו את הנהר לעיני הצבאות הפולניים-סכסוניים בקרבת העיר רינה.

לשם הסתר המעבר נשתלחה אש בערמות גדולות של קש לח שנערמו בחוף, ועשן הסוה את ריכוזיהם של הניסות השבדים. ראשונות הפליגו אל עבר-הנהר-משם אסדות קלות מעונות קש בוער שפרש מסך-עשן נע. העשן נתעבה יותר ויותר, והסכסונים לא יכלו בשום אופן להכיר, אם עוברים השבדים את הנהר, או לא. לא יצא רבע-שעה, וצבאותיו של המלך השבדי קרל כבר עמדו מעבר-לנהר-משם ונערכו מיד במערך-קרב. האויב, שנסתמא מחמת העשן, לא הספיק לירות מתותחים, אלא כמה יריות-סתם. כשבאה הרוח והפיצה את העשן, ראו הסכסונים, שהשבדים כבר צועדים בקירבתם...

**

חמרי-סראשוניים, פשוטים ביותר, לפרישת מסך של עשן שימשו מעל-העשן הטבעיים: קש לח, ורדים, עלים, עשב, דשא או אכרש שנחפנו בנפט. ברכות הימים החלו להשתמש בתערובות מיוחדות להעלאת עשן.

את התערובות להעלאת עשן היו החיילות עצמם מכינים בשדה הקרב. היו שורים מטליות של בד בתמיסה של מלחח ומורחים אותן בתערובת של חמר ושרף-של-עצים, או נומייערבי ואבק-שריפה. במטליות כאלה היו ממלאים גלילים הדומים לפקועי-עשן שבימינו. את תערובת-העשן היו מבעירים ע"י פתיל-הצת. בטרם נכוא להמשיך את דברינו בענין שימוש של העשן במערכות המלחמה ברין הוא שנברר תחילה עשן מהו.

בשם עשן נוהגים לקרוא תערובת של אויר וחלקיקים זעירים ונוקשים, השרויים בו ותלויים ברפיון. בשפת המלחמה כוללים במושג "עשן" את הערפל, כלומר: תערובת של אויר וחלקיקי נוזלים זעירים, התלויים בו. שיעורם ומשקלם המכובטלים של חלקיקי העשן והערפל מאפשרים להם את שהייתם הממושכת למדי בחללו של האויר, כמעט בלי לשקוע. כלומר: להיות תלויים ברפיון. שיעור הזמן שחלקיקי העשן או הערפל שרויים באויר נקרא "שיעור-חיוו של העשן".

חלקיקים זעירים אלה תופסים שטח עצום. ואמנם, שערן בנפשכם קוביה של עץ, שנפחה סנטימטר מעוקב. שטחה הוא ששה סנטימטרים מרובעים.

אם תנזר קוביה זו לאלף נזרים שוים, יהא שטחה של כל קוביה חדשה 6 מילימטרים מרובעים, שטחם הכללי של כל אלף הקוביות כבר יגיע ל-60 סמיר. ואם נשוב ונחלק כל קוביה שנתהוותה לאלף קוביות, שכל צד משת צדדיהן יהא שטחו 0.1 מילימטר, יגיע שטחן הכללי עד 600 סמיר. עשו חלוקה זו עוד שלוש פעמים, ויהיו לכם 10.000.000.000.000 חלקיקים זעירים, מעין חלקיקי העשן, שלפי שיעור שטחם יכולים היו לכסות 60 מטרים מרובעים. הנה הוא עוצם מניינם של חלקיקי העשן המצויים בסנטימטר מרובע אחד של הומר מעלה-עשן.

חלקיקים זעירים אלה מסוגלים לשקף, לשבךר, להפיץ ולבלוע את קרני האור. ואילו כושר הראיה שלנו בא מתוך הפעולה שפועלות על עינינו קרני האור הישרות היוצאות מן החפץ הנסקר. ומה יהיה אם בינינו ובין החפץ הזה יופיע פרנד של חלקיקי עשן? קרני האור ישתבררו, יפוצו, יפלו ואל עינינו לא יגיעו, - החפץ יהא סמוי מעינינו. את סגולת ההסוואה הזאת של העשנים והערפלים מנצלים ביצירת מסך-של-עשן.

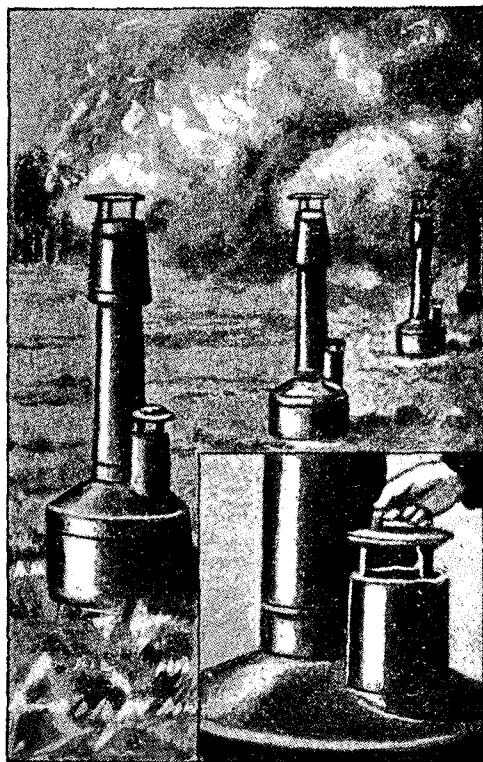
עיקר תפקידם של מסכי העשן הוא לשלול מן האויב את האפשרות לערוך תצפית ולכוון את אש יריותיו. והדבר יושג באופנים שונים.

אפשר לחתול בעשן את עמדתו של האויב, לשם פריסת מסכים כאלה (הקרויים הם: "מסכי-סמאן") משתמשים בפנוי-ארטילריה, בפצצות-מרנמה, בפצצות-מטוסים ובמכשירי-העשנה ממטוסים. האויב אנוס אז לירות מתוך העשן אל מטרות שהן מחוץ לעשן, ובמצב כזה מתמעט דיוק-הכיוון פי 12-15.

מסכים אחרים הקרויים בשם "מסכי-סוואה", אפשר לפרוס בין צבאותיך לצבאות האויב, וכן באנפיהם ובערפם של צבאותיך; לפריסת מסכי הסוואה משתמשים במכונות מעלות עשן, במכשירים מיוחדים, בפקועי-עשן ובכימונייד מעלי-עשן.

במצב זה יורה האויב מתוך מקום בלתי מעושן אל מטרות השרויות בעשן ודיוקד הכיוון של יריותיו מתמעט פי 3-5.

השימוש במסכי-העשן מבטיח את פתאומיות הפעולה של צבאותיך, נורם לראיות מופחתת, שהיא מסנולות הלילה, הערפל, הסופה, שהיו מאז ומתמיד עוזרים נאמנים למעשה הפתע. אך העוזרים הטבעיים הללו אינם באים לפי רצוננו, ואילו את מסכי העשן יכולים לנו לפרוס כל פעם שנרצה.

„ארובות עשן“ מטיפוס רוסי

הראיות בעשן, ששיעור החיסותו ממוצע, אינה מרחיקה מכדי 10-15 פסיעות. המסך מסתיר את איתות-האור, את זיקי-האש ו-ענני-הגזים המתהווים בשעת יריה והת-פוצצות פגזים. בעשן ובערפל יקשה ניהול הצבאות ויכבד התמרון. אפשר גם לבודד קבוצת-צבא אחת מחברתה ולהשמידן חלקי-חלק.

לפעמים יש צורך להטעות את האויב. לשם כך פורשים מסכי-עשן של רמיה. האויב ממטיר על-העשן, בשערו כי מאחוריו מסתתרים המת-קפים. ואותה שעה מסתערים עליו במפתיע מצד אחר.

בהיסטוריה היו מקרים רבים של שימוש מוצלח במסכי-עשן של רמיה. במל-חמת העולם הראשונה הביא השימוש באדי רעל (גזים)

את שני הצדדים לידי עצבנות כזאת, שבכל עב קטנה ראו סימן של התקפת נזים והשיבו עליה באש תותחים נמרצת.

בדבר זה השתמשו האנגלים, שערכו ב-29 בספטמבר 1915. התקפת גזים מדומה, כמוך לרכס מְסִין. עשרת אלפי פצצות הוציאו האנגלים, כדי לחולל מסך של עשן. הנרמנים, שסברו כי החלה התקפת גזים, ריכוזו כלפי המסך, כדי להפיצו, אש כל כלי-הארטילריה שלהם, ואילו האנגלים התקיפו את הנרמנים ממקומות אחרים, שאש התותחים נחלשה בהם, ועל ידי כך זכו בהצלחה.

אך לא במסכדי-הרמיה כל ערכו של נשק-העשן. העשן מסתיר את פעולותיהם של הצבאות המתקיפים והמתגוננים; משתמשת בו שיירת אניות-הסוחר, כדי להתחמק מאניות-הפשיטה של האויב; בכסות העשן יכול המנקה לקפוץ מתוך המגן שנפגע ולתקן את הפגע, גם בשעה שהאויב יורה אש קטלנית; בכסות עשן יכולות יחידות-צבא לצלות נהר על אף פצצותיהם של מטוסי-האויב, (הנאלצים לפזר את הפצצות על פני מסך רחב שכן אין הם יכולים לדעת את מקום-המעבר המדויק). להשתמש בעשן אפשר בכל תקופות השנה, בכל שעות היום ובכל מזג אוויר. התנאים היפים ביותר לפריסת מסך – רוח שחרית קלה, או ערבית, שמהירותה 4-3 מטר בשניה.

חיל-רגלים רוסי מתקדם בחיפוי-עשן שהוטל מן הצד (לסכל אש אוגפה)

מהו, איפוא, נשק העשן, ומהם החמרים שמשמשים בהם כיום להעלאת עשן במלחמה?
 בשם מעל-עשן קרויות תרכובות כימיות שבהביאך אותן לתוך האתמוספירה מסוגלות הן לחולל עשן או ערפל יציב.
 יש חמרים המעלים עשן בשעת כעירתם. אחד מהם הוא, למשל, הורחן. אחד מקבוצת החמרים המעלים עשן מתוך ריאקציה על לחות האוויר הוא חומצה נפרייתית. בקבוצה שלישית של החמרים, המעשינים מתוך 'התאדותם' במפוטרות נכוהות, יש להזכיר תערובות-עשן שונות, למשל, תערובת-ירשוב, תערובת-ברנר וכיו... את כל החמרים המעשינים הללו מיצרת התעשייה בשפע רב והיא המשכירה אותם לצבא. הורחן הלבן – הוא אחד המעשינים המצויינים ביותר. מתיך התחברות עם החמצן שבאוויר הוא מתלקח מאליו ודולק, בהפיצו על סביבתו ענן של עשן לבן ועב, שיש בו סוגלות-הסוואה מצוינות. עשן הורחן אינו מרעיל כלל ואינו משחית את החגור והציוד.

סגולתו של האוליום להעלות עשן יסודה הוא כוח שממנו מתאדה האלמינה הנפירתית (SO_3), שבהתחברה עם לחות האוויר, היא מחוללת טפין של חומצה הנפירתית. הטפות, הנתלות באוויר, מוסיפות למשוך אליהן את הלחות, והן מתנדלות ומחוללות ערפל עב ויציב. מבחינת ההסאה אין עשנו נופל אלא מן הורתן הדולק בלבד.

בתערובות של חמרים מוצקים משתמשים, בעיקרו של דבר, לפקוע העשן. תערובת ברנר מורכבת מאבק־אבק, פחמן ארבע־כלורי, כלורת נתרן, אָמון כלורי, קיזלנור. (אדמה אינפוזורית). את העשן שבתערובת זו מחוללים אבק האבק והפחמן ארבע־כלורי. הנתריום הכלורי מפריש את החמצן שהוא הכרח לבערה.

חיל־פרשים אמריקאי בתמרון־עשן (האנשים והסוסים לובשים מסכות־גז)

שמתוך כן כוערת התערובת אף בלי שיבוא אויר לתוכה; האָמון הכלורי מבטית את הכערה הקצובה, וסופג לתוכו את הפחמן ארבע־כלורי הנוזל. תערובת־ירשוב פשוטה ונולה יותר; היא מורכבת ממלחת אשלגנית, אָמון כלורי, מלח ברתולי, פתס־הלֶקְנָה ונפטלין.

* * *

החילות החימיים של הצבא המודרני משתמשים באמצעים שונים ביותר לפרישת מסכי־עשן. מטוסים מיוחדים מצוידים במכשירי־העשנה, שבית קיבולם הוא כמאה ליטר, לשם הטלת מסכי־עשן מאונכים. המכשיר מתמלא כאחד הנוזלים המעשיניים; מאה ליטרים של נוזל כזה דיים לפרוש מסך גדול ועב, שארכו כשני קילומטרים ונבדו כמאה מטרים. משך־קיומו של מסך כזה הוא 5–10 רגעים.

המטוסים משתמשים גם בפצצות-עשן ורחניות. בהתבקעה, מתיזה הפצצה על סכיבותיה ניווי ורחן בווער, המחלתים היש-מהר את מקום-נפילתה בתמרות עשן עב.

במערכת כלי-זינום של צבאות רבים מצויים פגזים ופצצות-מרנמה מעשינים בעלי קוטר שונה. המעולים שבהם הם הורחניים. הם מכילים מקילונרם אחד עד 7 קילוגרמים ורחן, הכל לפי הקוטר.

חיילות מיוחדים מצוידים במכשירי-העשנה ממוכנים, הקבועים במכוניות ובטנקים, מכשירים שיש בהם עד 1000 ליטר חמרי-עשן והם מסוגלים להעשין מקום מסוים למשך שעה אחת. יש מעשנים (מכשירי-עשן) מוסעים מתורמלים (היינו: הנישאים בתוך תרמילים), שלפי מבניהם ומראיתם החיצונית דומים הם דמיון רב ליורקיה-להבות המתורמלים. בית-קיבולו של מכשירי-העשן המתורמל הוא 15 ליטר. מצוידים במכשירים אלה יכולים שלושים איש לפרום מסך-עשן על פני חזית של 600-700 מטר, ולקיימה 10 רגעים. יחידות-המשנה של חילי-הרגלים מרבות להשתמש לפריסת מסך-עשן ברימוני-יד, פקועי-עשן ופצצות-עשן למרנמה הנורים ממרגמות מיוחדות ושאר כלי-היריה.

רימון-היד הרוסי להעלאת עשן Pдr-1 משקלו 510-520 גרם. גופו של הרימון, המכסה העליון והחתון, עשויים קרטון; תערוכת-העשן כבושה בין פקקי-העץ, שיש בהם נקבים נקבים לפליטת העשן, כנקב המרכזי של הפקק העליון קבוע מצית. לפני זריקת הרימון יש לתלוש מעליו את שני מכסויי העליון והחתון, במשיכת השרוכים המחוברים אליהם ובחוקה לשפשף את המצית בשפשפת. כעבור 15 שניות יתלקח הרימון ויתחיל לפלוט עשן עב שצבעו אפור-ירי-שחור. בתנאים מיטאורולוגיים יפים יחולל הרימון במשך דקה וחצי ענן בלתי קבוי, שארכו 25-30 מטרים. הרימון המוצת אינו צולל במים אלא מוסיף לצוף על פניהם, בהפרישו עשן, לפיכך אפשר להשתמש בו בשעת צליחת נהרות. ברימון רוסי זה משתמשים גם בקרב-מגע, כדי לסמא את האויב בחפירות, מחפרות, תיבות-ישרה, וכן לפריסת מסכי-עשן לא גדולים לצורך הסוואה, כדי להסתיר בעשן את פעולותיך אחר בקרב.

אמצעי מקובל מאוד להעלאת עשן הוא פקועי-עשן. פקועי-העשן הוא על פי הרוב גליל של פח המלא תערובת עשן, ומכוסה במכסה. תערובת העשן ממלאה את כל בית קיבולו של פקועי-העשן למן הקרקעית ועד הדיאפראגמה - כיסוי פנימי שיש בו נקבים לפליטת העשן. כדי לשמור על התערובת מפני הלחלוחית, מכסים את הנקבים של הדיאפראגמה בפיסת נייר-שמן, לפני ההצתה מסירים את המכסה, מסלקים את ניירי-השמן מעל הדיאפראגמה, ובתוך אחד מנקביה קובעים את הפצץ. אחר-כך יש לשפשף בשפשפת את ראשו של הפצץ, בדרך שמשפשים ראש נפרור לשם הצתה ופקועי-העשן מתלקח ומעלה במשך 6-5 דקות רצועה של עשן לבן שארכו 50-75 מטרים ורחבו 10-15 מטרים.

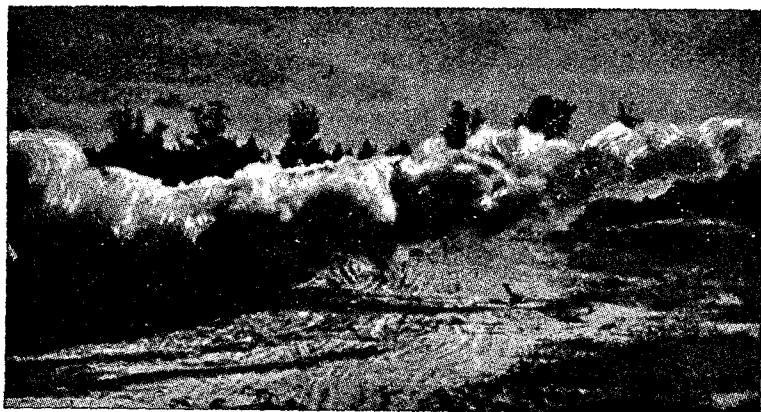
* *

הצבא האדום משתמש שימוש רב בעשנים ניטראליים. הנה כמה דוגמאות. בשעת התקפה בקטע אחד מקטעי החזית, נתקלו יחידותינו בהתנגדות נמרצת. הגרמנים ירו מביצוריהם אש מתגברת. רובים, מכונות-ידידה, תותחים, מרגמות – כללו של דבר; כל כלי האש של רצועות-המגן של הגרמנים – הופעלו. חיל הרגלים שלנו הוכרח להצמד אל הקרקע.

נשבה רוח קלה לצד האויב. אנשי הפיקוד שלנו החליטו לנצל זאת. נפרש מסך-ממאן על ידי פקועי עשן נייטראלי; ככל שהוסיף העשן לחתול את העמדות הגרמניות. מעטה אש הפשיסטים ונתעלמה. הניעה שעת ההכרעה של הקרב. החיילים יצאו להתקפה קפנים ומן האנפים גם יחד, והאויב שנסחמא לא עצר כוח לעמוד בפני מכת-פתאום זו – ונסוג.

פעם אחרת השתמשו צבאותינו בעשן בשעת צליחת הנהר נ. כאן, לכאורה, היה הכל לטובת האויב. הוא התבצר בגדה המזרחית, בכוננו הגנה אדירה. עם תיבות-שדה ותאי-קורות-זעפר (תקעים), עם מכשולים רבים לשנקים ולרגלים, ועם שדות מוקשים.

אנשי הפיקוד שלנו החליטו החלטה נועזת: לצלוח את הנהר ביום, לעיני האויב. משנשבה הרוח לצד הגרמנים, החל פתאם עשן עב להתאבך על פני רצועה רחבה – כ-8 קילומטרים. נתהווה מסך עצום של הסואה. אש המרגמות והארטילריה של האויב נלאתה לגרום לצבאותינו נזק כלשהו. סוף-סוף חדר העשן אל קדמת קויהמגן של הגרמנים, הם הוסיפו לירות, אך אשם היתה כל כך בלתי מאורגנת, כל כך נטולת שיטה, שלא יכלו להפריע את פעולותיהם של המתקיפים. וכשנדרף העשן, כבר היו יחידותינו מעבר הנהר משם.

מסך-העשן שבתמונה זאת הוטל ע"י "מטילי-העשן" (Nebelwerfer) הגרמניים. בדמות מרגמות בנות 6 קנים; צילומו של כלי-היריה ניהן במערכות חובי יחידות עמ' 116. מקום המעשה – בחזית תוניסיה.

שימוש טקטי בעשן

בתיאורי קרבות־תוניסיה נתבלט השימוש הרב של הטנקים — שלנו ושל האויב — במסך־עשן, הן לצורך התקפה והן להגנה. מענינות השימות שהופעלו, אם כי לעתים הן קשות־לתפיסה בעיני אדם שענייני המלחמה זרים לו.

בקרבות אלה השתמשו כל החיילות, מהאייריה ועד לחיל־הרגלים, בעשן „מלאכותי“. מטוסים מטילים פצצות־עשן להסתרת תנועת הנייסות הידידותיים או לשם הטעת האויב ולשם סימוני כלי־היריה אשר לו, האנטי־מטוסים והאחרים; וכן יכולים הם לרסס עשן ליצירת ענני־חיפוי סביב כוחות יבשה או רכוזי צי, בעזרת מכשירי ריסוס בדומה לאלה הנהוגים ב„כתיבה“* על פני השמים; הארטילריה יורה פגזי עשן ליצירת מסך־מגן נע, מלפני חיל־הרגלים המתקדם; ואילו חיל־הרגלים עצמו יכול אף הוא לסייע ולהעיב את הערפל באמצעות פצצות עשן ממרגמותיו הוא**.

ואשר לחיל־הטנקים הרי אלה נעים כה מהר, עד שיש גם להם מגמות מקטיות, ודרכים מיוחדות לשימוש בעשן. הם משתמשים או במרגמות, המחוברות לרפנותיהם, והיורות פצצות־עשן (לכמה מטוני הטנקים הגדולים יש שתי מרגמות כאלה) או בשפופרות הדומות לאותם מכשירי־האווירונים ל„כתיבה“ על פני השמים אשר כבר הוזכרו קודם, בשביל השלת מסכים בקירבתם הם.

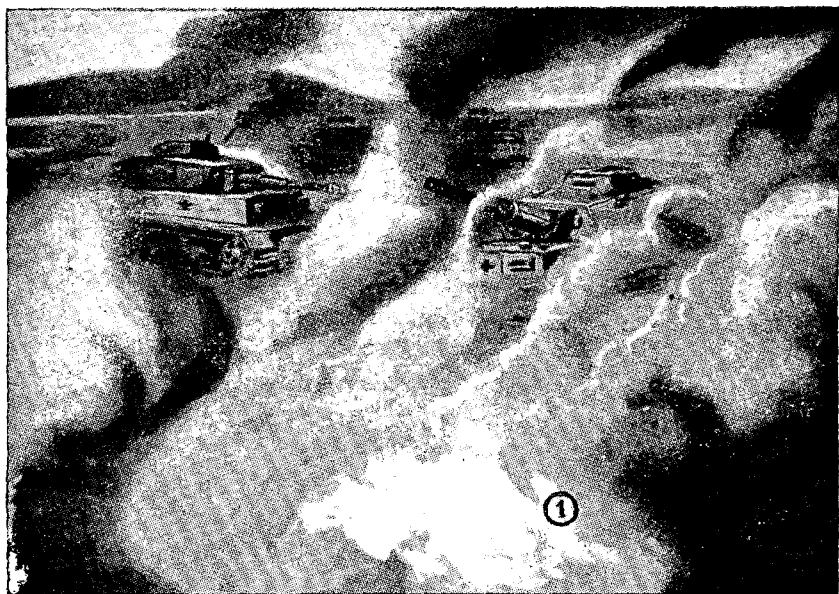
הפצצות שונות בתיצוניותן אך כמעט מפצצות המעונות ה. נ. מ., ואף הן מהפוצצות עם פגיעה בקרקע, אך במקום לגרום לזעזוע־התפוצצות באויר, מפוזרות הן כמות עצומה של חלקיקים זעזעריים, היוצרים, בהתאם לכוחו של הרוח, דבר הדומה לענן, או רק לערפלים קלים ונודדים. בדרך כלל אין הפצצה מפרישה אדים קטעה־קטעה, אם היא מופלת במקום נפילתה. כי למעשה מתפוררת היא בהתפוצצות, והחיטיקליים אשר בה ניצתים מיד; הם מפיקים עשן במהירות, ו„גרעין“ העשן הראשוני, מתפשט בזריזות.

שפופרות־העשן של הטנקים, סאיידך גיסא, מפיקות זרם בלתי פוסק של ערפל מלאכותי, המקביל ודומה לזה הנהוג בכתיבה־כאדים על פני השמים (אך, יושם לב לכך כי אינו דומה לזה של אניות המלחמה, המיצרות את העשן בתנורי הן). החיטיקליים בהם משתמשים במיצי־העשן שבכל הטנקים הם טיטניום ארבע־כלורי (Titanium-Tetrachloride) וזרתן לבן, וכשפוגע בהם ניצוץ הם גדלקים ויוצרים את אותם החלקיקים הזעירים. למעשה כבד העשן מן האויר, אך הוא טרחף זמן ניכר היות וחלקיקיו מפורים במאוד.

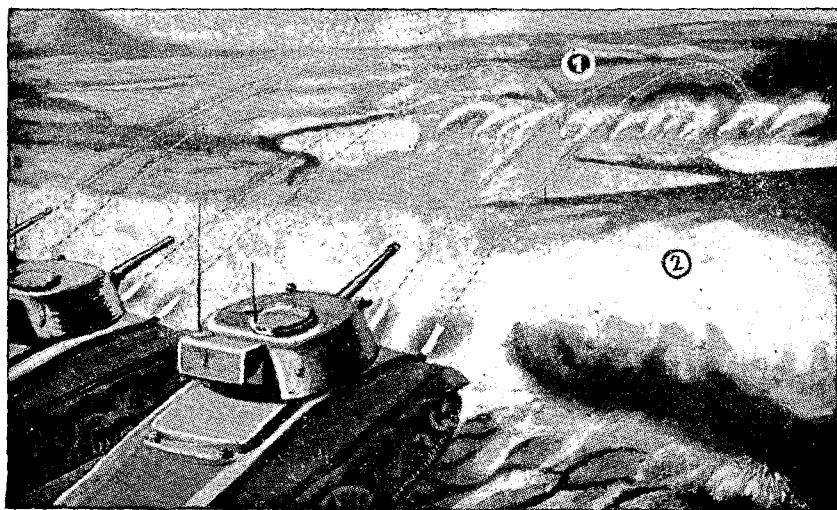
* של מידעות־פירסומה; מקובל ביותר באמריקה. — המער.

** כמובן, יכולים גם הארטילריה וגם הרגלים להשתמש באמצעי־ההעשנה שלהם לא רק למרישת מסכי־חיפוי אלא גם להטלת ערפל־סימוני על עמדות האויב עצמו. לשם שיבוש ארגונו הכללי והקטנת דיוק אשיו.

בחיל־הרגלים הבריטי, נוסף על המרגמות בנות שנים ושלושה אינץ', הונתה עכשיו המרגמה הגדולה בת 4.2 אינץ', אשר לה צפוי אותו תפקיד עיקרי בהטלת ערפלים טקטיים שאותו ממלאת כבר בצבא ארית (הקרויה „חימת“) בת אותו הקליבר עצמו. נוסף על כך נושאים אתם הרגלים, כידוע, בין רימוני־היד אשר להם, גם רימוני־העשנה. — המער.

התפוצצות פגז-עשן לפני הסנקים של האייב

1. התפוצצות פצצות-עשן שהוטלו ממרגמות-הסנקים ; 2. הסרת עשן רציפה מצינורות הסנקים

אבל לשם מה למגנים שתי דרכים להמלט עשן? את ההשגחה יש למצוא בדרכים המקטיות השונות של השימוש בעשן ע"י רכבי-קרב. מצד אחד יחנן כי ירצו להסתיר את עצמם, ומאידך ניסא אפשר וכוונתם תהיה לסמא את האויב. נניח כי נוגדה של מגנים יוצאה אל שדה פתוח ושם מפחיע אותה ריכוז חזק, שהוסתר הושב, של מגנים ותותחים של האויב. אנשי המגנים רואים, כי נכנסו בהסת הדעת לחוך מלכותה, וכי הם מהיום מטרה מצוינת, ואז מפיקים הם עשן, כמהירות ובכמות המכסימליות, בהשתמשם לכך בשפופרות העשן. אכן, עצם נוכחותו של העשן מגלה לאויב בקירוב את מקום המצאם; אך משהופל — שוב אין המגנים נראים לו כיהידיים, כמטרות לקליעה מדויקת.

אח השימוש בפצצות-עשן מהמרגמות אפשר להסביר ע"י דוגמה אחרת. נניח כי כותמגנים חוקף עמדה אויבת, ורוצה לאגפה ע"י תנועת-אפהעה לאחד הצדדים. העמדה מצוידת בשפע תותחים אנטי-מגניים נושאי-סכנה.

במקרה כזה המגנים מפילים פצצות עשן מרגמותיהם, כדי ליצור מסך-עשן מלאכותי לפני עמדת האויב, ובחסותו של המסך מבצעים הם את תנועת האיגוף המפתיעה. העשן מונע בעד חתחתי האויב לראות את כיוון חנועת המגנים, וכך נמנעת מהם היכולת להתערב. ועוד מספר מלים על מרגמות-העשן אשר למגנים. במלחמה זו השתמשו לפחות בשני טיפוסים של מרגמות-עשן. האחד הוא כלי המחובר לפנץ מבחוק, והוא נמצא דרך פיהקנה, כמרגמות-הרגלים הרגילות, ומפיל פצצות-עשן למרחק 200—300 יארד. למרגמה זו יש מנרעת, איש-המגן היורה צריך לצאת החוצה לפענה. הטיפוס השני הוא מרגמה בעלת קליבר של 2 אינץ', הנפעלת דרך בית הבליעה, יורה פצצת-עשן קטנה למרחק 700—800 יארד. אפשר לירות בה מתוך המגן כשפיהקנה נשקף מתוך אשנב מיוחד. טיפוס זה הוכיח את יעילותו. נוסף על כלי נשק קטנים אלה יש וחלק מהמגנים מצוידים גם במרגמת-עשן בעלת קליבר גדול להמלט מסכי-חיפוי בהיקף ניכר. מרגמה מיוחדת למגנים, בעלת סלילים, עם קליבר העולה במקצת על 4 אינץ', יש לה טווח של 2000 יארד. מושב כי מגן אחד מתוך ארבעה או חמשה ישא מרגמה בעלת קליבר גדול.

ברינגטן. א. ה. וייט

ה ע ש ן ב ה ג נ ה

אם הפנץ לקלוע למטרה — עליך לראותה. להפצצת-ריוק, כמו לצלפות, ררושה ראייה ברורה של המטרה. עקב זאת שאפים אנו למנוע מן-האויב את ראיית מפעלנו החיוניים על ידי שאנו מכסים אותם במסכי עשן. תשעה ימים מתוך עשרה אפשר להפריח ענני-עשן נרחבים, הנותנים בידנו שריון-שלי-ערפל נגד הפצצת-ריוק של האויב. פלוגות מפריחי-עשן-חימי, מצוידות במייצרי-עשן מיכניים חדשים, פעלו בצפון-אפריקה ובסיציליה והוכיחו, ללא-ערעור, שהמלט מסכי העשן על שטח גדול יש בה כדי מתן הנגה יעילה נגד מפציצים כבדים ולסלק כל אפשרות של הפצצות צלילה והפצצות-טורפדו. כי הרי שוב אותה המעשיה: אם ראייה אין — פגיעה מנין?

במשך התקופה הראשונה של מלחמה זו נהגנו להטיל מסכים על ידי שרפה חלקית של שמן-הסקה מאיכות נמוכה במכשירים-מפריח-עשן, בדומה ל-סירי-חימום ועישון לננים, אשר משתמשים בהם בחורשות עצי-פרי של קליפורניה. סירי-עשן אלה מייצרים עשן אפור ואפל שהוא יעיל מאוד, אבל דורש הוצאות רבות, גם בכוח-אדם וגם בחומר. את סירי-העשן צריך לצייד לפעולתם כפעם בפעם, בהפסקות קצרות, והפעלתם דורשת אנשים רבים. ועם זאת העזרה הניתנת לנו על ידם מועטה או אפסית בשעות היום. ישנו עוד דרכים אחרות להטלת עשן; לכל אחת יש יתרונות וחסרונות של ממש, אבל כולן נמצאו לקויות ביותר כשיש לחפות על שטחים גדולים. ברי היה כי דרושה דרך יעילה יותר ליצירת עשן בכמויות גדולות.

בעית המצאת עשן מהמין הטוב ביותר הוצגה בפני ועדת המחקר להגנה לאומית בראשותו של ד"ר נימס קוננט, נשיא האוניברסיטה של הרברד. הועדה הוואת, ששיתפה פעולה עם שירות-המלחמה-החימית הנמנה על "חילות-השירותים של הצבא*", בקשה מאת ד"ר אירווינג לנמור, פסיקאי ונושא פרס-נובל ומאת הברויר לעבודה לנסות להמציא את העשן האיריאלי. הם ניסו לבעיה מנקודת-ראות המדע הטהור, ניסחו נוסחאות, חישובי חישובים, והסיקו את המסקנות שהגודל, הצבע והדחיסות של חלקיקי העשן קובעים את יעילותו של כל ענן-העשנה. משלושת הנורמים האלה נראה היה להם כי יש להתרכז על בעית הגודל, וכמהרה נקבע החלקיק בעל הגודל האיריאלי מבחינה תיאורטית.

התפקיד הבא היה - לבנות מכשיר-מייצר שיספק עשן המצטיין בתכונות שסומנו ע"י החוקרים, במעבדה אחת יצרו מספר תבניות, וסוף סוף נמצאה אחת שסיפקה את הדרישות התיאורטיות. מכשיר-מייצר זה הושם לתוך תיבת עשן גדולה, אשר מהצר העליון שבה יכלו אנשי המדע להשקיף למטה מבעד לעשן על צבעים וצורות שונים, כמעט באותה הדרך שמשקיף הטייס-המפציץ מבעד לענן שנפרס מעל מטרה שעל הקרקע. בעבור זמן מועט היתה מוכנה המכונה לשלב של הבניית-אב לייצור העתיד לבוא. כחודש אחרי כן הושלם מייצרי-העשן הראשון, וכעבור זמן לא רב כבר היה בדוק ומנוסה. נסיונות אלו הצליחו במידה כזו, שמיד נכרת חוזה מסחרי לייצור המנגנון הזה בכמויות ניכרות.

נסיונות נוספים וסיכום התוצאות הוכיחו שמייצרי-העשן החדש היה יעיל פי כמה ממשפרי-השמן הישנים ושהיה זה המכשיר הטוב מכל קודמיו לייצור עשן בקנה מידה גדול.

אבל הסיפור טרם נשלם. הוקמו פלוגות-לנסיון של מייצרי-העשן, שהיו מצוידות במכונות החדשות האלה, והן צורפו ליחידות ה-אמפיבות שנמצאו אז באמזון**. אחרי כן נשלחו היחידות האלה לקובלנקה, מקום שם נכנסו מיד לפעולה. מאז הוקמו הרבה פלוגות של מייצרי-עשן-חימי שכולן צוידו בגנרטור המיכני M₁***. מהן

* ראה במאמר "התכונה לפלישה" שבחוברת זו, עמ' 55. - המער.

** ערב הפלישה לאפריקה הצפונית. - המער.

*** "תכנית א'" - באנגלית - Model 1 או Mark 1. - המער.

נשלחו לזירות-הקרב השונות. הדינים והחשבונות סיפרו על שירותן המצויין של פלוגות אלו באפריקה הצפונית ובסיציליה.

מייצרי-העשן המיכני M_1 , מפיק למעשה לא עשן, אלא ערפל לבן ודהוס. כמעט חסר ריח. שלא כתוצרת מייצרי-העשן הקודמים, אשר שרפו את השמן רק בחלקו, אין הוא מכיל חלקיקי-פיח ועל כן איננו גורם לכחמים ואינו מפיח את פני העצמים אשר אתם הוא בא במגע. — דבר חשוב בסביבה המיושבת ישוב צפוף. המסך נוצר על ידי זיקוקי-קוטור של תוצרת נפש מיוחדת. הערפל המתהווה בדרך זו עשוי טיפות זעירות, שוות בגודלן, וקוטרו קטן ביותר.

למייצרי-העשן הזה יש מקור כוח-מניע משלו. לשם רחיפת הנוול החם והקיטור דרך פתחי הריסוס, המים, הדלק והתרכובת שיש לרססה נתונים כמנוקים גדולים. כל המנגנון מורכב על משטח-בסיס, שאפשר להעמיסו על קרוז-ג'ר, על אסדה או על קרוז-מטען, וכן אפשר להציבו על הקרקע במצב-של-קבע.

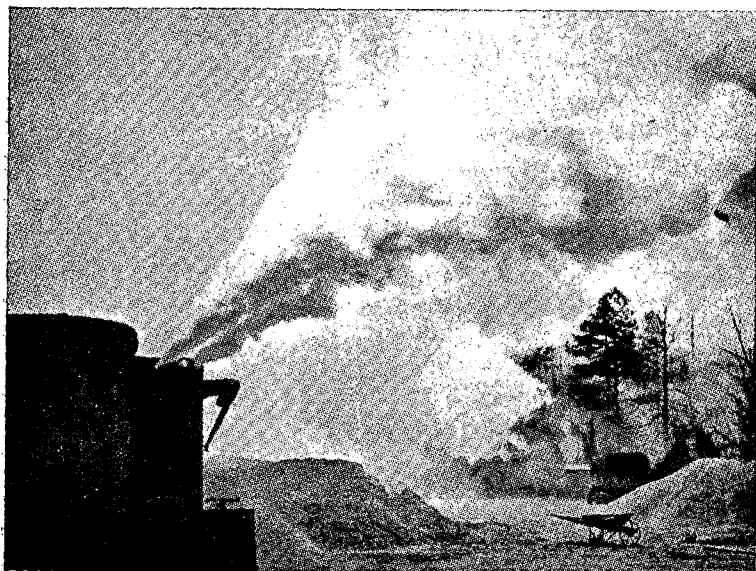
גדול הוא כוח-ההתמד של העשן. ענינם, אשר הופרחו מסוללה אחת של מכשירים-מייצרים נראו במרחק של עשרים מיל ממקום מוצאם, בכיוון הרוח, ועדיין היו מלוכדים במסך צפוף. מקודם היו סבורים שאם ענתי-עשן עוברת מרחק של 10 מיל מבלי להתפורר, הרי שעברה מרחק יוצא מן הכלל.

מתוך שהעשן יכול לנוע למרחוק, אפשר לכסות שדות-חניה ואזורים תעשיתיים גדולים באופן כזה וממרחק כזה, שלאויב לא תראינה שום נקודות בולטות שעודן חשופות בקרבת המטרות, וממילא לא יוכל להשתמש בהן כנקודות-משען בחישוביו. כי על כן מסך עשן קטן — אפשר מאוד וימ שוך את תשומת לבו של המפציץ אל מטרה מסוימת ויסמנה עבורו. ואילו המסך הנוצר על-ידי מייצרי-העשן המיכני M_1 ביחוד אם משתמשים בקיום אחרים של מכשירים, מכסים אזורים עצומים בלי-כך, שרק במקרה יוכל האויב לקלוע לנקודה חיונית. אחד מן הדינים והחשבונות האחרונים שקיבלנו מעבר לים מוסר לנו שיחה בין שני טייסים של האויב בשמי צפוף-אפריקה*: "לא כדאי להפציץ את מטרתך" — אמר טייס אחד אל חברו — "היא מכוסה בעשן האדור הזה".

קל לתאר את קשי-מצבו של צנן הפצצות, בשעה שהוא נמצא מעל למטרה המכוסה עשן לאורך כמה וכמה מילין מרובעים. שתי דרכים או לפניו: או להטיל את הפצצות ללא כל אבחנה אל תוך העשן, מתוך תקווה קלושה שמא תגרומנה נזק לאיזו נקודה חשובה שבאזור, או למצוא מקום חשוף באזור אחר. ואין זו ברירה קלה. טייס שעבר כמה מאות מילין לשם הפצצת תחנת-כוח או בית-זיקוק לנפט והוא יודע שהמטרה הזאת נמצאת במקום מן המקומות בתוך אזורי-ההעשנה, אפשר ויהיה נוטה לסמוך על המקרה ולקוות כי פצצותיו תפגענה במטרה כדאית. כי הלא אפשר והמטרה האחרת אשר סומנה לו בתור השני — תמצא אף היא מחופה או שתהא מוגנת על ידי ארטילריה אנטי-מטוסית או עיי אורו-ני-קרב, ואשר למקטיקה של העשנת אזורים גדולים, פותחה זו, אמנם, במהירות רבה, ואף על פי כן יש

* בשיחת-אלחוט, שנקלטה עיי עמדות-ההקשבה של צבאות-הבריית. — המער.

לשפל בכל אזור המעון חיפוי בהתאם לחנאים המיוחדים שלו — הרוח, מזג האוויר והשטח המצויים בו. עם כל זה קיים נוהג כללי, אשר עובד מתוך תשומת-לב רבה. את מייצרי-העשן מעמידים בדרך כלל בנקודות מובחרות במקום שממנו נישא הרוח. שינה הרוח את כיוונו — מעתיקים גם אותם בהתאם לכך; עם מתן האועקה המבשרת התקפת-אוויר קרובה, מתחילים להפריח מסך-עשן מתוך המכשירים-המייצרים הסמוכים לנקודה החיונית. קביעת המרחק בין המכשירים ובין הנקודה תלויה בעצמת הרוח.

מכשיר-העשנה גדול של צבא ארצות-הברית

כעבור זמן לא-רוב מפעילים קו שני של מייצרי-העשן במרחק גדול במקצת מן המרכז החיוני — הכל, כמובן, מצד הרוח. כשהענן של אלו מגיע לנקודה העיקרית הניל, שצריך להגן עליה* — או אז מעתיקים את מייצרי-העשן שבקו הקרוב אל נקודת-המרכז למקומות חדשים, אשר נבחרו קודם לכן, והם רחוקים עוד יותר מן המרכז, בכיוון ממנו תשוב הרוח.**

בינתיים פורשים מסך מן ד' מתוך 'סירי-העשן' הרנילים, שורפי-השמן, המפריחים.

* כלומר, כשהשטח בין שני הקוים למרכז החיוני כוסה כבר בליל, ובחלקו המרכזי — אף ע"ד מסך-עשן כפול. — המער'.

** כלומר, ע"י כך מחפשו והולך השטח הכולל של ההעשנה, ללא הפסק בשני הכיוונים: עם הרוח, ע"י תנועתו הטבעית של הענן, ובגד הרוח — ע"י העזקה הדרגית, לסירוגין, של קווי המכשירים-המייצרים. — המער'.

עניינהעשן מיד כשהופעלו, ובאותה שעה עוסקים מייצרי־העשן הגדולים כהעלאת הקיטור, וכן במילוי הרווחים שבין העננים. ושוב, לאחר שמסד־העשן מהפשט בריצפות מן הקו התיצוני ביותר של המכשירים־המייצרים עד לנקודה החיונית, יוגדל מחדש שטח המסך על ידי העברת המכשירים למקום רחוק יותר, — עד שלבסוף אפשר יחלק מן המסך ימצא במרחק של כמה מילין מהמטרה שהאויב מבקש להרסה. חשוב מאד שהשרשרת התיצונית ביותר של מייצרי־העשן תהיה מוצבת בקו שבור ומפותל כדי שמסך העשן יצור אשליה של איזה חיוון מופנרפי טבעי. מסכיב לנמלים או באזור חיוני סמוך למים מציבים את מייצרי־העשן על אסדות, אשר תוכנו ונכנו במיוחד לתכלית זאת.

הפלוגות מייצרות־העשן החימי מסוגלות לפתח פעולתן במהירות ויעילות. כמשך כמה דקות אחרי שניתן אות האועקה מחחילים עננים של עשן להתאבך מעל לנקודות שצריך להגן עליהן. זה לא מכבר קיבלה אחת מן הפלוגות החונות באפריקה הצפונית את הפקודה לפרוש מסך. מעל לנמל שזה רק נכבש. ארבע דקות לפני שהגל הראשון של מפציצי האויב נראה מעל לנמל, הניעה האזהרה אל הפלוגה. סירי־עשן־הודלקו מיד בקו הפנימי, הסמוך למטרה; במרחק קצת יותר גדול הופעלו מייצרי־העשן M_1 . מפציצי האויב עברו כגל אחרי גל, בהתקפת־הפצצה שארכה כמעט שעה. המטרה יכוסתה בהצלחה כה רבה עד שלא היתה אף פגיעה אחת בשטח החיוני, ושום נזק לא נגרם. פעולת־העשנה ממין זה הצליחו להגן על נמלי צפון־אפריקה במשך שבועות רצופים, ואין למנות את מספר האנשים שחיהם נצלו על ידי כך, ואת כמות הרכוש שנשמר.

יתכן כי בתצלומים נראה המנגנון כמכונה מסובכה למדי, אבל למעשה, יוכל האיש הבינוני להפעילו בצורה מניחה את הדעת לאחר שהתאמן במשך שעות אחדות. מייצרי־העשן המיכני מסיק עשן שיש בו כדי להחליף מ־50 עד 100 משורפ־השמן האינדיבידואליים הקטנים, או סירי־העשן, קורמים, נוסף לכך הוא מצטיין בכושר התנועה השווה לזה של כל מכונית־משא כבדה דבר המאפשר לו לעבור מעמדה אחת לחברתה עם שנויי הרוח.

מעולם לא הסתפק חייל כמה שניתן בידו, תמיד יבקש דרכי שימוש חדשות במכשירים ובסידורים שברשותו. לדעתו נילה הנגרשור המיכני יעילות כה רבה באזור העורף, עד שהוא מנסה אותו בשימוש גם סמוך לחזית. בזירה הצפון־אפריקאית השתמשו בו כדי להגן על כל מיני שירותים ומוסדות של הצבא והצי. אכן, בזירה זו טענו שהמכונה הזאת אשר נוצרה ונועדה לשימוש סביב מרכיבים תעשייתיים ובתוך אזורי פנים־הארץ לא תעמוד בפני פגעי המלחמה הפעילה. היה צורך לחסנה ולחוקה, כדי שאפשר יהיה לטלסלה מלשלת־מכונית למרחקים גדולים בדרכים משובשות דבר זה נעשה. אלא שאחרי כן טענו שהמכונה הזאת כבדה ומסורבלת מדי כדי שימוש סמוך לחזית. כידוע, הצרכן צורך תמיד, והאיש הנמצא בשרה הקרב הוא הצרכן. והתוצאה מהמענות הללו היא בנין מייצרי־העשן החדש, שהוא קטן וקל פי עשרה מן הקודם, ואפשר להובילו אף במכונית ניפ.

בשעת הדחק אפשר לשני אנשים להרים את מייצרי-העשן החדש הזה ולהוביל מרחק של כמה מאות ירדים. בייצור העשן כמעט ואינו נופל מה- M_1 , והודות לו ולסגולותיו החדשות יגדל השימוש בנגרשור בפלוגות מייצרי-עשן מיכניים פי כמה. עד לפני זמן לא רב השתמשו בפלוגות מייצרי-העשן בעיקר להגנת מפעלים גדולים, נמלים ושדות-תעופה. צוארי-בקבוקי כנון נשרים או כתינתיבות, כל אלה מקומות שבהם אפשר להשתמש בציוד מטיפוס קטני פחות או יותר, ואילו בעתיד יננו בודאי גם על נקודות חיוניות אשר בטבען הן נעות יותר, כנון; חניות טנקים, נקודות-אספקה ומפקדות חשובות.

ג. 1.

פחד בקרב*

- בספרו „הפחד בקרב“** מחאר ד"ר דולרד בלשון תמציתית ובשרטומים גרמיים את תוצאות מחקרו בין 300 חברי הבריגדה ע"ש אברהם לינקולן***. כאן ניתנת התוצאות בקיצור, כפי שניתנו ע"י דולרד בעמודים הראשונים של ספרו.
1. הפחד מביא תועלת לחייל אם הוא מניע אותו ללמוד טוב יותר בזמן האמונים, ולפעולה מחושבת יותר בקרב.
 2. סימני הפחד המצויים ביותר היו: דפיקות לב ודופק מהיר, מתיחות השרירים, הרגשת דכאון, יובש בפה ובגרון, צמרמורת, הזעה. שלשול שלא מרצון קרה לעתים רחוקות.
 3. 7 מתוך 10 אנשים מסרו כי הרגישו פחד בצאתם לקרב בפעם הראשונה.
 4. הפחד גדול ביותר ברגעים האחרונים שלפני הקרב.
 5. 64 איש מתוך 100 היו מאוחדים בדעה שכל כמה שהרבו לצאת לקרב, כן רפתה הרגשת הפחד.
 6. החשש „שמא אהיה פחדן“ נחמט במהירות אחרי הקרב הראשון.
 7. הפגיעות שמפניהם פחדו ביותר היו: פעמי בטרן, עין, מות ואברי-המין.
 8. כלי הנשק של האויב שעוררו פחד ביחוד היו: פצצות מהאוויר, פצצות מרגמה, פנוי ארטילריה, כידון וסכין, וכן כדורי „דום-דום“.
 9. הפחד מהפצצות היה מרוכז ביבבה הפצצה הנפולת ובהרף ההתמוצצות.
 10. רעב, צמא, עיפות, אי-ידיעת התכנית ותוסר-פעולה מגדילים את סכנת הפחד.
 11. 8 מתוך 10 אומרים, שמוטב להורות בפחד ולדבר עליו בנלוי לפני הקרב.

* לפי הסקירה „רוח-האדם בקרב“ (The Mind in Combat) ע"י ג. וי., שנחפרספה ב„עתון-חיל-הרגלים“ האמריקאי, בפברואר 1944.

** „Fear in Battle“, by Dr. J. Dollard, New Haven, U.S.A. 1943.

*** הבריגדה האמריקאית שכין „הבריגדות הבין-לאומיות“ בצבא הרפובליקה בשנות מלחמת האזרחים בספרד. — המפר.

12. 75 מתוך 100 מאמינים שניתן להשתלש על כל סימני הפחד — בזמן הקרב.
13. אנשים מנוסים, הכורעים לפתע, יש לנהוג בהם במתינות. בעריקים יש לירות,
זאת ה"ירוקים" יש להכריח שישארו ויעמדו בנסיון.

14. הגורמים החשובים ביותר להשתלשות על הפחד הם: מסירות לרעיון, מנהיגות,
אימון, וציד-מלחמה.

15. רק איש אחד מתוך 4 חשב כי הפמליום, או האמונה במזל, יש להם חשיבות
ממשיה לפני היכולת לשאת את הפחד.

16. חיילים ותיקים יודעים מנסיונם, שכל העסק — פוחד פחות. "אם הפחד גדול,
התרכז במלאכה אשר עליך לעשותה".

17. המחשבה כי האיב נרעש ונפחד כמוך, עוזרת להתגבר על הפחד.

18. שמונה מתוך עשרה אנשים מאמינים כי הרגשת השנאה חשובה כשביל עיצוב
חייל מוצלח — לא השנאה האישית ליריב, אלא לענין שהוא דוגל בו.

19. הפחד עלול לעורר את החייל להילחם ביתר עוז וכשרון, אם הסכנה האישית
גראית לו גם כסכנה ליחידתו כולה או לעניינו.

20. המשמעת הטובה ביותר היא זו המבוססת על ההשמעת מרצון לפקודות הניתנות
ע"י אנשים היודעים את אשר לפניהם ושהוכשרו יפה לתפקידם.

בשאר חלקי הספר מוצגות כל אחת מחוצאות-החקירה אלו, וכן מספר מסקנות נוספות,
ביתר פירוט. דעות ורשמים ניתנים במנין אחוים, ומבאות מסקנות של סיכום בקצרה. הספר
נחלק לתמשה חלקים עיקריים: "כמה עובדות על פחד", "תמורות בפחד", "דרכים ואמצעים
בהשתלמות על הפחד", "פחד ואיתנותו הנפשית של הצבא", ו"עובדות נוספות לרו"ח".

בספר מודגשת — ובצדק — העובדה, שהפחד הוא דבר טבעי. רק השעה אחוים מתוך
שלוש מאות החיילים הותיקים עמדו על כך, שמעולם לא פחדו, ואף אחוז זה נראה גבוה.
בשלושים וששה אחוים אמרו שהם פחדו תמיד, ובתמישים ותמשה אחוים — שפחדו רק
לעמים. ששים ואחד אחוז הודו שתקפתם פניקה רגעית לפחות, פעם אחת או פעמים מספר.
מתוך כל הידיעות האלה מוציא ד"ר דולרד את המסקנה ש"אל יבוש אדם אם תקפו הפחד.
ואל יחשוב ש, הוא היחיד הפוחד".

מובאות בזה כמה סיבות להרגשת פחד בשלוש דרגות פעולה, כפי שצוינו ע"י
האנשים.

סיבות לפחד לפני הקרב.

אינך יודע מה צפוי לך', כשאתה שוכב ומסתין שיחולל משהו עלול אחת להיות
מודאג'. בגלל התמונה המבהילה של המלחמה, שהוחדרה לתוכי ע"י שנים של חיגוד, הייתי
גפחד הרבה יותר לפני צאתי לקרב'.

סיבות לפחד בזמן הקרב.

חלוי הדבר בכך מה היתה מידת פעולתך אחת. חוסר פעילות — פירושו יותר פחד'. הפחד
העז ביותר הוא בזמן הקרב החזק, אם החייל אינו עמוק, וכן הדבר בזמן הפעצה או הרעשה'.
הייתי פצוע ושכבתי בין קוי שני הצדדים היריבים במשך שעות מספר. הפחד בפני התקפת
גנר, בעוד אני חסר-אונים היה גדול מאוד'. במיוחד — בזמן נסיגה'.

סיבות לפחד אחר הקרב.

המחשבות על ההסתכנות הכרוכה בדבר עוררו פחד משהתמרת להרהורים. ההתפרקות שלאחר מתיחות היתה גורמת לי לרוב רפיון-רוח. למרות שבהכרה חדלתי לפחד, היו לי עוד סימני-לילה זמן רב לאחר זה.

נקודה חשובה נוספת המחלמט מתוך הדו"ח, הוא הצורך בשיחה גלויה על הפחד. רוב האנשים, אחרי נסיונם במלחמה, חשבו ששיחה כזו "מקמינה את הפחד, בעזרתה אדם חדל להאשים את עצמו בפתרנות, ושיחה כזאת גורמת לאדם הנפחד שלא ירגיש את עצמו כל-כך, כמקרה מיוחד במינו". החייל מרגיש את עצמו מלוכד יותר בקבוצתו כשהוא יודע שגם אחרים פוחדים. רבים נעזרו כשנאמר להם שגם אחרים ידעו אימה מהי, ולאחרים דוקל כשהודו בפחדם בפני איש אחר. ד"ר דולרד מציין ששיחה גלויה על רנשי-פחד תהיה יעילה ביותר, "אם תנוהל ע"י איש-קרב מנוסה אשר יוכל להכליט לא רק את העובדה שהוא עצמו ידע פחד, כי אם גם כי צד השתלט הוא על הפחד הזה, ואף-על-פי-כן התמיד בקרב". היו חילוקי דעות גדולים בין 300 החיילים הותיקים בדבר הדרך הנכונה לטיפול בחייל "הירוק" אשר נכנע לפחד בקרב הראשון שלו; אולם, ברובם הגדול מעדיפים הם טיפול קטן מתוך רצון לעזור על פני הטיפול המחמיר; ממש, כפי הנוהג שהם ממליצים לגבי החייל הותיק, בעל שם טוב, המאבד את עשתונותו לפתע בקרב. אך שבעים אחוז אומרים שיש לירות בעריק הכרוני.

מענין לציין כאן שתי נקודות, בדבר טיפול בנפגעים-ברוחם, אשר פרופ. מיך מדגיש אותן במיוחד ב"פסיכיאטריה במלחמה"*. האחת, שבתי-החולים המטפלים במקרים כאלה יהיו עד כמה שאפשר קרובים לחיות, כך שלעתים קרובות ילקח החולה לביה"ח קדימה ולא אחר-ה. נקודה שניה, עוסקת בעקרון בעל אופי רחב יותר: "עקרון כללי, אשר הפסיכיאטר העבאי צריך חמיד לזכרו, הוא, שגם אם אפשר להם להיות סבלניים ואפילו רחבי-לב בשעת הכנסת אנשים לצבא, ולפסול לשירותים הלוחמים אף את המקרים המפוקפקים, הרי עליהם לזכור, כי משעה שהתנייס האיש ואוסן כחייל, יש לעשות את כל המאמצים להחזיקו בצבא, אם הלה או נפצע. במלים אחרות, גם אם ישנם שירונים כספסר מספיק, תמיד טוב יותר להחזיר לשירות חייל ותיק מאשר להביא במקומו פנים חדשות".

ד"ר דולרד מדגיש בסקירתו גם את הערך הרב של ידיעת המטרה בקרב, ולקראת סופו של "הפחד בקרב" נותן הוא לחייל מה שהוא עצמו קורא, "קיים להתנהגות החייל בשעת פחד", אשר כדאים הם כי נצטמם בשלימות:

"הפחד הוא תנובה על הסכנה, תנובה נורמלית ומעילה אשר אין להמנע ממנה. זהו אות-סכנה הנוצר בנוף האדם בהכירו בסימני-סכנה בסביבתו. אין לו לאדם להתחייש כשהוא נפחד בקרב, באם משתלט הוא על פחדו. לא הפחד הוא הקובע, אלא מה שהאדם עושה בשעת פחדו.

* "Psychiatry in war", by Dr. Emilio Mira, New-York, 1943 — ספרו של פסיכיאטר נודע. בעל שם בין-לאומי. החומר שבספר מבוסס בראש וראשונה על נסיון מלחמת-ספרד, אך יש בו גם השוואות וניתוחים מתוך הנסיון של מלחמת-העולם. — המער.

„הפחד שיש עליו רֶסֶן, יש בו הכוח להמריץ את האדם לפעולה מועילה. פחד שאין עליו שליטה הוא הרסני; בכוחו לעורר באדם פניקה חסרת-מעם, המוסיפה על הסכנה.

„התנהגות נכונה כלפי הפחד — מטרתה לרסן אותו. יש „להקציב“ מידה ידועה של פחד, כדי שלא יחלש ולא יגבר יתר על המידה. אם הפחד חלש מדי נוטה אדם להיות לא-שקול בהתנהגותו; וכשהלז גדול מדי נוטה הוא לאבד את השליטה על עצמו; ומשמבחינים אנשים אחרים בפחדו עלולים אף הם להיות נדבקים ממנו.

„גם אם הפחד גדול מאוד, יכול חייל ללמוד לרסנו ולהחיותו ברמה שיהיה בה כדי להועיל. הפחד שלא יצא לך שסרע כפחדן, הוא פחד מועיל. וכשמעמידים אותו כנגד הפחד בפני-קרב, יכול הוא להיות לעזר לשירון שיעמוד במבחני-הקרב הראשונים שלו.

„החייל המנוסה לומד להבחין בין הסכנות האמיתיות של קרב לבין אלו המדומות. כן יכול הוא לסגל לעצמו אמצעים אחרים שיש בהם כדי לסייע לו לנהוג שליטה בפחדו הוא. „כדי שתהיה האפשרות לחייל להשתמש באמצעים השונים להקטנת הפחד, הוא צריך להבחין בפחדו עוד לפני שהוא גדל עד שאין לעשות נגדו דבר. והנה, בידיעת סימני הפחד, בידיעה מהיכן יש לעפות לסכנה, ובידיעת התנאים בהם הפחד מצטרף לגורמים חזקים אחרים, ככל אלה — צפונה היכולת לעמוד על המשמר בפני פחד מוגזם.

„להסיח את הדעת מהסכנה ולהתרכז בחפיקי שיש למלאו — אלה אמצעים חשובים להקטנת הפחד. השימוש באמצעים האלה נרכש תוך הנסיון ועי' לימוד-מנסיונם של אחרים. שיחות בשאלה הפחד עם חיילים אחרים הוא אחת הדרכים ללמוד מנסיונם של אלה.

„אולם האמצעים להקטנת הפחד לא תמיד יש בהם כדי להועיל ולפעמים גם אינם אפשריים כלל. ישנם זמנים, בעיקר לפני הקרב, כשהאיש עומד בהאבקות עם פחד הבא כתוצאה ממחשבותיו הוא — מחשבות על הסכנות העומדות לפניו. בקרב עצמו יקרה שיהיה הכרח לשאת בעולו של הפחד. אז נדרש משהו יעיל יותר מאשר האמצעים להמעימו.

„הגורם היסודי שיהא אדם שולט בפחדו — הוא כוח פנימי החזק מן הפחד. השנאה לאויב היא כוח כזה. מסירות לצבא ולמנהיגיו, גאווה על היחידה, נאמנות-לרעים, ומעל לכל — שאיפה חזקה להשגת מטרות המלחמה, הם הכוחות החזקים ביותר הפועלים נגד הפחד. אדם אשר שוכנים בקרבו הכוחות האלה יכול לפעול בתבונה והתלשויות גם כאשר הוא פוחד פחד רב. לאדם כזה יש אומץ רות. אומץ רות איננו העדר פחד; זהו הכושר למלא חפיקי המרות הפחד.

„חייל מאומן היטב, מונהג בתבונה וסצויד כיאוז יכול להיות איש מלחמה מוב במשך זמן רב, מבלי לשים לב למטרות אשר למענן הוא לוחם. אולם במקדם או במאוחר הוא יתקל בתבוסה זמנית, ברעב, עיפות, מחלה ושמועות רעות. במשבר כזה הוא עלול להשבר ברוחו. ואולם ייטיב לעמוד במבחן אותו האיש, אשר נוסף לציוד הטוב ולכושר המקצועי אשר לו, יש בו נאמנות לרעיונו.

„רצון נמרץ של החייל לנצח אפשר ולא יהיה בעל חשיבות כל עוד יש לצדו גם אמון, ציוד או יתרון מספרי מכריע. אולם כשהכוחות שקולים, יגצתו אותם החיילים אשר רצונם לנצח הוא החזק יותר.

„מטרת מחקרו של ד"ר דולרד היתה לספק ידיעות אשר תהיינה לעזר לצבאנו* ומטרה זאת הושגה ללא ספק. בסופו של „הפחד בקרב" הוא דן בשאלה, אם רוב הידיעות על אודות חזיונות הפחד, אשר רכש אצל שלוש מאות חברי הבריגדה על שם אברהם לינקולן, כוחן יפה לגבי החיילים האמריקאים הלוחמים עכשיו. ההבדלים העיקריים שיש בהם לשנות משהו בתיאור העובדות הכא וההם, הם — שהבריגדה על שם לינקולן היתה מורכבת מסתגדים בלבד, אשר היו חוזרים מלכתחילה הרגשה חזקה של מלחמה למען הרעיון, הם באו בעיקר מכרכים גדולים ונלחמו בחוד צבא נחות מבחינה טכנית, שסבל תבוסות רבות. ואילו הסיבות לזה שהידיעות האלה חוקפן יפה גם כאן — וסיבות אלה נראות כבעלות משקל עדיף — הן, שהפחד הוא רגש אנושי כללי ושדרכי המלחמה החדשה דומות בכל מקום; וכן, שהיילים אמריקאיים אלה, מותיקי מלחמת-ספרד, נתנו בדרך כלל עדות המתקבלת על הדעת על צורת הפחד שנתקלו בה, ועל אמצעים שהיו להם לעזר, וכי לשבעים וארבעה אחוז מתוך הנחקרים היה להם חסיון של ששה חודשים לפחות בחיית, ושחמישים ושמונה אחוז מהם נפצעו פעם אחת לפחות.

פרופ' ה. ס. קומנר

כי מחובתם לדעת למה ומדוע**

כל אדם מכיר את האידיאל של הצבא הבריטי במאה התשע-עשרה, הלא הוא: **חובתם לא לשאול למה, מדוע, חובתם לציית ולמות.**

לורד טניסון לא היה מומחה צבאי, ויתכן כי הדרמה של פֶּלְקֶלְכָה*** היא אשר עוררה בו רוח-מליצה על דרך ההפלגה. אף על פי כן לא היתה זאת מליצה תלושה מהמציאות. כי במשך כל המאה התשע-עשרה שרר המושכל הראשון (לא רק בבריטניה, אלא גם מחוצה לה) כי החייל אין עניינו לחשוב, תפקידו לציית לפקודות. אף במלחמת ימינו הראה ה.טומי הבריטי, על חופי דונקירק, במעברות הרי יוון או בחולותיה של לוב, כי גם הוא יכול „לציית ולמות". אולם האידיאל אשר טניסון ייחס לנבואי הבריגדה-ההקלה, פינה את מקומו לאידיאל הנאצל יותר של „צדי-הברזל**** של קרומול כי „דע החייל בעד מה הוא נלחם, ואת אשר ידע — יאהב."

* צבא ארה"ב. — המער.

** גתרסס ב-„New York Times", 27. 2. 1944.

*** הסתערות מטורסמת של בריגדת-פרשים בריטית לתוך „עמק-המות" שבין עמדות הארטילריה הרוסית, במערכת בלקנה, במלחמת-קרים 1854. בעקבותיה כתב אלפרד טניסון, „פואט-לאבראט" של בריטניה, את הבלדה הנודעת שלו, „התקפת הבריגדה הקלה" (Charge of the Light Brigade).

**** „צדי-הברזל" ("Ironsides") — כינוי לחיל-הפרשים הנודע של „הצבא החדש" אשר יצר קרומול. — המער.

איראל זה מתאים במיוחד למלחמה זו. כי הפעם, כאופן הרבה יותר ברור מרוב המלחמות, אין זו מלחמת אנשים וכלי-יוזן בלבד, אלא מלחמת רעיונות. יותר משהיא מלחמה למטרות-שבח-תומר הריהי מלחמה למטרות-שב-רעיון, ולא זו בלבד: המלחמה הנוכחית היא כל-יכולת - במובנה העמוק של המלה, ולא במובנה השטחי המקובל בארצנו - היינו, מלחמה הנורמת לשנויים יסודיים, חברתיים וכלכליים, של כל אומה ולשון, ובבריטניה - לא פחות מאשר בכל אומה אחרת. אופי המוסדות החברתיים והכלכליים של הדורות הבאים תלוי לא רק בתוצאות המלחמה, אלא גם באופן-הנהגתה. המלחמה תשמש כנורם מְדַבֵּר בהתפתחותם של כל יסודות חיינו האזרחיים; המלחמה יוצרת בעיות ככל שהיא פותרת אותן. וכדי לחסל אותה - יידרשו הכשרון והתכונה של כל אדם בחברה.

שיקולים אלה הובנו כראוי בבריטניה, ושם הניעו במקדם לידי ההכרה, כי החייל שאינו שואל „למה ומדוע“ ספק אם יהיה חייל מצויִן - או אורת מצויִן בעולם שלאחר המלחמה. אבל, נשאלת השאלה, כיצד להכשירו ביתר הצלחה לאחריות-של-אורת המחכה לו? כיצד ללמדו „לדעת בעד מה הוא נלחם, ושיאהוב את אשר ידע“? כל ארגונו של הצבא נראה, לכאורה, כמונע מחשבות כנוֹדֵא: החובה להתרכז בתפקיד הישיר שיש לבצעו, ההדגשה על המשמעת, הסימום המקשה של השיגרה הצבאית, אי-האחידות ורבי-הנוניות שבהרכבו, האפשרויות המצומצמות לסידורים מתאימים, הבידוד.

אכן, כבר היה בנמצא איוה מוסד להשכלה בצבא, שתחילתו עוד מימי המלחמות הנפוליאוניות, והתקן מחדש בשנת 1920 ושוב הוקם בשנת 1939* ; אולם, כולם היו מודים כי המוסד היה פגום ובלתי-מספק. ההשתתפות בפעולותיו לא היתה חובה, ההדגשה היתה על לימוד מלאכות-יד ועל נושאים שבהשכלה כללית, ופחות מהם - על הכרת המאורעות השוטפים. הפעולות נקבעו בומני החפשי של החייל. רק חלק קטן מאנשי הכוחות המזוינים נוקקו לאפשרויות אלה, שנפתחו לפניהם. וברור, שתכנית זו לא הקנתה להם ולא כלום בהכנת אופי המלחמה ובעיותיה, וכן לא הכשירה את החיילים-האזרחים לקראת הבעיות החברתיות והמדיניות העולולות לעמוד בפניהם לאחר שיחרורם מהצבא. מה אפשר היה להמציא, איפוא, כדי למלא תעורה זו?

התשובה היתה „הלשכה“ (הלשכה הצבאית לעניינים שוטפים**), נסיון חינוכי רבי-מעוף, מהמוצלחים ביותר שבזמננו, ויכולים אנו להוסיף: אחד הנסיונות הצבאיים הנועזים והמוצלחים ביותר שנעשו במלחמה זאת. הנחת-היסוד של „הלשכה“ היא, כי החייל היודע לשם מה הוא נלחם, היודע משהו אודות בני בריתו ומשהו אודות אויבו, יהיה חייל טוב מזה החסר את הידיעות הניל; ועוד הנחה, שהצבא צריך להשגיח, כי אמנם ירכשו חייליו את הידיעות הניל.

* מן הראוי להעיר, כי ב-1939 הופסקה פעולת „קורסוס ההשכלה הצבאי“ לכל תקופת המלחמה. ורק הצורך הלוּחֵץ שהורגש אח-כ הביא לידי חידוש פעולתו ב-41-1940 ולהקמת ענשיל חדשים המתוארים במאמר. - המער. ** Army Bureau for Current Affairs

חשיבות המנגנון להנהלת הידיעות - כחשיבות העקרון עצמו. מתוך זמן האימונים הוקצבה שעה אחת בשבוע לשם שיחות על ה"ענינים השוטפים"*. הנוכחות חובה, כחלק מחובות השירות הצבאי. הנהלת השיחות הוטלה על הקצין המפקד, על-פירוב קצין נמוך**, ומטרת הפגישות היתה לערוך שיחות-כירורגים, לא הרצאות, בהשתתפות כולם ובלי כל הנבלות התלויות בדרגה או בכיוון.

האם תכנית כזאת עלולה להצליח או שהאנשים יראוה רק כשירות נוסף? היוכל הצבא לנהל, ללא הסתכנות, שיחות על נושאים השנויים במחלוקת, כגון נושאים צבאיים, מדיניים, כלכליים ומוסריים? היוכלו הקצינים הנמוכים, אשר לא אומנו לתפקידים כאלה, לקיים את המשמעת ולשמור על כבוד-מעמדם בהמצאם במצב העלול להכביד עליהם, בתור יושבי-ראש ומנצחים על אספות פומביות? התסכול המשמעת הצבאית מן הניכוח, בנוסח שאלות-ותשובות, בין החיילים וקציניהם? והממשלה, העומדת עדיין בתוקף על עליונות הרשות האזרחית על הרשות הצבאית, האם תוכל להסתכן ולהרשות ויכוחים בצבא על נושאים מדיניים, העלולים להביא לירי התנכשות נקודת-ראות, צבאית מיוחדת?

אולם הענין הצליח כבמשה-קסמים. תחילה לא היה קל. מפקדי היחידות לא תמיד נתפנו ברצון למלאכה זו של "מורי בינים"; לעתים קרובות אנשי הצבא עצמם באו כמבוכה והתבלבלו, לפעמים התבישו ונעשו שתקנים, ולעתים נהיו אף וזכחנים מדי. קרה כאן, כבכל נסיון, שנוצרו מצבים של נישוש, ואף של אנדרלמוסיה. ברם, כעבור זמן קצר תפס הצבא את הענין, יושרו ההדורים, והפעולה נכנסה למסלולה. חלק מהתהילה על כך מגיע למנהל ה"לשכה" זו. א. וויליאמס, איש הידיעה הרבה, תרבות עליונה, בעל-נסיון בהשכלה לבוגרים, רבי-פעלים בהגשמת תכניות להשכלה-לעם מתוך לכתלי בית-הספר ובלימודים בשדור-ראלחוט - היתה לו יכולת בכל הסוג הזה של פעולות-השכלה, יכולת הגובלת באוניות. מוסדות ההשכלה בצבא שיתפו עצמם בפעולה באופן נהדר. במהירות מפחיעה יצרו דפוסים הן למנגנון והן לדרגת-הפעולה, אשר מלאכה זאת היתה זקוקה להם. אחת לשבוע הוצא עלון של "הלשכה", כולל הסברות למפקדי-היחידות, לסירונין - פעם על ה"ענינים השוטפים" ופעם בעניני המלחמה; העלון הקיף את המלחמה לכל שלביה על פני כל כדור הארץ, ואת המאמץ הכלי-כולל, כגון: "לובי", "חיכוך-בנין-ערים", "צרפת", "כמתון חברתי", "שכלו ורוחו של החייל הנרמני", "השוק השחור", "הסדר החדש של יפן", "כריאות הציבור", "האמריקאים", "חינוך והשכלה" - וכן כל מה שצריך במלחמה וכל החשוב מבחינת השיקום לאחר המלחמה.

כעבור זמן מה נוצר גם סעד נוסף לעריכת השיחות. כל שבועים היה הצבא מוציא-לאור מפה - לפי דוגמה המפות של "קורס-ההתמצאות" שבצבא ארה"ב - מלווה ביאורים מתאימים. כן הוצגו על לוח הידיעות, תצלומים מתאימים לשם ליווי

* ענינים שוטפים - פירושו, כאן, עניני המדיניות והמלחמה. - המער.

** באשר השיחות נערכות, כרגיל, ביחידות-משנה קטנות: מחלקות, או לכל היותר

הידיעות והדגמתן. כמה מאנשי הצבא (מהם עתונאים לפי מקצועם) כיהנו בחפקיד של עורכים לעתוני-יחידות. וגם ניוון-הפעולות היה תופעה שכיחה באסיפות מטעם הלשכה. היו מומינים לפעמים מרצים מהחוג, ויכול היה המרצה להיות גם אמריקאי-אורח; לפעמים הוצגו סרטים, שעניינם אחד הנושאים העומדים על הפרק; ולעתים סינו שיחות-היברורים את מקומן לתכנית מוסיקלית, לויכוח פומבי, או לפגישה של טרסט המוחות*, מוסד הרומה' להרי לכם אינפורמציה, בבקשה! ** שלנו.

נברה תשומת הלב שהעניק הצבא להכשרתם של מנהלי-השיחות. אלה היו צריכים לרכוש ידיעה הנוגה בנושא, אך גם לא להרבות בהריפות-המות. הלשכה לא התייחסה בעין יפה להרצאה רצופת-הברקות, וגם לא להרצאה חדיגנית ומשמימה של העובדות שהובאו בעלוני הלשכה. המנצה האידיאלי על שיחות היה זה, אשר רכש לעצמו בכור ואמון מאנשיו, ידע כיצד לפתוח בשיחה, כיצד לא לתת לבורור שידעך ומתי ואיך לסיימו. עליו לדעת כיצד לשפל - מבלי לשנות מכושר הנהלת-השיחה - בבחור כבד-לשון מה-מירלנדס*** ובקומוניסט חובב-הדיבור מלונדון. ולא עליו המלאכה להשיב על כל השאלות, אלא שמחובתו לדעת מהן השאלות הנכונות. ומעל לכל, עליו לדעת כיצד לעורר התענינות, ולשמור על רציפותה, בין אנשי קבוצתו, ולשכנעם, כי נושא השיחה נוגע להם.

בקולני הרקל, על צוק סלע המשקיף על האוקיינוס האטלנטי, נוכד בתי-כפר להכשרת מרריכווי-השיחות, וכאן, בהשגחתו של קולונל נאי ציפמן, צררה הלשכה את הקורס האוניברסיטאי בן שלוש השנים לתמצית בת חמשה ימים. כאן מלמדים את מפקרי היחידות הצעירים, כיצד להעלות את המכסימום מאנשיהם; כאן המוכשרים שבין המומחים ככל מקצוע מציינים את פרקמטיהם, ומגלים סוד אמצעיהם להנחלתה, ובמקומות אחרים ככל רחבי בריטניה, עפיד באוניברסיטאות, עורכים בסופי-שבוע קורסים לחידושי-הידיעות, אשר משרתם לעזור למפקדי-יחידות צעירים שלא יפגרו אחרי התפתחות המאורעות.

הבה ונחזה בהתכנסות טיפוסית מטעם הלשכה, שעת התה הגיעה, והיחידה על נכריה ונשיה התאספה יחד בחדר המזנון, מפת היס-התיכון וחופיו פרושה על לוח, שהותקן במקום; מסכת-תצלומים ממסעות-סיציליה ואיטליה הועלתה על הקיר בעזרת נעצים; בה בשעה מונחים על השולחן עלונים של הלשכה, כמה ספרי פננויך ולוח של קטעי חדשות שננורו מתוך העתונות.

ננמרה שתי-התה, הוסרו הכלים מהשולחן, לאנשים ניתנה השהות להדליק מקטרותיהם, ולוימננט צעיר פתח בשיחה. נושא היום - איטליה, הוא סוקר בקצרה את השתתפות האיטלקים במלחמה ואת מהלך מסעותיה-המלחמה בצפון-אפריקה ובאיטליה. מדוע איטליה, אשר היחה בתיבריתנו במלחמה הקודמת. התיצבה הפעם

* "Brains Trust" - אסיפות מתוחות שבראשן יושבים 4-6 אנשים, בעלי-מוחין, העונים איש-

איש במקצו וחו-גביאותו על שאלות המוגשות ע"י הקהל. - המער.

** "Information, Please" - מוסד מעין הנ"ל, בארצות הברית. - המער.

*** Midlands - מחוזות-המרכז שבאנגליה; בראש וראשונה לנקשיר (מנצ'סטר, לינרפול).

לצדו של היטלר? ולמה עברה לבסוף לצדנו, ומה יהיה עתידן של מושבות איטליה באפריקה הצפונית? ומהו מעמדה העתיד של בריטניה כאחת המעצמות הים-תיכוניות?

הטוראי גינקנס קם לדבר: אין לסמוך על איטליה, אומר הוא. על הכרישים לקחת לעצמם את כל המושבות באפריקה ואולי גם את סיציליה, ולעשות את הים התיכון אגם כריטי. בזה הדרך תהינה ניברלטר, סואץ, והודו בטוחות. קורפורל פטר מתנגד. הוא כבר שבע אימפריאליות; על בריטניה להיפטר מהקיסרות שלה. יש חשש שהשיחה תעבור לשביל צרדי, לנושא האימפריאליות, אבל הלוינטנט מחזירנו לדרך הראשית: על האימפריאליות נשוחח בפעם אחרת.

הטוראי קלרק אומר שהדבר הנכון שיש לעשותו, הוא לתת לאיטליה ממשלה דמוקרטית ולהעבירה לצדה של בריטניה; ואז לא יהיה צורך למלא תפקיד של שוטרים בים התיכון.

בדרגה זו מתחיל הויכוח להיות חריף ועוקצני. הטוראים בראון וטורנר נכנסים בוויכוח ער על קריהתנהגות האנגליה-אמריקאי כלפי משטרו של ברוליו. הטוראית וואלאס מהרא. ט. ס., טוענת כי כל זה אינו אלא חלק מן הקו הכללי לפיים את וישי ואת פראנקו, ויש להפסיק בפיוסים. סוף השעה הניע, והאנשים מתפורים למגוריהם, ושם עוד נמשך הויכוח. לא הניעו לכלל מסקנות אבל לכל משתתף בשיחה הוברר משהו, והוא מבין לדעת אחרים יותר משהיה מקודם.

בשבוע שלאחר כך משוחחת אותה הקבוצה על איזה ענין שהוא נוגע בכלם בניעה קרובה יותר; ויהא זה תיכון-בנין-ערים. הפעם על הלוח תכנית "לונדון החדשה", אחת מאלה אשר הוצעו ע"י מועצת "מחוז-לונדון".* על הקיר - תמונות של הערים המופצצות, משכנות העוני, וערי ננים.

הענין רב, הויכוח מלא עוקץ. הכל מסכימים, כי הגרמני נתן לבריטניה הזדמנות מצוינת לבנות את עריה מחדש. אבל כיצד חבנינה? כיצד לממן את חבנינה? האם יגורו אנשי בריטניה בבתי רירות, או בבתי-משפחה נפרדים; האם תרכו התעשייה, או תפוזר; האם המדינה או היוזמה הפרטית יעסקו במלאכת השיקום?

ואי-אפשר כאן שלא תהא בקורת על הממשלה, כשל האדישות שתולים בה; אי-אפשר בלי התקפה על הקפיטליזם, המקיים מחירי קרקע נבזיים. מישהו ישען בוודאי לטובת קדושת הבניינים שהפכו מזכרת וסימן למקום הכנסיות ובתי-הספר בעלי ערך היסטורי; מישהו יכול לתזור על טענת-הויכוח הישנה, בדבר מס-אחיד**, ושוב הפעם לא תוביל השיחה לשום מסקנה מסוכמת, אבל לכל אחד תהיה ההזדמנות להתפרק מדברים שתבעו מבע, כל אחד נתווסף לו משהו ע"י שמיעת נקודות השקפה שונות, וכל אחד יהיה מוכן טוב יותר להבין לבעיות הבניה-מחדש של הערים אשר תקומנה לאחר המלחמה.

* עירית לונדון. - המער.

** מאוצר מחשבתו של הנרי ג'ורג', המתקן החברתי שלפני כחצי-מאה שנים. - המער.

ואין בכך הברל, מה יהיה נושא השיחה ובאיזה תחבולת-הבהרה ינקטו אותה. פעם - התוצאה תהיה תמיד. אירורזי כללי של השקפות וחיווק רגש הכבוד-העצמי והכרת-היעור של הפרט.

נמנית על „חבר המוחות“ של ה„לשכה“ ואני נוכר באותה החרגנות שנתעוררה, כשנשאלה על אחריותן של בריטניה וארצות-הברית כלפי פולין. אנו ענינו על השאלה במלים ספורות כדי להניע את נלגל הויכוח, והחילום המשיכו בויוכח (הוקצבו 10 דקות לאיש) על זכויות המיעוטים. על תפקידה של רוסיה באירופה שלאחר המלחמה, על נורמי הבעיה הפולנית ועל עניינים שוטפים אחרים. עוד לפני דור אחד אי אפשר היה אפילו להעלות על הדעת ויכוח מעין זה על עניינים פוליטיים, צבאיים, לאומיים ובינלאומיים בשורות הצבא. זה סימן טוב לעתיד, אם ויכוח זה הוא לא רק אפשרי אלא גם חביב על הקצינים והחיילים.

והי דרך עבודתה של ה„לשכה“ הכפל עבודה זו פי רבה, חוזר על כך שבוע-שבוע במשך שנים אחדות, וחבין, מדוע חושב מנהל ה„לשכה“ את הנסיון הזה כנסיון החשוב בתולדות החינוך למבוגרים. לכל מקום שהצבא הבריטי צועד, הולכת עמו ה„לשכה“, בחזית המלחמה ככאנגליה עצמה. מוסד זה התפשט בין הקנדים, האוסטרלים, הניו-זילנדים, ועתה נאחו ברעיון זה גם הצבא האמריקאי. ונוצרה תכנית דומה להשכלת החיילים האמריקאים הנמצאים בבריטניה.

הכל מודים שה„לשכה“ יצרה חייל ער יותר, נבון יותר ואף מרוצה יותר מחייו. אך חשיבותו של המוסד אינה מצטמצמת בכך. החיילים שיצאו מהמלחמה הזאת יהיו מוכנים לעמוד בפני הבעיות המצטברות והולכות של השיקום הרבה יותר משהיו מוכנים אבותיהם לפני דור אחד. חיילי דורנו קיימו מנע אמיץ עם העניינים השוטפים; הם למדו לשוחח בצוותא על בעיות שונות, ולהעריך את נקודת-המבט של חברים; ניתן להם עידוד, שישמרו על דרך מחשבתם הם, ועל יושרם הרוחני עם עצמם. הם נילו, כי לנינות ממש של, אורחים פעילים בכירור אותן הבעיות החברתיות והכלכליות של התקופה שלאחר-המלחמה, אשר עוד תהיה להם, לחיילים, ההזדמנות לתת את חלקם הם לפתרון הסופי. כמוכן נילו, כי חינוך והשכלה אין משמעותם דווקא להתאבק בחריריובספרי-לימוד, ומבחינה פסיכולוגית מוכנים הם לקראת פעולה להנחלת השכלה כממדים אשר לא היה כמותם. כאן - וכן בשדות-פעולה אחרים רבים - צעדה בריטניה צעדים רביירושם לקראת ההבנה, ואולי גם לקראת הפתרון של הבעיות אשר תמיצבנה לפניה כבוא השעה ויועלו האורות מחדש.

מה שהרוחנו במלחמה הוא, במלה אחת, מה שהיינו ספסידים בלענייה.

ויליאם פיט

תרגילי תבנית-בד

תבנית של בד והשימוש בה

עם הכניסה לחורף הרביעי לאמון משמר הארץ, יש להניח כי רוב האחראים ילידות, הגיעו לכלל הכרה, כבי אנשיהם הגיעו לדרגת אמון מסוימת, וכבר עברו הזמנים כשאפשר היה למלא את ערבי החורף שעורים כאלה, שהמדריך עשה את הכל והשומעים — לא כלום; הם ודאי שואפים, בתחומי החדר, לאמון ממשי, שיש בו משום עשיה.

בשעה שאנשים לא ידעו דבר על מתודים חדשים, היה צורך להסבירם ולהדגימם לפני האנשים. אך כעת, כשיש להם מושג כלשהו עליהם, הם זקוקים לנסיון. עליהם להתנסות ולפתור את הבעיות הנובעות ממצבים שונים בכוח מחשבתם הם, וכן להתנסות בעריכת תכניות ובמתן פקודות. הם אינם רוצים יותר לשמוע על דברים אלה, הם רוצים לקיים אותם. תבנית-בד תאפשר את האמון מסוג זה בתחומי החדר, ותפקידן של רשימות אלו הוא להסביר כיצד עושים אותה ואיך משתמשים בה.

וקודם כל, ברור, כי אין תמורה לנוף הממשי, ואמוגי סוף-השבוע צריכים להעשות, ככל האפשר, בחוץ. התבנית, על כל פנים, כאילו מביאה לתוך החדר כבת-ישט מציאיותיה למדי, ובה ערכה. אכן, ישנם לה אפילו יתרונות לעומת השטח הטבעי, והם: תוכל להכין שטח שונו לכל תרגיל; לראות את כל השטח ואת כל התחוות הפועלים בו, או את חלקם, ככל הדרוש לה; לרשותך כל צורת קרקע שתרצה; ולאחרונה, אתה יכול לשמוע את כל התכניות והפקודות, כך שגם אנשים פחות מאומנים יכולים לעקוב בנקל אחר המתרחש.

כיצד עושים את התבנית.

לשם הכנת התבנית עליך להצטייד בבד-שקים גס, רחבו 180 ס"מ וארכו מ-2 1/2 עד 3 1/2 מטרים. את הבד יש לצבוע בצבע ירוק, ללא-הקפדה יתרה, באופן שיתקבל כתמים-כתמים, כהים ובהירים. שים איוה חומר מתאים, כגון חתיכות ששם או קליפות פרי-הדר, לתוך הצבע, יחד עם הבד. נצבע החומר הנ"ל — גזור אותו לחתיכות קטנות שחשמשנה בתור עצים; אין צורך לגזור צורת עצים; חתיכות בגודל של אגוז רגיל, תתנה דמות מציאיות מאוד של יערות ועצים בודדים, חתיכות קטנות יותר — תשמשנה לסימון שיחים וסבך. סרט לבן יסמל דרכים, וסרט כחול — נהלים. חוטי צמר עבים ישמשו לציון גדר רגילה וחיה, והרי כל הדרוש לנו לציון הגוף בקווי העיקריים. לוקחים מושעץ באורך מטר,

עם חתך-רוחב של 2,5 ס"מ על 4 ס"מ שהוקצע לכל אורכו כגג, בשני שיפועים, גוזרים אותו לגורים, 50 מ"מ כל אחד, והרי בתים לכפרים ולערים ככל הדרוש. תבנית קטנה של כנסיה, פונדק או בית-אחווה אם תשיג והיה זה יפה, אבל לא הכרחי כלל. חתיכות קטנות של בד בלתי-צבוע מאותו הסוג תיצורנה את הרושם של חלקות חריש או שלף, ואפשר לשימן על השטח הירוק בכל מקום שירדש. צורות אשקוקי (הפשטות ביותר הן אלו של המשחק "הלמה", ולהן מעלה שהגן צבעוניות, אך יתכן גם להשתמש בחרוטי-עץ קטנים גוזרים ממקל דק ולצבעו, או להדביק נייר צבעוני על גביהם) ישמחו חיללים מצויינים; אפשר להבחין בנקל בין היחידות השונות או בין בעלי התפקידים השונים. כעת דרוש רק מספר עתונים שנים. את אלה קורעים לחתיכות, ממעכים ועושים גבושיות, לשימן תחת הבד לשם יצירת גבעות.

תבנית מעין זו עשיתי לפני שנתיים והיא עלתה 15 שילינג, ומאז השתמשת בה מאות פעמים, והייתי דורש בריצות מכל מפקד מחלקה שכיין לעצמו תבנית לאלתה, מוכנה לאמון החורף. משקל התבנית שלי הוא כקילוגרם אחד ואפשר לארוה להטלטה למחור רגיל או בקופסת-קרטון ישנה. אינה נפצת מרוב שימוש בלמטלול, וכשתי דקות נדרשות לסידור גורת-נוף, ופחות מזה — לאריות התבנית מחדש.

אל תשתדל לבנות גורת נוף ערוכה-מראש, אלא עשה גורה סתם, ללא תכנית, ואחרי-כך תתאים את עבודתך עם חניכין לנוף, ולא את הנוף לעבודתך. כך יותר קל ומהיר וכן קרוב יותר למציאות.

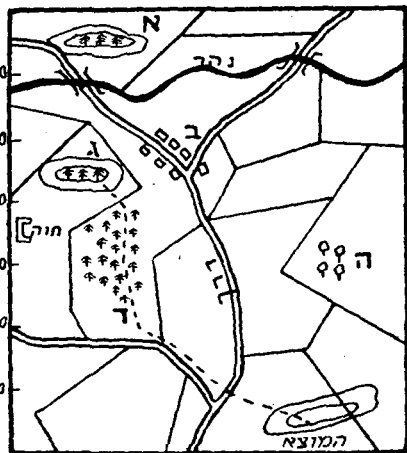
לשם הכנת גורת נוף, פנה מקום על הרצפה, ופזר עליו את גבושיות הנייר. פרוס עליהן את הבד כמפת שולחן, ואח"כ העבר סרט כחול במקומות הנמוכים ביותר, אות לנחלים, שאתה מנמיך את פני הקרקע או מגביה אותו כרצונך. לאחר זאת העבר את הסרט הלבן, אות לדרכים וגשרים, כדרוש לך, ואח"כ הכנס את המשוכות וסדר את השדות; עתה תציב את הבתים, ולבסוף את היערות והעצים הבודדים. אנשיך יסייעו בידך, לאחר שיראו פעם אחת את הסידור, וכל הענין יסתיים בשתי דקות. אל תנסה לשכלל זה לא יוסיף, ורק ידרוש יותר זמן, והתנתם המשופרת תהיה על פי רוב פחות מועילה מן התבנית הפשוטה יותר.

אם שתי מחלקות מתאמנות בצוותא, אתה יכול לבנות שתי תבניות מאותה ככרת ששם עצמה, לשימן כל אחת בחדר מיוחד ולהציב את הגייסות

נידון פטרול לאור היום

וזה הלך שבתרגיל: 1. הטלת תפקיד הפטרול על כחה. 2. מתן פקודות במילואן. 3. פתרון בעיות בלתי צפויות. 4. פקודות קצרות. בהנהגה מטרות אלו למחלקתך בטרם תפתח בתרגיל, שידע כל אחד את אשר אתה מתכוון ללמד. אחר עשותך זאת, המשך, ותאר תמונה חיה ופשוטה ככל יכולתך.

"האויב היה בשטח זה תוך השעות האחרונות ומניחים כי נסוג בכיוון ההוא", ואתה מצביע בכיוון קצה התבנית הרחוק ממך. "המפקדה החליטה להתקדם, לבוא אתו כמגע ולהדפו מזה והלאה מחר, בשעות המוקדמות של הבוקר. השעה כעת 11.00 ומפקד הפלוגה החליט לשלח

פטרול-סיוור לאור היום, לברר אם האויב נמצא עדיין בחורשה הקטנה "א" (במרשם). תיאור זה של המצב מקנה לכל אחד התמצאות בהירה בו ומשמש לו בסיס למתן פקודותיו. הודע לחניכים, כי כל אחד מהם הוא מפקד הפטרול, וכי אתה מפנה כל הערה והערה כאילו אל כל אחד מהם לחוד.

תהכנה

עכשיו הצב שוב חרוטי עץ בעמדה טובה בקצה התבנית הקרוב אליך, והסבר: "האיש האדום הוא אתה והירוק אני, מפקד המחלקה שלך. כתתך א י ג ה כאן, כי אם ממלאה תפקידה. הרגילים בעורף הקרוב. אני עומד אתך ונותן לך את הפקודה הבאה: — "היכול אתה לראות את השטח? הוא פתוח וגלוי, ובו כמה יערות קטנים וגדרות שיחים רבות. הדרך העוברת במרכז מובילה לכפר "ב" (במרשם) ומסתעפת שם. החזל עובר מימין לדרך. הנוף פתוח, ומעבר לנחל —

התוקפים על האחה, והמגינים — על השניה, כך שכל המצבים הם מציאותיים יותר לגבי המשתתפים, כי רק השופטים רואים את שני חלקי התמונה, והם מוסרים לכל צד אותם הבררים שהם מניחים כי היו מגלים מעצמם בשטח אמיתי דומה, בדרך זו מניחים לקרב שיתפתח בצורה טבעית.

נניח שיש לך כבר תבנית ואתה רוצה לאמן את אנשיך בעריכת תכניות בהתאם למצבים השונים; יכול אתה להציב "אדם" אחד על התבנית ולאמר: "כאן אתה, כמפקד כחה, וכאן מפקד מחלקתך" (ואתה מציב "אדם" שני); "הוא נותן לך את הפקודה הבאה... עכשיו, משמעת את הפקודה מה תעשה לראשונה?".

האיש אומר — כפי שאלו מקוים — "אעריך את המצב" "יפה, נשמע את הערכתך". כעת עליו לערוך הערכת מצב בדרך המקובלת והנכונה, וכן את תכנית הפעולתו. היפה שבדבר הוא כי כל החניכים לומדים אגב זה לערוך הערכות מצב, מבלי דעת כי לומדים הם, וזו היא הדרך הטובה ביותר ללמוד.

כלם נדרשים עתה לחוות דעה על התכנית, ולבסוף נבקע חניך אחד, ואתה אומר: "עכשיו אתה מפקד הכחה הנה, התכנית ידועה לך, תן את הפקודות לאנשיך". אתה מקצה לכל חניך מקום בכחה, ונותן לו "אדם" שייצג אותו על התבנית, צהוב, למשל, לרובאי, ושחור לאנשי חוליית המקלע, כך שיובחן ביניהם בנקל בזמן התרגיל. החניכים נדרשים להעמיד את אנשיהם על גבי התכנית בדיוק במקום שהיו עלולים להמצא, לפי דעתם, בשעת קבלת הפקודות, ומפקד הכחה נותן את פקודותיו. אמנם, כל זה צריך להיות נתון לדיון בפיקוחו של מרדכי הקבוצה כולה, כך שבהדרגה מסגלים האנשים לעצמם את מבני הכחה השונים וביצועם, ואת דרך מתן הפקודות, עד שאלה נקלטים בתוכם והופכים להם ל"טבע שני".

עקור כל תשובה מטושטשת, "הייתי נותן פקודה". הבא את האנשים לידי כך שיתנו פקודות מפורשות. אחרי הנתן הפקודה, הדרך את החניכים לקחת איש את "נציגו" בכחה ולהניעו כפי שהוא עצמו היה נע לפי הפקודה. בדרך זו תיחכה, שפקודות רבות הוכנו שלא כראוי, ויבדך ההודמנות לתקן זאת מיד. האנשים יראו, כי הרבה מאוד תלוי בכך, שמתן הפקודות, הבנתן וביצוען ייעשו בצורה הנאותה.

צורת אמון זו קרובה לפעולה-בשטח, ויש לחזור עליה ביום א' בחוף, ובהקדם האפשרי. דאג לכן, שכל פקודה תהיה מוגדרת כראוי ותבוצע למעשה ע"י האנשים.

הנה כי כן, תעניק "תבנית הבד" את האימון הטוב לאנשיך, ונוסף על כך תפיג את קללת השעמום, שהכשיל פעולות-אימון רבות.

היתה השעה כמעט 12.00, וכתתו עדיין לא תדע כלל כי היא עומדת לצאת לסיוור.

את התשובה השניה תוכל לפסול על סמך זה, שתנועה מרובה תדרש למען עריכת הסיוור, עד אשר תמצא לו נקודת התצפית הטובה ביותר; לכך, תנועות קצרות אמנם, אבל גם הן תנועות; ובשעה שהיא עצמו יוכל לעשותן במהירות ובהסתרה, לא יוכל לעשות זאת כשכל כתתו מזדבנת מאחוריו.

את התשובה האחרונה תאשר באמרוך לאחד החניכים, "הנה, אתה כאן וכתתך לפניך. אל תברר אלי, כי אם אליהם. נשמע כיצד תטיל עליהם את התפקידים".

במהרה תגלה כי אנשים רבים אינם יודעים מה פירוש "הטלת תפקידים", ואחרים יאמרו "לכו אחריי, בשעה שאחרים ינסו לתת מפקדות במילואן, פסול כל זאת, וסייע שוב בידיהם באמרוך כי אתה רוצה ללכת עם סגנון לסיוור" מכיון וכי ההוראות שאתה נותן מכוונות רק למסור לאנשים אותו חלק מפקודתך אשר יש לו ערך כרגע, כך שיוכלו להתכונן בשעת העזרה. הוראות טובות תהיינה אלו ולקמן: "אנו יוצאים לפטרול יומי בשעה 13.00. הכתה תצא בשלמותה, אתה, רובאי מ. 1, תקבל כרגע את הפיקוד ותדאג לביצוע הדברים הבאים: "

עתה מסור להם, מ. 1, עד "8", את ההוראות הסיווריות הנ"ל, בהוסיפך: "תקבלו את ארר חתכם בשעה 11.45 ותתיצבו בזה בשעה 12.00 בפני אתה, רובאי מס. 2, השיג שק נקי וקח מכל איש את הפציו הפרטיים, קשור אותם בחבילת מסומנות ושימן בשק. קשור את השק ומסרנו למר סמית, מפקד המחלקה".

דבר זה בא ללמד, שבאם הסגן נעדר, יחד אתך, יש למנות כאחראי איש מתוך הכתה, אם כי חלק מהתפקיד יכול לבצע עבורו עוד איש נוסף, שנית, — כי מתפקידך כמפקד הכתה לזכור שהם יצאו לזמן רב ועל כן עליך לדאוג לכך שיקבלו את ארוחתם; ושלישית, כי לא טוב הדבר לערוך את המפקד בשעה 13.00, באשר תדרש לך כשעה תמימה לפחות לתת להם את הפקודות ולערוך סיוורים אחרונים.

אחרי עשותך זאת אתה מכוונן להניח לה לכתתו שתעשה, את הכנותיה, ולקחת את סגנו לביצוע הסיוור המכין. הודע עכשיו את החניכים כי השעה היא 12.00, מפקד הכתה עזב את סגנו (באזור-הסיוור) וחזר לקבל את כתתו כשהיא ערוכה למפקד, ורובאי מס. 1 מתיצב ומזויזע כי הכל בסדר.

שאל: "מה היית אתה, כמפקד הכתה, עושה עכשיו?" התשובה הנכונה היא, "אבדוק את הפטרול". רבים מאוד טועים בנוגע לנחיצות פעולה זו, בחשבם את דבר הרובאי למספיק. זה אינו מספיק; אתה הוא האחראי. הוצא עתה את הפטרול והצב את אנשיו

שרשרת של גבעות קטנות. שים לב במיוחד לחורשה על הגבעה ("א" במרשם). בכיוון חוזר, בצד שמאל, נמצאת חורשה קטנה שניה ("ג" במרשם) ואח"כ — יער מאורך, ואחריו — הדרך הצדדית".

תאור זה של השטח הוא פתיחה הכרחית לכל פקודה ויש לעמוד על כך עם אנשי כל הדרגות. כעת אתה נותן לו את הפקודה והיא צריכה להיות ראיה לשמש דוגמה. ראה כי תציין את הסעיפים בדיוק, כפי שאתה דורש זאת ממנו. אל יהא דבר מרושל. או רופס בפקודתך; כך תמריצנו שלא להשאיר מקום לכליכונגוה בפקודותיו הוא.

ידיעות: ה א ו י ב. היה בשטח זה בשעות האחרונות, מנחמים כי נסוג בכיוון ההוא.

כ ו ח ו ת י ו. עומדים להתקדם בשעות הבוקר המוקדמות של יום מחר ככדי ליצור אתו מגע ולהדפו מזה והלאה.

ת פ ק י ד. קח-את כתתך כפטרול-סיוור יומי, ותברר אם דאזיבי נמצא בחורשה ההיא (א במרשם) ומה עצמתו.

ס ד ר ה ב י צ ו י. תצא בשעה 13.00 ותנוע משמאל לדרך. תחזור בשעה 19.00. אם אפשר — מימין לדרך.

מ ג ה ל ה. 1. כל איש ילבש את לבוש הקרב, פרט לחזור ומסכה.

2. כל כלי הנשק של הכתה ילקחו, פרט לזה שכל רובאי שני ישא תת-מקלע "סטן" במקום רובהו.

3. כל רובאי יקח 25 כדורים — 5 במחסנית ו-20 בכיסיו.

4. כל אחד ישא רימוניד "36" אחד בכיס-הירך שבמכנסיו.

5. כל איש ישא מחסנית אחת של מקלע בראונינג.

6. כל תת-מקלען ישא ארבע מחסניות ל"סטן" שלו.

7. הרובים יהיו מכודנים, גדני-הכידונים לא ילקחו.

8. ההסוואה כרגיל.

ק ש ר. כל התשדורות ע"י רצים.

היש שאלות?

העובדה כי לא אמרת לו אם שאר חילותיכם יודעים על דבר צאתו נותנת לו את ההזדמנות לשאול על כך, ואם אין הוא עושה זאת, הורה על כך כי מחובתו לעשות כן.

כעת בחר איש מבין החניכים ושאלהו מה חובתו הראשונה. לזה יש, בדרך כלל, שלוש תשובות: 1. הייתי מבצע סיוור-מכין בעצמי.

2. הייתי הולך ולוקח אתי את הכתה לסיוור זה.

3. הייתי הולך לא הכתה ומטיל עליה את התפקידים בקשר לפעולה שלפנינו.

את התשובה הראשונה תוכל לבטל ע"י שתראה לו, כי השעה היא 11.15 ובטרם יגמור את סיוור

(חרוטיהעץ) על התבנית, מוכנים לקבל את הפקודות. אמור לחניכים כי בתוצאת סיורו החליט מפקד הפטרול לנוע דרך החורשה הגדולה משמאל לדרך ולצפות אל הנקודה א מהנקודה ג, ולחזור, אם אפשר, מימין לדרך. זו היא השעה הגדולה של מחלקתך, כאשר אתה דורש מאחד מהם לתת את פקודותיו.

אל תסתפק בשום דבר אשר לא יכלול את תיאור השטח, ואחרי פקודה השווה בדיוק לפקודה שניתנה על ידך, (פרט לסידורי-המשק של הכתה אשר יושטמו כ ל י ל), וסדר-הביצוע יכלול את הדרך ואת התצפית מנקודה ג, וכן יידרש ציון סדר-הקשר, שיתנן בצורה זו: "כל ההשורות תמסרנה אחורנית באחת משלוש הדרכים: ע"י כל הפטרול, או ע"י רצים שישלחו ע"י מפקד הפטרול, או ע"י אנשים אשר יצליחו להגיע חזרה (פליטים)".

הבטת, כי בטרם הנתן הפקודה ישאלו את הפטרול היכולים כולם לשמוע את המפקד, ולראות את ציוניו היטב.

משסיפק אותך מתן הפקודה, יכול אתה לאמר: "השעה היא 12.15; מה יעשו האנשים במשך 45 הדקות הבאות?" התשובה הנכונה היא: "ישכבו באשר הם, יצפו וינחחו". קעת תוכל להסביר למה נזקקת לשעה למתן הפקודה וההבנות.

התקדמות הפטרול.

צווה עכשיו לאחד האנשים לתת את עצם הפקודה להתקדמות, והפטרול יוצא בשעה 13.00. בשעת ההתקדמות לחורשה ("ג") אתה מצביע בצד את המקלע, לשם חיפוי על כניסתך לתוכה, ומוציא שני גשמים לפנים. ברגע שמפקד הפטרול עומד להכנס לחורשה מפנה הרובאי הגמצא מאחוריו את תשומת לבו לפטרול אויב קטן בקרבת ה', הנע בכיוון לחניית חילותינו.

"מה אתה, כמפקד הפטרול, עושה?"

תן לאנשיך לדוש בדבר, ותמצא כי הם מחליטים בדרך כלל ל לא לתקוף אותו ו ל להודיע על מציאותו. שתי ההחלטות נכונות הן, בראש וראשונה תלויה הצלחת הפטרול שלך במידה רבה ב א י התגלותך, ושנית אסור לך לסטות ממסורתך, בשל כל דבר שמתקבל בדרך.

ואשר הודעה על מציאות האויב, עליך לזכור כי עם כל הודעה שתשלח תפסיד את אחד מאנשי הפטרול, וכך אתה יכול להפסיד בהדרגה את מרביתם. שנית, זה מתפקדים של חבריך שם גלגות פטרול אויב ולטפל בהם. היה זה יפה להודיע על כך, אך לאמיתו של הדבר לא היה בזה מן החכמה.

משנתקבלה החלטה זו, הפטרול נכנס לחורשה ולאחר שעבר את מחציתה בקירוב, אתה מודיע להם, שהנה יוצא כלב מהחזה ונזבח כנגדם. הוא לא יקרב למדי עם כדי להתפס, ואף אינו

מסתלק, תאר תמונה זו בצורה חיה. "מה תעשה בתור מפקד הפטרול?"

אל תסכים עם האנשים שירצו לירות בו, יש רק תשובה אחת: "להניח לו ולהמשיך ללכת". הכלב כבר נבה — ואין להשיב; אבל יש תקוה, שיחזל אם תמשיכו ללכת. יתכן, כי האויב לא הוזהר ע"י כך, ואם כן, — אפשר שירגע עם הפסקת הנביחה. אם האויב בכל זאת יתעורר בשל כך, הרי זה ענין ביש, אך אין לאל ידך לעשות דבר בנידון זה.

בהגיעך לקצה המרוחק של החורשה גשמע רשרוש מצד ימין. נדמה, כי בעל חי גדול למדי, או אדם, זוחל על פני עלי יבשים בתוך תעלה. "מה תעשה כמפקד הפטרול?"

האם זה מארב?

אחרי כמה הצעות, אשר אינך מאשר ואף לא פוסל אף אחת מהן אלא משתמש בכולן כדי לגרות את האנשים למחשבה, באים לידי מסקנה שכאן אחת משתים — או חיה או בן-אדם. יתכן שנתגלית וכי יודיעו אודותיך, או שכאן מארב עם פתיון למשוך אותך לתוכו. הדבר החשוד נמצא בסך הכל עשירה או חמשה עשר יארד שמך. תשובה כהלכה לבעיה זו תהיה, כי אתה תשאר בעמדתך המוגנה והנסתרת, ותשלח שני אנשים לבדיקת הדבר. אתה לא תלך בעצמך באשר אינך יכול לעזוב את הפטרול אלא בשל עניינים בעלי חשיבות עליונה, וכן אינך יכול להניח את כל הענין ולהמשיך, כי זה אינו מצב ברור כפי שהיה עם פטרול האויב או במקרה הכלב.

אמור לאחד החניכים לתת פקודה מודקדקת לשני הרובאים הנשלחים.

חזור עכשיו לעלילה, ותאר את שני האנשים בהתקדמם בחזיתה, ובקפאם במקום כשגילו דבר מה. תארם בצפונם ובהקשיבם, ולבסוף, כשאחד מהם חוזר ומוסר, כי זה גרמני פצוע קשה, וכי אין כל סימן למארב: "מה תעשה כמפקד הפטרול?"

התשובה — להתקדם עם שאר אנשי הפטרול ולתפסו. יתכן כי ראה אותך וישתדל להודיע על כך.

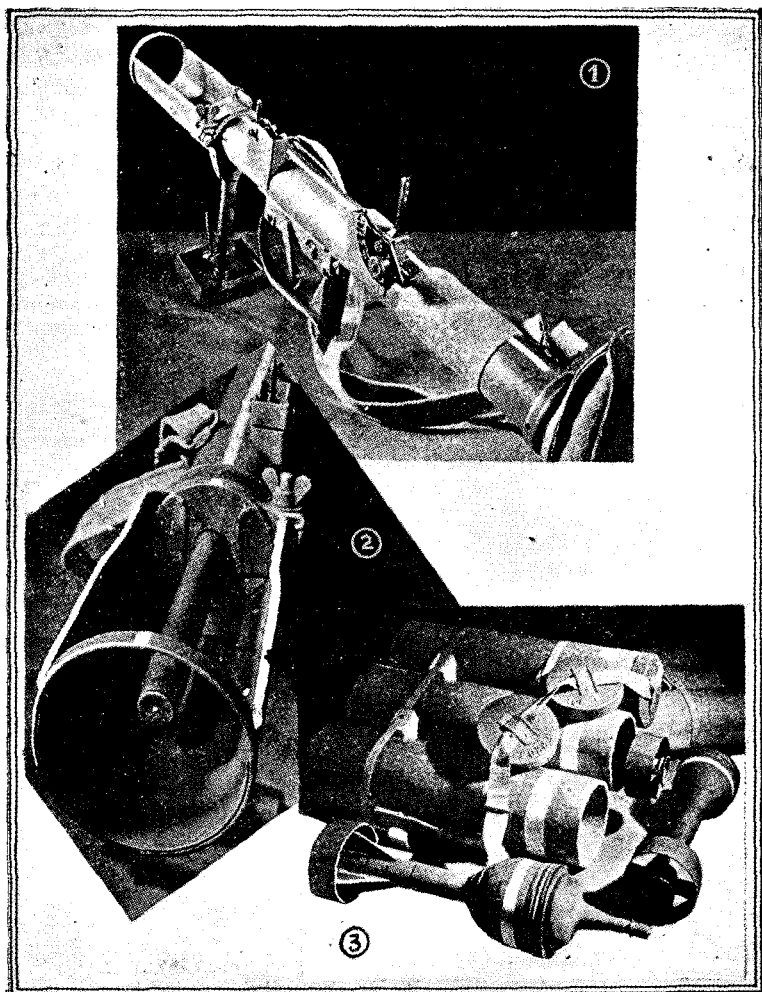
"תפסת אותו והוא אינו מדבר בשפתך. מה תעשה עתה?"

אינך יכול לעזוב, באשר הוא עלול לצאת מכאן ולהודיע אודותיך. עליך להסתפק, איפוא, בכבילתו וסתימת פיו, אחרי שלקחת ממנו את ניירותיו וכי, אין אתה יכול לשלחו אחורנית תחת משמר, מפני שאינך יכול לחזור על האנשים ולסכן את תנועתך או להעמיד את עצמך בסכנה להתפס. אין אתה יכול לקחתו עמך, היות והוא יסכן את הצלחת הפטרול.

*

הפטרול נע עכשיו לנקודה "ג" ותופס את עמדתו, ובפרק הבא נחזירנו בחשכה.

זין-מהץ חדש לרגלים הבריטיים

1. "פיאט" בשלמותו — הנשק החדש ביותר של חיל הרגלים הבריטי. מופעל מהכתף. פעולתו החורסת דומה לזו של תותח-שדה קל.
2. פירוק של ה"פיאט" לאחר שהספצה נירתה. שטוד-חיריה נראה כשהוא הרוף לסנים ע"י קסיץ חזק.
3. ספצות ה"פיאט" וזבילי הנשיאה שלהן. משקל הספצה 2.75 ליטראות. (פרטים — מעבר לדף).

ה "פּי אַ ט"

בו בזמן שהאמריקאים פיתחו את ה"פּוּקָה" * כנשק האנטי-טנקי הראשי לחיל-הרגלים שלהם פיתחו הבריטים את ה"פּי אַ ט" (P. I. A. T.) הנקרא כך על שם כנויו הרשמי "מְסִיל-פּנְצוֹת אנטי-טנקי של חיל-הרגלים" (Projector, Infantry, Anti-Tank).

יתרונות ה"פּי אַ ט" נובעים מתוך סגולותיו המיוחדות. משקלו — 33 ליטראות (15 קילוגרם), ובשעת הצורך די באיש אחד בלבד כדי להפעילו. כרגיל יורים בו ממצב-שכיבה, והכיוון הוא מהכתף, באמצעות הכוונת, הקדמית והאחורית, מן הסוג המקובל. האיש היורה בכלי האנטי-טנקי החדש יש לו הבטחון כי נשקו אינו רק קולנוי ומזהרם, אלא גם מטיב לקלוע בדיוק.

מפתיע הדבר, כי עם היות הפצצה שלו בעלת משקל של 2.3/4 ליטראות (קילוגרם ורבע), אין לו ל"פּי אַ ט" הבטה-חזרת קשה. להפך, יש לו נטיה למשוך את היורה לפנים. הסיבה לדבר זה געוצה במנגנון,

המורכב קנה פלדה קל העומה קפיץ חזק, בעל מחת של למעלה מ-200 ליטראות (100 ק"ג). הקפיץ המסתחרר הודף לפנים את המקור הנורם להתפוצצות של מטען הנמצא בזנב הפצצה. ההתפוצצות מטילה את הפצצה החוצה ובאווה שעה דורכת היא מחדש את הקפיץ והיא מוכן שוב למעולה. מסווח של 115 יארד (103 מ') מסוגל ה"פּי אַ ט" לפצח שריון שעביו 4 אינצ'ים, עשוי פלדה מהמשובחות ביותר. השתמשו בו באיטליה במצבים שונים ולחפקידים שונים. לא זו בלבד שהוא פיצח מנקים, אלא גם הופעל נגד חיכות-שרדה והאי-בטון בצורים בהרים. יש ידיעות על כך, כי ה"פּי אַ ט" קרקר בכמה מקרים עמדות-בטון מסווח עד 350 יארד. ה"פּי אַ ט" מיוצר כיום בכל חלקי מדינת-בריטניה. בדומה לתת-המקלע "קֶסְנֶן", מכנהו משוט וייצורו יחכן גם בבתי חרושת אשר לא התמחו קודם לכן בייצור כלי-יזון בעלי דיוק גבוה. מנגנונו פשוט, והחיל יכול ללמוד בנקל כיצד לפרק ולנקותו.

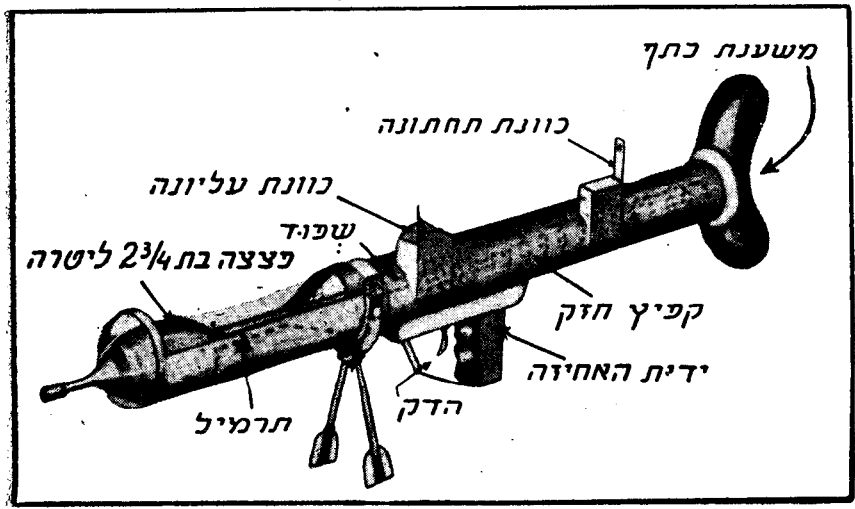
נדיר ב"פּי אַ ט" המעצור בשעת-הדחק. ומובטח לו לאיש המשמש אותו כי מנק-המתקדם לקראתו על פני מרחק 100 היארדים האחרונים במהירות של 30 מיל לשעה — לא יכריעו תחתיו מתוך שהפצצה נשארה תקועה בבית-הבליעה של נשקו.

* ראה "מערכות" י"ח-י"ט עמ' 114-115. — המער.

יש ענין בדיעות קצרות, על יוצרו ועל השתלשלות מיפוחו, של כלי-היריה החדש הזה, אשר לא זומן הוצא מגנוי „הרשימה הסודית“ של הצבא הבריטי.

ממציאו היה לויט-קול. ל. סמיוארט בלקר, אשר נודע כאחד מן הארבעה שטמר מעל להר אֶבְרָסֶט ב־1933. במלחמה הקודמת, בשרתו בתוך „קורפוס-החופה-המלכותי“ (זה אשר קדם אז להקמת חיל-האוויר-המלכותי), הוא שבר את מפרקתו, אולם נשאר בחיים.

נסיונותיו במיפוח ה„פיאט“ החלו — בזמן שאיימה כבר סכנת המלחמה, — בבית מלאכה במחוז סֶסְקֶס, כשלושה עוזרים על ידו. „התבנית הראשונה“, — הוא נזכר בעת סיפורו, — „הוכנה לייצור בחפזה, למען פגוש את סכנת הפלישה. היא היתה כבדה מכדי שתהיה ניידה, אולם אנשי משמר-הארץ רחשו חיבה אליה. את דוגמאות-האב הכינו בתוך בית חרושת לליגוליאום השייך לגיסי (אשתו של הקולונל בלקר היא בחו של הלורד פיל). לקחנו את דוגמת-האב. אל ראש הממשלה, שיראנה. כל הענין נשלם ב־רנע. הוא אמר לנו שנירה מסנה. וכן עשינו. זה עבר בסדר גמור. אחר כך אמר: „החראו את העץ הלז? נסו נא לפגוע בו“. אמרתו לעצמי, לעולם לא נצליח בזה. אך, הנה נשמעו חבטות, והאילך כרענפל. וינסמן לא היסס אף רגע וצויה מיד לנשת לייצור.“

ה „פיאט“ — תיאור סכימתי

«הַתְּמָאָה יִם»

(קטעי-ספור על חיל המתנדבים הארץ-ישראלי)

חבל על דאבדוין! חיל המתנדבים האיי הלך ואיננו עוד! טרם הגיעה שעתו של ההיסטוריון הצבאי להעלות פרטים מלאים על ארגונו הפנימי של חיל זה, ועל מעשי-הגבורה שהיו נופלים בחלקו, אילו היה קם במלוא שיעור קומתו.

אך אין זה מוקדם מדי בשבילי לספר מקצת דברים על הפלוגה הראשונה (הירושלמית) של ח.מ.א., כל עוד שמורים הדברים בזכרוני. איני עוסק באחותנו פלוגה מס' 3 הירושלמית ולא בבנות-משפחתנו, הפלוגות מתלאכיב וחיפה, ולא חס-וחלילה מתוך שאני בא למעט דמותן או להקל בהישגיהן, אלא פשוט מתוך שאני רוצה להשאיר מקום לחברי הפלוגות הנ"ל שיבואו לתאר בעצמם את מעשי הגבורה ואת ההישגים של פלוגותיהם.

פלוגה מספר 1 קמה מיד לאחר מערכת דונקירק כאשר היה המצב שחור משחור. לאחר שאיטליה נכנסה למלחמה היה המצב הצבאי במזרח התיכון תלוי על בלימה, והפלישה לאנגליה נראתה ודאית. ואם יכלו להקים את משמר-הארץ באנגליה, מדוע אין להקים כוח בדומה לו בארץ-ישראל? הדבר יכול לשמש, לפחות, עידוד-מה – אם נהיה מאורגנים בחבורה. רבים מאתנו היה להם נסיון צבאי עוד ממלחמת העולם האחרונה, ואנו הרגשנו צורך לעשות «משהו» – במקום לעמוד מן הצד כהולכי-כסל.

מתחילה נתקבלו לפלוגה רק נתינים בריטיים. רוב חבריה היו פקידים, ממשלתיים, ואתדים מאנשי העסקים בירושלים. ברור, כי לא היו לנו לא תלבושת אחידה ולא נשק הגון, מלבד כמה אקדחים משלנו. אך דבר זה לא מנע אותנו מלהופיע יום-יום בביה"ס לאימונים של המשטרה על הר הצופים. שם ערכנו אימונים על הכיכר הרחבה. למדנו שוב לירות ברובה ובאקדח, ופתחו לפנינו פתח צר בהלכות המסובכות של מקלע הלואיס. אותם המדריכים, סרג'נטים מן המשטרה הבריטית, היו מורים כהלכה. היו מאמנים אותנו בשעות חופשתם, אחרי שסיימו את תפקידי-ההדרכה הסדירים שלהם. לא נשכח לעולם מה אנו חייבים להם על כך!

ודאי, קהל משונה היינו בעיני המדריכים שלנו. רובנו כבר בגיל העמידה, ויהתפקות-התוליות שלנו כמעט שנשמעה לאוזן בשעה שעשינו «אחור פנה!». היו מאתנו עיורים-למחצה, ואחרים חרשים-למחצה. ואף בעלי האזנים הקשובות ביותר התקשו לרדת לסוף דעתו של הסרג'נט-המדריך כאשר צווח מעברו השני של מגרש-האימונים: «פלוגה הררומס!! שעה זו היינו מציצים בוויית עינינו לעבר הטוראי מקפרסון, המזכיר הראשי – של ממשלת איי, ועוקבים אחרי מעשיו. ומה שעשה הוא עשינו כולנו. הרי לא יתכן כי מזכיר ראשי יהיה בטועים.

היה זה מחזה מרהיב עין לראות את חברי «המועצה הממשלתית המוציאה לפועל» עוסקים בתרגילי סדר. הטוראי מקפרסון, הטוראי פינצ'רלד, והטוראי סנדפורד, אחרי בוקר מעייף במשרדי הממשלה, מילאו בשעות אחרי-הצהריים את חובותיהם כאזרחים

רגילים. אך לנו, בנייתמותה פשוטים, שנעשינו מפקדי-מחלקות גרמה נוכחותו של המזכיר הראשי באחת הקבוצות מבוכה הגונה לעתים. אך במעט טקט משני הצדדים נעשה היפורך היוצרות פחות מסובך מכפי שאפשר היה לחשוש. כמטווח הייתי פונה אל הטוראי מקפרסון כזו הלשון: «חושבני, אדוני, כי הגיע תורך לירוח»; והוא היה עונה: «תודה, אדוני».

אחר כך נמסרנו לרשות הצבא, והעברנו את האוסף המגוון של הרובים הישנים-נושנים שלנו אל «קסרקטיני אלנבי». להלכה צריכים היינו לקבל את אימונינו עיי סרגינטים של הצבא הסדיר, אבל החילופים המתמידים של יחידות-הצבא הפכו למעשה את האימונים האלה למשהו מיגע ומעצבן בשל החזרות שהיה כל מדריך חדש חוזר על התרגילים, עד שנאלצנו לפנות יותר ויותר לכוחות מדריכים עצמיים.

אף על פי שמפקדי-מחוז צבאיים, שבאו בזה אחר זה, גילו לנו את דעותיהם השונות על התפקיד הצטוי לנו במקרה פלישה, אנו לא היינו בטוחים אף פעם אם תפקידנו יהיה צבאי או משטרתי. תפקידנו היה, לאמיתו של דבר, לא זה ולא זה; אך אנו לקחנו לעצמנו זמן רב את משמר הארץ באנגליה לרוגמה, והעלמנו עין מכך, שהמשטרה הבריטית באיי, הממוכנת ומאומנת ככל סוגי הנשק, היא הנושאת בתפקיד של פלגות מחץ נעות מקומיות, התפקיד שלמענו נוצר משמר-הארץ באנגליה.

במידה שפחתה אימת הפלישה המידית מצד איטליה - ב-1941 - קטן והלך בהדרגה מספר החברים הבריטיים ב.ח.מ.א. אז הוחלט להרשות את הכניסה ל.ח.מ.א. אף לבני הארץ - תחילה רק לפקידים ממשלתיים, ואחרי כן לכל מתנדב. רוב הטירונים החדשים היו יהודים, אבל היו ביניהם גם כמה ערבים, ארמנים וכמה טירונים כריטיים חדשים. למעשה, הטירונים רבו כל כך שהוקמה פלוגה חדשה בירושלים - פלוגה מס' 3 (פלוגה מס' 2 כבר התקיימה בחיפה, ופלוגה מס' 4 הוקמה אחרי כן בתל-אביב).

פלוגה מס' 1 שימשה מועדון טוב, בהנהלתו הסובלנית של המפקד, ובה הוסחו לצדן בעיות גזע, דת ולאומיות. פקידים בריטיים שירתו בה כטוראים תחת פיקודם של סמלים ארץ-ישראליים; היו בה סמלים יהודים שפיקודיהם ערבים, ופיקודים יהודים לסמלים ארמנים.

היינו רבי-נסיון בכל השטחים. אחדים מאתנו היו קצינים או סמלים במלחמת העולם האחרונה; אחרים, בתוכם מפקדנו וסגנו, היו קצינים מוסמכים בכוחות-הגנה של מושבות שונות, פלוני ואלמוני שירתו פעם בצי; אחרים היו בנעוריהם צופים וידעו ללמד אותנו כמה כללים בהלכות-מארב והשימוש הנכון במחסה. רבים וכן שלמים נמנו לפנים עם «השוטרים המוססים» ואחדים היו קלעים ממדרגה ראשונה. לגבי הצעירים יותר היתה עוד בעיה - אם לא מוטב להם להתגייס לצבא. בסופו של דבר, נתגייסו לא מעטים. מאחר שהיינו עשירי-נסיון במידה כזו, מה הפלא - אם ההדרכה שניחנה על ידי הקצינים והסמלים למחלקותיהם וכיתותיהם השונות היתה שונה פה ושם במידה ניכרת. אלה ביססו את תכניות האימונים שלהם על פי הזכרון מאימוני חיל-הרגלים במלחמת הבורים; ואלה ניסו להגשים בפועל מה שקראו בספרי-לימוד אחרונים שבאחרונים על הטקטיקה הקשיחה של אנשי הקומנדרו.

עם ספרי-לימוד שהגיעו מאנגליה לתוך שורותינו בכמויות שנדלו והלכו, באה גם

מידת-קבע באימונים שלנו. הלהיך זה נסתייע בעיקר על ידי הקורסים שנערכו ע"י הצבא לקציני ה.מ.א. ולסמליו בטרפנד, בנובמבר 1941 ובאפריל 1942. היה מיגע מאוד, אבל גם מבדה, ללמוד מעשי-מרכבה של טיפול בכלי הנשק החדשים ביותר של הצבא וארץ התכנית הטקטית של המלחמה בנחיתת חיל מוטס-אויב. (היה זה מיד אחרי שהגרמנים נחתו בכרתים בעזרת חיל-מוטס). אימנו אותנו קמעה אפילו במלחמת כידונים.

כאשר חזרנו לירושלים היינו דרוכים כולנו להעניק את כל הרעיונות האלה הלכה למעשה למחלקותינו המסכנות. כמה פעמים בלשו את «חורשת תלפיות» בבדיקה אחרי צנחני האויב! תכופות היינו מתפזרים בעת מצעדי-ההקשחה, לקול משרוקית המודיעה לנו על הופעה דמיונית של מטוסי-צלילה גרמניים מעל לראשינו!

ערכנו אפילו תמרוני לילה עד לתחנה, לאורך מסלל-הכרזל ירושלים-לוד. יריבינו היו אנשי-קומנדו אוסטרליים. (ראויים היו לבחור לעצמם יריבים ממשיים יותר!) שהוטל עליהם לפוצץ את בניני התחנה. אותו לילה הייתי מפקד המחלקה המגינה על התחנה. ונתפסתי כל כך למראה הזיקוקים (הרימונים כביכול) שהוטלו על ידי אנשי הקומנדו, עד כי שנינו, סרג'נט-המחלקה ואני בכבודי ובעצמי, שכחנו לתפוס מחסה, ושנינו הוכרזו על ידי שופטים כהרוגים סמוך אחרי חצות. אכן, זוהי הנחמה הגדולה שבתמרונים: נתנת לך הזדמנות שניה, ואתה יכול ללמוד משגיאותיך הקודמות.

איני יכול לספר הרבה על המחלקות האחרות שבפלוגתנו; אין ספק שלכל אחת מהן פרשת-עלילה משלה. ולא כל שכן למחלקתנו מזרת-האימים, מחלקה מס' 3. כמה יפה זוכרים אנו אותו לילה, כשצעדנו דרך השדות החרושים ממזרח לרמלה; הלילה היה שחור משחור ואנו התנהלנו על פני הרים וגבעות בעזרת המצפן בלבד. ובאותו לילה נעלם חברנו הטוראי קריצ'לי בצנעה - לתוך באר עזובה. היתה זו מלאכה נאה עד שעלה בידינו להעלותו בשלום.

שוב, אותה צעידה מסביב לעיר, לעתים מאה מטרים ריצה ומאה מטרים הליכה רגילה. סרג'נט סטראטי (בחיינו הפרטיים - מנהל מס ההכנסה), האחראי למאסף, היה נותן קולו, באם חזק, בשיר דיגיט-הוולגה (בשפה הרוסית ובמבטא סקוטי). לתמהונם של חושבי קטמון המפוכחים ומיושבים בדעתם.

תמיד נזכור את מק-קארנו המסכן, הבלשן וקצין-הקדטים המזהיר, שמת אחרי כן בכאר-שבע מהתקפת המעי-העיוור, שעבר את כל חבריו הטוראים במירוץ-שדה. אף על פי שנאלץ בשעת מעשה להחזיק את מכנסיו בידו האחת, מאחר שכתפיותיו נקרעו. או את הסרג'נט גור הקשיש, אשר במטווח שאל את משקפיו של הטוראי שימל, אחד הקלעים המצוינים שלנו, מתוך תקווה שבזכות המשקפים ייציג גם הוא לפגיעות טובות. או אותו מתנדב אלמוני-מחוצץ במחלקתנו שנשאל מה יעשה, למשל, אם יקרב פטרול-אויב אל כיתתו בהיותה כמשמר-חוץ, והוא ענה: «אמנה את מספרם, אדוני, ואם אווכה מספרם עולה על מספרנו - אסוגה ליה».

עבר זמן רב עד שקיבלנו את כל ציודנו; זכות הבכורה ניתנה ליחידות אחרות שהיו בשירות פעיל יותר. וכאשר ניתן לנו הציוד, לא תמיד התאים לנו. פעם נעכבנו חדשים אחדים על ידי מחלקת-ההספקה ששלחה לנו משלוח של רצועות-הבד הימניות של

החגור בלי שתשלח גם את השמאליות.

אך מה גדול היה היום בו קיבלנו את דגשק האבטומטי שלנו! במשך שנתיים התאמנו בשימוש בנשק אבטומטי עד שהוא נראה לנו כבר כדבר שבאגדה. התעלמנו מן העובדה שכלי הנשק שקיבלנו היו כבדים ביותר, מטוג מיושן, ושונים בהחלט מאלה שהתאמנו בהם; הרגשנו את עצמנו יכולים לעמוד סוף-סוף בקרב, בפני כל מספר של יחידות-פנצ'ר גרמניות.

למעשה, אם היינו קרובים אי-פעם להשתמש בנשק האבטומטי, היתה זאת בשעת הקרבות בסוריה, כאשר שימשנו כיחידות הגנה אנטי-מטוטית על גגו של בנין חשוב מאוד בירושלים. כמה אירונים היינו מפילים, אילו באו להתקיף את העיר! למזלנו, לא באו. האימונים בנשק אבטומטי, כל כמה שנמשכו, הסבו לנו קורת-רוח מרובה. התחמושת שלנו מונחת היתה בחדר אמבטיה באחת הקומות העליונות של בית-מלון מקומי; ובמוג-אוויר טוב היינו עורכים את התרגילים שלנו על הגג. שם היה גם מזנון של הנאפי, - כשביל החיילים שעבדו בבנין, נעים היה לקבל על הגג בגרוש אחד אותה הלימונדה שעלתה 10 גרוש למטה במלון.

השבועות לפני קרב אל-עלמין היו מתוחים מאוד. תכניות של פינוי ריחפו באויר, אך העובדה שכולנו היינו קשורים ל-ח.מ.א. הקלה עלינו במקצת. לנו, לפחות, היה מה לעשות. אנו לא יכולנו לברוח.

אך ארץ-ישראל יצאה בשלום. דומה, כל המלחמה במזרח התיכון תוכנה בעיקרה כך, שאיי תשאר מבצר מרכזי. כרתים נכבשה, עיראק בלהבות, בסוריה קרבות, למצרים פלשו; ארץ-ישראל לכבד נשארה בלתי נפגעה. זו הפעם הראשונה בהיסטוריה שאיי לא היתה מסדרון לצבאות טולשים. זה היה נפלא בשביל תושבי הארץ, אך מאכזב קמעה למתנדבים וקופי-הקומה של הפלוגה מס' 1 של ח.מ.א. אנו השתתפנו בתהליכות חגיגיות לכבוד הנצחונות שהושגו על ידי חיילות אחרים. אנו צחצחנו את כפתורינו בהקסדה יתירה, אך רוחנו נפלה כאשר מצאנו עצמנו צועדים «מאחורי» ה-א.ט.ס. הן היו חיילות תומן; -אנו- רק צבאות-אחר-הצהרים של הוד מלכותו.

עסקנו ועסקנו באימונים. הקצינים השתדלו לעודד את רוחם של האנשים על ידי שהכניסו חידושים מחידושים שונים. היה לנו יום אימונים מעודד בעמק יריחו, בשיתוף עם הצבא והמשטרה, בחסותו של המפקד הצבאי של האיזור בעל מרץ בלתי-רגיל, שהאמין באמת כי אנו עוד נהיה לו לתועלת בצורה זו ואחרת. אך אפילו עד קץ האימונים היה קשה לשכנע את מתנדבינו המרוגזים שלא יפתחו בויכוח עם שופט-התרגילים בעת שקבע כי הם נפלו חלל בהתקפת-גבורה על עמדה בלתי חדירה, כשדה הפתוח, לאור היום. ברם, אימונים לאין קץ מובילים למדרון. השתדלנו ליערוך את אימונינו בצורה ריאליסטית ככל האפשר. לאכזבו של קורמורל מיציניק היה בית בתלפיות, והוא השאילו לנו באדיבותו לצרכי אימון בקרבות-בית. זרקנו רימוני-סרק דרך חלון המטבח, דקרנו בכידונים צלפי-אויב מאחורי הספה, בשעה שבעל הבית שלנו שכב במטה, אחוז הצטננות קשה. ואפילו דבר זה לא הלהיבנו עוד. העדר האנשים במפקד בא מתוך סיבות שנעשו דמיוניות מפעם לפעם. מתנדב אחד סיפר, למשל, כי אשתו לקחה בהצטננות קשה והוא

הרגיש שמחובתו להשאר בבית על ידה, כדי שלא תשתעמם לברה. את הסאה הגדישו משמרות-הלילה ב"קסרקטיני אלגבי" בעקב גניבת סדינים אחדים מהמחסן של פלוגתנו. לכתחילה היה בכך אימון טוב, אך בסופו של דבר נסתאב גם זה כדבעי.

אחר-כך נתמוטטה איטליה ונפתח מחדש הים התיכון, והנסיעה לחופשה לאנגליה נעשתה ל"פקידים בריטיים ענין של ממש. כתוצאה מכך, נמצאו באמצע ספטמבר רוב קציניה של פלוגה מס' 1 על סיפון אניה אחת. ובעוד הם באנגליה, שמעו, כי הצבא שלהם פורק. חדשות אלו עשו רושם על העתונות הבריטית.

אתא שלום בירושלים! וחיל מתנדבים ארץ-ישראלי אינו קיים עוד. הכל קיוו, כי כן יעלה במהרה גם בגורלו של הצבא הבריטי כולו.

לוציוס אַקיליוס פֶּאולוס, קונסול רומאי שנבחר לנהל את המלחמה עם המקדונים בשנת 168 לפסה"ג, יצא מבית הסינט אל אספת-עם רומאית ופנה אל הנאספים בזו הלשון:

„בכל חוג של אנשים ואף מסביב לכל שולחן-סעודה מצויים בני-אדם הגוהגים צבאות למקדוניה, היודעים היכן ראוי להציב את המתנה, איזה עמדות צריכים החיילים לתפוס, מתי ודרך איזה מעברים יש לתורו לאוחו חבל-ארץ, היכן להקים את מחסני המלאי, כיצד להעביר צידה ביבשה ובים, מתי להתקיף את האויב ומתי לנוח ולשקוט. הללו לא רק שהם קובעים מה המעשה העדיף-מכל שיש לעשותו, אלא, שאם יעשה דבר מן הדברים לא כפי שהזרזי הם, — הרי הם קמים לקסרג על הקונסול, כאילו הוא עומד לדין בפניהם. דבר זה הוא רעה-חולה לאלה שבידם הנהלת הענינים, כיון שלא כל אדם יכול לצאת תוצין מול דיבורים הפוגעים בשמו הטוב באותה התמדה והקיפוח של דעה בה עמד פאביוס, בהעדיפו שהבריות במשונחם יקלו בכשרון-המעשה שלו ובלבד שלא לגרום נזק לעניני הציבור ואפילו עקב זאת יתלך שמו לפניו.

„אין אני מאלה הסבורים שלעולם אין המפקדים צריכים לקבל עצה; נהפוך הוא: הייתי אומר כי אותו אדם המחשב כל מעשה לפי מידת כוח השיפוט שלו בלבד הוא יהיר יותר משהוא חכם. מה אני סבור, אפוא? דעתי היא שאת העצה למפקדים צריכים לעוץ בעיקר אנשים הנודעים בכשרונם, אלה המצמיינים באופן מיוחד באמנות המלחמה ואשר למדו מן הנסיון; אחריהם — אלה המצויים במקום המעשה, הרואים את הארץ ואת האויב, הרואים את היתרונות הנובעים ממסיכות-הדברים והשותפים לסכנה, כנוסעים באניה אחת.

„משום כך, אם יש מי שרואה עצמו ברי-סמך לעוץ עצה בענין המלחמה שאני עומד לנהל אותה, עצה העלולה להצמיח טובה לציבור, אל נא ימנע את עזרתו מן המדינה, כי אם יקום ויבוא נא אתי למקדוניה! הוא יקבל מןי ספינה, סוס, אוהל; אפילו הוצאות-המסע ימולקו לו. אך אם סבור הוא כי יש בכך מירדה רבה מדי והוא מעדיף את מנוחתה של העיר על עמלה של המלחמה, אנא, אלי-נא ימול, בעודו ביבשה, הפקיד של קברניטי. העיר עצמה מעניקה שפע של נושאים לשיחה; מוטב כי יכבוש את יצר השיח שבו ויהי נא סמוך ובטוח כי אנו לא נפנה לשום עצה וולתי לאותן שחחרקמנה בתוך מחננו פנימה“.

חמש נקודות המפנה במלחמת העולם

אדירה בפני תותחים בריטיים — אילו אפשר היה או לבצע במהרה את הו ב ל ת החיילות והציוד הממונע בהיקף רב, "אילמלי" זה — הוא שעמד, כחומת-פלדה, בין צבא-השריון של היטלר לבין אדמתה של אנגליה. בקיץ 1940, בו בומן שמיליון לוחמים נאציים השחרעו לאורך חופי צרפת, בלגיה והולנד, בשרים "היום נצעד נגד אנגליה, ומחר — נגד מלוא העולם", גילו סיוריה האוויר הבריטיים כי פ ח ו ת מ מ מ י ש י ש י ה היה מספרן של ספינות-צבא — ואף אלו טונות היו — שבפי הנער שלהן, זה אחד המעטים בין גמלי ארצות-השפלה שלא נחסמו במפולת של חורבות-המלחמה" — — —

"את האחריות בעד קוצר-הרואי לגבי בעית ספינות-עליה בתופים יש לחלק בין המים הכללי הגרמני, חסרה-הנסיון במלחמה אמפיבית, ובין גרינג, כראש הייצור המלחמתי, גרינג נתן לארבע תכניות-ייצור חשובות אחרות, צבא-י ו ת , זכות-כבוהה על פני ספינות-העליה, 1939 וב-1940" — — — "והאדמירל רדר, אשר הבטיח להיטלר להרעוב את בריטניה עד כדי נגיעה באמצעות הסגרה-הצוללות, שיכנע את גרינג להיתן כי בנית-הצוללות בתחרים, מכונות וכוח-אדם על חשבון כל בניה ציית אחרת, וספינות-העליה בכלל זה" — — — "היטלר עשה מאמץ נואש לחיזוק המצב לגבי ספינות-העליה. ספינות-מטען וסירות-דייג נתפסו בנמלי האומות הכבושות, ומנהר הדנובה, במרחק 1300 קילור מטר, הובאו ביבשה אסדות-נהר שהותרמו והותקנו לשירות. ברם, חזרות-פלישה שנערכו והוכחו כי ספינות רגילות אינן מותאמות לחלוטין כדי להרוס בהן אל השרטונות ובשפות-הים — דבר הכרחי בשעת הסתערות על עמדות-חוף מוגנות — ואסדות-נהר היו אטיות מדי; רובן, כפי שנתגלה, היו זקוקות 15' עד 20 שעה בשביל לחצות את ה"תעלה", וכך נשלל כל סיכוי לאתפת-לילה, ואפילו ה"לופטוואפה" כחשרותיה היתה עומדת בפני תפקיד בלתי-אפשרי של חיפוי אוירי לאור היום (*)" — — —

ציונים, שיש בהם כדי מתן תשובה לתמיהותיו של הציבור בשעתו, הן לסיבות שמנעו את היטלר מלערוך נסיון לפלישה, והן לגורמי דחייתה של התקפת בעלי-הברית על חופי אירופה — המער.

באחד הירחונים הרציניים שבארצות-הברית, "Harper's Magazine" מחודש פברואר ש. ז., נתפרסם מאמרו של אלברט קר, מעוד ריו של דונלד גלסון, ראש מנגנון-הייצור של אמריקה לימי-המלחמה. ענין רב במאמר מסכם זה, הן לניתוח המלחמה בכללו והן להבנת הגורמים אשר — מצד אחד, איפשרו את התפתחות האסטרטגיה של בעלי-הברית, ומאידך גיסא — עיכבו ודחו לזמן-מה כמה משלביה, כגון את הפלישה הגדולה לחופי מערב-אירופה. ולא תמיד הובנו כראוי גורמים אלה ע"י ציבורנו.

שם המאמר — "חמש השגיאות הגורליות של הצייר", לדעתו של קר, אילולא חמש השגיאות הללו — אין זה מן הנמנע כי הנצחון בהאבקות הנוכחית היה לכוחות הרשע, שהיה אז מצליחים לנצל, עד תומה, את חוסר-נכונותן וחולשתן של ארצות הדמוקרטיה בנות-התקופה. אכן, המאמר נפתח בזה המשפט: "בספטמבר 1940 זכה כבר ה"צייר במלחמה". ולאחר תיאור מידת הנצחון, ויתרוך הכוח, שכבר הושגה באותם הימים ע"י ה"צייר" — מציג בעל-המאמר עצמו את השאלה: — "מה קרה? מדוע נשתבשה תכנית-הנאצים, הכל-כוללת, לכבוש העולם?" לפי דברי עצמו "מנהיגים צבאיים ומומחי-הייצור שבאנגליה ובאמריקה בחנו את התעלומה הזאת והם העלו עדות בדוקה לכך כי ה"צייר" באסטרטגיה שלו נכשל בחמש שגיאות גדולות, מסוג הגורם לקסטרופוט; וכי השגיאות הללו הן-הן שחיסלו, אולי יותר מאשר כל מעשה של בעל-הברית, את עדיפותן של המעצמות הפשיסטיות, ואיפשרו את מלחמת-התנופה הכבירה של האומות המאוחדות".

* * *

הראשונה בשגיאות לא היתה מאלו הנראות לכל; היה זה משגה באסטרטגיה-רבתית של "יצור" למלחמה, שנעשה בברלין בצרפת, 1939. בערוך הנאצים את תכניותיהם לייצור-מלחמה ל-1940 ונחו את הבניה של ספינות-עליה-בחופים בהיקף שהיה מאפשר את הפלישה לבריטניה. כי מכל בחינה אחרת, כמצב ברלין נפילת צרפת, היתה הפלישה אפשרית בעיני מומחי-מלחמה נאציים ובריטיים כאחד. חילי-האוויר הגרמני, והוא טרם נפגם אז, יכול היה לתת הגנה

„דרושות הן ספינות שנבנו במיוחד — ואי אפשר היה בלעדן. ומפעליה הפלדה, המס' פנות ובתי-החרושת-למכונות שברחבי גרמניה הופנו לזמן-מה לבנייתן, ברם, כפי שידוע היטב למסודותינו אנו, ייצור מערכת ספינות-עליה הוא תפקיד כביר. צי ארה"ב ראה לו הכרח לסתם את-ע שר סוגים, — כל סוג והעודתו המיוחדת — של ספינות ורכביה-אפיוני להעברת חילות-הפלישה, טנקים, מכונות, אספקה וציווד. מהתימות גם כמילות ספינות-העליה אשר צבא אמפביי בדיש נזקק להן. ליד דונקירק, כשהיה צורך חריפת התקפות-האוויר בבלד, היה על הבריטים להעסיק למעלה מ-900 ספינות שונות מכל סוג וגודל, להוריד לתוכן 335.000 איש ללא ציווד, כשהם לחוצים וצפופים באני ללא כל חשבון שבתוכנית או שבמבנה ארגוני. אפילו כשדאונים נושאי-חילות עמדו לרשותו של היטלר עוד היה זקוק לכמה אלפי ספינות עליה מגודל הגון למען הביא אל-מעבר-לחצלה דיביות מוכנות במספר כזה שיהיה בו כדי כיבושם והרחבתם של ראשי-חוף בעלי ערך. וזמן רב לפני שהתעשייה הגרמנית יכלה להספיק ולמלא את דרישות ה"פירר", באו התמורות במסגרת המלחמה והרסו את תקוות הנאצים לפלישה מוצלחת..."

* * *

כשגיה בשיאיה רואה המחבר — ומיחסה שוב לגרינג — שלא התרכזה בהתקפות האוויר בשלהי 1940 על תעשיות-המלחמה הבריטיות, זה החלק הרגיש ביותר לפגיעות שבמערכת הגנת-האוויר הבריטית. תחת זה רוכזו ההתקפות או נגד "Moral" דהיינו — האיתנות הנפשית של הציבור הבריטי, זה הגורם שהיה, אולי, קשה יותר להכריעו מאשר כל חוליה אחרת שברשת ההגנה.

לפי ההערכות של היום ערך גרינג את התקפותיו כשרשותו 9,000 מטוס בערך, מול מטוסי-קרוב בריטיים שמנו פחות מ-3,000. הוא ניסה לחזור על הסדר בו נהג כלפי פולין, ארצות-השפלה וצרפת: חיסול התנגדות הר.א.ף. תחלה, ואחריו הפעצה בלתי פוסקת של ערים ומתקני-צבא, עד שישבר התוקף הנפשי הנפמי של המתנגד.

...ברם, שלב א' לא הושלם לעולם. היחד שברגנה הבריטית היו השמירה וההחלפה של מטוסים וצוותיהם — — בין ספטמבר 1940 למאי 1941 הופלו כ-3,000 מטוס גרמניים, מחקר 900 מטוסים בערך של הבריטים. החלפתם של אלה האחרונים נתאפשרה ע"י עבודה-ללא-הפוגה של בתי-החרושת... בחדשי משבר אלה קיימו בתי-החרושת בקושי את הייצור כדי החזקת כוח-האוויר בהיקפו הקודם" — —

„רק ב-1941 שינו הגרמנים את האסטרטגיה האווירית שלהם וניסו להכות את מאגץ המלחמה הבריטי בראשי החרשתיים, ואו היה זה כבר מאוחר מדי" — — „אם מקודם חצי תריסר של בתי-חרושת היו המפתח לייצור ה"ספיטפיירים" של בריטניה" — — היה ב-1941 „כבר הושלמו בתי-חרושת מוטוסים חדשים וייצור התלקים המכריעים פוור פיוור רחב מאוד; וה"החכרה-השאל" האמריקאי כבר פעל, כשמות מטוסיו משלימים את התפוקה הבריטית. חוסר-הדמיון של גרינג, שזכה לשם אפילו בגרמניה, שלל מהיטלר את הסיכוי לדחוק את כנפיה של אנגליה מן האוויר."

„לשיאה השלישית הגדולה של ה"ציר" אחראי היטלר עצמו, עם שותפו מוסוליני" — — „הידיעות, ממקורות איטלקיים ושויצריים, מאשרות כי בפגישת-ברנו, ב-4 באוקטובר 1940, גולל מוסוליני את תכנית הפלישה ליוון, והיטלר הסכים לכך. אומרים כי בשעה השתיים-עשרה, בהקשיבו לבסוף לספיקותיו של המטה הכללי, ניסה ה"פירר" לדחות את הפלישה — אך ללא הועיל, כי האולטימטום האיטלקי ליוון כבר נמסר אז" — —

„הרפתקאת-יוון זו של מוסוליני, אילו גרמה רק לחבוסת צבאות האיטלקים, להפסד כמויות גיכרות של ציווד ולאבדן הפרטיגיה האיטלקית — — כי גם או היתה הצרה הזאת מכאיבה למדי. אבל תוצאות החבוסה פגעו בלבד ממש של אסטרטגית-ה"ציר". ככלי הנכה את לוח הזמנים של ה"ציר", בני היום ובמצרים, למשך חדשים — וחדשים חיוניים. והיא עלתה לו להיטלר בסיכוי היחיד שהיה לו לגרש את הבריטים מאפריקה הצפונית" — — „הרבה יותר מכריעה בחשיבותה האסטרטגית היתה מצרים, בה היו הבריטים חלשים מבחינת עצמת המיכון. היה גם המושלכות הצבאיים הראשונים בכרלין, כי בנפול מצרים תפסדו בריטניה את הקף היחיד אשר ביה לקראת כניסת מחדשת לאירופה ואפשר יהיה להציגה או במצוק בכל אתר במזרח הקרוב והתיכון."

„ורעה מזו באה לו ל"ציר" ב-1941, כששירות-הידיעות הצבאי הנודע אשר לגרמניה לא הצליח לחדור אל סודותיה של הרושת-המלחמה הרוסית. בינו אותה שנה, בהחל הפלישה לרוסיה, ידע הפיקוד הגרמני העליון — — בהתאם לעחונות הצבאית של ה"רייך" — — את יכולת-הייצור של מפעלי המלחמה הסובייטים עד הבורג האחרון" — — „אך האמת היתה, כי עמוד-השרד של מערכת-הידיעות הגרמנית ברוסיה רוזץ עוד בימי ה"סטיהריים" הגדולים שבאמצע שנות השלושים. המרגלים שעוד נותרו לגרמניה ברוסיה

לאחר 1939 היו מעטים וחסרה להם הגישה לסודות מלחמה אמיתיים. הם היו נבהלים לתת דוחות שיעצמו למפקדתם, ונאחזו בכל פירור של ידיעה. כיום נראה, כי כמה אישים רוסיים הותר להם "להשמיע סודות מחדר" — ועל אלה עטו סוכני הנאצים שעמלו להקנות דעת ל"חילהלמטרסקי" (*). — "המטה הכללי הגרמני נכשל בחוסר-הערכה משונה ביותר של תפוקת הטנקים, המטוסים והתותחים של רוסיה. בלוש תחדי המלחמה הראשונים איבדה רוסיה, לפי הדו"חותיה, 7,000 טנקים, 8,900 כלי יריה ארטילריים בני קליבר גדול ו-5,300 מטוס. מומחים גרמניים חישובו, כי תודות-הצידוד הטוב יסיות פוזחות והולכות במהירות כזו, ששום הגנה יעילה בפני ארמיות-השיריון וחילה-האוויר לא תהא אפשרית לאחר ששה תחדי קרבות גוספים" — — —

"למעשה, בתי-החרושת הרוסיים — ביחוד אלה שמוזרח לאורל, אשר אחדים מהם נראים כענקים אף בעיני אמריקאים — היה ביכולתם להתמיד, כמעין המתגבר, במשלוח מכוונות-קרב לחזית, זאלו הוגברו ע"י טנקים, מכוניות ומטוסים בריטיים ואמריקאיים" — — —

"השענותו של היטלר על שירות-הידיעות הנאצי, כעל בסיס עובדתי לאסטרטגיה ה"אינטר-איטבית" שלו ברוסיה, הציעיה את גרמניה למסע-מלחמה רצוף-כשלוניות, מן הגדולים ביותר בהיסטוריה הצבאית."

* * *

— — — "לארבע השגיאות העצומות האלו הוסיפו ה"פ"נ"ים את החמישית, והקשה שבכולן, ב-7 בדצמבר 1941, בהעריכם יתר על המידה את חשיבותו של יתרון ב"דרדנאוטים" (אניות-המערכה הכבדות) — — —

"האסטרטגיה הצבית המסורתית של יפן רואה את יתרון-הכוח באניות-מערכה כתנאי מוחלט למלחמת-תנופה ימית למרחקים גדולים. את

(* רחוב מוסדות הממשלה המרכזיים, עם מיניסטריין-החוץ, בברלין. — ה"מ"ע"ר.

הסירות והמטוסים מעריכה היא בראש וראשונה בשל יכולתם להנחית מהלומות-פתע, כאמצעי לגרום נזק לאויב ולמנוע בעדו שיפריע מן ה"ים לפעולותיה של יפן ב"יבשה. תוכני התכניות שבטקניקן לא ציפו לכך כי סירות ונושאות-אווירונים אמריקאיות (*), תוכלנה להזחל "חסיבות-שליחות" (**). שיהיה בהן כדי להגן על בסיס כמו האי מיורי נגד צי עדיף, או לחפות על פלישה לתוך עמדה מוגנת, כגון בגוואלקנל. הם חשבו, כי מהלומת-אפתעה מוצלחת על פירלה-הרבור תאלץ את ארצות הברית לנהוג ב"ה"ג"ה, תכבול את הצי שלנו אל שטחי הים שמעבר מזוה של הואי, ותרשה להם לנתק את גתיבי-הספנות שבדרום האוקיינוס השקט כרצונם, — דבר שהיה מונע בעד סיוע אמריקאי ממשלי לאזור-המגן אשר לאוסטרליה" — — —

"פירלה-הרבור פגעה בנו ונעוצה אותנו, אך היא לא גרמה להפסקת עזרה רחבת-היקף לבעלי-בריתנו, כפי שקיווה גרמניה, ואף לא מנעה בעדנו מלנהל מלחמת-נו"פ ה באוקיינוס השקט, כתקוותה של יפן, ואולם הנועוץ הזה, כפי שכבר הספיק להכיר העולם, פ"ת"ח את יכלתנו הצעורה, הכבירה, לערוך מלחמה טוטלית בכל היירות..."

"ביום של פירלה-הרבור — זה המשגה האסטרטגי הגדול החמישי של ה"ציר" — כבר נגזר דינו של גרמניה, איטליה ויפן, אלא שהן עצמן טרם ידעו זאת."

"כיום הן יודעות כבר."

ביצורי "קו-גוסטב" בחזית איטליה

(* לאחר שצי ארה"ב באוקיינוס השקט שיכל כמעט את כל אניות-המערכה שלו, עקב התנפלות-האפתעה בפירלה-הרבור. — ה"מ"ע"ר.

(** "Task-Force" מונח אמריקאי, מקובל, בראש וראשונה, בצי, אך גם בחילה-האוויר. משמעו — צירוף-שלי-יחידות אשר הוטל עליו ביצוע אבטוגומי של תעודה אופרטיבית מסוימת. לרוב מצרפים לכך יחידות מסוגים שונים; יש "חסיבות-שליחות" הכוללות גם אניות-מערכה, או נושאות-אווירונים; ולעיתים משתתפות בהן סירות ואניות משחית בלבד. הכל — לפי התעודה שהוטלה.

נקודת תצפית שנבנתה, מעשה-ערכמה, מתחת לשרישי המסתעפים של אילן; קן למכונית-יריה על שביל-מעבר שבין חרבות בית הרוס, שמקומו נבחר יפה למען יוכל לכסות באש ולקטול כל מי שיקרב אליו על פני רצועת השטח, מעבר הגנה רפידה, או לרי, או גריליאנו.

וראוי לנתח יתדות-ביצור אלה, ראיתי מאות של שוחות, כל אחת — לאדם-אחד. נברו אותם

להלן. ניתן תיאור מערכת ביצורי-שדה מודרניים, אשר הוקמה ע"י הגרמנים באיטליה, מתוך התאמה לתנאי הנוף ההרי בארצות הים-התיכון:

לא היו ב"קו-גוסטב" ביצורי-איתנים וערים תת-קרקעיות, כדוגמת "קרימיניו". כאן נקטו במת-כונת מחמירה וקשיחה בהרבה.

עיקר-העיקרים בקו גוסטב היו: — שוחות בקרקע, בגודל שהספיק כדיוק לאיש אחד במכומץ;

באמת החול של סוללות השיפוע שלאורך הדרך כים העולות מן הנהרות; אורך השוחות 4" רגל, ועומקם — כשתיים, ועשרה רגל הוא עובי הסוללה שעליהם, למגן בפני הפצצה והפגז. שרשרות-שרשרות של עמדות כאלו משתרעות לאורך כל הדרכים והנתיבות. הרעיון שביטודן הוא, כי משיקרו חיילי-הבריית המתקדמים ביותר אל העמדה הראשונה בשרשרת — עובר כל אחד מהמגינים לעמדה שמאחוריו ע"י זינוק מהיר על פני מרחק שאינו עולה על 5 מטרים. ואשר נקודת-התצפית שמתחת לאילן, השתמשו גם כן הגרמנים בשפה הגבוהה של תעלת הכביש.

„חבורות-הסער“ בצבא ארצות-הברית

הם חפרו, מעשה-מנהרה, לעומק הסוללה ועשו מאורה למגוריהם, ומשעול שנדרך בדבועי סימן לכך, כיצד היו הולכים אל ראש הסוללה שמל מעלה, מספר מטרים לימין מן האילן, לרגלנו. הם יכלו לראות כל דבר שעשינו. מובן מאליו מה היה תפקידם של קני-כלי-היריה, בניו-האבן, אשר בתוך הכפרים. מש נאלצו לסגת — היו משאירים את „סימן-הזהוי“ שלהם מאחוריהם: מוקש שהוסתר בעומק אינץ' או שנים מתחת פני דרך-הטרשים המובילה אל מאורתם שנעוזה.

על מנת לשתק באש רוביהם, או בעזרת רימונים, את אש התותחים ומכוונת-היריה מתוך תיבות השדה של האויב. בעקבות הרובאים הלכו גוזרי-התיל. אחריהם באו אנשי חוליות-המקלע, המונה 4 אנשים; ושוב, אחריהם, „תותחני הרקטות“, הנירים רקטות מתוך כלי-היריה (של חילי-הרגלים) הידוע בשם „בווקה“. הם-הם אשר העניקו את המהלומות הסופיות לחיל המצב שבתיבות-השדה המתנגדות.

לפי הודעת מיינסטריון המלחמה האמריקאית היו „חבורות-הסער“ של צבא ארה"ב הראשונות לתקוף את הנקודות המבוצרות של קו-ההגנה הגרמניים בגזרות בהן עלו חילות האמריקאים בחוף צרפת. אלו הן חטיבות מיוחדות, בעלות אמון גבוה, שנועדו במיוחד לתפקידי התקפה על עמדות מבוצרות, וכל אחת מהן מונה 30 איש. כל חטיבה כזאת מורכבת 7 חוליות נפרדות. בחוליה הראשונה 5 רובאים. עם ראשית העליה בחוף התקדמו אנשי החוליה הזאת ותפסו עמדות

מיסדה של „אסכולת-הקרב“

שה דוגמה ומתכונת לכל האחרות שהוקמו בעקבותיה, וליאונל וינגרם הוא שהניח לה יסוד והיה ממפקדה הראשון. לאחר שעשה בדרגת לויטננט-קולונל, כמפקדו של בית הספר לאמון המדריכים בבריטניה שליד המפקדת הראשית, הלך לסיציליה בתורת מסתכל במסע-המלחמה והביא אתו משם ידיעות רבות ערך. בחזרו לדרגת מיור הוא ארגן חבורות-גריילה איטלקיות, ובנצחו על חטיבה מערבית, של בריטים ואיטלקים, נפל חלל בקרב. המיור וינגרם, — בן 37 היה — זכה בהצלחה ניכרת כיועץ משהפסידם בלונדון, לקח חבל פעיל בחייה-הקהילה היהודיים. הוא נמנה כחבר בבית-הכנסת המערב-לונדון, והיה פעיל בעניני העזרה לפליטים יהודיים.

לא רבים בציבורנו יודעים, כי „אסכולת-הקרב“, בהן טופח ארגון-הקרב החדש של הצבא (את פירותיהם שהבשילו ראינו זה עתה בראשית הפלישה לצרפת), — „אסכולת“ אלו יומן ומ יסוד היה קצין יהודי, בשירות הצבא הבריטי. בסוף חודש מרס ש. ז. „גודעל מותר-בקרב של המיור ליאונל וינגרם, מרגימנט, קלציה-מלך (אותו רגימנט עצמו שעליו נמנו הגדודים העב ריים במלחמת-העולם הקודמת), אשר הניח את היסודות לאמון-הקרב החדש“. בפרוץ המלחמה היה קפיטן בצבא הטריטוריאלי. בהשפעת הרוח אשר פרסם הגנרל אלכסנדר לאחר דונקירק, שיקעו עצמו בלימוד מערכותיהם של דרכי האמון הקודמים לחילי-הרגלים. כתר צאה מכך קמה אותה „אסכולת-הקרב“ אשר שימ

מאנשי וינגייט — בן 21 קולונל

יכולתו. של אי-התחשבות מוחלטת בענינים שבי מעמד המקצועי ובכוונות-יתר חברתיות. באפריל ש. ז. נתפרסם בעיתונות הקטע הבא: „לויט-קול. סיריל א. ג'ונס, בן 21, אשר שירת עם המ-גנ. המנוח אורד וינגייט, נהרג

עם הידיעה על מותו בקרב של קצין בריטי צעיר בכורמה ניתן לנו להציץ קמעה לתוך אותה אווירה שידע לטפח סביבו מיור-גנרל אורד וינגייט המנוח. אווירה של מאמץ דרוך להשגת המטרה, של הפעלת כל אחר, זקן וצעיר, ב מ ל ו א

בשעה שפעל במשלחת הגיוגל בבורמה. לויט-קול. ג'ונס, בנו של כורה באחד המכרות שבברידג'אנד, מוצאו מעמק אוגמור שבאואלס הדרומית, והוא הראה כשרונות בהיותו נער. הוענקה לו תמיכה על מנת שימשיך את לימודיו ב"בית-הספר של המעילים הכחולים" שבהורשם.

לאחר הצטרפו לצבא, ב־1941, עבר דרך "יחידה להכשרת פרחיקצינים" ונתמנה כקצין בגדוד הרביעי של קלעים לשבט-הגורקה. בשרתו בו נכנס לחוג השפעתו של אורד צ'רלס וינגייט. מאז היתה עליתו של לויט-קול. ג'ונס מהירה מאוד.

צ ר ו ר י ד י ע ו ת מ ן ה מ ז ר ח ה ת י כ ו ן

תורכיה

מאז אביב ש. ז. חל שינוי יסודי במעמדו של הצבא התורכי וביחסיו עם שלטון-המדינה. הפיקוד העליון של הצבא היה לו קודם מעמד עצמאי לגמרי, ואולם מאז התפטרותו של המרשל פאזי צ'קמק ממשרת ראש-המטה נתהוו מצב חדש, והצבא הועמד תחת סמכותו הבלתי-אמצעית של משרד ראש-הממשלה.

7 מגומרי אקדמית-התעופה התורכית יצאו בראשית אפריל, דרך בירות, ל א ר צ ו ת - ה ב ר י ת, לקבל שם הכשרה בבתי-חרושת למטוסים ובבסיסי-אוויר.

לפי הודעתו של מוזכר המיניסטריון הבריטי למלחמה כלכלית בראשית מאי ש. ז., ערכו חברות-הנפט התורכיות בשנים האחרונות קדי-חות רבות בעיקר בחבלי רמנצג ועדנה (בדרום-מזרחת של תורכיה). קדיחות אלו הביאו תוצאות ידועות, אך טרם נודע על נפט בכמויות שתאפי-רגנה כבר מעתה את גיצולו המסתרי.

עיראק

ידוע מתוך העתונות כי חידוש ארגונו וציוויו של צבא עיראק מתנהל ע"י משלחת בריטית מיוחדת. ברם, עיראק עושה גם כדי להגביר בשטח הצבאי את המגע שבניה לבין מעצמות-בית אחרות. על כך מעידה הידיעה כי המיור שאפיק חדר, נספח צבאי אל הציירות העיראקית בושינגטון, הגיע בסוף מאי ש. ז., לביקור ממושך במצרים, ומשם יצא לבגדד, לשם מגע עם שלטון עיראק.

המיור-גנרל רנטון, אשר בא במקומו של המ-גנ. ברמילאו בתור ראש המשלחת הצבאית הבריטית, העוסקת בארגונו של הצבא העיראקי, הגיע לבגדד בסוף מאי, ונתקבל לראיון ע"י העוצר.

בתודש מרס נתקבלה ע"י ממשלת עיראק ההחלטה לבטל את "הנהלת ההגנה הפסיבית" ואת כל סידורי הג"א, אחר שסכנת ההתקפות רחקה מעיראק.

האמירים של שבטי רביע, שהם העומדים בראש במחוזות בעיראק, חידשו באביב זה את המנהג הערבי הקדום של כינוסים לתחרויות-מרוץ. הראשון לכינוסים אלה, היה המרוץ למרחק 8 מיל. עומדים לערוך כינוסי-תחרויות שני, למרחק 30 מיל, בשביל הסוסים המובחרים ומיטב הפר-שים שבשבת.

הקונסולט הכללי של עיראק בבירות פנה אל מורות לבנוניות והזמין אותן להציג את מועמדותן למשרות-הוראה בעיראק. נדרש מהן נסיון של לפחות 3 שנים, בגן-ילדים או בבית-ספר עממי.

המיניסטרוון לענינים חברתיים הקים לשכה רפואית לבדיקת התאמתם של אלה העומדים להנשא. לאחר הבדיקה, הנעשית על יסוד רצונו החפשי של הפונה ללשכה, נוחת הלשכה "תעור-דת-התאמה".

סוריה והלבנון

ממשלת סוריה החליטה להרחיב את נמלה של לטקיה (לאוויקאה הקדומה) ולעשותו נמל מסחרי לכל דבר. להחלטה זאת נודעת חשיבות.

באשר לטקיה היא הנמל היחיד שנשארה לה לטור
דיה לאחר שלבנון ה"מורחבת" (כוללת את מחוז
טריפולי) תופסת את רוב שטחי החוף שממערב
לטוריה, ומאז סיפוח חבל אלכסנדרתה לתורכיה
— נשללו מן הטורים גם נקודות היציאה אל
הים שבאלכסנדרתה ובאנטקיה (אנטיאוכיה).

הגנרל אמיל בינה, נציגה הכללי של צרפת
בלבנט, הודיע ב-19.4 כי קרובה כריעת ההסכם
בדבר השלטון על המשטרה בארצות הלבנט,
לשביעות רצונן של הממשלות המקומיות ושל
טונות הצבא גם יחד. בידי השלטונות הצרפתיים
תשאר הסמכות הדרושה להבטחת שלום צבאות
הברית שבלבנט.

אשר לשאלת הצבא הבלתי-תלוי לטוריה וללב
נון הביע הגנרל בינה את הערכתו לרצון המדינות
האלו לקיים צבאות לאומיים משלהם, אבל הדגיש
את הקשיים הנובעים ממצב המלחמה. מנהלי
המ"מ מטעם צרפת מצאו הבנה רבה למצב זה
מצד השלטונות הטוריים והלבנוניים.

אגב הודעתו של חביביי אבו-שאלה, מ"מ
ראש ממשלת לבנון, ב-18.4 על התנגדות המ"מ
שלה לכל הצעה בדבר הכללת לבנון לתוך "פד
רציה של טוריה רבתי" ("הפדרציה המרוכבת" של
טוריה, לבנון, עבר-הירדן וארץ-ישראל...) עמד
גם על שאלות כוחות-הבטחון שבמדינה. המ"מ
עם שלטונות הצרפתיים עומד להביא בקרוב —
לפי דבריו — הסכם בדבר השליטה על המשטרה.
כן הדגיש, כי הכרחי לישב את שאלת הצבא
הלבנוני, שיהא בלתי תלוי בפקוד צרפתי.
"דבר חיזוי הוא לגבי עצמאותה של לבנון כי
יהא לנו צבא", אמר מ"מ ראש הממשלה. "לא
נוכל לקבל את דחית השאלה עד לאחר המלחמה".

מסירת כוחות המשטרה ותמליציה המקומיים
להנהלת ממשלות טוריה והלבנון נתקלת, כפי
שהודיע בשעתו ראש ממשלת טוריה, סעד-אללה
בין ג'אברי, בקשיים כספיים. הדבר מצריך הוצ
צא השנתית של 35.000.000 לירות טוריות. מאז
הודעת ראש-הממשלה עבר העניין דרך שלבי
בירור שונים, ובחודש יוני נתפרסמה הודעתה
של נציגות צרפת בלבנון, שבכדי להקנות לממ
שלות המקומיות, לעת-עתה, לפחות כוח צבאי

סמלי, יועברו להנהלתה הישירה של ממשלת
לבנון בטליון-רגלים אחד מחילות-המזרח הצרפ
תיים, ומחלקה אחת של מכוניות נושאות-מכוניות
יריה, וכי הסכם דומה יחתם בין צרפת
לטוריה. ההסכם בין צרפת ללבנון בענין זה
נחתם ב-14 ביוני. הבטליון שנמסר לרשותה של
לבנון הוא בטליון של "צייד-לבנון". בחגיגת
אספורט גדולה באיצטדיון של בירות מסר הנשיא
חורי דגל-לבנון ליחידות שהועמדו מעכשיו תחת
פיקוד לבנוני ישיר.

בחדשי האביב נערכה בטוריה מגבית רבתי
לרכישת מטוסי-קרב בשביל חיל-האוויר המלכותי
הבריטי. בדמשק רוכזו סכום מספיק לרכישת
8 "ספיטפיירים". במהלך מגבית זו, אשר ודאי
לא התוצאה הכספית היתה בה העיקר, הוצג הס
רט "ספיטפייר", ועתוני דמשק פרסמו מאמרים
על מפעל חיל-האוויר המלכותי.
גם בלבנון, כמו בערי טוריה, התנהלה הפעולה
לרכישת מטוסים בשביל חיל האוויר המלכותי
הבריטי. עד סוף יוני נאספו בלבנון כספים
כדי רכישת 11 מטוסי "ספיטפייר".

מחלקת "ההגנה הפסיבית" עברה לרשותה של
ממשלת לבנון. המחלקות המקומיות סופחו למש
רדי המושלים למחוזותיהם.

עבר-הירדן

הודעה רשמית שפורסמה ע"י מיניסטרוין
המלחמה הבריטי כוללת תיאור מקיף של מיסקר
חגיגי שנערך בארץ-ישראל ליחידות הממוכנות
של "הלגיון הערבי", בנוכחות הלויט-גנרל רוזנד
סקובי.

השדרה, אשר הכילה מאות כל-ירכב, צוידע
ויון חדישים ביותר, היתה זקוקה ליותר
משתישות בשביל לעבור על פני נקו
דת-הסילוד.

ההודעה מדגישה באופן מיוחד כיצד הערבים,
שהם בראש וראשונה גזע חקלאי, אומנו במידה
מספקת בהנדסה מיכנית ובאורח-המלחמה החדיש.
המסקר נתקיים ב-26 באפריל ש.ז.

"ציידים" — הוא שם מקובל לציון
בטליון של קלע-חיל הרגלים. — המער.

„פּת־אל־בַּחַר“ („תּפּאֶרֶת־הַיָּם“), וּבשֶׁעַת בִּיקוּריוֹ
בְּחוּפִים הַשְּׂתַמֵּשׁ בְּאֹפֶנּוֹעַ קָל. בִּיקָר גַּם כְּאִיִּם,
מִמוּצָא וּלְקִנֵּי, שֶׁבִּמְפָרֵץ סוּאָץ. בַּחֲלָקוֹ שֶׁל מִסְעֵ־
הַבִּיקוּרִים הַזֶּה שָׁהָה בְּחוּפִים „אֵינְקוּגֵיטוֹ“.

מֵינִיסְטֵר הַעֲבֹדוֹת הַצִּיבּוּרִיּוֹת, עוֹתָמָן מוֹחֵרִם
פַּחַה, הוֹדִיעַ בִּי 10 בְּמַאי בְּבֵית הַנְּבַחֲרִים הַמְצִרִי,
כִּי מִמְשַׁלַּת מְצִרִים פִּתְחָה בְּמוֹמֵם עִם הַמְּמַשְׁלָה
הַבְּרִיטִית בִּשְׂאֵלָה, מֵה יַעֲשֶׂה לְאַחַר הַמִּלְחָמָה לִרְ־
שֵׁת צִינּוּרוֹת־הַנֶּפֶס שֶׁהַצְּבָאוֹת הַפּוֹעֲלִים בְּמְצִרִים
הַנִּיחוּ לְסִפּוֹק צִרְכֵיהֶם בְּמִלְחָמָה. מִפְּעַל תַּעֲבוּרַת
הַנֶּפֶס לְצִרְכֵי צְבָאוֹת הַבְּרִית, יֵשׁ לְרֹאוֹתוֹ, לְדַעַת
הַמֵּינִיסְטֵר, כַּחֲלָק מִתְּכֵנִית־הַהֶגְנָה הַלאֹמִית שֶׁל
מְצִרִים.

הוֹכֵנוּ תְּכֵנִיּוֹת לְהַקְמַת קְשֵׁר־אוֹיֵר בֵּין קְהִיר
לְשֶׂאֵר חֲלָקֵי אִפְרִיקָה וְהַמּוֹרָח הַתִּיכוֹן, לְדַבְּרֵי מֵר
א. בּוֹאֵר, „מְנַהֵל־הַפְּרוֹסוֹם“ שֶׁל הַפּוֹרְצִיָּה הַבְּרִיטִית
לְתַעֲשִׂי־הַמְּטוֹסִים; בְּמֵאֵמְרוֹ בִּזְיוּרָגֶל שֶׁל לְשַׁכְּת־
הַמִּסְתַּח הַאֲנְגְלו־מְצִרִית בְּרֹאשִׁית מַאי, כּוֹתֵב מֵר
בּוֹאֵר כִּי „גְּתִיב־אוֹיֵר מִיֶּסֶר“ מִתְּכֹנְנִים לְפִתּוּחַ
קוֹ בֵּין מְצִרִים לְבְּרִיטַנְיָה בְּאִפְשָׁרוֹת הַרֵאשׁוֹנָה.

מֵינִיסְטֵרִיוֹן־הַכֶּסְפִּים הַמְצִרִי הוֹדִיעַ בִּי 16.6 כִּי
בְּדַעַת הַמְּמַשְׁלָה לְהַרְחִיב אֶת רֶשֶׁת קוֹי הָאוֹיֵר
הַמְצִרִיִּים, עַל מְנַת לְחַבֵּר אֶת מְצִרִים עִם עִרְי־
הַבִּירָה וְכִרְכֵי הַמּוֹרָח־הַתִּיכוֹן. לְפִי הוֹדְעָה זֹו
יִפְתַּח בְּאֶבְנוֹסֵט קוֹי־חִיפָה—אֲחֻרְכָךְ יוֹאֲרָךְ
הַקוֹי לְבַגְדֵי טֶהֶרֶן. קוֹי שְׁלִישִׁי יִגַּע עַד חֶרְטוּם,
בִּירַת סוּן.

עֶרְבֵי־הַסְּעוּדִית

הַמִּפְקָד הַרֵאשִׁי בְּמוֹרָח הַתִּיכוֹן, גֶּנְרָל סִיר בֶּרְנַרְד
פְּגִיט, בִּיקָר בְּחוּרֵשׁ מַאי בְּעֶרְבֵי־הַסְּעוּדִית. הוּא
בֵּא בְּמִטּוֹס מִיּוֹתֵד מְקַהֵר לְגִידוֹ, בְּלוּיַת הַצִּיר
הַבְּרִיטִי בְּעֶרְבֵי־הַסְּעוּדִית, מֵר גִּוֹרְדֵן, וּמֵינִיסְטֵר
הַכֶּסְפִּים הַסְּעוּדִי, הַשִּׁיךְ עֲבֹדוֹלָה סוֹלִימָאן סְעוּדִי.
מִשֶּׁם טֶסוֹ אֶל מַחְנֵה־הַחוּרָף שֶׁל מֶלֶךְ אֲבִן־סְעוּד
אֲשֶׁר בְּרֹאוֹת־אִסְטֶנְהָאָה, בְּעֶרְבוֹת נִגִּי.

לְכַבּוֹד הַצִּיר הַבְּרִיטִי, מֵר גִּוֹרְדֵן, נַעֲרַכָה בְּחוּדֵשׁ
מֶרֶס, בְּרִיאָד, בִּירַת נִגִּי. תְּצוּגַת־גְּמִלִים מִיּוֹתֵדָה,
בְּה לְקַחֵו חֲלָק שֶׁבַע־מֵאוֹת מִמִּיטֵב הַגְּמִלִים שֶׁל
הַמֶּלֶךְ אֲבִן־סְעוּד. הַצִּיר, אֲשֶׁר נִתְקַבֵּל עִי־הַמֶּלֶךְ
לְרִאוּיוֹן פְּעֻמִים מִסְפָּר תוֹךְ שְׁבוּעַ אֶחָד, הַשְּׂתַחֵף

הָאֵמִיר עֲבַדלָלָה בִּיקָר בִּי 15.3 כַּחִיפָה וְהַסְּבִיבָה,
שֶׁם רָאָה אֶת מִפְעָלֵי הַנֶּפֶס וּסְקָר אֶת יַחֲדוֹת
„הַלְגִּיוֹן הַעֲרַבִי“ הַחוּגוֹת בְּסְבִיבָה הַיָּא. הָאֵמִיר,
אֲשֶׁר לְכַשׁ בְּהוֹדְמָנוֹת זָאת אֶת מְרִי „הַלְגִּיוֹן“, בֵּא־
בְּלוּיַת מֵינִיסְטֵרִים וּפְקִידִים מְעַבְרֵי־הִירְדֵן, וּבְלוּיַת
עֲבֹדֵל־קְאֹד־פַּחָה אֶל־הִינְדִי, מִ„הַלְגִּיוֹן הַעֲרַבִי“.

מִיּוֹר מִיכָאֵל ר. פ. קוֹק, מֵהַקְצִינִים הַבְּרִיטִיִּים
בִּי „הַלְגִּיוֹן הַעֲרַבִי“, סִיִּים בְּרֹאשִׁית יוֹנִי אֶת תְּקוּפַת
הַמִּינְיוֹ (הוֹמִיּוֹ) שֶׁלֹּו כְּמִיִּם קוֹנְסוֹל כְּלָלִי
שֶׁל עֲבֵר־הִירְדֵן בְּבַגְדָה. הִיָּה זֶה מְקַרָּה
רֵאשׁוֹן שֶׁל הַעֲסַקַת קְצִין בְּרִיטִי בִּשְׂרִוֹת הַנֶּל,
בְּתַפְקִיד שֶׁל צִיָּגוֹת עֵבֶה־י־כ־ל־פ־י־ח־וֹן
אִם כִּי, בִּישׁוּב סְכּוֹסִיגְבוּלוֹת־וּשְׁבָטִים שׁוֹנִים,
בְּעִיקָר — עִם עֶרְבֵי־הַסְּעוּדִית, הַשְּׂתַחֵפוֹ תְּמִיד
גַּם קְצִינִים בְּרִיטִיִּים, בְּרֹאשׁ וּרֵאשׁוֹנָה — גְּלוּב־
פַּחָה.

הַמִּיּוֹר קוֹק שָׁהָה בְּמוֹרָח הַתִּיכוֹן 9 שָׁנִים, וְהוּא
מְדַבֵּר עֲרַבִית רְהוּטָה. לְאַחַר שְׁלוֹשׁ שָׁנוֹת שִׂירוֹת
בְּמִשְׁטֵרַת אִיִּי (וּבִמְחַלְקַת חִקִּירַת־הַפְּשָׁעִים) נִכְנַס
בִּי 1941 לְשֶׂרֶת בִּי „הַלְגִּיוֹן הַעֲרַבִי“, וְהִיָּה מִפְּקַח
עַל חִיל־הַרְגָלִים בְּתוֹךְ „הַלְגִּיוֹן“ בְּמִשְׁךְ תְּקוּפָה
מְסוּיִמַת.

מְצִרִים

סִיר תוֹמַאס רֵאסֵל פַּחָה, רֵאשׁ הַמְּשֻׂרָד הַמְצִרִי
לְמִלְחָמָה בְּסַמִּים מְשַׁכְּרִים (אֲשֶׁר כִּיָּהֵן גַּם שָׁנִים
אֶחָדוֹת כְּרֹאשׁ מִשְׁטֵרַת קְהִיר) מְצִיעַ בְּדוֹחֵה הַשְּׂנַתִּי
שֶׁלוֹ, שְׁפוֹרֶסֶם בְּחוּדֵשׁ יוֹנִי, אֶת הִירְדוֹק הַפִּיקוּחַ
עַל גְּבוּלָה הַמּוֹרָחִי שֶׁל מְצִרִים. הוּא מְצִיעַ לְהֵאֲחִיד־
תַּחַת מִפְּקָדָה אֶחָד, אֶת מְשַׁמֵּר הַחוּף, שֶׁמְשַׁמֵּר
הַגְּבוּל, מִשְׁמֵרַת הַמֶּכֶס וּמְשַׁמֵּר הַדִּיֵּג, אֲשֶׁר עַל
כּוֹלֵם צִרְיָךְ לְנַצַּח סַגֵּן מֵינִיסְטֵר מִיּוֹתֵד לְמִלְחָמָה
בְּסַמִּים מְשַׁכְּרִים. כֵּן מְצִיעַ הוּא הַקְּצַעַת חִיָּלוֹת
בְּהִיקָף רַחֵב יוֹתֵר לְשֶׁם אֵימּוֹן מִיּוֹתֵד בְּשִׁלִּיטָה
וּפִיקוּחַ עַל שַׁחֵז סִינֵי הַנֶּרְחָבִים.

בּוֹמָן הָאֲחֵרוֹן מְגִלִים בְּמְצִרִים עִנִּין בְּשַׁחֵחֵי־הַסְּפָר
הַשְּׁנוּיִם (וּבִבְעִיעִת אֶרֶץ סוּדָאן „הַאֲנְגְלו־מְצִרִית“).
בְּקֶשֶׁר לְכֵן רֵאוּי לְצִיּוֹן סִיּוּרוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ פֶּאֲרוֹק
(בְּמִשְׁךְ שְׁבוּעִים) לְאוֹרֶךְ חוּפֵי יַם־סוּף וּבַחֲבֵל עֵקֶבָה
כְּסוּף מֶרֶס וּרֹאשִׁית אִפְרִיל ש. ז. הַמֶּלֶךְ יַצֵּא
מִטּוּאָץ בִּי 25.3, בְּסִפִּינַת־הַסִּיּוּלִים הַמְּלַכּוֹתִיתִי

גם במסע־הציוד של המלך, הנערך כרגיל בעונה זאת.

הצרמות

שתי סיבות גרמו לרעב הגדול בתצרות. רוב התושבים נתקיימו או נתמכו זה משנים רוב ההכנסות הבאות מרכוש שיש להם באי יארה ובמלאיה, אבדן רכוש זה מנע מחצרמות הכנסה של 600.000 לירה לשנה. סיבה שניה — הצרות: זה 3 שנים שלא היו גשמים כלל. הגמלים המובילים מזון מהחוף נחלשו והלכו בגלל מחסור מספוא. נותר רק ש ל י ש מגמ ליההובלה המרובים. יתרם — דומים לשלדים, המלבינים בצדי הדרכים, אף רבים מהאנשים שבפנים בארץ כמוהם כשלדים חייט. ההורים אינם יכולים לפרנס את ילדיהם. כל שיירה החורזת לחוף מביאה את פעוטיה, שאינם אלא „גלי עצמות“ קטנים מעוררי־רחמים. זהו המצב שה' שלטון הבריטי עומד בפניו. במקלה, גמל־החוף יש מזון ותרופות. הוקמו בתחילים לשעות חירום. עוורים־מתנדבים הגיעו מעדן. בתים גדולי לים הוחרמו והפכו אכסניות־ילדים.

באפריל ערך מושל עדן סיור באוירון בפנים הארץ וביקר במספר מקומות. נקבעו סידורים להבאת מזון לפנים־הארץ באוירוני־חובלה, הר ארכו נתיבי־ההמראה בכמה משדות־החניה, למען יוכלו לרדת גם המוסים כבדי המטען.

הרצף במקלה גדוש שקי דוחן ותירס עד אפס מקום. בצפיפות עוגנות ספינות ה„דהואו“, שהביאו מטען מעדן ומנמלים אחרים בדרום. עבודת הפריקה אינה חדלה. ממשלת בריטניה משגרת כמויות עצומות של מזון ותרופות לתוך הארץ. בערים נקבעו מטבחים לעם, וחלוקת המצרכים נעשית חנם.

(אין זאת אלא שהרעב שבחצרמות והרעב בחימן — שגרם לגזיזה מוגברת של יהודים באותה המדינה — הם חלקים בתמונה הכללית בדרומה של ערב שלקתה בצרות. על סבלם של יהודי־חימן, רדופי־הרעב, שנתקעו במדבריות בגבולות חימן ועדן־המושבה — דובר בעתונות העברית בשבועות האחרונים. — המער.)

בידוים

בפעם הראשונה נפגשו — בחודש מרס ש. ז.

— נציגי ממשלות סוריה ועיראק על מנת לדון בשאלות הפיקוח על שבטי הבידוים שבאזור הגבול הסורי. עד כה היה הפיקוח על הבידוים בידי הצרפתים.

מצב־המעבר בו נתונים כיום שבטי־בידוים לא־מועטים, הועלה בחודש מאי זה בפני בית־הדין העליון של ארץ־ישראל, אגב ערעורו של שבט וחידת על צו של סגן נציב־המחוז של באר־שבע. לאחר שבוצעו שני מעשירצח, כתוצאה מריב שבין שבטי וחידת וחגריה — ציוה סגן־הנציב על בני וחידת לגלות אל סביבת גדרה. השבט עיזר בפני ביה״ד העליון. נציג הממשלה טען כי בני־וחידת הם חלק משבטי תרבין, וע״כ הם נחשבים בידוים וחלה עליהם, איפוא, „פקודת הפיקוח על בידוים“, ואין סיבה לאי־מילוי הצו. בני וחידת טענו כי הגם שבט יושב על אדמתו, וכי מאז ומעולם ישבו על הקרקעות בהם הם מחזיקים כעת.

הוסכם לקרוא לשני שייכים נייטרליים ממתוז באר־שבע להעיר, אם בני וחידת הגם שבט נודד או מיושב.

לבסוף הגיע בית־המשפט למסקנה כי בני וחידת הגם שבט מיושב, ולא נודד־למחצה, ועל כן אין להטיל עליהם את דין־הגזירה.

נתיבי־אוויר במזרח התיכון

בקשר לתכניות־הפיתוח של דרכי־האוויר הבריטיים לאחר המלחמה עומדת העתונות המקצועית הלונדונית על הענף ה ע ר ב י של דרכי־אוויר אלה.

ב־1941 החליטו ממשלות בריטניה והודו לארגן נתיבי־אוויר לאורך חופה של דרום־ערב, על מנת להשתמש בו במצבי־חירום (הכוונה היתה להפסיק קות מעין אלו שנגרמו ע״י המאורעות בעיראק. בראשית קיץ 1941 — המער.) ולקיים קשרי־אוויר אורחיים בין הודו והמזרח התיכון. כעבור זמן פותחה דרך זאת כנתיבי־מילואים אסטרטגי וצבאי, גיווני גבחרה כנקודה הנוחה ביותר בה יפגש הנתיב החדש עם נתיבי־האוויר שהיה קיים כבר בין בצרה לקרצ'י, וממשלת הודו, בשיחוף פעולה עם ה.ר.א.ף, והחברה הבריטית לנתיבי־האוויר מעבר־ליםים עסקה בארגון הנתיב לשימוש־קבע.

משעוליה המראה נסללו והותקנו לשימוש ובניינם
הוקמו בראס"אל אחד, במסירה ובסללה, והורחב
שדה התעופה הקטן שבריאן.

כשלב חיוני בדרך מ ב ר י ט י ה ל מ ז
ר ח ה ת י כ ו ן יש לראות את הבסיס
בגיברלטר, בו הושקעו יותר מ־2,000,000 לירה;
ותיבה המראה שם הגיע ל־190 יארד ברוחב,
ו־1,800 יארד באורך, ומחצית אורכו של הנתב
חוצה את המים (הוא הוארך ל ת ו ן היס, ע"י
בנית סוללה, מאין אפשרות אחרת ב"פנה צרה"
זו ששמה גיברלטר).

מסוף חודש יוני ש. ז. הותר בפעם הראשונה
ל נ ש י ם לטוס בקרדרום־ערב של "דרכי־האוויר
הבריטיים שמעבר הים". השולטן של מוסקט
(עומן) אשר מעל לשטחיו טסים אווירוגי־הנוסעים
של "דרכי האוויר מעבר לים" הגיע זה עתה
להסכם עם החברה בענין זה.

בתנאי שהנוסעות תמננה מהיראות בכפר הסי
מוך מותר להן בזמן ההמתנה למטוס המחליף
לשהות בקרבתה של תחנת־מנוחה מיוחדת, אשר
הוקמה לצורך זה בשדה־התעופה. השולטן, מוש
למי אדוק, מעונין מאוד בדרכי האוויר והוא
עצמו טס בכמה הזדמנויות. "דרכי האוויר הברי
טיים מעבר הים" הקפידו תמיד בשמירה על
כללי הדת המושלמים, ופקודה היא מאת החברה
כי כל מכשירי האלחוט של התחנות יסגרו במשך
חמשת זמני התפילה שבכל יום.

בין ארה"ב לערבים

ב"משרד האינפורמציה־המלחמה" (המוסד של
ממשלת ארה"ב המרכז את כל מתן הידיעות
וההסברה, כלפי־פנים וכלפי־חוץ, על הנהלת המל
חמה ומדיניות־הברית, בדומה למיניסטריון האינ
פורמציה הבריטי) עומד בראש ה מ ח ל ק ה
ה ע ר ב י ת ילידי העיר נ צ ר ת, ד"ר נבית
פאריס, מגומרי המכללה האמריקאית ב ב י
רו ת. ד"ר פאריס, אשר היה מרצה במכללת
פרינסטון (בניו־גרסי) בטרם נכנס לשירות
ב"משרד־האינפורמציה הממשלתי" ה"ל, פירסם
במאי ש. ז. ספר חדש — "מורשת הערבים".

בסוף מרס הודיעו בניו־יורק, כי בין הגערים
במלחמה — הלויטנט מישל אל־פתורי, מחיל
האוויר של צבא ארה"ב, אשר הוריו באו לאמריקה
מ ח י פ ה.

הלויטנט פתורי, שהשתתף ב־37 התקפות על
שטחים התפוסים בידי הגרמנים, נענד ב"צלב
התעופה המצוינת" ובמסדר "לבי־הארגמן".
אחיו — לואיס, גיבראל ו חנא — יושבים כולם
בארה"ב.

הסרג'נט אסעד עאדל חורי, שמוצאו מלבנון,
קיבל אות "צלב־התעופה־המצוינת" ואת "צוור
עלי־האלון", בעד אומץ לב בהתקפות על גרמניה.
הוא השתתף ב־25 גיחות.

מהאוקיינוס השקט באה הידיעה כי הסרג'נט
בולוס רשיד, וארבעה עוזרים על ידו, הוציא
מכלל פעולה למעלה מ־200 חיילים יפניים
במערכת האי טרבה שבאיי גילברט. הסרג'נט
רשיד, אמריקאי ממוצא לבנוני, הוזכר באגרות
המפקדה.

שנים מאחזי משרתים בצבאות ארה"ב —
הסרג'נט אווארד רשיד (תונה באיי־מרשל), וה
קפיטן רלף רשיד, הנמצא כעת בבריטניה.

מיניסטריון־המלחמה של ארה"ב החליט לקרוא
את אחד המפציצים החדשים על שם העדה הסורית
(לפי מקום מוצאה — לבנונית בעיקרה — המער).
שבמדינת אילינויס, כאות הכרה לתרומתם למא
מץ־המלחמה.

בני העדה הזאת בצייקגו השתתפו (ע"י רכישת
אובליגציות־מלוה) ב־500,000 דולר, בערך, במא
מץ־המלחמה.

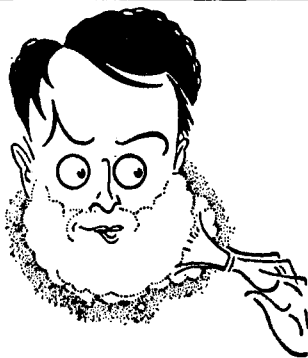
הודו

החל מחודש יוני משרדת תחנת השידור המר
כוית של הודו חדשות ושיחות בערבית לארצות
המזרח התיכון. התחנה, הנמצאת בדלהי החדשה
נהג בעלת משדר בן 100 קילוואט, אשר ביכולתו
להשמיע שידורים שיקלטו בכל חלק של העולם.

טעמו
שוקולד
ליבר חלב

הטובה ביותר

בארץ

גלוח מצוין בחצי הזמן
ע"י

סבון או משחת גלוח

“שמן”

ארי צ
בערבון מוגבל

בית חרשת הראשון בא"י
לאריגי צמר

תל-אביב, שדרות רוטשילד 19
בית-חרשת: רחוב מזרחי ב' 36
טלפון 2218 :: תבת דאר 1392

חנוך שפיגל

בע"מ

טלפון 4374 :: תבת-דאר 481

א ה ל י ם
ו ב ר ז נ ט י ם

תל-אביב
רחוב מזרחי ב' 50

בנק ארץ-ישראל לדיסקונט בע"מ
THE PALESTINE DISCOUNT BANK LTD.
תל-אביב ירושלים

הון רשום - - - - 500.000 לא"י
הון נפרע ורזרבות - 436.427 לא"י

כ ל ע ס ק י ב נ ק

קלוזון

מפעלי פלדה
בע"מ

פלדת כלים
פלדה מהירה
פלדה אל-חמרה
אל-חלידה
אל-חומצה
אל-נשחקת
יציקות נתכי פלדה
ברזל טמפר ונתכי ברזל יציקה
טפולחם, חשול, משיכה וערגול
בתי מלאכה מכניים
מפרץ חיפה :: ת.ד. 7 :: טלפון 7213

„פניציה“
בערבון מוגבל

בית חרשת
לשמורת
ארץ-ישראלי

מפרץ-חיפה

סולל בונה בע"מ

מרכז קבלני

של ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בא"י

ח.פ.ה.
תבת-דאר 563
טלפון 4-4311

צ ב י פ ר נ ק

תל-אביב

רחוב החשמל מס' 1 (הבית-הלכן)

תל. 3105

בית-מסחר

כל מיני סחורות ברזל, מכשירי עבודה, מחים וחוטני ברזל לגדרות, כרזים, ברזים, צנורות, טרנסמיסיות וכשירים טכניים, צנורות פלדה לפסות ונחשת מכל המינים.

המכירה הראשית בא"י לפלדה שוודית מביה"ר

Uddeholms A. B. Sweden

הדפסת אריגי משי, משי מלאכותי, כותנה ופשתן.

מחלקה מיוחדת
לאימפרגנציה

פ.ט.פ.

חברה ארץ-ישראלית
להדפסת אריגים בע"מ

תל-אביב, דרך יפו 37,

ת.ד. 1255, טלפון 4040

ב ק י צ

אין לך

משקה

טוב

ממני

“ צוף ”

“וסקו”

יצורי מתכת

וכל כלי עבודה וחמרי בנין

תל-אביב

רחוב הגליל 4

טלפון 5643 :: תבת דאר 2078

ירושלים

בית מסחר הראשי

מכונות
טחינה
ונפוי

לכל התעשיות
ומכל הסוגים

אורי לסר

תל-אביב
רחוב הרצל 110

יכין

חברה
שיתופית
לקבלנות
חקלאית
בע"מ

תל-אביב
אלנבי 126
טלפון 4361

בנק הפועלים
בערבון מוגבל

תל-אביב
ת.ד. 27 • טלפון 4296/7

דהון הנפרע והרורבות
לא"י 275.000

מנהל עסקי בנק לכל ענפיהם

א ס ק ר לכבישים, למדרכות, לכסוי גגות, ליסודות לבנין ולצרכי בדוד אחרים
בבנינים.

אסקריל לחסון עצים, ללולים וכדו.

צבעי מגן בפני חלודה בברזל, גדרות, עמודים, רשתות ברזל בחלונות וצבעים נגד אש
מכון לזקוק וחדוש שמנים. מוקקים ומחדשים שמן שרוף של טרקטורים
ומכוניות לשמוש מחדש.

אסקר בע"מ מפעל אספלט ותעשיות חימיות
חיפה :: רחוב הנמל 55 :: תבת-דאר 42 :: טלפון 2146, 7220

משמר המפרץ

(קבוצת זיפויף) בע"מ

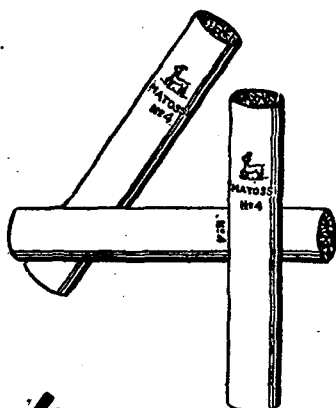
חיפה טל. 1566

קרית חיים טל. 7105

ת.ד. 975

שרות אוטובוסים צבוריים
(קו מס' 14)

ל-חיפה / בחי הזקוק / מרכז התעשיה
עיר-בנים / קרית בנימין / קרית-פרוסטיג
כפר עטה / רמת-יוחנן / קרית חיים
קרית-מוצקין / קרית ביאליק / סביניה
«נעמן» / שבי ציון / נהריה / חניתא
מצובה / אילון

מטוסיאן 4

«טתא» בע"מ

חברה להפצת תוצרת «אתא»

יצרני טריקו ואינטרלוק מחוטי «אתא»

תל-אביב, רחוב אחד העם 24, טלפון 5412

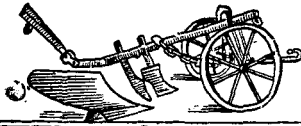
„NAAMAN" LTD. בע"מ

מפעלי חרושת ללבני חמר Clay Brick Works

חיפה, רחוב המלכים 43, טלפון 1880, ת.ד. 1423
Haifa, Kingsway - 43, Phone 1880, P. O. B. 1423

מייצר: לבנים מלאות / לבנת תאים / לבנים חלולות / לבני מחיצות / לבני תקרה / בלוקי תקרה / לבני שמוט / קמח שמוט

אפשר לבנות גגות ותקרות מלבני «נעמן» במינימום ברזל, מלט ועץ מקבלים הזמנות לפי מידות שונות. סגולותיהן ויתרונותיהן של לבני «נעמן» הם רבים ביחוד כחומר מכוד בפני חום, קור, רטיבות ורעש.

האחרים ברישודסקי

תל אביב, רחוב אלנבי 132 · חיפה, רחוב המלכים 43

רכשו את אמון כל החקלאים בארץ.
נסיון רב במקצוע — התיעצות מומחית — הדרכה חנם.

חברת העובדים העברים השתופית הכללית בא"י בע"מ

חברת "נוע" בע"מ

רחוב מקוה ישראל 6 :: טלפון 4271-2

תל קימכונות

המחסן: דרך פתח-תקוה, רחוב הגליל :: טלפון 4031

ביח"ר "הגדר"

ש. פילוסוף

י. חיימסון

צ. גלשטין

תל אביב

רחוב סלמה, פנת רחוב מורחיי ב' טלפון 1792 יפו

יצרנים של כל מיני „מתכת-מתוחה" (אקספנדר-מטל) לבטון, טיח וגחור וכו'.

„חרטית“

בית מלאכה מכני — עשית מבלטים ומכשירים
תל-אביב :: רחוב פתח-תקוה 38

מוצאים לפועל:

מ ב ל ט י ם , ייצור מכונות אוטומטיות שונות
תבניות לבקלית תוצרת עצמית של הישוב
וכלי עבודה שונים מובחרת ומושלמת למכונות עדינות

אגודת נהגים קואופרטיבית בע"מ

«דרום יהודה»

שרות אוטובוסים מתל-אביב לכל מושבות הדרום
שרות טקסי לכל חלקי הארץ

המשרד הראשי: תל-אביב, רחוב הרצל 27, טלפון 4596—4597
חיפה: טלפון 2438 רחובות: טלפון 205/232

«מטען» — מחלקה להובלת משאות

המשרד בתל-אביב: רחוב מרכז מסחרי, טלפון 4763
סניפים בירושלים, חיפה וכל מושבות הדרום

ה ס נ ה

חברה ארצישראלית לאחריות
בע"מ

(נוסדה ב-1924)

חברת-הביטוח הגדולה בארץ

סכום ביטוח 1.600.000 לא"י
" הכנסה כללית (1942) . 150 000
" הון וקרנות (1942) . 230.000

הזלואה ב„ערך“ הפוליסה
כלי רבית למקרה נחוח

כל ענפי ביטוח
הזכראה זולה למבוטחים

כסוי סיכונים-מלחמה

מפעלי ברר למסבי-כדורים

רח' הגדוד העברי 14, ת"א טלפון 3349

המפעלים: רחוב הגריא מספר 15

מיצרים לפי הזמנות: מסבי-כדורים ומסבי-גלילים
מתקנים: מסבי-כדורים ומסבי-גלילים
מבצעים: עבודות הריטה וליטוש בדיקנות עדינה

זכור את „כרמל-מזרחי“ תוצרת עברית ראשונה
בארץ ישראל ליינות. ליקרים וקוניאק!
בכר את „כרמל-מזרחי“ על כל יינות ליקרים וקוניאק!
מעט קוניאק ישן „ראשון לציון“ — ותהיה חמיד
חזק, אמיץ ומלא מרץ
למסיבות: ליקרים היותר טובים בארץ ישראל

זכור את הסמל:

«כרמל מזרחי» ראשון לציון

רקא ויקטור רדיו
RCA VICTOR RADIO

חברת רדיו א"י

תל-אביב

רחוב נחלת-בנימין מס' 18

תקוני רדיו מכל המינים

תעשיה ארצישראלית
למודימי

תל-אביב, רח' השרון (הנציב) 16
מול בית הדר

בית חרושת למודימי
מים. מייצר חלקים
לכל סוגי מודדים.
מוציא לפועל תקונים
במודדימים מכל מין
וטיפוס עיי פועלים
שהתמחו במיוחד לכך

„רד סטר טריקוטז“ וטריקו בית-חרשת לכל מיני סריגה

לוין את ריביצקי

סג' „התור“ / רחוב הרצל 61 תל-אביב / ארץ-ישראל

„פלך“

חברה לטקסטיל בע"מ
מטויה: יפו, דרך סלמה

ת.ד. ת"א 5007 :: טל. 80366
בנקים: ברקליס בנק (D.C. & O.)
בנק אנגלו-פלשטינה בע"מ

„נמליט“ בע"מ

קבוצה קואופרטיבית

המשרד: מרכז מסחרי החדש, חיפה
ביה"ח: עמק זבולון, איזור התעשיה
טלפונים: 3662, 7126

תעשיות:

צנורות מלט לגשרים / השקאה
ודרינו' / מרצפות / לבנים /
רעפים / מוזאיקה ומדהגורת.

להספקת כח • זרם • אור!

דיזלים ומוטורים חשמליים / גנרטורים / אגרגטים קטנים
מיטלטלים עבור זרקורים / משקפות שדה / מצפנים / מנורות
חשמל מכל הגדלים עד 500 וט / כל מיני חמרי חשמל.

מספק:

המשביר המרכזי בע"מ

תל-אביב :: חיפה

המחלקה התכנית

בית מסחר ואימפורט

לכל מיני תבואות

ב. י ק י מ ו ב ס ק י

תל-אביב

המשרד: רח' העליה 4, טל. 2670
הטחנה: דרך פתח-תקוה, על יד
בית התעשיה, טלפון 2826

„אסם“

אחוד בתי חרושת

לאטריות בארץ-ישראל

בערבון מוגבל

תל-אביב

רחוב החשמל 3 :: טלפון 2055

התאחדות בתי חרשת לקרח
תל-אביב-יפו

ת.ל. - א.ב.י.ב.
דרך יפו-תל-אביב 34, טלפון 2401

אלקו בע"מ

בי"ח למכשירי חשמל
תל-אביב, רח' העליה 27
תכת-דאר 835, טלפון 3121
המייצרים היחידים
לטרנספורמטורים גדולים
במזרח הקרוב

ת.ק.פ.
בע"מ

בית חרשת לטכסטיל
תל-אביב, רחוב הרכבת 6
טלפון 3102

"חוט וחבל"

בית מסחר לחוטים, מנילה, רפיה,
סרטים וחבלים מתוצרת הארץ
כל צרכי פרדסנות ומרפדיות
תל-אביב, רח' דרך תל-אביב 41
פנה רחוב הגשר, טלפון 3221

בית מסחר לגלנטריה בסיטונות
מחסני
ש. מנדלבוים
תל-אביב
רחוב הרצל 27, טלפון 4738
ירושלים
רח' יפו (מרכז מסחרי) טל. 2469

"הכרמל"

גרוב - טרכטמן
תוצרת מרצפות, מוזאיקה
מרצפות
מדרגות
ושאר תוצרת מוזאיקה
המשרד: תל-אביב, דרך פתח-תקוה 8
טלפון 3938

א. שרניחוב
מפעלים אלקטרו מכניים
תקון ובנין של מכונות חשמל

תל-אביב
דרך פתח-תקוה 30, טלפון 4718

חברה להובלת משא
"המניע"

תל-אביב, רח' השרון 3, טל. 2747
חיפה, בנין "פרדסי", טלפון 2357
ירושלים, רחוב יפו, טלפון 5131
בירות, רחוב אל מטרן טל. 8271

צ-ד בערבון מוגבל

שוקולדה

סוכריות

קקאו

טיב משובח! טעם מצויין!

„טכנו-חוט“

בצלאל ירושלים
תל-אביב, דרך יפו-תל-אביב 43
טלפון 3417

ברזנטים / רצועות / חבלים
חוטים / חמרי רפוד / רשתות
צלולויד / צנורות גומי

חברה להחסמת מתכות בע"מ

יפו - תל-אביב, * טלפון 5499
רחוב סלמה, מול זקסנברג
חחנת ״דהמעכיר״ מס' 9
השיטות החדשות ביותר להחסמה
ע"י תמיסות-מלח
צמנטציה בהירה עד 2 מ"מ עומק.
החסמה בהירה
סוכן כללי של
״רעשיות חמימות ממלכתיות
(לבנט) בע"מ״
בעד שמוש של שיטות החסמה
על-ידי תמיסות-מלח

מגע

בית המלאכה לעבודות
חשמליות ואלקטרומכניות

מנהל טכני:
י. דילנברגר
מהנדס מדופלם

תל-אביב
רח' זבולון 25
טלפון 2819

הרוביץ, סוסניק את שנידרמן

בית חרושת אמריקאי
לתעשית שמלות בע"מ

ניסד בשנת 1931

בית החרושת והחנות הראשית:
תל-אביב, דרך יפו 13
סניפים:

רחוב אלנבי 70, תל-אביב
ירושלים, רח' נסיכה מרי 7

חלוצי תעשית בגדי גברות בארץ

חרות

בערבון מוגבל
ניסד בשנת 1920

ירושלים תל-אביב חיפה
ת.ד. 342 ת.ד. 1969 ת.ד. 648
טלפון 3096 טלפון 4762 טלפון 1289

מספקים ומוצאים לפועל:
הספקת מים / תעול / אינסטלציה
סניטרית / הסקה מרכזית / הספקת
מים מרכזית / קיטור / מעבדות
ואפרטורה חיימית / בידוד

אפרים שחור ושות'

בית מסחר וסוכנות רפואות,
תנכשירי רפואה וחיימקליים

ת ל - א ב י ב

רחוב ליבונטין מס' 2

ט ל פ ו ן 3 6 2 0

א. נוביק

תל-אביב, רחוב יפו-תל-אביב 31
טלפון - 4079

סחורות כרזל וצבעים

כלי מלאכה, פטינגים

מכשירים טכניים

וחקלאיים

האחים ירושלמי

בערבון מוגבל

תעשייה ומסחר

לחבלים, חוטים ובדים

המרכז: תל-אביב, הבית הלבן

טלפון 3019, 5404

בית-החרשת: רמת-גן, טל. 7134

סניף ירושלים:

רחוב יפו (מול „אגד“) טל. 3911

לבנת סיליקט

מבתי החרשת

בנחלת-יהודה וראשון-לציון

החומר לבנין בתים ומקלטים

ה מ ש ר ד :

ת ל - א ב י ב

רחוב יהודה הלוי 41

טלפון 2588 :: תבת-דאר 4094

קפת מלוה וחסכון שתופית

של העובדים בע"מ

תל-אביב, טל. 3037

רחוב אלנבי 126, פנת לילינבלום 50

נותנת הלוואות לחברים

מקבלת פקידנות ועו"ש

מעבירה כספים לכל חלקי הארץ

מקבלת שטרות ודוקומנטים לגובינא

חברת „אשכול-ענבים“

נ ו ס ד ה 1 9 2 6

יינות ומשקאות

חריפים. בלרה

בסיטונות וליחידים

תל-אביב, רחוב המשביר 16

ט ל פ ו ן 4 7 6 1

«הקף»

שותפות להרכבת מכונות

תל-אביב, דרך פתח-חקה 9, טל. 5368

מוציאים לפועל

כל מיני הרכבות של מכונות, בתי

חרשת, מכוני קרור ושאיבות נסיון

לה ט

חרשת כרזל בע"מ

תבת-דאר 1234 :: טלפון 7168

דלתות פלדה

חלונות פלדה

משקופי פלדה

א ש ד ג ת ר מ ו ן

אשדות-יעקב גבעת-חיים גבעת-ברנר

חרושת שימורים, כבושים, פירות, מיצים ורְכוּז

מ י צ ר י ם :

מיצים / רבות הדר / רבות מפרי טרי ומיובש / שימורי פירות /
ירקות משומרים / כבושים / פלחי אשכוליות / רְכוּז

קבלני הצבא והנאפ"י המכירה הראשית בידי תנוכה

המשרד המשותף:

תל-אביב, שדרות רוטשילד 25, טלפון 2223, ת. ד. 1092

ת ל א ב י ב

המרכז רחוב אלנבי 47 מול חפצי-בה
סניפים

רחוב אלנבי 109, פינת שדרות רוטשילד

רחוב אלנבי 44 :: רחוב בן-יהודה 16

התחנה המרכזית רחוב הגליל

טלפון 2793

בית חרושת ללבני טריקו

תל-אביב, רחוב הרצל 78

י . ג ל ו ב ר מ ן

תל-אביב

מרכז מסחרי חדש, שפיר קלין

(מול חברת החשמל)

בית מלאכה מכני יוצר כל מיני

חלקים למכונות, חריטה עדינה

ומדויקת.

בית-חרושת לחוטי תפירה

"לוינתן"

י. גוטשל

נוסד בשנת 1925

תל-אביב, רחוב לוינסקי 25

טלפון 5197

קורן-פלור
עמילן / גלוקוזה
מזון מרוכז
למשק החצר

גלעם בע"מ

חברה
לתעשית גלוקוזה ועמילן

בית החרושת והמשרד:
כרכור, טל. 12
סניף המשרד: תל-אביב
שדרות רוטשילד 20
ת.ד. 1777 טל. 5364

חברת
"עלית" בע"מ
רמת-גן

שוקולדה
ממתקים
קקאו

סמל "עלית" - סמל האיכות

נצחון
היטלר -
כלייתנו.
נעמוד בשער!

"אביק"
מעבדות חימיות בע"מ
תל-אביב, רחוב מונטיפיורי 27
ת.ד. 1015 טלפון 2215

ש. סגלים
מהנדס מדופלם

בית מסחר לחמרי חשמל
ומכשירים, קבלן
לעבודות חשמל אור וכו'.

חיפה, הדר-הכרמל
רחוב ביאליק 7 :: טלפון 4718

הגנו על דודי הקיסור בפני אבן סיד!
השתמשו במרכבי מים "אלסיד"

"אלסיד" חברה לרכוך המים והנדסה
תל-אביב, רחוב לילינבלום 30, - טלפון 2918, - ת.ד. 1749
בירושלים: - ה. ציטלין, רחוב סטורס

"נאמן"

אגודה שתופית לרשום וקבלת
סחורות בנמל בערבון מוגבל

ח פ ה

רחוב המלכים 49

תכת-דאר 1439 :: טלפון 3589

"ארוגאי"

חרושת אריגים ארץ-
ישראלית בערבון מוגבל

תל-אביב

רחוב מורחיי ב' 51

תכת-דאר 569 :: טלפון 3085

כל מיני בדי-כותנה

קפת מלוה וחסכון שתופית

של העובדים בחיפה בע"מ
רחוב החלוץ, בנין «ביתנו»
טל. 81-780, ת.ד. 971, הדר הכרמל
נותנת: הלוואות לחברים.

מקבלת: פקדונות וחסכונויות על
פי תנאים טובים. שטרות לגובינא
והעברת כספים לכל חלקי הארץ
ב ת נ א י □ נ ו ח י □
סניפים: קרית חיים; נשר-יגור.

נייר

בערבון מוגבל

ההון הרשום — 400.000 לא"י

ההון הנפרע עם רזרבות

— 350.000 לא"י

תל-אביב, שדרות רוטשילד 28 א

תכת דאר 1294 :: טלפון 4423/24

חברה לתעשייה ומסחר הקדם בערבון מוגבל

חמרי בנין / קרמיקה / חמרי בדוד / רקמה / פלדה
חיפה, מרכז מסחרי החדש

שדרות המלך ג'ורג' החמישי, בית מרים, ת.ד. 741, טלפון 4752

סוכנות: לבני נעמן

יעקב אטקס מהנדס לחשמל

רדיו וצרכי חשמל —:— כל מיני עבודות ותקונים
חיפה, מרכז מסחרי חדש מול הולנד בנק :: טלפון 4048 :: ת.ד. 422

המגפר

בית חרושת
לתעשית גומי

חדוש צמיגים ■ צנורות גומי
סחורות טקסטיל ■ חמרי גפור
נעלי גומי ■ חלקי מכונות
(הגורות «V») צנורות רדיאטור
חלקי מעצורים הידרוליים

נשמח לתת

את כל הידיעות הדרושות

קואופ. **המגפר** בע"מ

חיפה

טלפון 2195

ת.ד. 1335

בתי יציקה «וולקן»

בערבון מוגבל

חיפה, תבת-דאר 624, טלפון 1704
מחסן תל-אביב, רחוב גת-רמון
רובת-דאר 2161, טלפון 4958
המפעל הגדול
והחדיש במינו

במזרח הקרוב

בית יציקה לברזל ולמתכות /
בית-חרושת למכונות ולמכשירים /
מפעל לציפורי אמאיל

חלוצי תעשית היין
בארץ-ישראל

«כרמל - אוריגינל»

ש. פרידמן

ובניו

פתח-תקוה ת.ד. 18
טלפון 263

חיפה, רחוב סירקין 27
ת.ד. 102 טל. 87

«טריקוטזי»

חברה לתעשייה בע"מ

בית חרושת לסריגה

תל-אביב, רחוב הגר"א 3
טלפון 4769

סניפים:

רח' הרצל 40 רח' נחלת-בנימין 18

שִׁיר - לְכַת לְבָר יְגִדָה

המילים: נחום הנשימה. עמנואל

בעוז

בּוֹיֵשׁ עֵשׂ בּוֹשֶׁ כִּי נִגְדִים הוּא רִים חוֹיֵב

דָּג עַל דִּים הוּא רִים חוֹיֵב רִים לִמִּיל יִסְמוּאֵל עֵת

קחל

אֵת דַּת קִיּוֹה שֶׁיִּפְתָּח רִים מוֹס לָךְ קֵס נִשְׁוֹ לֵם

גִּיּוֹ רַנְיֵשׁחַרְתִּי מִמֶּשֶׁדֵּת חֲאוּסִי וְתִסְנוּ לִי כִּי נִנְחַ

הֵלֵל דַּת עֵינֵינוּ רָקִי אֵל לִכְהֹנֵה בִּיאָה הֵלֵל קֵס

חֲמֵל מִיִּסְמוּאֵל פִּיִּס קוֹלֵם בּוֹיֵשׁ בּוֹיֵשׁ

דִּים הוּא רִים חוֹיֵב רִים עֵינֵינוּ דִּים עֵינֵינוּ שִׁמְסִים

קֵס נִנְחַ בְּרִי דֵג בְּרִי דֵג בְּרִי דֵג

המילים: הזל. נחום
הנשימה: עמנואל

בחורים והורים
בגבר גשבעים
שבועת-אמונים
לך מולדת;
בחורים והורים
על דגלם ונשקם,
לך מוסרים את נפשם
היוקרת.

בחורים והורים
בגבר גשבעים:
— את מולדת
לי עסק וקהר.
בחורים והורים,
על דגלם ונשקם,
— אליך גשובה
מחר.

בקרוב יבועם
בריינה מעור
את מלחמת-העם
שבגבר,
בקריאה של הקם
ובתרועה של תרור
לכחד, לסגר
סגר הצר.

אנתנו בלנו
קוית-מאחרת,
משמרת-שחרור
ונקם.

אנתנו השורה
בריינה גרדת
בשבילי הגלור
והקם.

אנתנו בלנו
קוית-מאחרת,
משמרת שחרור
ונקם.

אנתנו השורה
שורה מלכרת
בצבא גאלה
של הקם.

אנתנו בלנו
קוית-מאחרת,
משמרת שחרור
ונקם.

אנתנו השורה
שורה מלכרת
בצבא גאלה
של הקם.

אנתנו בלנו
קוית-מאחרת,
משמרת שחרור
ונקם.

אנתנו בלנו
קוית-מאחרת,
משמרת שחרור
ונקם.
להקביא גאלה
לארץ גערת,
להשיב בנים
לגבולם.
וקופים,
אמיצים,
לוחמים,
בשבועת מסדה,
צוערים
תילים
והורים,
צוערת בריינה,
בריינה שחרור ונקם.

חנוך שפיגל

בע"מ

טלפון 4374 תבת-דאר 481

בדיים
אהלים
ברזנטים
ושמיכות

תל-אביב

רחוב מזרחי ב' 50

גלוח מצוין בחצי הזמן
ע"י

משחת או סבון גלוח

"שמן"

"מטמור"

א. שליגלסקי

בית-חרושת לקופסאות-פח

תל-אביב, גבעת הרצל 115

טלפון 5348

בית חרושת הראשון בא"י
לאריגי צמר

מייצר: אריגים מובחרים לגברים
וגברות מצמר וצמר-גפן
כל מיני אריגי תועלת
אריגים בשביל כוחות ה.מ.

תל-אביב, שדרות רוטשילד 19

בית-חרושת: רחוב מזרחי ב' 36

טלפון 2218 תבת דאר 1392